

A MAGYAR NEMZETI TANÁCS
KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁS-
FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA
2024–2029

MAGYAR NEMZETI
TANÁCS

Szabadka, 2024

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	5
2. LEHETŐSÉGEK	9
2.1. Vajdaság legnépesebb nemzeti kisebbsége a magyar	10
2.2. A vajdasági magyarság kétnyelvűsége	11
2.3. Oktatási és nevelési kisebbségi jogok	13
2.4. A vajdasági magyar oktatást és nevelést érintő mobilitási folyamatok	15
3. HELYZETELEMZÉS – ESÉLYEK ÉS FOLYAMATOK	19
3.1. A vajdasági magyar iskoláskor előtti nevelés és oktatás	20
3.2. A vajdasági magyar általános iskolai oktatás és alapfokú zenei nevelés	22
3.3. A vajdasági magyar középiskolai oktatás	23
3.4. Magyar nyelvű speciális iskolai oktatás és nevelés	25
3.5. Középiskolai diákotthonok hálózata	26
3.6. A Vajdasági felsőoktatás	26
3.7. A vajdasági magyar felnőttképzés	41
3.8. Diákok és egyetemi hallgatók ösztöndíjazása.....	44
3.9. A vajdasági magyar oktatás digitális jelene.....	47
3.10. Jövőkép és célrendszer.....	51
4. A VAJDASÁGI MAGYAR KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁS FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK PRIORITÁSAI	53
4.1. Anyanyelv és közoktatás	54
4.2. Közösség és közoktatás	71
4.3. Minőség és közoktatás	94
4.4. A 21. század kihívásaira válaszoló közoktatás	104
4.5. Közösség és felsőoktatás	107
4.6. Identitás és oktatás	134
4.7. Összefoglalás	142
5. PÉNZÜGYI TERVEZÉS	143
6. OPERATÍV FELADATOK	145

7. A KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁS SZERBIAI JOGI KERETE	147
8. IRODALOM	151
9. RÖVIDÍTÉSEK	155
10. A MAGYAR NEMZETI TANÁCS OKTATÁSI JELLEGŰ FELMÉRÉSÉNEK EREDMÉNYEI	157
11. JEGYZETEK	163

1

BEVEZETÉS

A Magyar Nemzeti Tanács 2024–2029. évi oktatásfejlesztési stratégiájának egyik legfontosabb célja a vajdasági magyar fiatalok alkalmazkodási képességének megalapozása az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges készségek elsajátításával, felkészítve őket – a többi között – a 21. századi folyamatos technológiai fejlődéssel, valamint az információs és kommunikációs technológiák óriási térhódításával járó változásokra.

A következő időszakban mind országos, mind pedig nemzeti közösségi szinten nagy szükség lesz a társadalmi kohézió erősítésére, a gazdasági fejlődés fenntartására és a polgárok életminőségének folyamatos javítására, amihez Szerbia oktatási rendszerének minőségi fejlesztése, versenyképességének fokozása és az átadott tudás társadalmi hasznossága kívánatos. Nagy figyelmet kell fordítani a tehetséggondozásra, valamint arra, hogy legjobb szakembereink szülőföldjükön hasznosítsák az itthon vagy akár külföldön megszerzett tudásukat.

A fiatalok alapképességeinek megszilárdítására, a pedagógusok szakmai fejlődésére és az iskolarendszerű oktatás megerősítésére van szükség, figyelmet fordítva arra, hogy mindenki egyaránt minőségi oktatásban részesülhessen. a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférésre [4].

Mindezt kisebbségi nézőpontból a lehetőségek, az esélyek és a folyamatok áttekintésével szeretnénk úgy megalapozni, hogy a vajdasági magyar köz- és felsőoktatás fejlesztése a magyar nyelvű oktatás és nevelés, valamint tudásszerzés hosszú távú fennmaradását eredményezze Vajdaságban, mégpedig: a szülőföldön való továbbtanulás esélyeinek növelésével; a vajdasági magyar közösség építésével, oktatási terének bővítésével és az egyén lehetőségeinek megteremtésével; a tehetség felismerésének és társadalmi hasznosulásának segítségével; az oktatási rendszer minden szintjén a digitális írástudás tényleges elterjesztésével, hozzájárulva szülőföldünk versenyképességének növeléséhez; valamint a felsőoktatásba való bekapcsolódás esélyének megteremtésével mindenki számára.

A vajdasági magyar közoktatás kivételes jelentőségű kisebbségi közösségeink folyamatos fogyása, szórványközösségeink egy részének lassú felbomlása és gyors nyelvvesztése miatt. Jelen helyzetben csak a kisebbségi közoktatási rendszer adhat esélyt arra –, hogy megállítható és visszafordítható legyen ez a folyamat – feltéve, ha a rendszer hatékonyságát a közösségi akarat és az állam támogatása tovább növeli. Jelenleg mind aggodalomra, mind pedig bizakodásra van okunk.

A kutatások azt bizonyítják, hogy a hagyományos falusi magyar szórványtelepülések népessége egyre öregszik és fogyatkozik, így a családok nyelvőrző szerepe is folyamatosan csökken, a család és a kisközösség anyanyelvet átörökítő szerepe háttérbe szorulhat, mint ahogyan ez szórványközösségeink egy részében (például a Szerémségben) már meg is történt: az idősebb generáció egy része szűk közegben még értékes magyar tájnyelvet beszél, a középgeneráció zömmel csak szerbül tud, a fiatalabb korosztályok számára pedig az ősök nyelve már nem anyanyelv, hanem tanult nyelv.

Ami viszont bizakodásra adhat okot, hogy egyéni szinten a kisebbségi nyelv mint az ősök anyanyelve újratanulható. Ehhez viszont nem egyesek szándékára, hanem olyan minőséget jelentő csoportos akaratra volt szükség, mint amelyet például Palánkán, Maradékon, Mitrovicán vagy Nezsényben megtapasztalhattunk.

Az iskolaválasztás szempontrendszer persze sokrétű. Helyet kap ebben a nyelvtudás kulcsfontosságú szerepének felismerése részeként az is, hogy a megszerzett tudás piaci értékét részben az általános használhatóság (ez a tény tipikusan az angolnak kedvez), részben pedig a várható helyi piaci előnyök megszerzésének lehetősége motiválja. Ez utóbbi kapcsán: a többségi, azaz a szerb nyelv elterjedtsége. Fontos szempont lehet, hogy a helyben mi a kínálat, a helyi vagy környékbeli iskolákban milyen lehetőségek vannak a személyi szükségletek kielégítésére. A település és az iskola nagysága sem mellékes körülmény, hiszen egy olyan intézményben, ahol sokféle igényt ki tudnak elégíteni, a tömegigényen kívül a kisebb kereslet kielégítését is anélkül vállalhatják, hogy veszélyeztetve volna az intézmény léte. Jó, hogy egyelőre még találhatunk vajdasági magyar tanulókat a magyar közoktatás valamennyi területén.

Vajdaságban a magyar óvoda, általános és középiskola választása még mindig jellemzően származás kérdése, de valamelyik középiskola mellett már kizárólag a boldogulási esélyek mérlegelése alapján döntenek a szülők.

A vajdasági felsőoktatási rendszer folyamatos anyanyelvűsítése, fejlettsége, versenyképessége és minősége a tudásalapú társadalom fejlődése szempontjából meghatározó. A tudásgazdaságban a fiatal generációk és a munkavállalók képzettségének folyamatos növelésével valósulhat meg a magyarok által is lakott vidékek gazdasági versenyképességének fokozása is. A vajdasági magyar fiatalok tömeges felsőoktatási igényének növelésén és a nemzetközi oktatási szttenderdekhez való alkalmazkodáson kívül a felsőoktatási rendszerek számára napjainkban az oktatás infrastruktúrájának változása a kihívás. Az online oktatás, a digitális tananyagok fejlesztése, a mesterséges intelligencia alkalmazása átalakítják a tudásátadás folyamatát, a számonkérés és az információcsere szabályait, de az oktatás pedagógiai és motivációs módszereit is.

Fordulat akkor történhetne a magyar nyelvű kisebbségi oktatás helyzetében, ha a kisebbségi nyelvek tanulása a jelen társadalmi-gazdasági körülmények között kilátást adna az érvényesülésre, s ennek megfelelően az általános és középiskolai képzésnek tömeges volna a folytatása felsőfokon is. Vagy – bár ez jelenleg irracionális elvárásnak látszik – már az általános iskolai nevelés-oktatás olyan szintű szerb nyelvtudáshoz juttatná a magyar tanulót, hogy az a tudását a mindennapokban hasznosítani, élővé, a következő generáció számára pedig hagyományozhatóvá is tudná tenni.

Figyelmünk középpontjában annak kellene állnia, hogy milyen oktatási trendek uralkodnak most a vajdasági magyarság körében, milyen szempontok alapján történik az oktatási intézmények kiválasztása, illetve milyen szempontok alapján kerül kiválasztásra a továbbtanulás helye. Kiemelt cél, hogy azokra a szintváltásokra fókuszáljunk, amikor a tanulóknak az oktatási intézmények kö-

zötti szintváltására kerül sor, amely meghatározza az életpályájukat (beiskolázás, általános iskola – középiskola, középiskola – felsőoktatási intézmény). Különösen fontos a szerbiai intézmények és a továbbtanulási lehetőségek hatásos népszerűsítése különféle jelenléti rendezvények segítségével, valamint egy egységes online platformon történő erőteljes megjelenés is.

2

LEHETŐSÉGEK

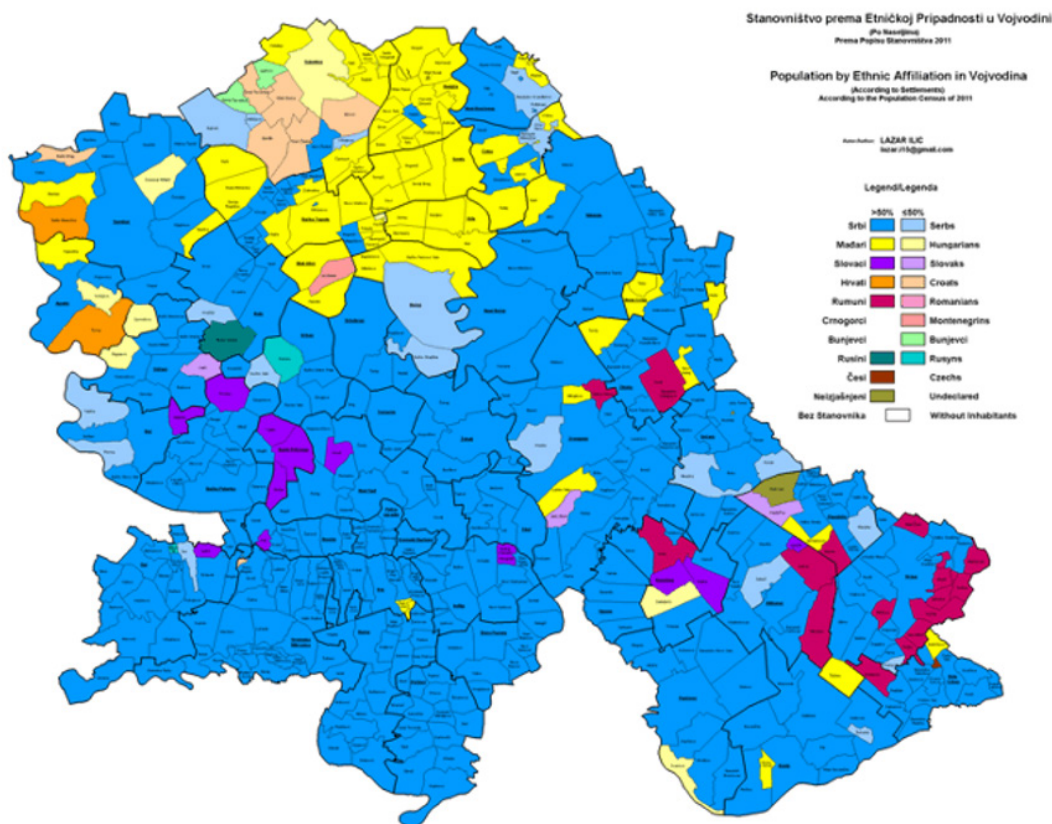
Vajdaság legnépesebb nemzeti kisebbsége a magyar

Az elmúlt évtizedek Szerbiájában – és így Vajdaságban is – demográfiai hanyatlás tapasztalható, ami leginkább a lakosság számának csökkenésében, a falvak és kisvárosok elnéptelenedésében, a természetes szaporulat csökkenésében és a demográfiai előregedésben jut kifejezésre. Szerbiában a 2022. évi népszámlálási adatok szerint 6 647 003 lakos élt; többségük (80,64%) szerb nemzetiségű volt. A szerbiai lakosság 2,77%-a volt magyar, azaz 184 442-en vallották magukat magyarnak. Ez 21,53%-kal kevesebben, mint a 2011-ben megejtett népszámláláskor. Évente mintegy hatezer fővel csökkent tehát a magyarok lélekszáma – a negatív természetes szaporulat, az elvándorlás és egyéb negatív, a kisebbségi közösséget sújtó demográfiai változások miatt.

A magyarok abszolút száma községenként, illetve városonként, azaz közigazgatási egységenként azt mutatja, hogy legtöbben Szabadkán (több mint harminchétezren), utána pedig Magyarakanizsán (több mint tizenhatezren) élnek tömbben. Tízezer fölötti létszámban élnek még Topolyán, Zentán, Óbecsén és Adán. Nemcsak a szórványban 15–20%-os a magyar lakosság fogyása, hanem Csóka és Nagyikinda környékén is. A tömbben élő magyar lakosság létszámcsökkenése is majdnem mindenhol meghaladja a 10%-ot.

Több felmérés is igazolta már, hogy az oktatási és kulturális intézmények és szervezetek száma körülbelül egyenes arányban növekszik a körzet magyar nemzetiségű lakosainak számával. Minél nagyobb egy körzetben a magyar nemzeti közösség, annál több ott az oktatási és kulturális intézmény és szervezet. Az észak-bácskai (Kishegyes, Szabadka és Topolya), az észak-bánsági (Ada, Csóka, Magyarakanizsa, Nagyikinda, Törökkanizsa, Zenta) és a dél-bácskai (Óbecse, Palánka, Szenttamás, Temerin, Újvidék, Verbász) körzetekben az oktatási és kulturális kataszternek csaknem négyötöde található. Ezek a vizsgálatok azt mutatják, hogy hol vannak leginkább együtt a magyar köznyelvűsödés, a nyelvi felzárkózás feltételei, azaz melyek azok a települések, ahol anyanyelvünk még külső segítség nélkül is fenn tud maradni, és fejlődésre képes.

Anyanyelvünknek ezt az életképességét, amelynek értelmében a vajdasági magyarság anyanyelvi körülményeit, lehetőségeit, kilátásait, kommunikációs szükségleteit, politikai jogait, közigazgatási és anyanyelvhasználati mozgásterét tekintjük anyanyelvi készségünk meghatározójának, Vajdaság térképén egy északon legszélesebb, majd kelet és nyugat felől (Óbecse és Topolya magasságában) hirtelen a Tisza bácskai oldalára szűkülő, ott hosszan lenyúló tölcseírszerű vonulat szemlélteti, amelynek végén Újvidék helyezkedik el. Ez a térkép jól szemlélteti az itt élő magyarság tagoltságát, szétszórtságát és szigetsorsát is egyben:

*Vajdaság legnépesebb nemzeti kisebbsége a magyar
(A térképen sárga színnel jelölt területeken élnek magyarok.)*

2.2.

A vajdasági magyarság kétnyelvűsége

A vajdasági magyarság a magyar nemzethez tartozónak vallja magát – a nemzeti identitást specifikusan értelmezve. Viszont a nyelvvesztés és annak következménye, a nyelvcseré veszélye, amely az identitásváltás folyamatára is erősen kihathat, mindenképp fennáll, különösen szórványhelyzetben. Mai ismereteink tükrében egyértelműnek tűnik, hogy a szórványban élő magyarok csak akkor képesek gyerekeiknek átörököteni anyanyelvüket, vagy legalábbis elodázni a beolvadást, ha otthon kizárólag magyarul beszélnek, és a gyerekek magyar tananyelvű iskolába járnak. Amíg általánosan elfogadottá nem válik az a nézet, hogy minden egyes nyelv külön érték, amelynek elsajátítása csak gazdagodást jelenthet, és a nyelveket tanulni kell, de nem úgy, hogy egy nyelv elsajátítása egy másik rovására történjék, a kisebbségi nyelvek külön törődésre szorulnak, többletfoglalkozást igényelnek, mert különben a felcserélő helyzet hatására nyelvcseré következik be. Ebből ered feladatunk is: kidolgozni anyanyelvünk megvédésének stratégiáját, rámutatva arra, hogyan, milyen módon válik minél több nyelv elsajátítása érdemes, nemes, megbecsült céljá.

Jelenleg Szerbiában a kisebbségi oktatás két modellje van alkalmazásban: az egyik az anyanyelvű oktatás, amelynek keretében folyik a szerb nyelvnek mint ál-

lamnyelvnek az oktatása is nyolc nemzeti közösség – a magyar, a szlovák, a ruszin, a román, a horvát, az albán, a bosnyák és a bolgár – diákjai számára, a másik modell pedig az államnyelven folyó oktatás, amelynek része lehet a nemzeti kisebbségi nyelv és nemzeti kultúra oktatása mint választott tantárgy (anyanyelvápolás és környezetnyelv-oktatás).

A szerbiai magyar nyelvű oktatási rendszer is erre a két oktatási modellre épül: a tömbben és a nagyobb lélekszámú sziget- és szórványközösségekben anyanyelvű oktatás, a legtöbb kisebb szórványközösségben pedig anyanyelvápolás formájában. Az anyanyelvápoláson kívül főként a tömbben valósul meg választható tantárgyként a magyarnak mint környezetnyelvnek az oktatása is, azoknak a szerb anyanyelvű gyermekeknek a részére, akik általában vegyes házasságban születtek, de a magyar anyanyelvű szülő nyelvismeretét szeretnék megtartani.

A kisebbségek alapvető (kollektív) emberi joga az anyanyelv megtartása és fejlesztése, amelyhez elengedhetetlen, hogy iskolákat alapítson, működtessen, meghatározó szerepet kapjon a tananyag és a tannyelv megválasztásában, hogy képviseltesse magát a hatalomban, s maga irányítsa a közösséget érintő területeket, az oktatást, a kultúrát, a vallást, a szociális ügyeket és a tájékoztatást maga igazgassa [13]. A Magyar Nemzeti Tanács kiáll amellett a tudományosan is megalapozott nézet mellett, mely szerint:

- a kisebbségek anyanyelvmegtartó oktatási modellje kizárólag az anyanyelven folyó oktatás lehet, de ezzel párhuzamosan kulcsfontosságú az állam nyelvét, a szerb nyelvet is tantárgyként, színvonalasan tanító óvoda és iskola, amely a teljes társadalmi integrációnak, a munkaerőpiacon való érvényesülésnek és ezáltal a szülőföldön való boldogulásnak is kétségtelen garanciája;

- a vajdasági magyarság esetében a közoktatás nyelve a magyar, a szerb nyelv második nyelvként szerepel a tantervben;

- a szülők és gyermekeik iskola- és programválasztási szabadsága csak akkor érvényesülhet, ha döntésüket a különféle egy- vagy kétnyelvű oktatási-nevelési módok, illetőleg a rendelkezésre álló intézmények, nevelési célok, valamint a különféle nevelési módszerek között a tudományosan is megalapozott információk határozzák meg;

- a kisebbségi oktatás hatékonysága és a kitűzött célok elérése nem egyszerű következménye annak, hogy a tanítás a kisebbségi gyermek anyanyelvén (anyanyelvmegtartó programok) vagy két nyelven (immerziós, szorongást keltő programok esetén) folyik-e; [5]

- olyan szórványtelepüléseken, ahol nem elegendő a gyermekek létszáma magyar tannyelvű csoportok, osztályok megnyitásához, azaz az anyanyelven folyó oktatás megszervezéséhez, illetve etnikailag vegyes házasságban élő gyermekek esetében az anyanyelvápolásnak (azaz az ún. magyar nyelv a nemzeti kultúra elemeivel nevű választható tantárgy tanulásának) a megszervezését is támogatja a Magyar Nemzeti Tanács;

- az úgynevezett „bilingvális” oktatási modell alkalmazását a Magyar Nemzeti Tanács a jelenlegi nemzet- és oktatáspolitikai paradigma ismeretében, a magyar oktatás vonatkozásában nem tartja indokoltnak, sem elfogadhatónak;

- az óvoda és az iskola az egyik legfontosabb színtere a kisebbségi nyelvek megtartására és fejlesztésére irányuló, társadalmi változásokat szorgalmazó nyelvi tervezésnek, mégpedig az oktatás minden érintettjével együtt;

- a vajdasági felsőoktatási intézmények anyanyelvűsítésén kívül fontos feladat lenne a szerb nyelven oktató karokon az anyanyelvű lektorátusok újbóli létrehozása a többnyelvű, a szakmai terminológiát több nyelven is jól ismerő és ezáltal a nemzetközi együttműködésben is eredményesen dolgozó szakemberek képzése végett – annál inkább, mivel az ilyen jellegű lektorátusoknak Vajdaságban nagy múltjuk és hagyományuk van;
- megfontolandó lenne, olyan modellel indítani a szaknyelvi felzárkóztatást, amely már a karon dolgozó magyar ajkú oktatókra támaszkodik;
- a magyar nyelven oktató felsőoktatási karok és szakfőiskolák önállósága nagymértékben segíti a magyar nyelvű oktatás kiszélesítését és minőségének javítását.

A kisebbségi magyar identitás szerkezetével is összefügg, hogy az asszimiláció a nyelvcserevel kezdődik, a nyelvcsere előtt pedig ott van a kétnyelvűség szubtraktív, másodnyelvi dominanciájú formája. Ez a folyamat egyik fázisában sem visszafordíthatatlan. Sőt a nyelvcsere után is lehetséges nyelvi revitalizáció, revitalizációs oktatás.

2.3.

Oktatási és nevelési kisebbségi jogok

A Szerb Köztársaság Alkotmánya (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 98/2006. és 115/2021. sz.) tartalmazza azokat az alapelveket, amelyek meghatározzák a szerbiai jogrendet, így a szerbiai oktatási jogszabályok fő irányvonalát is. Az Alkotmány 71. szakasza értelmében az oktatás emberi alapjog, amelynek értelmében az alapfokú oktatás Szerbiában ingyenes és kötelező, a középfokú oktatás pedig csak ingyenes, de nem kötelező. A felsőfokú oktatás mindenki számára egyenlő feltételekkel elérhető. Ennek az elvnek a maradéktalan megvalósulása érdekében az állam a tehetséges, de szerény anyagi körülmények között élő tanulók számára biztosítja az ingyenes felsőoktatást. Ezen felül az alkotmány 72. szakaszával szavatolva lett az egyetemek autonómiája, 73. szakaszával pedig a tudományos és művészeti alkotómunka szabadsága. A nemzeti kisebbségi nyelvű oktatás, a kisebbségi nyelv és kulturális sajátosságok oktatása nemzeti kisebbségi közösségi jog, melyet a nemzeti kisebbségekhez tartozó polgárok szabadon megválasztott nemzeti kisebbségi nemzeti tanácsaik segítségével érvényesítenek. Az alkotmány értelmében az oktatással kapcsolatos hatáskörök megoszlanak a köztársasági, a tartományi és a helyi önkormányzati szervek között: az alkotmány 97. szakasza értelmében az oktatási rendszer szabályozása és fenntartása köztársasági hatáskörbe tartozik, 183. szakasza szerint a tartományi jelentőségű oktatási kérdések pedig a tartomány hatáskörbe. A 190. szakasz értelmében a polgárok oktatási igényeinek kielégítéséről a helyi önkormányzatok gondoskodnak.

A szerbiai közoktatási rendszer alapjait Az oktatási és nevelési rendszer alapjairól szóló törvény (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 88/2017., 27/2018. – másik törvény, 10/2019., 27/2018. – másik törvény, 6/2020. és 129/2021. sz.) határozza meg. E törvény részletesen szabályozza az alkotmányos alapelvek mentén: az oktatás és nevelés alapjait, alapelveit, céljait, érvényesülését, kulcskompetenciáit, tevékenységeit, nyelvhasználatát,

valamint az oktatás és nevelés megvalósításának valamennyi részvevőjének, köztük elsősorban az illetékes minisztériumnak, az iskolaigazgatóknak, a különféle intézeteknek, központoknak és nem utolsósorban az oktatási és nevelési intézményeknek a feladatait. A törvény általános módon szabályozza a közoktatást érintő kérdéseket, az oktatási szakaszok sajátosságait pedig külön törvények szabályozzák, méghozzá: *Az iskoláskor előtti nevelésről és oktatásról szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 18/2010., 101/2017., 113/2017. – másik törvény, 95/2018. – másik törvény, 10/2019., 86/2019. – másik törvény, 157/2020. – másik törvény, 123/2021. – másik törvény és 129/2021. sz.), *Az alapfokú oktatásról és nevelésről szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2013., 101/2017., 10/2019., 27/2018. – másik törvény és 129/2021. sz.), *A középfokú oktatásról és nevelésről szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2013., 101/2017., 27/2018. – másik törvény, 6/2020., 52/2021., 129/2021. sz. és 129/2021. – másik törvény), *A duális oktatásról szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 101/2017., 6/2020. és 76/2023. sz.) és *A felnőttek oktatásáról szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2013. sz., 88/2017. – másik törvény, 27/2018. – másik törvény és 6/2020. – másik törvény).

Az oktatásban használt tankönyvek és kiegészítő taneszközök szempontjából különleges jelentőséggel bír *A tankönyvekről szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 27/2018. sz.), a diák- és egyetemistakollégiumok, valamint a tanulók és hallgatók ellátása szempontjából pedig *A középiskolai tanulók és felsőoktatási hallgatók jóléti ellátásáról szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 18/2010., 55/2013., 27/2018. – másik törvény és 10/2019. sz.).

A szerbiai felsőoktatást az alkotmányos alapelvek mentén *A felsőoktatásról szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 88/2017., 73/2018., 27/2018. – másik törvény, 67/2019., 6/2020. – másik törvények, 11/2021. – autentikus értelmezés, 67/2021. sz., 67/2021. – másik törvény és 76/2023. szám) szabályozza részletesen, míg ennek egy különleges modelljét, a duális felsőoktatást *A duális felsőfokú képzési modellről szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 66/2019. sz.) szabja meg.

A nemzeti kisebbségi nyelvű oktatásnak, továbbá a kisebbségi nyelv és kulturális identitás oktatásának a sajátosságairól a kisebbségi törvénykezés rendelkezik, méghozzá *A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény* (Jugoszláv Szövetségi Köztársaság Hivatalos Lapja, 11/2002. sz., Szerbia és Montenegró Államközösség Hivatalos Lapja, 1/2003. sz. – alkotmányos alapokmány, Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 72/2009. – másik törvény, 97/2013. – AB határozat és 47/2018. sz.), még jelentősebben pedig *A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 72/2009., 20/2014. – AB határozat, 55/2014. és 47/2018. sz.).

Az oktatási rendszer ilyen formájú szabályozásából eredően az oktatásról nagyszámú, igen terjedelmes és sokszor túl részletes törvény rendelkezik. Ebből kifolyólag az egyes törvényi rendelkezések között igen nagy az átfedés: egy-egy törvényi rendelkezés megtalálható több oktatási témakörű törvényben. Szerencsére az oktatási törvények 2017 óta történő átfogó és rendszerszintű módosítása folytán ezek nem csupán egymással vannak összhangban, hanem az egyéb törvényekkel is, melyek közül számunkra a legjelentősebbek az egyéni és közösségi nemzeti kisebbségi jogokat szabályozó törvények.

Az oktatási rendszer és maga az oktatási folyamat összetettsége megköveteli, hogy az alkotmány és a törvények rendelkezései által meghatározott mozgástérben több részletkérdésről az oktatási miniszter szabályzatokkal rendelkezzen. Napjainkban tanúi vagyunk a miniszteri hatáskör egyre szélesebb körű gyakorlásának, melynek következményeképp jelentősen leszűkült az oktatási rendszer többi alanyának jogértelmezési mozgásköre. A 2017-ben elindított jogszabályireform után egyre nagyobb hatásköre van a mindenkori oktatási miniszternek, méghozzá az oktatási rendszer többi alanyának – de nem a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsainak – kárára.

Az oktatást szabályozó hatályos jogszabálykeret, minden sajátosságával, pozitívumával és hiányosságával együtt, megfelelő háttérrel ad a vajdasági magyarság oktatásához, nemzeti kultúrájának és regionális sajátosságainak megőrzéséhez és a jövő generációknak történő továbbadásához. Tekintettel azokra a nagy, veszélyforrást is magukban hordozó változásokra, amelyek napjaink oktatását jellemzik (amilyenek például az oktatás digitalizációja, a távoktatási modellek hirtelen berobbanása, a negatív demográfiai folyamatok vagy a bilingvális oktatás), és amelyek szabály szerint magukkal vonják a törvények folyamatos módosítását, a kedvező jogi keret fenntartásához elengedhetetlen, hogy a Magyar Nemzeti Tanács továbbra is jelen legyen a jogszabályokat kidolgozó munkacsoportokban, hogy részt vegyen a törvénytervezetek közvitáin, és hogy állandó tárgyalópartnere legyen a mindenkori oktatási miniszternek.

2.4.

A vajdasági magyar oktatást és nevelést érintő mobilitási folyamatok¹

A vajdasági magyar oktatás stratégiai céljainak meghatározása szempontjából kiemelkedő fontosságú, hogy vázoljuk és megértsük azokat a mobilitási folyamatokat, amelyek erre a területre jellemzőek. A vajdasági magyar tanulók esetében két különböző mobilitási folyamatot különíthetünk el, amelyek a közösség szempontjából is eltérő hatást eredményeznek. Amíg az egyirányú határon átvélő iskolai mobilitás kifejezetten kedvezőtlenül hat a vajdasági magyar közösség egészére, addig Vajdaságon belül az iskolások mozgásának pozitív következményei is vannak.

2.4.1. Határon átvélő iskolai mobilitás

A magyarországi rendszerváltást követően, már a kilencvenes évektől tanúi lehetünk az egyirányú határon átvélő iskolai mobilitásnak, amelyre az idők folyamán számos geopolitikai, kulturális, társadalmi és gazdasági körülmény hatott, de a kettős

¹ Vö. Palusek–Trombitás, 2017.

állampolgárság megszerzésének lehetősége, a magyarországi határ menti oktatási intézmények nyitottsága a Vajdaságból érkező tanulók iránt és toborzó aktivitása a 2020-as évek elejére olyan mértékűre gyorsította fel ezt a folyamatot, amely komoly aggodalomra ad okot. A vajdasági magyar közösség amúgy is rendkívül rossz demográfiai adatait tovább rontja, hogy azt a korosztályt veszíti el a közösség, amelyre a jövőben a családalapítás és a gyermekvállalás vár, és még kifejezettebbé teszi a lakosság elöregedését. Szintén gondot okoz, hogy a magyarországi felsőoktatási intézményt választók nagy része nem tér vissza, ezzel pedig azt az értelmiségi réteget veszítjük el, amelyre oly nagy szükségünk lenne. Tehát nemcsak mennyiségi, hanem minőségi veszteséget is szenved a vajdasági magyar közösség e folyamatok következtében.

Amikor a határon átívelő mobilitást vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy a középiskolai és a felsőfokú tanulmányokat folytató korosztály körében a legkifejezettebb, az általános iskolások pedig a család lakhelyén vagy annak közelében folytatják alapfokú tanulmányaikat. Ennek főként pszichológiai okai vannak, ezt a korosztályt ugyanis még nem tartják eléggé felkészültnek arra, hogy rendszeresen hosszabb időt töltsenek távol a szülőktől.

Ha összevetjük azoknak a csoportját, akik már a középiskolát is Magyarországon végeztek, azokkal, akik csak felsőoktatási tanulmányaikat folytatják ott, akkor fontosnak látjuk kiemelni azt, hogy az első csoport esetében a későbbi visszatérés esélye szinte ki van zárva, a másik csoport esetében pedig van némi remény arra, hogy az egyetem vagy a főiskola elvégzése után a fiatalok mégiscsak a szülőföldjükön képzeljék el boldogulásukat.

2.4.2. Vajdaságon belüli mobilitási folyamatok

A határon átívelő iskolai mobilitáson kívül meg kell említeni a Vajdaság különböző térségei közötti mobilitást is, amelynek – az előbbivel ellentétben – sok esetben pozitív hozadéka van. Azok a települések, ahol működik diákkollégium, sokkal előnyösebb helyzetben vannak, hiszen megvan az esélye annak, hogy erős középiskolai központként működjenek, könnyebben feltöltsék szakjaikat, ne korlátozódjanak lehetőségeik egy kisebb földrajzi területre, leginkább csak egy közigazgatási egységre. Szabadka és Zenta is ilyen középiskolai központok, ahol a magyar szakok széles skáláját kínálják a tanulók számára, és valóban az egész Vajdaság területéről érkeznek tanulók ezekbe a középiskolákba, különösen a tehetséggondozó gimnáziumokba.

Topolyán a 2021–2022. tanévben kezdte meg működését a diákkollégium, s az elkövetkező években várhatólag jó hatással lesz a topolyai magyar középiskolai hálózat megerősödésére. Már a korábbi években is nagyrészt ennek a községnek a középiskoláiba iratkoztak a kishegyesi magyar nyolcadikosok. Ugyancsak ide iratkozik azoknak a külai és szenttamási nyolcadikosoknak egy része is, akik magyarul fejezték be az általános iskolát, hiszen ezekben a községekben nincs lehetőségük magyar nyelven folytatni középiskolai tanulmányaikat. A Topolyai Mezőgazdasági Iskola és Diákotthonban sok Óbecse községből származó diák tanul, mert azok számára, akiket ez a szakirány vonz, ez a legközelebbi középiskola, és tömegközlekedéssel is könnyebben elérhető.

A nagybecskereki középiskolai szakokra Közép- és Dél-Bánság egész területéről érkeznek diákok, még ha nem is túl nagy számban, de ennek a folyamatnak köszönhető, hogy a nagybecskereki szakokra van elég jelentkező, hiszen magában a városban nincs annyi magyar általános iskolás, akikkel ezt a hálózatot fenn lehetne tartani. Az ide érkező tanulóknak több lehetőségük is van a lakhatásuk megoldására. A nagybecskereki állami és a muzslyai fiúkollégiumon kívül 2021-ben hivatalosan is bejegyzésre került az alapítványi működtetésű Szathmáry Karolina Kollégium is.

Az említetteken kívül Óbecsének, Magyarkanizsának és Adának van még egy kisebb vonzáskörzete, de ez leginkább a szomszédos községekre terjed ki, és a középiskolai szakok népszerűségével, valamint a jó közlekedési összeköttetéssel magyarázható. A Magyar Nemzeti Tanács szakkollégiumi rendszerének létrehozásával a közeljövőben több vajdasági középiskolai központban is kialakításra és bővítésre kerülne középiskolai kollégium.

3

HELYZETELEMZÉS – ESÉLYEK ÉS FOLYAMATOK

3.1.

A vajdasági magyar iskoláskor előtti nevelés és oktatás

Vajdaságban a 2023–2024. tanévben magyar nyelvű iskoláskor előtti nevelés és oktatás 27 önkormányzat (Apatin, Hódság, Kúla, Zombor, Kishegyes, Szabadka, Topolya, Óbecse, Szenttamás, Temerin, Újvidék, Verbász, Ada, Csóka, Magyarakanizsa, Nagyikinda, Törökkanizsa, Zenta, Begaszentgyörgy, Magyarcsernye, Nagybecskerek, Szécsány, Törökbecse, Antalfalva, Kevevára, Pancsova és Zichyfalva) 29 állami/önkormányzati fenntartású iskoláskor előtti intézményének 132 óvodaépületében, összesen 78 településén folyik. Három önkormányzat területén (Kevevára, Pancsova, Zichyfalva) csak vegyes tannyelvű óvodai csoportok működnek.

A 2023–2024. tanévben 283 magyar és/vagy vegyes tannyelvű csoportban, azaz 203 magyar és 80 vegyes tannyelvűben összesen 5180 gyermek részesül állami/önkormányzati fenntartású bölcsődei, illetve óvodai ellátásban. Közülük 3696 gyermek magyar, 1484 pedig vegyes tannyelvű csoportban tanul. Összesen 1369 gyermek jár iskolai előkészítő óvodai csoportba, közülük 1184-en magyar, 185-en pedig vegyes tannyelvűbe. A gyermekekkel 384 magyar óvodapedagógus foglalkozik.

2017 és 2021 között Vajdaságban a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program keretében és a Magyar Nemzeti Tanács közreműködésével 6 óvodai szóróanyagközpont működött (Maradékon az épülő Szerémségi Szóróanyagközpont keretében, Nagyikindán a Dragoljub Udicki Iskoláskor Előtti Intézmény Mi Örömmünk óvodájában, Nagybecskereken a Nagybecskereki Iskoláskor Előtti Intézmény Kolibri óvodájában, Székelykén a Mi Örömmünk Iskoláskor Előtti Intézmény Hófehérke óvodájában, Ürményházán a Boldog Gyermekkor Iskoláskor Előtti Intézmény ürményházi Pillangó óvodájában és Zomborban a Vera Gucunja Iskoláskor Előtti Intézmény Sulaver óvodájában) és 3 szóróanyagóvoda alakult meg: Nagybecskereken a Petőfi Magyar Művelődési Egyesületben, Törökbecsén a Pava Sudarski iskoláskor előtti intézmény magyar óvodai csoportjaiban (Törökbecsén és Karlova-Beodrán) és Versecen a Petőfi Sándor Kultúregyesületben.

Egyébként a Szerbiai Református Keresztyén Egyház már korábban is működtetett egyházi óvodákat és gyermekfoglalkoztatókat: Bácskossuthfalván, Maradékon, Pacséron, Torontálvásárhelyen, Szabadkán és Hertelendyfalván.

2017 és 2021 között huszonegy településen egy-egy óvodai épület állagmegóvó felújítása, részbeni átalakítása történt meg: Adán az óvoda épületének hő- és vízszigetelése és a nyílászárók cseréje; Bácsfeketehegyen a fűtésrendszer korszerűsítése; Bácskossuthfalván az óvodai csoportszoba egyik falszakaszának felújítása, nyílászárók cseréje és egy új kazán vásárlása; Csantavéren az óvodai mellékhelyiségek felújítása, nyílászárók cseréje és a teljes épület festése; Csókán a vizesgóc felújítása; Dreán tervezési részki költség támogatása, óvodai csoportszoba kialakítása, valamint az épületnek a víz- és villanyvezetékre való csatlakoztatása; Kishegyesen szabadidős óvodai központ kialakítása; Magyarakanizsán a nyílászárók és a bútorkészítés cseréje, belső terek újrafestése; Nagybecskereken óvodai csoportszoba és vizesgóc felújítása, bútorkészítés vá-

sárlása; Nagykikindán a nyílászárók és a padlóburkolat cseréje; Nezsényben óvodai csoportszoba kialakítása és berendezése; Oroszlámoson az épület és a vizesgóc felújítása; Óbecsén a villanyhálózat felújítása és csatlakozás a városi vízvezeték-hálózatra, Pacséron az óvoda nyílászáróinak cseréje; Szenttamáson vizesgóc, központi fűtés, nyílászárók felújítása, illetve cseréje; Szajánban nyílászárók cseréje, a központi fűtés felújítása, festés és mázolás; Székelykevéen az óvodai csoportszoba nyílászáróinak és padlóburkolatának cseréje; Tiszaszentmiklóson az óvodai helyiségek mennyezetének teljes szigetelése; Topolyán az óvoda nyílászáróinak cseréje; Tordán nyílászárók felújítása és cseréje; Törökkanizsán az óvoda belső helyiségeinek, mellékhelyiségeinek felújítása; Udvarszálláson épületátalakítás az iskolaépület kibővítése, új óvodai csoportszoba és a szükséges mellékhelyiségek kialakítása; Ürményházán az óvodai csoportszoba és a hozzá tartozó mellékhelyiségek felújítása; Versecen az óvodai csoportszoba és a mellékhelyiség felújítása; Zentán nyílászárók cseréje és külső hőszigetelés; Zomborban a csoportszoba felújítása és berendezés vásárlása.

2018-ban minden óvodába, ahol magyar nyelven is folyt nevelés-oktatás, egy magyar jellegű óvodai sarok kialakítására került sor, amely egy egységes szekrény- és polcsorból állt magyar társasjátékokkal, szemléltető eszközökkel, magyar didaktikai anyagokkal, képes- és szakkönyvekkel stb., továbbá anyanyelvünkre, nemzeti szimbólumainkra, ünnepeinkre utaló elemekkel. Az óvodai játszósarkokon kívül a Kárpát-medencei óvodafejlesztési program keretében 65 település magyarul oktató óvodája összesen 79 korszerű, EU-konform játszótérrel is gazdagodott.

2020 júniusában helyezték el a Vackor Magyar Iskoláskor Előtti Nevelő és Gyakorlóintézmény alapkövét. Az intézmény 2021. augusztus 26-án került átadásra, 2023 szeptemberétől 5 magyar tannyelvű – két vegyes korosztályú, egy iskola-előkészítő és három bölcsődei – csoportban 126 gyermekkel folyik benne a nevelői és oktatói munka magyar nyelven. A 126 gyermekből 25 iskolai előkészítőbe jár. A korszerű intézményben 10 magyar óvodapedagógus foglalkozik a gyermekekkel. Helyet kapott itt egy korszerű EU-konform játszótér, egy multifunkcionális tornaterem és egy úgynevezett ovi-sport, azaz egy több sportág alapjainak elsajátítására alkalmas pálya is. 2022. június 30-án átadásra került Maradékon a Bárka Református Óvoda is. Az óvodába 2023 szeptemberétől 12 gyermek jár.

Szerbiában az Oktatási Minisztérium 2018-tól átfogó óvodafejlesztési reformot valósít meg *Inkluzív óvodai nevelés és oktatás* címmel. A projekt célja az óvodai nevelés hozzáférhetőségének, minőségének és igazságosságának javítása születéstől hat és fél éves korig minden gyermek számára, különös tekintettel a szociálisan és gazdaságilag hátrányos helyzetű társadalmi csoportokba tartozó gyermekekre. A projekt infrastrukturális fejlesztésekre irányuló komponense mindössze 30 kiválasztott önkormányzatra korlátozódik, de az óvodai nevelés fontosságára vonatkozó kampány, valamint az új, megreformált óvodai nevelési program alapjainak bevezetése országszerte, így a magyar óvodai ellátás minőségjavításában is jelentős eredményeket hozhat. A projekt fontos eleme, hogy a különféle tárcák tevékenységeit az óvodáskorú gyermekek és családjuk javára kapcsolja össze, így az iskoláskor előtti intézmények mellett a különféle helyi partnerek (önkormányzatok, egészségházak, szociális központok, civil szervezetek stb.), bevonásával történik a projekt lebonyolítása.

A legjelentősebb változás a programalapok bevezetésétől várható, aminek legfőbb célja az óvodai nevelési-oktatási rendszer minőségének javítása olyan környezeti háttér megteremtésével, amely holisztikus szemléletű, gyermekközpontú, a gyermek fejlődését, jólétét támogatja, játékos és kreatív tevékenységre inspirál. A projekt az új óvodai program megvalósításának esélyét az óvodapedagógusok alapképzésének fejlesztésében, szakmai továbbképzéseiben, az intézmények igazgatóinak kompetencia-fejlesztésében látja.

A Magyar Nemzeti Tanács kiemelt célja, hogy fejlessze a tanulók szerb nyelvtudását, annak érdekében, hogy a szerb nyelvű felsőoktatás ne jelentsen leküzdhetetlen akadályt. Ennek érdekében az előttünk álló időszakban újraindítjuk az óvodai csoportokban a szerb nyelv játékos elsajátítását a magyar többségű önkormányzatok területén.

3.2.

A vajdasági magyar általános iskolai oktatás és alapfokú zenei nevelés

A 2023–2024. tanévben Vajdaságban 28 község, illetve város (Apatin, Hódság, Kúla, Zombor, Kishegyes, Szabadka, Topolya, Óbecse, Szenttamás, Temerin, Újvidék, Verbász, Indija, Ada, Csóka, Magyarkanizsa, Nagyikinda, Törökkanizsa, Zenta, Begaszentgyörgy, Magyarcsernye, Nagybecskerek, Szécsány, Törökbecse, Antalfalva, Kevevára, Pancsova, Zichyfalva) területén 74 általános iskola 105 épületében 10 242 gyermek tanul magyar nyelven. Adataink szerint 856 tagozaton tanulnak a diákok magyar nyelven, ebből 798 osztatlan, 58 pedig kombinált/összevont tagozat.

Megvizsgálva körzetenként a magyar diákok számát a legtöbb általános iskolai tanuló az Észak-bánsági (3653 tanuló) és az Észak-bácskai (3628 tanuló) körzetben tanul magyar nyelven. Ezt követi a Dél-bácskai (1869 tanuló), a Közép-bánsági (585 tanuló), a Nyugat-bácskai (353 tanuló), a Dél-bánsági (150 tanuló) és végül a Szerémségi körzet (4 tanuló).

Az anyanyelvápolás a nemzeti kultúra elemeivel órák a 2023–2024. tanévben választható tantárgyként valósulnak meg 31 önkormányzat területén 89 általános iskola 103 épületében 2761 tanuló részvételével. 50 intézményben nem is áll módjukban a tanulóknak magyar nyelven tanulniuk, viszont az anyanyelvápolási óráknak köszönhetően a diákoknak mégis lehetőségük van a magyar nyelv és kultúra elemeivel megismerkedniük.

Az anyanyelvápolás a nemzeti kultúra elemeivel elnevezésű tantárgyon kívül csak Szabadka város területén a magyar mint környezetnyelv választható tantárgyat is oktatják, de tekintettel arra, hogy ez a tantárgy az 1990-es évektől már nem szerepel a szerbiai tantervekben, csak projektalapú finanszírozással valósítható meg – a város támogatásával.

Magyar tannyelvű általános zeneiskolai oktatás nyolc önkormányzat (Ada, Apatin, Magyarkanizsa, Óbecse, Topolya, Törökkanizsa, Szabadka, Zenta) területén nyolc intézményben valósul meg. Ezek: az adai Bartók Béla Alapfokú Zeneoktatási és Neve-

lési Iskola, az apatini Stevan Hristić Alapfokú Zeneiskola, a Magyarkanizsai Alapfokú Zeneiskola, a zentai Stevan Mokranjac Alapfokú Zeneiskola, a Topolyai Alapfokú Zeneiskola, az óbecsei Petar Konjović Alapfokú Zeneiskola, a Törökkanizsai Alapfokú Zeneiskola és a Szabadkai Zeneiskola. Az adai, a magyarkanizsai, a topolyai és a zentai intézmények többségében magyar nyelven oktató zeneiskolák, a szabadkai pedig kiemelt jelentőségű intézmény, és középfokú zenei nevelés is folyik benne magyar nyelven.

3.3.

A vajdasági magyar középiskolai oktatás

Magyar nyelvű középiskolai oktatás a 2023–2024. tanévben 35 intézményben valósul meg – 10 gimnáziumban, 23 szakközépiskolában és 2 művészeti iskolában – 12 önkormányzat területén (Ada, Magyarkanizsa, Törökkanizsa, Csóka, Zenta, Nagybecskerek, Topolya, Szabadka, Zombor, Óbecse, Újvidék, Temerin) 4185 diák részvételével.

3.3.1. Általános és tehetséggondozó gimnáziumi oktatás

Gimnáziumi oktatás 7 önkormányzat (Zenta, Szabadka, Topolya, Óbecse, Nagybecskerek, Újvidék, Zombor) területén valósul meg 9 intézményben. Ezek: a Zentai Gimnázium, a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium, a szabadkai Kosztolányi Dezső Tehetséggondozó Gimnázium, a szabadkai Svetozar Marković Gimnázium, a topolyai Dositej Obradović Gimnázium és Közgazdasági Iskola, az Óbecsei Gimnázium, a Nagybecskereki Gimnázium, az újvidéki Svetozar Marković Gimnázium és a zombori Veljko Petrović Gimnázium. Ezeken az intézményeken kívül Szabadka város területén működik az egyházi alapítású Paulinum Püspökségi Klasszikus Gimnázium és Kollégium is, amelyben magyar és horvát nyelven folyik oktatás.

Tehetséggondozó gimnáziumi oktatás a szabadkai Kosztolányi Dezső Tehetséggondozó Gimnáziumban és a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégiumban folyik; a 2023–2024. tanévben a szabadkai intézményben angol és német nyelv szakon, továbbá a színház- és audiovizuális művészetek szakon, valamint tehetséggondozó sporttagozaton, a zentai intézményben pedig matematikai, valamint számítástechnikai és informatikai tehetséggondozó, illetve képzőművészeti szakon. A szabadkai és a zentai tehetséggondozó gimnáziumok nemzeti jelentőségű magyar oktatási intézmények. Mindkét intézményben kizárólag magyar nyelven folyik az oktatás.

A Zentai Gimnáziumban az általános szak mellett társadalmi-nyelvi irányzaton, a szabadkai Svetozar Marković Gimnáziumban pedig természettudományi-matematikai és társadalmi-nyelvi irányzaton, valamint 2023 szeptemberétől számítástechnikai és informatikai tehetséggondozó szakirányon is tanulhatnak a tehetséges diákok.

A nagybecskereki, az óbecsei, az újvidéki és a zombori gimnáziumokban kizárólag általános szakon, a topolyai Dositej Obradović Gimnázium és Közgazdasági Iskolában az általános gimnáziumi szak mellett közgazdasági technikus és idegenforgalmi-szállodai ügyintéző szakon is tanulhatnak a diákok, a szabadkai Paulinum Püspökségi Klasszikus Gimnázium és Kollégiumban pedig klasszikus katolikus gimnáziumi szakon.

A 2023–2024. tanévben a felsorolt intézményekben összesen 998 magyar diák tanul anyanyelvén.

3.3.2. Művészeti jellegű középiskolai oktatás

Művészeti jellegű középiskolai oktatás magyar nyelven két önkormányzat (Szabadka és Újvidék) területén két intézményben valósul meg: a Szabadkai Zeneiskolában és az újvidéki Bogdan Šuput Iparművészeti Iskolában. A 2023–2024. tanévben a Szabadkai Zeneiskolának 31, míg az újvidéki Bogdan Šuput Iparművészeti Iskolának 23 tanulója volt; a Szabadkai Zeneiskolában a következő szakokon: klasszikuszenei előadó, zenei munkatárs, etnomuzikológiai szak, dzsessz-zenei előadó, míg az újvidéki Bogdan Šuput Iparművészeti Iskolában képzőművészeti technikus és grafikai tervező technikus szakon tanulnak a diákok.

A zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégiumban szintén folyik művészeti jellegű középiskolai oktatás, mivel a 2023–2024. tanévben az intézményben képzőművészeti technikus szakon 67 diák tanul. A szabadkai Kosztolányi Dezső Tehetséggondozó Gimnáziumban a 2022–2023. tanévtől kezdődően elindult a színház- és audiovizuális művészetek szakirány, s jelenleg első és második osztályba összesen 42 tanuló jár.

3.3.3. Szakközépiskolai oktatás

Magyar nyelvű szakközépiskolai oktatás 12 önkormányzat (Ada, Magyarkanizsa, Törökkanizsa, Csóka, Zenta, Nagybecskerek, Topolya, Szabadka, Zombor, Óbecse, Újvidék, Temerin) területén 24 intézményben valósul meg. Ezek: az Adai Műszaki Iskola, a magyarkanizsai Beszédes József Mezőgazdasági és Műszaki Iskolaközpont, a törökkanizsai Dositej Obradović Gimnázium és Szakiskola, a Zentai Közgazdasági és Kereskedelmi Iskola, a Zentai Egészségügyi Középiskola, a Csókai Vegyészeti-élelmiszeripari Középiskola, a nagybecskereki Jovan Trajković Közgazdasági és Kereskedelmi Iskola, a Nagybecskereki Egészségügyi Iskola, a nagybecskereki Nikola Tesla Elektrotechnikai és Építészeti Iskola, a topolyai Dositej Obradović Gimnázium és Közgazdasági Iskola, a Topolyai Mezőgazdasági Iskola és Diákotthon, a topolyai Sinkovics József Műszaki Középiskola, a szabadkai Bosa Milićević Közgazdasági Középiskola, a Szabadkai Egészségügyi Középiskola, a Szabadkai Politechnikai Iskola, a Szabadkai Vegyészeti-technológiai Iskola, a szabadkai Ivan Sarić Műszaki Iskola, a zombori Dr. Ripp Rózsa Egészségügyi Középiskola, az Óbecsei Közgazdasági és

Kereskedelmi Iskola, az Óbecsei Műszaki Iskola, az újvidéki Április 7-e Egészségügyi Iskola, az újvidéki Mihajlo Pupin Elektrotechnikai Iskola, a Futaki Mezőgazdasági Középiskola és Diákotthon, valamint a temerini Lukijan Mušicki Középiskola.

Ezekben a középiskolai intézményekben a 2023–2024. tanévben a következő hároméves szakok egyikén tanulhatnak a diákok: gépkocsiszerelő, hegesztő, lakatos, fémdarabológép-kezelő, gépjárművezető, falfelület-dekorátor, csempéző, padlóarakó és kályhás, burkoló, villanyszerelő, szakács, cukrász, pincér, fűtés- és hűtéstechikai hálózatszerelő, vízvezeték-, fűtés- és klimatizálóberendezés-szerelő, elsődleges (általános) építési munkák operátore, építési gépkezelő, pék, hentes, kereskedő, gépjárműszerelő, mezőgépkezelő és -szerelő, valamint fodrász. Összesen 685 diák tanul hároméves szakon.

A 2023–2024. tanévben a következő négyéves szakok egyikén tanulhatnak a diákok: műépítész technikus, állategészségügyi technikus, szőlész-borász, nőgyógyász-szülészasszisztens, közgazdasági technikus, számítógépes villamossági technikus, információtechnológiai elektrotechnikus, médiavillamossági technikus, multimédia-technikus, kereskedelmi és szolgáltatási ügynök, kozmetikai technikus, számítógépes modellezési gépésztechnikus, számítógép-vezérlési gépésztechnikus, általános ápoló, fogászati asszisztens, gépjármű-gépésztechnikus, mezőgazdasági technikus, ruházati modelltervező technikus, banki és biztosítási ügyintéző, élelmiszeripari technikus, közútkezelő technikus, mechatronikai technikus, grafikai tervező technikus, digitális grafikai és webtervező technikus, nyomtatvány-feldolgozó technikus, tűzvédelmi technikus, bűnügyi technikus, pénzforgalmi és számviteli ügyintéző, pénzforgalmi ügyintéző, vegyi laboráns, idegenforgalmi-szállodai ügyintéző, turisztikai technikus és gyógyszerészeti technikus. Összesen 3500 diák tanul négyéves szakon.

3.4.

Magyar nyelvű speciális iskolai oktatás és nevelés

Speciális iskolai oktatás és nevelésen olyan gyerekek oktatását és nevelését értjük, akiknek állandó vagy átmeneti jelleggel fizikai, biológia, pszichológiai, intellektuális, családi vagy szociokulturális okok miatt egyéni sajátos nevelési-oktatási szükségleteik vannak, ezért a speciális nevelési-oktatási szükségletekhez, sajátosságokhoz egyénenként igazodó bánásmódot igényelnek az iskolában. Magyar nyelven a sajátos nevelési igényű tanulók oktatása és nevelése összesen 3 önkormányzat területén (Szabadka, Óbecse és Nagybecskerek) 4 speciális általános és középiskolában folyik. Ezek: a szabadkai Dositej Obradović Iskolaközpont, a szabadkai Dr. Svetomir Bojanin Általános és Középiskola, az óbecsei Testvériség Általános és Középiskola és a nagybecskereki Május 9-e Általános és Középiskola. Az intézmények mindegyikében folyik magyar tannyelvű általános iskolai oktatás – a 2023–2024. tanévben 85 gyermek részvételével. Középiskolai oktatás magyar nyelven 3 intézményben valósul meg – Szabadkán a Dositej Obradović Iskolaközpontban és a Dr. Svetomir Bojanin Általános és Középiskolában, valamint Óbecsén a Testvériség Általános és Középiskolában – 77 tanuló részvételével. A diákok a 2023–2024. tanévben a következő szakok egyikén tanulnak: virágghondozó-kertész,

könyvkötő asszisztens, zöldségtermesztő, textilipari varrónő, vízvezeték-szerelő, szobafestő, lakatos, női fodrász, manikűrös-pedikűrös, pék, hentes és könyvkötő.

Tekintettel arra, hogy 2009-ben Szerbiában bevezetésre került a kötelező érvényű inkluzív oktatás és nevelés, a fenti speciális iskolák mellett az ún. „tipikus” iskolák is oktatnak sajátos nevelési igényű, fogyatékkal élő tanulókat, akik egyéni oktatási tervvel sajátítják el a tananyagot kisebb-nagyobb módosításokkal.

3.5.

Középiskolai diákotthonok hálózata

Állami középiskolai diákotthonok hat olyan önkormányzat (Szabadka, Zombor, Versec, Nagyikinda, Nagybecskerek, Újvidék) területén működnek, ahol a magyar nyelv hivatalos használatban van, és a diákotthonban magyar nemzetiségű tanulók is felvételt nyernek/nyerhetnek. Ezek: a Szabadkai Középiskolai Diákotthon (464 férőhellyel), a Zombori Középiskolai Diákotthon (254 férőhellyel), a Verseci Középiskolai Diákotthon (210 férőhellyel, amelyből 50 az egyetemistáknak van fenntartva), a nagyikindai Nikola Vojvodić Középiskolai Diákotthon (196 férőhellyel; a középiskolásokon kívül egyetemi hallgatókat is befogad), a nagybecskereki Angelina Kojić Gina Középiskolai Diákotthon (310 férőhellyel), valamint az Újvidéki Középiskolai Diákotthon (200 férőhellyel) és az újvidéki Brankovo Kolo Középiskolai Diákotthon (409 férőhellyel). Kollégiumokat, amelyek iskolákkal együtt működnek, és amelyek földrajzi fekvésük alapján fogadhatnak magyar anyanyelvű diákokat: az apatini Műszaki Középiskola és Kollégium, a futaki Mezőgazdasági Középiskola és Kollégium, a topolyai Mezőgazdasági Középiskola és Kollégium, valamint a zentai Bolyai Tehetséggondozó Gimnázium és Kollégium.

Egyházi alapítású magándiákotthon: az újvidéki Apáczai Diákotthon (80 szálláshelyet biztosít magyar középiskolásoknak és egyetemistáknak), a nagybecskereki Emmausz Kollégium (fűkollégium, amely 70 férőhellyel rendelkezik, és középiskolások és egyetemisták is felvételt nyerhetnek a kollégiumba), valamint a nagybecskereki Szathmáry Karolina Kollégium (leánykollégium, amely 63 férőhelyet biztosít középiskolásoknak és egyetemistáknak).

3.6.

Vajdasági felsőoktatás

Vajdaságban egy állami alapítású egyetem működik, mégpedig az Újvidéki Egyetem újvidéki székhelyű rektori hivatallal, három tudományos-kutatói intézettel és tizennégy akkreditált karral, amelyek közül kilenc Újvidéken: a bölcsészettudományi, a mezőgazdasági, a jogtudományi, a technológiai, a műszaki tudományi, az orvostudományi, a természettudományi-matematikai, a művészeti, valamint a sporttudományi és testnevelési; három Szabadkán: a magyar tannyelvű tanítóképző, a közgazdasági

és az építőmérnöki; egy-egy pedig Zomborban: a pedagógiai; és Nagybecskerekén: a Mihajlo Pupin Műszaki Kar. A teljes hallgatói létszám eléri az ötvenezret, a karoknak összesen csaknem ötezer alkalmazottjuk van. Ennek köszönhetően az Újvidéki Egyetem Közép-Európa egyik legnagyobb tudományos és felsőoktatási központja háromszázötven akkreditált programmal, amely három egymásra épülő képzési ciklusból áll: alap-, mester- és doktori képzésből. Középiskolai érettségi után a hallgatók alapképzésre, osztatlan képzésre vagy felsőoktatási szakképzésre jelentkezhetnek.

Fontosnak tartjuk, hogy olyan képzések legyenek elérhetőek hallgatóink részére, amelyek vagy Szerbiában vannak akkreditálva, vagy amelyek oklevelét felismeri a szerbiai jogrendszer és a versenypiac. Emellett a felsőoktatásban dolgozó vajdasági magyar oktatók számára kulcsfontosságú az egyetemi kinevezésekhez szükséges belöldi publikációs lehetőség megteremtése is.

A vajdasági felsőoktatási hálózaton kívül a szerbiai magyar közösség szempontjából jelentős még a Belgrádi Egyetem Filológiai Karának Hungarológiai Tanszéke, amely elsősorban azoknak a szerb anyanyelvű, zömmel dél-szerbiai és belgrádi diákoknak a magyar nyelven történő tanulására kínál lehetőséget, akik a magyarságról keveset tudnak, de motiváltak a magyar irodalom és kultúra megismerésére, a magyar mint idegen nyelv elsajátítására.

A Magyar Nemzeti Tanács ösztöndíjasai között a legnépszerűbb szerb nyelven oktató magánkarok a következők: a belgrádi székhelyű Union Egyetem Dr. Lazar Vrkatić Jogi és Üzleti Tanulmányok Kara Újvidéken (különösen népszerű jogtudományi és pszichológiai szakiránya) és a Mérnöki Menedzsment Kar – FIM Verbászon; a belgrádi székhelyű Singidunum Egyetem Turisztikai és Szállodamenedzsment Kara Újvidéken (ennek a karnak volt egy kihelyezett részlege Szabadkán is a Szabadegyetemen, amely a kar honlapja szerint mára már megszűnt), Ügyviteli Gazdasági Kara Belgrádban és Információs Technológiai Kara Újvidéken; az újvidéki székhelyű Gazdasági Akadémia Egyetem (Gazdasági Akadémia Univerzitás) Gazdasági és Igazságügyi Jogi Kara Újvidéken és Szabadkán, Gyógyszerészeti Kara Újvidéken, Fogorvostudományi Kara Pancsován, valamint Közgazdaságtudományi és Műszaki Menedzsment Kara Újvidéken; a kamenicai Educons Egyetem Gazdaságtudományi Kara Szabadkán és Kamenicán, TIMS – Turisztikai és Testnevelési Kara Újvidéken (különösen a pszichológiai és a testnevelési szakirány népszerű), Információs Technológiai Kara, Digitális Gyártástudományi Kara és Klasszikus Festészeti Akadémia Kara úgyszintén Kamenicán; a belgrádi székhelyű Megatrend Egyetem (mely 2015 és 2017 között a John Naisbitt Egyetem nevet viselte) Civil Légiközlekedési Kara Belgrádban és Biogazdálkodási Kara Belgrádban és Topolyán; a belgrádi székhelyű Metropolitan Egyetem Menedzsment Kara Belgrádban; Belgrádi MB Egyetem Társadalomtudományi Kara, valamint Ügyviteli és Jogi Kara Belgrádban; habár a Novi Pazar-i Nemzetközi Egyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karának szabadkai képzése megszűnt akkreditációs gondok miatt, és így az alapképzésen jelenleg nincs ösztöndíjas hallgatónk, a mesterképzés továbbra is akkreditálva van, és így ott támogatunk egyetemi hallgatókat.

Vajdaságban számos államilag akkreditált szakfőiskola is működik. Ezek nagy része a műszaki, az ügyviteli és közgazdaságtudományi, valamint az óvodapedagógusi és egészségügyi képzés területén tevékenykedik. A vajdasági állami szakfőiskolák a következők: Újvidéki Műszaki Szakfőiskola, Nagybecskereki Műszaki Szakfőiskola, Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, Újvidéki Ügyviteli Szakfőiskola, Újvidéki Óvókép-

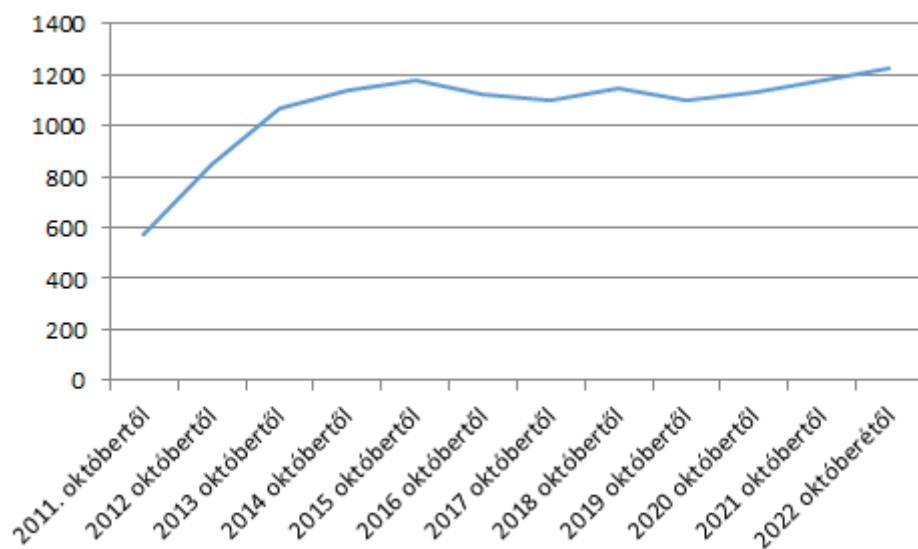
ző Szakfőiskola, Nagykikindai Óvóképző Szakfőiskola, szabadkai Óvó- és Edzőképző Szakfőiskola, Mitrovicai Sirmium Óvóképző és Ügyviteli Informatikai Szakfőiskola, Verseci Óvóképző és Egészségügyi Szakfőiskola.

Jelenleg a következő magán-szakfőiskolákon tanulnak a Magyar Nemzeti Tanács ösztöndíjasai: a Belgrádi Egészségügyi Szakfőiskolán, a belgrádi Milutin Milanković Egészségügyi Szakfőiskolán, a zimonyi VISAN – Általános és Közegészségügyi Szakfőiskolán, a Belgrádi Modern Üzleti Szakfőiskolán, a Belgrádi Elektrotechnikai és Számítástechnikai Szakfőiskolán, a Belgrádi Műszaki és Művészeti Szakfőiskolán, valamint a belgrádi ICEPS Szakfőiskolán, az újvidéki MPK – Menedzsment és Ügyviteli Kommunikációs Szakfőiskolán.

3.6.1. A szerbiai felsőoktatásban tanuló vajdasági magyar egyetemi hallgatók száma²

A szerbiai felsőoktatásban tanuló vajdasági magyar egyetemisták számát elsődlegesen az Magyar Nemzeti Tanács által kiosztott ösztöndíjak számából lehet kiszámítani, a fejlődési irányzatokat pedig az ösztöndíjasoktól felvett adatokból.

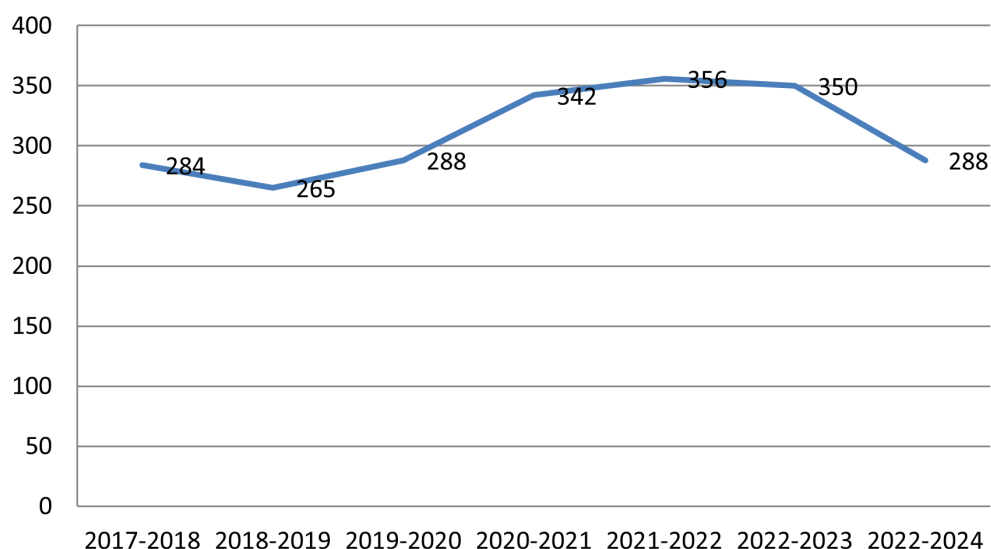
Természetesen az MNT által ösztöndíjazott egyetemisták száma folyamatosan növekszik. 2011-ben (a program beindításának évében) ez a szám 574 volt, majd a 2013-ban meghirdetett Várady kiválósági ösztöndíjprogram (PhD és Msc) és a 2021-ben beindult jogászüsztöndíjjal együtt 2022-ben 1222-re emelkedett, beleértve a demonstrátorokat is.

A Magyar Nemzeti Tanács által ösztöndíjazott egyetemi hallgatók száma

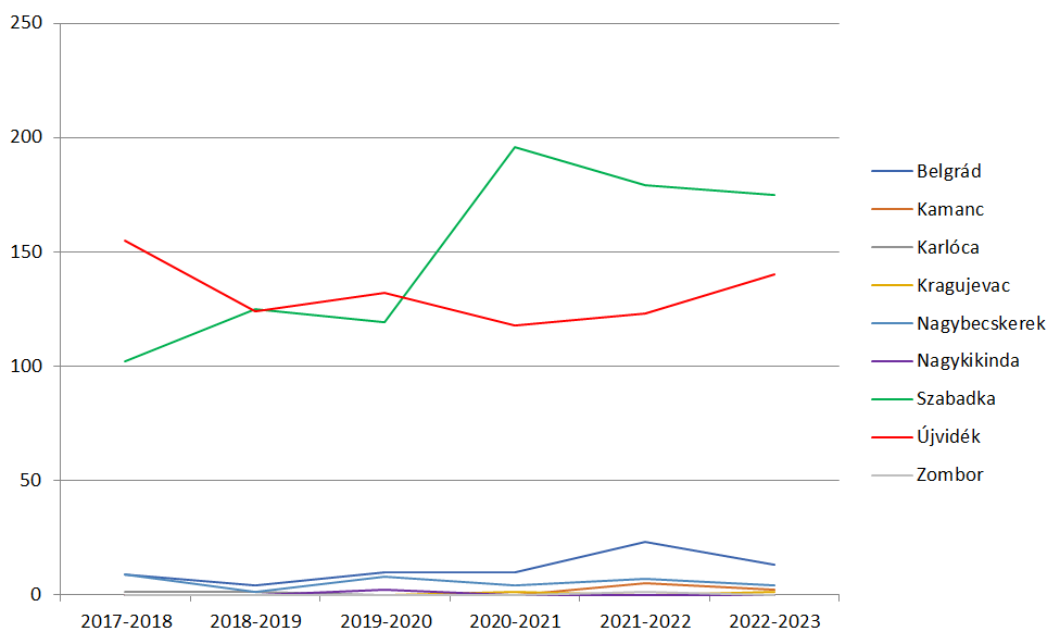
A fejlődési irányzatokat ennél pontosabban határozza meg az ösztöndíjazott első éves egyetemisták száma, amely a megvizsgált időszakban (2017 és 2023 között) növekedést mutatott.

² Prof. dr. Námesztovszki Zsolt, 2023

*A Magyar Nemzeti Tanács által ösztöndíjazott
elsőéves egyetemisták száma (alapképzés)*

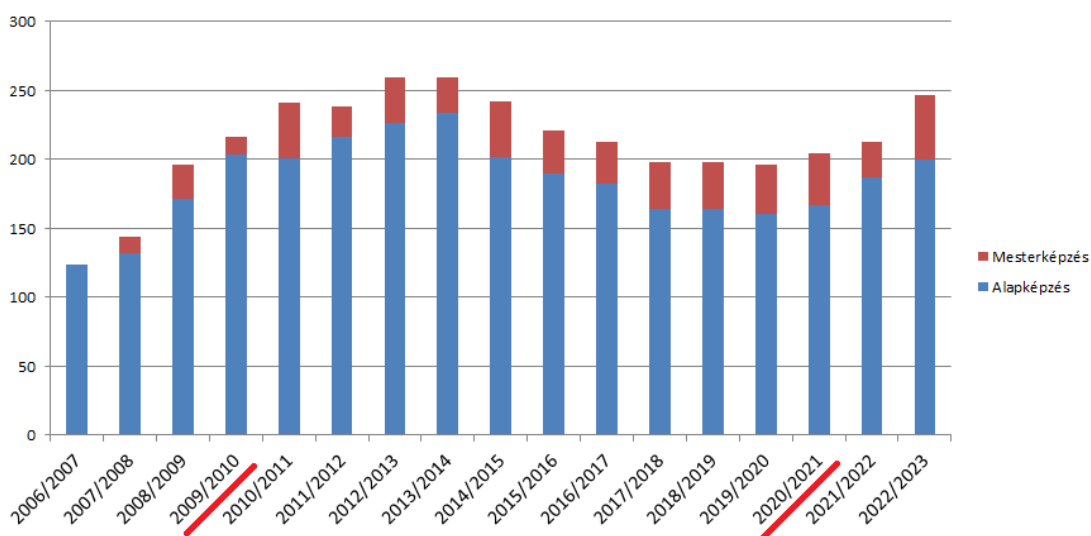
A trendek meghatározásakor fontos kimutatni, hogy melyik város a legnépszerűbb a vajdasági magyar elsőéves egyetemisták körében, mivel ez a szám döntően befolyásolja a további mutatók alakulását is. A vizsgálati ciklus elején (2017) az első éves magyar egyetemisták körében Újvidék volt a legnépszerűbb (Újvidék: 155, Szabadka: 102), azonban ez a trend megfordult és 2020-ban volt a legnagyobb a különbség a két város között (Szabadka: 196, Újvidék: 118). Azóta ez a folyamat mérséklődött, azonban 2022-ben is Szabadka a legnépszerűbb város az elsőévesek körében (Szabadka: 175, Újvidék: 140). A többi város jelentősen alulreprezentált, 2022-ben mindössze 20 egyetemista tanult harmadik városban.

*Elsőéves magyar egyetemi hallgatók felsőoktatási intézményének székhelye
(a kimutatásból kimaradtak azok a karok, amelyek több székhellyel rendelkeznek)*

Természetesen nehéz az összes olyan tényezőt figyelembe venni, amelyek a képzési kínálat bővítése kapcsán jelennének meg, de pozitív példaként állhat itt a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar (MTTK), ahol az infrastrukturális és tartalmi fejlesztés jelentős hallgatói létszámnövekedést eredményezett.

Idézet az MTTK fejlesztési stratégiájából: „Az MTTK mindig is az alapképzések számának a növelésében látta a kitörési pontot, azonban folyamatosan visszatértünk arra a kérdésre, hogy eredményez-e hallgatói létszámnövekedést az új alapképzések beindítása vagy csak azok a hallgatók oszlanak el más arányban a képzésekre, akik úgy döntöttek, hogy itthon tanulnak (magyarul). 2009-ben és 2020-ban is igazoltuk azt, hogy az új alapképzések hallgatói létszámnövekedést eredményeztek. 2009-ben indítottuk be az okleveles óvodapedagógus és a mester óvodapedagógus szakirányunkat. Ugyanez a folyamat ismétlődött meg 2020-ban, amikor beindítottuk az okleveles kommunikátor és a (kollégiumi) nevelő alapképzéseket.”

A hallgatók létszámának növekedése az MTTK-n, piros aláhúzással jelölve azok a tanévek, amikor új szakirányok indultak be

3.6.2. Magyar és vegyes tannyelvű felsőoktatási karok és szakfőiskolák

A szerbiai felsőoktatási intézményekben főként szerb nyelvű oktatás folyik. Az Újvidéki Egyetem egyetlen karán, a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon folyik teljes körű magyar nyelvű oktatás, ahol jelenleg négy akkreditált alapképzés közül lehet választani (osztálytanító, óvodapedagógus, nevelő és kommunikátor). Az Újvidéki Egyetem és a Belgrádi Egyetem három karán folyik magyar nyelvű alap- és mesterképzés: az újvidéki Bölcsészettudományi Kar magyar nyelv és irodalom szakán, valamint a szerb filológia kapcsolata a magyar nyelvvel szakon, illetve a Művészeti Akadémia dráma tagozatának színészképző szakán, valamint a Belgrádi Egyetem Filológiai Karának hungarológiai szakán.

A Szabadkai Műszaki Szakfőiskola és a Szabadkai Óvó- és Edzőképző Szakfőiskola szintén rendelkezik magyar tannyelvű szakokkal. A szakfőiskolák re-akkreditációját követően már ezek az intézmények is akkreditált mesterképzést indíthattak a 2021–2022. tanévben, így a mesterképzésre jelentkező hallgatók immár 17 akkreditált mesterképzés közül választhattak; ezeken teljesen vagy részben magyar tannyelvű oktatás is folyik.

3.6.2.1. Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ НА МАЂАРСКОМ НАСТАВНОМ ЈЕЗИКУ У СУБОТИЦИ
 ÚJVÍDEKI EGYETEM MAGYAR TANNYELVŰ TANÍTÓKÉPZŐ KAR, SZABADKA
 SVEUČILIŠTE U NOVOM SADU UČITELJSKI FAKULTET NA MAĐARSKOM NASTAVNOM JEZIKU U SUBOTICI
 UNIVERSITY OF NOVI SAD HUNGARIAN LANGUAGE TEACHER TRAINING FACULTY, SUBOTICA

A Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar megalapításától kezdve arra törekedett, hogy a vajdasági magyar felsőoktatási tér egyik legjelentősebb központja legyen. Számos példával tudjuk alátámasztani, hogy a magyar nyelvű és a vajdasági magyar közösség iránt elkötelezett egyetemi vezetés továbbfejleszthető modell lehetne a jövőben is. Az intézmény mindig is az alapképzések számának növelésében látta a kitörési lehetőséget, azonban folyamatosan felvetődött az a kétely is, hogy vajon eredményez-e hallgatói létszámnövekedést egy-egy új alapképzés elindítása, vagy csak azok a hallgatók oszlanak el más arányban a képzéseken, akik úgy döntenek, hogy szülőföldjükön tanulnak tovább magyarul. 2009-ben és 2020-ban is beigazolódott, hogy az új alapképzések hallgatói létszámnövekedést eredményeztek. 2009-ben nyílt meg az okleveles óvodapedagógus és a mester óvodapedagógus szakirány, ehhez hasonló folyamat ismétlődött meg 2020-ban is, amikor az okleveles kommunikátor és a (kollégiumi) nevelő alapképzések elkezdődtek.

A kar egyik legnagyobb erőssége, amely által a nálánál jóval nagyobb karokkal szemben is versenyképes, hogy az intézményben családias a légkör, a tanulóközpontság érvényesül, és egyéni, valamint kiscsoportos foglalkozások, műhelyek segítik a hallgatók tehetségének kibontakozását.³

Nagy figyelmet kell szentelni a kar láthatóságának is, mivel a különböző rendezvények által bevezetett tanulóknak, a nyílt nap résztvevőinek és a felvételi előkészítő résztvevőinek száma között jelentős korreláció figyelhető meg. A felvételi felkészítő folyamat átalakításával és ingyenessé tételével, a Karrierépítő Központ (KÉK) megalapításával és az általa szervezett rendezvényekkel, valamint a fenn említett új alapszakokkal jelentős hallgatói létszámnövekedés figyelhető meg.

³ Ezeket a tényeket emelik ki a hallgatók, de a központi népszerűsítő platform is: <https://www.nyiltnap.online/>.

Forrás: MTTK, Szabadka

2017-ben kezdődött el az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara épületének teljes körű felújítása, és 2022-ben fejeződött be. Az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karának vezetősége módot ad a képzési kínálat bővítésére olyan neveléstudományhoz köthető szakoknál, amelyekre jelentős hiány és közösségi igény mutatkozik, mint például a tanárképzés, azonban ehhez elengedhetetlen az új oktatók alkalmazása a Karon.

3.6.2.2. Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

Az újvidéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék 1959-ben kezdte meg működését az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának keretében. Hosszú ideig ez volt az egyedüli felsőoktatási intézmény az egykori Jugoszláviában, majd Szerbiában, amelyben a magyar diákok teljes egészében anyanyelvükön folytathatták tanulmányaikat. A Tanszéken napjainkban alap-, mester- és doktori képzés folyik. A bolognai rendszernek megfelelően négyéves tanulmányok keretében alapképzettségű magyar nyelv és irodalom szakos bölcsészeket képez, akik lektorként, újságíróként, szerkesztőként, kulturális és művészeti menedzserként, könyvtárosként, szerb–magyar mű- és szakfordítóként, tolmácsként helyezkedhetnek el. Az ötödik év elvégzése arra jogosítja fel a hallgatókat, hogy mesterképzettségű magyar nyelv és irodalom szakos tanári oklevelet szerezzenek. A doktori stúdium a filológiai tudományok doktora cím elnyerését teszi lehetővé.

Tanárai már a megalakulástól kezdve tudományos kutatómunkára építették oktatói tevékenységüket a magyar nyelv, irodalom, néprajz, művelődéstörténet, kapcsolattörténet tárgykörében. A könyvtára biztosítja mind az oktatás, mind a kutatás feltételeit: immár több mint ötvenezer kötettel Vajdaság legnagyobb hungarológiai gyűjteményévé fejlődött.

A Tanszék a legnagyobb létszámú kisebbségi anyanyelven oktató újvidéki felsőoktatási intézmény, amelyen teljes egészében magyar nyelven tanulhatnak a hallgatók.

Jelenleg itt mintegy 80 hallgató tanul anyanyelvén. Más, szerb nyelven oktató karok hallgatói tanulhatják anyanyelvi szinten a magyar nyelvtant, számuk évente mintegy negyven. A Tanszék lektori órákat szervez azoknak a hallgatóknak, akik szerb nyelven tanulnak, főként szakterminológiai kérdésekkel foglalkoznak, számuk mintegy húsz. Ezenkívül tanárai magyart mint idegen nyelvet tanítanak azoknak a hallgatóknak, akik más tanszékeken szerb nyelven tanulnak (A1.1, A1.2, B1.1, B2.2). A Tanszék esti képzés keretében magyar nyelvórákat tart felnőtteknek.

Az intézmény jelentős kiadói tevékenységet is folytat. Két tudományos folyóirata van, a *Hungarológiai Közlemények* és a *Tanulmányok*, mindkettő 1969-ben indult, mára a Kárpát-medencei kutatók fontos publikációs lehetőségévé vált. Szerepelnek a szerbiai Oktatási, Tudományos és Technológiai Fejlesztési Minisztérium listáján, az MTMT-ben nemzetközi lektorált folyóiratként tartják őket számon. Teljes szöveggel két nemzetközi adatbázis, a CEEOL és az EBSCO is felvette őket. A *Hungarológiai Közlemények* ezenkívül 2020 júniusától kezdve a nemzetközi ErihPlus tudományos adatbázisban is szerepel.

A Tanszék alapvető feladatai közé tartozik a konferenciaszervezés is. Évente megrendezik az Egyetemi Nyelvészeti Napokat, amely mára interdiszciplináris nemzetközi konferenciává nőtte ki magát, s ezen keresztül valósul meg tanárainak kapcsolattartó tevékenysége az egész Kárpát-medencei régió tanári és kutatói közösségével. Nyelvészeti kutatói arculatát a dialektológiai-névtani kutatások mentén lehet definiálni.

A szakma legjelentősebb képviselőinek részvételével évente megrendezik A *minoritás poétikái* című konferenciát is, amely az irodalmi jelenségekre fókuszál. A Tanszék arculatváltására a 21. századi korszerű poétika elméleteinek és a régió szükségleteinek megfelelően került sor, s a minoritáskutatással jellemezhető. Aktív nemzetközi kapcsolata van több magyarországi egyetemmel, többek között a Pécsi Tudományegyetemmel, a Veszprémi Egyetemmel, a budapesti Károli Gáspár Református Egyetemmel, az ELTE-vel, valamint a csíkszeredai Sapientia Egyetemmel. A marosvásárhelyi Művészeti Egyetem Doktori Iskolájával pedig közös projektben vesz részt. A Magyar Tudományos Akadémia és a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia bilaterális együttműködésének keretében a budapesti Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézete és a Magyar Tanszék 2023-tól újra megrendezi közös konferenciáját, amely több mint ötvenéves múltra tekint vissza.

A Tanszék a pandémia visszaszorulásával párhuzamosan arra törekszik, hogy visszatérjen korábbi tevékenységi formáihoz, amikor tevékenyen részt vett Újvidék irodalmi és művelődési életében, rendszeresen szervezett irodalmi találkozókat, amelyeken a helyi értelmiségiek is megjelentek. A hallgatók szívesen vettek részt ezeken a rendezvényeken, egyébként is kiválóan aktivizálhatók a tanórán kívüli tevékenységekben. Ugyanakkor igyekszik megtartani azokat a tevékenységi formákat is, amelyekben a jártasságot az online térben szerezte meg. A Tanszék az egész Vajdaságra kiterjedő programokkal rendelkezik, amelyek közül kiemelkednek a magyartanári továbbképzések és a szakmai találkozók. Évente odaítéli a fiatal tehetségeknek járó Sinkó Ervin Irodalmi Díjat is.

3.6.2.3. Szabadkai Műszaki Szakfőiskola

A Szabadkai Műszaki Szakfőiskola jogi elődje 1960-ban, illetve 1962-ben jött létre mint tartományi alapítású felsőoktatási intézmény a helyi, illetve a regionális ipar gépész- és villamosmérnökök iránti igényeinek kielégítésére. 1974-ben került bevezetésre a kétnyelvű oktatás, 1976-tól pedig az oktatás minden szakirányon és évfolyamon teljes egészében magyar nyelven is folyik.

Forrás: Szabadkai Műszaki Szakfőiskola

A 2022–2023. tanévben az intézményben, ahol jelenleg összesen 675 aktív hallgató tanul (ebből 366 hallgató magyar nyelven, azaz a teljes hallgatói létszám 54%-a) öt alapszakon (gépészet, elektrotechnika, mechatronika, informatika, mérnöki menedzsment) és egy mesterszakon (informatika) folyik oktatás párhuzamosan magyar és szerb nyelven. Az intézmény jelenleg csaknem 60 dolgozót foglalkoztat. Az oktatók száma 34 fölött van, nagy többségük PhD-fokozattal rendelkezik. Ezenkívül az utóbbi években a főiskolán magyarországi vendégtanárok is oktatnak a Makovecz Program keretében.

2018-ban az intézmény elnyerte az Erasmus Chartert, azaz Erasmus Felsőoktatási Chartával rendelkező felsőoktatási intézmény. Jelenleg a főiskola tagja több CEEPUS hálózathoz, de több külföldi egyetemmel van Erasmus-féle mobilitási egyezménye is. Részt vesz a határokon átnyúló szerb–magyar európai uniós, illetve más Erasmus+ projektben is.

Szoros együttműködést folytat a környező ipari képviselőkkel, de nemcsak azokkal. Több mint 50 együttműködési szerződést, illetve megállapodást kötött vállalatokkal, az együttműködések száma pedig az utóbbi időben egyre növekszik. Biztató jel az is, hogy a főiskolán oklevelet szerzett fiataljaink a munkavállalást illetően, a munkaadók visszajelzései alapján, rendkívül sikeresek, és ezáltal biztosítják többek között a magyarság megmaradását is a Vajdaságban. Mind a Szerbiában élő magyarság, mind pedig Magyarország számára a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola kiemelt fontosságú.

Magyarország Kormánya több formában is támogatja ezt a felsőoktatási intézményt. Ezek közül a legfontosabbak: (1) az utóbbi több mint tíz évben az intézmény infrastrukturális korszerűsítése, karbantartása, de a támogatások és fejlesztések részben kiterjednek a laboratóriumi felszerelés minőségének javítására, illetve az utóbbi négy évben a működési költségek résztámogatására is; (2) 2016-tól a főiskola sikeresen vesz részt a Makovecz Programban (Kárpát-medencei Felsőoktatási Együttműködési Ke-

retprogramban); a főiskola hallgatóinak többsége részesül a Magyar Nemzeti Tanács ösztöndíjában; (3) 2017-től anyaországi támogatással az Óbudai Egyetem szabadkai konzultációs központjának közvetítésével mechatronikai mesterképzésre, azaz közvetlen továbbtanulási lehetőségre nyílik lehetőség a főiskolán végzett hallgatók számára.

A főiskola összes dolgozója kivétel nélkül az intézmény további fejlődésére összpontosít, a felsőoktatás színvonalának emelésére irányul, így járulva hozzá Szabadka és környéke oktatásának általános fejlődéséhez, amit egyre jobban indokoltá tesznek az alábbiak:

- A gazdaság – hiszen a térség gazdasága nem korlátozódik pusztán az alacsonyabb szintű gyártási vagy összeszerelési tevékenységekre. Számos gazdasági szereplő esetében nagyon magas szintű technológiai fejlődés tapasztalható, amelynek kezelése és szervezése felsőfokú tudományos és szakmai ismereteket igényel. Emellett a cégek fejlesztési és kutatási profilja is egyre nagyobb jelentőségű a régió üzleti életében. Ezért elkerülhetetlen, hogy a térség felsőoktatásának szerkezete is adaptálódjon a régióban (újjonnan) kialakult gazdasági körülményekhez, amelyek szorosan kapcsolódnak a gazdasági szereplők struktúrájához. Gyakran igény mutatkozik rendkívül magas, sok esetben harmadik szintű felsőfokú végzettséggel rendelkező szakember iránt is.
- A nemzetközi és tudományos tevékenység – Az intézmény irigylésre méltó szintet ért el. A Szabadkai Műszaki Szakfőiskola olyan projekt konzorciumok tagja, amelyek szinte kivétel nélkül elismert egyetemekből állnak. Ez egyben azt is jelenti, hogy a nálánál jóval nagyobb és jelentősebb tudományos és oktatási intézmények a főiskolát egyenlő partnerként kezelik.
- Az intézmény oktatásfejlesztési stratégiája – Legfontosabb céljai között szerepel elsősorban az oktatási és képzési rendszer minőségének és hatékonyságának javítása a tudásalapú társadalom új követelményeivel összhangban. Ezenkívül célja még az oktatás és képesítés elérhetősége az élethosszig tartó tanulás elvei szerint a gyorsabb elhelyezkedés biztosítása, a karrierfejlesztés, az esélyegyenlőség és a társadalmi kohézió létrejötte, az oktatás és képzés elérhetősége a lehető legszélesebb társadalmi spektrum számára is, a munka és társadalom szorosabb összefonódása, valamint a globalizációs folyamatok okozta kihívások leküzdése.
- Az egyenlő esélyek megteremtése valamennyi hallgató számára – Azok számára is, akik magyar nyelven tanulnak a főiskolán, és akik később a felsőoktatás harmadik szintjén is tovább szeretnének tanulni Szerbiában.

Mindez hozzájárulhat Szabadka és a térség ipari és gazdasági fejlődéséhez. Egyébként a fejlett országokban, amelyek tapasztalataira gyakran hivatkozunk, a legrangosabb felsőoktatási központok nem mindig a fővárosban vagy a nagyvárosokban találhatók, aminek köszönhetően felgyorsul a többi régió gazdasági fejlődése, pozitív hatása van a közösségekre, és hozzájárul a magasan képzett alkalmazottak elvándorlásának csökkenéséhez azáltal, hogy többségük tanulmányainak befejezése után az egyetemi központokban próbál elhelyezkedni.

A Magyar Nemzeti Tanács és a vajdasági magyarság szempontjából is kiemelten fontos, hogy a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola státusza a felsőoktatási intézmények alapításának, pénzellátásának és integrációjának európai normáival összhangban kerül-

jön megoldásra, ami a függetlenséget, a különféle finanszírozási források elérhetőségét és az akadémiai programok akkreditációjának lehetőségét jelenti és a globális oktatási-kutatási munkába és a tudományos-innovációs rendszerbe való bekerülést szavatolja.

3.6.3. Felsőoktatási konzultációs központok Vajdaságban

Az anyaországi felsőfokú oktatási intézmények Zentán, Zomborban és Szabadkán működtetnek konzultációs központot, így évente legalább tíz szakirányú alap- és mesterképzés, valamint szakirányú továbbképzés közül választhatnak az érdeklődők.

3.6.3.1. Szekeres László Alapítvány – SZLA

A Szekeres László Alapítványban megszervezett képzések révén, magyar anyanyelvén is elérhető tudásra tehetnek szert a vajdasági magyar fiatalok. Ez a tudás magában foglalja mind a felsőoktatási alap-, tovább- és mesterképzések ismeretanyagát, mind pedig az akkreditált képzések, szemináriumok és különféle tanfolyamok nyújtotta használható elméleti és gyakorlati kompetencia elsajátítását. Az Alapítvány feltérképezi a vajdasági magyar közösség igényeit, elképzeléseit, problémáit.

A Szekeres László Alapítványban a konzultációs képzésekről a Magyar Nemzeti Tanács a magyarországi partnerintézményekkel történő egyeztetést követően határoz, elsősorban a vajdasági magyar közösség, illetve a munkaerőpiaci igények alakulása szerint. Egyszerre kell olyan felsőfokú képzéseket szervezni, amelyek kielégítik a közösség elvárásait, ugyanakkor szükség van rájuk, és munkához tudják juttatni a képzés elvégzőit. Az Alapítvány 2017 novemberében nyitotta meg kapuit a felsőoktatási képzésekben részt vevő hallgatók számára. Az elmúlt évek során elérhetővé vált konzultációs képzések a következők: a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kara Gyógypedagógus-képző Intézetének inkluzív fejlesztő szakpedagógiai szakirányú továbbképzése és logopédia szakirányú továbbképzése, a Semmelweis Egyetem Pető András Karának konduktorsegítő szakirányú továbbképzése, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának mentálhigiénés segítő szakirányú továbbképzése, a magyar mint idegen nyelv szakos pedagógusok szakirányú továbbképzése, a művészeti igazgatás és művészetmenedzsment szakirányú továbbképzése, a színház- és filmművészeti szakíró, kritikus szakirányú továbbképzése, valamint az Óbudai Egyetem Bánki Donát Gépész- és Biztonságtechnikai Mérnöki Karának mechatronikai mérnöki mesterképzése és az információbiztonsági szakmérnök/szakember szakirányú továbbképzése.

A 2022–2023. tanévben öt szakirányú továbbképzés és egy mesterképzés konzultációja folyt itt.

Forrás: SZLA, Szabadka

A felsőfokú konzultációs képzések részelemeként a Szekeres László Alapítvány 2021. november 1-jétől szerződött a Semmelweis Egyetem Pető András Karával, ezáltal jogszerű keretet adva az alapítvány szervezésében a 2022 folyamán megvalósuló központi idegrendszeri szűrések és fejlesztések számára. Mindezt a Semmelweis Egyetem Pető András Karának konduktorsegítő szakirányú továbbképzésében részt vevő hallgatók – a konduktorok irányításával – kötelező szakmai gyakorlatuk részeként is végzik 2022. január 3-ától Szabadkán, a Vackor Magyar Iskoláskor Előtti Nevelő és Gyakorlóintézményben.

3.6.3.2. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kara – Zombori Konzultációs Központ

A képzés a Magyar Nemzeti Tanács, a Magyar Polgári Kaszinó és a Pécsi Tudományegyetem együttműködése révén valósul meg. A konzultációs képzés 2016 őszén indult Zomborban a Magyar Polgári Kaszinó felújított épületében.

Forrás: Magyar Polgári Kaszinó, Zombor

Az oktatók a PTE Egészségtudományi Karának nemzetközileg is elismert szakemberei. Az elméleti oktatáson kívül a gyakorlati képzésekre is főként Magyarországon, a Pécsi Tudományegyetem Klinikai Központjában, valamint az Egészségtudományi Kar oktatókórházaiban kerül sor. Az így megszerzett ápolói oklevél az Európai Közöségi Jog alapján az Európai Unióban automatikusan elfogadásra kerül.

3.6.3.3. Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) – Zentai Konzultációs Központ

A MATE Zentai Konzultációs Központjának képzései a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem által megvalósított, a Magyar Kormány Akkreditációs Bizottsága által elfogadott program alapján a zentai Pro Scientia Naturae Alapítvány szervezésében történnek. A konzultációs központ 1996 óta működik Zentán. Célja, hogy a gyakorlatban hasznosítható tudást közvetítsen a mezőgazdaság területéről. Működését és a képzés lebonyolítását a Magyar Kormány támogatja.

A Zentai Konzultációs Központban kb. 100 aktív diák tanul kertészmérnök és mezőgazdasági mérnök alapszakokon, valamint vidékfejlesztési agrármérnök és kertészmérnök mesterszakokon. A zentai konzulensi bázis megközelítőleg 40 fő; közülük 15-en PhD fokozattal rendelkeznek. Az alapképzések időtartama 7, a mesterképzés időtartama pedig 4 szemeszter. Bármelyik képzés elvégzése után a hallgatók a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Europass oklevelét szerzik meg, amely Szerbiában hivatalosan elismertethető.

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával a zentai székhelyű Pro Scientia Naturae Alapítvány 2021-ben megvásárolta a zentai felsőoktatási képzőközpont leendő épületét, amelynek átalakításával 2022 őszéig egy kulcsraélezett állapotban lévő, korszerű, a kihelyezett tagozat valamennyi programjának lebonyolítására alkalmas épületkomplexumot kapott.

3.6.4. Állami és magánalapítású egyetemista kollégiumok hálózata

A Vajdaságban két állami egyetemista kollégiumi hálózat ismert: a Szabadkai Egyetemista Központ, valamint az Újvidéki Egyetemista Központ hálózatához tartozó kollégiumok.

A Szabadkai Egyetemista Központ a belgrádi oktatási minisztérium kiemelt jelentőségű intézményeként jött létre 1970-ben. Jelenleg két egyetemista-kollégium tartozik hozzá: a Bosa Milićević Kollégium (438 férőhellyel) a Közgazdasági Kar szomszédságában, valamint az Ivo Lola Ribar Kollégium (312 férőhellyel) az Építőmérnöki Kar

közelében. Mindkét kollégium nyitott a Szabadkán tanuló főiskolások és egyetemisták előtt.

Az Újvidéki Egyetemista-központot 1954-ben Újvidék városvezetői hozták létre. A későbbiek során az intézmény kiemelt jelentőségű intézményi státuszt kapott. A központhoz több kollégium is tartozik, két kategóriába csoportosítva. Első kategóriás kollégiumok: Dr. Živojin Ćulum Kollégium (372 férőhellyel), Lázár cár Kollégium (372 férőhellyel), Nikola Tesla Kollégium (350 férőhellyel), Vásártér Kollégium (262 férőhellyel), Október 23-a Kollégium (139 férőhellyel), Fejős Klára Kollégium (120 férőhellyel), Dr. Zoran Đinđić Kollégium (140 férőhellyel; ez a kollégium Zomborban található). Másodkategóriás kollégiumok a következők: Dr. Slobodan Bajić Kollégium (758 férőhellyel), Veljko Vlahović Kollégium (340 férőhellyel), Mihajlo Predić Kollégium (208 férőhellyel; ez a kollégium Nagybecskeren található).

A két nagy egyetemista-központ mellett léteznek középiskolai diákotthonok is, amelyek biztosítanak még néhány férőhelyet a felsőoktatásban részt vevő hallgatók részére. Ilyenek a nagyikikindai Nikola Vojvodić és a verseci középiskolai diákotthonok is.

Különleges a státusa a szabadkai Dr. Rehák László Kollégiumnak, amely névadójának hagyatékából jött létre, és bár költségvetési (városi) fenntartású, nem a Szabadkai Egyetemista-központ, hanem egy külön városi alapítvány keretében működik.

Az állami egyetemista-kollégiumokon kívül a magyar fiatalok számára egyházi (Újvidéken a Bonaventurianum Ferences Fiúkollégium) és civil alapítású (Újvidéken az Apáczai Diákotthon) kollégiumok is rendelkezésükre állnak, amelyek működtetését Magyarország Kormánya támogatja.

3.6.5. Európa Kollégium

Az Európa Kollégium Egyetemista-központ Újvidéken működő jóléti intézmény egyetemi hallgatók számára. Közösségteremtő és közösségépítő szerepének köszönhetően, megalakulását követően rövid idő alatt a vajdasági magyarság egyik kulturális, szellemi, tudományos és közéleti központjává vált. Kollégistái azok a vajdasági magyar ajkú egyetemi hallgatók, akik Újvidéken folytatják felsőoktatási tanulmányaikat. Az intézmény a kiváló kollégiumi bentlakási feltételek, valamint a szakkollégiumi program nyújtotta lehetőségek által – a vajdasági magyar fiatalok szülőföldön való maradását és boldogulását hivatott segíteni.

Az Európa Kollégium 2015 szeptemberében nyitotta meg kapuit Újvidéken, azzal a céllal, hogy otthont adjon a tartományi székvárosban tanuló magyar anyanyelvű hallgatók számára, illetve a magyarországi szerb közösséghez tartozó, de tanulmányaikat Újvidéken folytató hallgatók számára. A Telep városrészben található négyszintes létesítmény 5600 m²-en terül el. A kollégium 380 férőhelyes, a szobák területe változó, de mindegyik 20 m² feletti alapterületű. Minden szoba kétágyas, a diákoknak saját szekrény, szék és íróasztal áll rendelkezésükre. A szobák mindegyikéhez zuhanyzófülkével ellátott fürdőszoba tartozik. Az épületben szintenként két teakonyha található. Minden hallgatónak saját kulccsal zárható kis hűtője és tárolószekrénye is van.

A kollégium gondozott környezetével, multifunkcionális termeivel, kényelmes lakószobáival kívánja megteremteni és biztosítani a megfelelő tanulási feltételeket, hiszen legfőbb célja, hogy lakói egyetemi tanulmányaik alatt és a tehetséggondozási programokban, valamint kutatómunkájuk során minél jobb eredményeket érjenek el. Az Európa Kollégium ugyanis az egyetlen olyan vajdasági egyetemista-kollégium, amelyben szakkollégiumi tevékenység folyik, ez pedig a szakmaiság, a magyar szellemiség, a közösség, a felzárkóztatás és a közéletiség ötös pillérrendszerére épül.

A szakmaiság az Európa Kollégium egyik alappillére, hiszen az a célja, hogy hallgatói szakterületük kiváló szakembereivé váljanak. A szakkollégiumi tevékenység a kollégisták szakmai kibontakozására, fejlődésére szolgál, amelynek gerincét a műhelymunkák, a képzések, a tanfolyamok, a szakmai és közéleti előadások képezik.

A szakkollégiumi tevékenység fontos célkitűzése egy olyan közösség és közeg kialakulásának serkentése is, amely fejleszti a bentlakók szociális és intellektuális készségeit és képességeit (a kooperációs készségeket, a munkaetikát, a társadalmi felelősségvállalást, a nyitottságot, a csapatszellemet stb.).

Az Európa Kollégium szakkollégiumi tevékenysége kötelező és választható elemekből tevődik össze. Kötelező elemek: a műhelyek, a tanfolyamok, a közéleti estek, a színház-, koncert- és kiállításlátogatások. Választható elemek pedig a szakmai találkozók és gyakorlatok, a testnevelés és sport, a szakkörök, a tudományos konferenciára való felkészülés és a kollégiumi évfolyamtársak segítése.

A kollégium közösségi programokat szervez, és közösségépítő tevékenységét az intézmény központi feladatának tekinti. A csoportos tevékenységek: a szakkörök (hagyományápolás, néptánc, kóruséneklés stb.), tanfolyamok, műhelyek, közéleti estek, színház-, koncert- és kiállításlátogatások, sport- és egyéb kollégiumi rendezvények, szakmai és tanulmányi kirándulások, az EKHÉK (azaz az Európa Kollégium Hallgatói Érdekképviselője) által szervezett programok a közösségfejlesztés feladatainak ellátására kifejezetten alkalmasak, illetve megfelelő környezetet biztosítanak annak fejlesztéséhez. Ezzel párhuzamosan a programok segítik a kollégisták nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakítását, megerősítését.

A szakkollégiumi rendszer egyik legfontosabb szegmensét a műhelyek, amelyek a tudományos és alkotómunkával foglalkozó kollégistákat támogatják. Ennek érdekében szoros együttműködés alakult ki a Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégiummal és az Országos Tudományos Diákköri Konferencián belül működő Határon Túli Diákköri Konferencia képviselőivel. Ennek eredményeként több mint 20 egyetemi tanár-mentor működik együtt évi szinten a kollégiummal, és vezeti a kollégistákat a tudományos

kutatásokkal való megismerkedés útján. A műhelyek keretében az elmúlt négyéves időszakban több mint 500 szakkollégiumi dolgozat született, ezek közül csaknem 100 bemutatásra került a Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia szakmai tanácskozásain, és legalább 20 az Országos Tudományos Konferenciákon vagy egyéb Kárpát-medencei tudományos, egyetemisták részére szervezett szakmai tanácskozásokon. A kollégium – lehetőségeihez mérten – a szemlélői részvételt is támogatja, az ismerkedés, kapcsolatteremtés és a tájékozódás lehetősége végett. E célból több száz diákot juttatott el különféle konferenciákra.

3.7.

A vajdasági magyar felnőttképzés

A vajdasági magyar felnőttképzés, jóllehet már évek óta létezik, kevésbé jelenik meg a köztudatban. Több oktatási formára épülhet.

3.7.1. Át- és pótképzések

Az át- és pótképzésekre olyan fiatalok jelentkezhetnek, akik már rendelkeznek középiskolai oklevéllel. A legtöbb esetben középiskolákban folynak. Az illetékes minisztériumnak engedélyeznie kell az ilyen jellegű továbbképzéseket. Jelenleg a következő vajdasági középiskolában történik ilyen jellegű képzés magyar nyelven: Adai Műszaki Iskola (Ada), Dositej Obradović Gimnázium és Szakiskola (Törökkanizsa), Zentai Egészségügyi Középiskola (Zenta), Zentai Közgazdasági és Kereskedelmi Iskola (Zenta), Óbecsei Közgazdasági és Kereskedelmi Iskola (Óbecse), Óbecsei Műszaki Középiskola (Óbecse), Április 7-e Egészségügyi Iskola (Újvidék), Mihajlo Pupin Elektrotechnikai Iskola (Újvidék), Nikola Tesla Elektrotechnikai és Építészeti Iskola (Nagybecskerek), Topolyai Mezőgazdasági Iskola és Diákotthon (Topolya), Bosa Milićević Közgazdasági Középiskola (Szabadka), Politechnikai Iskola (Szabadka), Szabadkai Egészségügyi Középiskola (Szabadka), Dr. Ripp Rózsa Egészségügyi Középiskola (Zombor), Zombori Közgazdasági Középiskola (Zombor).

Mindegyik iskolában meghatározásra kerülnek azok a szakok, amelyekre jelentkezhetnek az érdeklődők. A felvétel általában a nyár folyamán zajlik.

3.7.2. Felnőttképzéssel foglalkozó egyesületek és intézetek

Forrás: Cnesa OMI, Magyarkanizsa

Vajdaságban jelenleg a magyarkanizsai Cnesa Oktatási és Művelődési Intézmény, továbbá a Felnőttképzők Regionális Hálózata, a FERHA rendelkezik felnőttképzési kínálattal magyar nyelven.

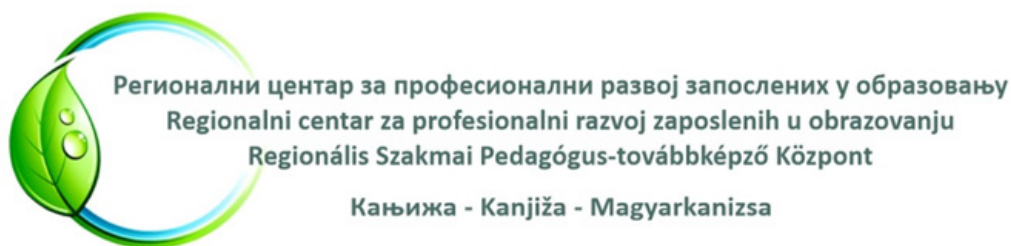
A képzési kínálat évről évre tartalmazza a különféle nyelvi és informatikai tanfolyamokat. A hagyományos tanfolyamokon kívül az intézmény képzési kínálatát igyekszik a felmerülő igényekhez, a gazdasági-társadalmi változásokhoz igazítani. Rugalmas órabeosztással, kiscsoportos foglalkozásokkal, kiváló oktatókkal, kedvező részletfizetési lehetőséggel áll a magukat tovább-, illetve átképezni szándékozók rendelkezésére.

2021-től a Cnesában lehetőség van arra, hogy az érdeklődők szakavatott tanárral célirányosan felkészülhessenek a nemzetközileg elismert ECL nyelvvizsgára angol nyelvből. A Cnesa jelenleg is aktuális tanfolyamai az összes óraszámmal a következők: angol nyelvi képzés középiskolásoknak, felnőtteknek (70 óra), német nyelvi képzés kezdő, előtudásos és haladó szinten (70 óra), magyar nyelvi képzés kezdő és haladó szinten (74 óra), szerb nyelvi képzés kezdő (80 óra) és haladó (60 óra) szinten, gazdasági változások könyvelése (államilag elismert, akkreditált képzés – 400 óra).

3.7.3. Rövid időtartamú tanfolyamok

Az ilyen jellegű képzéseket civil szervezetek, különböző intézmények szervezik. Főként olyan képzéseket nyújtanak, melyek nem igényelnek szakmai előtudást, hanem teljesen új iránymutatókat biztosítanak. A szépségipar, a nyelvek vagy akár egy középiskolai szakma elsajátítása is ide tartozik.

3.7.4. Regionális Szakmai Pedagógus-továbbképző Központ

A magyarkanizsai Regionális Szakmai Pedagógus-továbbképző Központ (a továbbiakban: Regionális Központ) Magyarkanizsa község közszolgálati intézményeként alakult meg 2010. június 14-én Magyarkanizsa Község Képviselő-testületének határozatával, a Szerb Köztársaság Oktatási Minisztériumának vonatkozó stratégiájával összhangban. Megalapításának és működésének alapvető célja mellett, abban sajátos, hogy a kisebbségi jogérvényesítés egyik intézményes megvalósítója, hiszen a többnemzetiségű közösség egyik alapvető igényének tesz eleget azzal, hogy két nyelven, a résztvevők anyanyelvén biztosítja a képzéseket. A Tisza mente térség oktató-nevelő intézményeiben foglalkoztatottak szakmai továbbképzésének megszervezése és lebonyolítása révén folyamatosan erősíti és népszerűsíti a magyar nyelvű akkreditált programokat és szakmai összejeveleteket.

Küldetése az oktató-nevelő szférában foglalkoztatottak magas színvonalú szakmai fejlesztése, a kreatív, jól képzett tanügyi szakemberek biztosítása, az állandó jellegű tanulás és szakmai továbbképzés népszerűsítése, az önértékelés, az iskolarendszer értékelésének és fejlődésének folyamatos előmozdítása, a térségben működő oktató-nevelő intézmények munkájának támogatása és fejlesztése a szakmai továbbképző rendszer decentralizációja érdekében.

Alapvető tevékenysége, a pedagógus-továbbképzésen kívül a Központ a Regionális Központ megalakulása óta foglalkozik a tanulók kompetenciáinak fejlesztésével, fejlődőképességük erősítésével, teljesítőképességük fejlesztésével és a szülői kompetenciák támogatásával is, abból a tényből kiindulva, hogy az oktató-nevelő folyamat három egyformán lényeges tényezője: a pedagógus, a gyermek és a szülő.

A Regionális Központ számára emelt 420 m² hasznos területű, rendeltetésének minden szempontból megfelelő épület, a korszerűen felszerelt és berendezett négy különálló tanterem és a többi helyiség lehetőséget nyújt az intézmény zavartalan működéséhez. A minden műszaki és logisztikai igényt kielégítő technikai felszerelés és berendezés egyszerre több képzés, program, rendezvény megtartását teszi lehetővé. A minőségi és mennyiségi kibővült kapacitások pedig egyszersmind a tevékenység bővítését és változatosságát, a tevékenységi paletta és koncepció kiszélesítését is, mindez pedig a szolgáltatások felhasználóinak számbeli növekedését is.

3.8.

Diákok és egyetemi hallgatók ösztöndíjazása

A Magyar Nemzeti Tanács komplex ösztöndíjprogramja 2011-ben indult el – Magyarország Kormányának, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárságának és a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt-nek köszönhetően – a vajdasági magyarság képzettségi és iskolázottsági szintjének javítása végett. Az ösztöndíjprogram komoly és fontos szerepet játszik az itthon maradás, a szülőföldünkön való tanulás ösztönzésében, a versenyképes magyar értelmiségi réteg kinevelésében.

A felsőoktatási ösztöndíjprogramhoz több elem is tartozik, amelyek alapját képezik a később kiírásra kerülő ösztöndíjpályázatoknak. Ilyen a felvételi felkészítő program, az egyetemlátogatás, a szülői értekezletek megtartása, a *Felsőoktatási tájékoztató füzet* kiadása, a tájékoztató körút megszervezése, illetve a két szerb nyelvi felzárkóztató képzés is.

Mindemellett az ösztöndíjprogram az évek folyamán újabb lehetőségekkel is gazdagodott, mégpedig a Várady-féle ösztöndíjpályázattal (2013-tól), az Európa Kollégium férőhelyeire vonatkozó pályázattal (2015-től), illetve a Vajdasági Jogászösztöndíj Programmal (2021-től).

3.8.1. Alapképzési ösztöndíj

A Magyar Nemzeti Tanács legrégebbi ösztöndíja, amely egyben a testület ösztöndíjazási rendszerének alapja is. Az alapképzésen részt vevő hallgatók felsőoktatási ösztöndíját a Tanács 2011 óta osztja ki minden évben. Erre az ösztöndíjra azok a hallgatók jogosultak, akik (1) első ízben iratkoztak be valamelyik felsőoktatási intézmény első évfolyamára; (2) a Szerb Köztársaságban akkreditált szakfőiskolai, illetve akadémiai alapképzésre nyertek felvételt; (3) magyar nyelven végezték általános és/vagy középiskolai tanulmányaikat; és (4) vállalják, hogy diplomázásuk után legalább három évig Szerbiában fognak dolgozni lehetőség szerint a tanulmányaik során szerzett képesítésnek megfelelő munkakörben. 2015-től már azon hallgatók is lehetnek a tanács ösztöndíjasai, akik Alibunár, Bács, Belcsény, Fehértemplom, Indija, Karlóca, Mitrovica, Ópáva, Ópázova, Palánka, Pecsence, Petróc, Ruma, Šid, Titel, Ürög, Verbász, Versec és Zsablya területén élnek, ott végezték tanulmányaikat, és ebből kifolyólag nem volt lehetőségük anyanyelvükön tanulni, viszont anyanyelvüket az egyház vagy az ott működő civil szervezetek segítségével megtanulták.

3.8.2. Demonstrátori program

A 2011-ben induló alapképzési ösztöndíj-pályázat kiegészült a demonstrátori ösztöndíjpályázattal, amelynek lényege, hogy a felsőbb éves hallgatók felkarolják és segítsék azokat az elsőéves társaikat, akik a Magyar Nemzeti Tanács ösztöndíjasai, ezzel pedig komoly közösségépítő munkát is végezzenek. A pályázat mindig az elsőéveseknek kiírt pályázattal egyidejűleg jelenik meg.

A demonstrátori pályázat elbírálása egyedi, hiszen nem kizárólag az a hallgató nyerheti el a demonstrátori ösztöndíjat, aki a legmagasabb átlageredménnyel jelentkezik. Mindig figyelembe kerülnek az elsőévesek által képviselt szakok is, melyekhez igazodva áll össze a ranglista. Az elbírálás során a legfontosabb célkitűzés az, hogy mindegyik elsős hallgató olyan demonstrátort kapjon, aki lehetőség szerint ugyanazt a kart és szakot is képviseli. Azok a felsőbb éves hallgatók pályázhatnak ösztöndíjra, akik az alábbi feltételek mindegyikének eleget tesznek: (1) a Szerb Köztársaságban akkreditált szakfőiskolai, illetve akadémiai alapképzés hallgatói; (2) a pályázati felhívás idejére eső akadémiai évben a pályázat benyújtásakor legalább 37 kreditpontot szereztek; (3) magyar nyelven végezték általános és/vagy középiskolai tanulmányaikat; (4) nyilatkoznak arról, hogy diplomázásuk után legalább 3 (három) évig Szerbiában fognak dolgozni lehetőség szerint a tanulmányaik során szerzett képesítésnek megfelelő munkakörben; (5) akik az adott intézmény egyik szakoktatójának ajánlásával rendelkeznek; (6) akik kimagasló teljesítményt értek el tanulmányi, kutatói, közösségépítő vagy korábbi demonstrátori tevékenységben; (7) akik szándéknyilatkozatban vállalják, hogy e határozat rendelkezéseivel összhangban segítik az elsőéves hallgatók tanulmányait, illetve beilleszkedését.

3.8.3. Várady-ösztöndíj mesterhallgatók és doktoranduszok részére

A Magyar Nemzeti Tanács 2013-ban jelentette meg először Várady Kiválósági Ösztöndíjpályázatát, melynek alapját Várady Tibor akadémikus 100 000 dollár összegű pénzadománya képezi, és amelyhez a tanács, valamint magánszemélyek és a térségünkben sikeresen működő cégek újabb pénzadományokkal járultak hozzá. 2019-ben módosultak a Várady-ösztöndíjpályázat feltételei. A hitel alapú pályázat támogatásához hozzájárult Magyarország Kormánya és a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. is. A pályázatokat háromtagú bizottság nézi át, amelynek tagjai: Várady Tibor akadémikus, egy személy az adományozó vállalkozók közül, valamint egy személy a tanács képviselői közül. A pályázati felhívás minden év szeptember végétől november 15-éig érhető el.

3.8.4. Vajdasági Jogászösztöndíj Program

A Tanács ösztöndíjprogramja 2021-ben új elemmel bővült. A Vajdasági Jogászösztöndíj Programhoz kapcsolódó pályázati felhívást Magyarország Kormánya Igazságügyi Minisztériumának jóvoltából, a Magyar Nemzeti Tanács elnöke hirdette meg. A pályázati kiírás szerint az az elsőéves hallgató pályázhat jogászösztöndíjra, aki az alábbi feltételek mindegyikének eleget tesz: (1) nem rendelkezik felsőfokú végzettséggel, és első ízben felvételizik a Szerb Köztársaság területén megvalósuló akkreditált (állami vagy magánkaron történő) jogásképzés első évfolyamára; (2) magyar nyelven végezte általános és/vagy középiskolai tanulmányait; és (3) vállalja, hogy a diploma megszerzését követő öt évben legalább három évig a Szerb Köztársaság területén gyakorolja jogász hivatását. A pályázat kedvezményezettjei tanulmányaik végéig jogosultak az ösztöndíjra.

3.8.5. Egyéb hazai és anyaországi ösztöndíjazási lehetőségek

A Magyar Nemzeti Tanács ösztöndíjprogramja nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a felsőoktatásban résztvevő hallgatók más ösztöndíj lehetőségekkel is éljenek.

A szerbiai felsőoktatásban részt vevő hallgatók évek óta pályázhatnak tanulmányi kölcsönre vagy felsőbb évfolyamon tanuló hallgatóként akár ösztöndíjra is. Az állami ösztöndíj megpályázására csak a második tanévtől van lehetőség, a tanulmányi kölcsön pedig már az első évtől igényelhető. A pályázati kiírás szerint azok pályázhatnak, akik az alábbi feltételek mindegyikének eleget tesznek: (1) első alkalommal iratkoztak be felsőoktatási intézménybe; (2) állami költségvetés terhére tanulnak; és (3) szerb állampolgársággal és szerbiai állandó lakcímmel rendelkeznek. Az állami ösztöndíj sikeres megpályázásához további feltétel, hogy a tanulmányi átlag legalább 9,00 legyen, és hogy az előző tanévek minden vizsgáját letette a pályázó.

A korábbi években Vajdaság területén az alábbi helyi önkormányzatok írtak ki ösztöndíjpályázatot egyetemi hallgatók részére: Ada, Apatin, Csóka, Indija, Kúla, Magyar-kanizsa, Nagyikinda, Óbecse, Palánka, Ruma, Szabadka, Szenttamás, Temerin, Topolya, Törökbecse, Törökkanizsa, Zenta, Zombor, Zichyfalva és Zsablya. Néhány helyi önkormányzat esetében ez nem kizárólag pénzbeli támogatást jelent, hiszen legtöbbjük pályázat útján utazási költségtérítést is nyújt.

Vajdaságban három diáksegélyező egyesület működik, amelyek az 1990-es évektől kezdve tevékenykednek, és pályázati felhívásokat hirdetnek meg a középiskolás diákok és a felsőoktatási intézményekben tanulók számára. A Magyar Nemzeti Tanács és a vajdasági diáksegélyezők kezdeményezésére született megállapodás értelmében minden ösztöndíjpályázat egy időben jelenik meg – augusztus 15-e és szeptember 15-e között. A kérelmeket személyesen vagy postai úton lehet továbbítani. Az ösztöndíjpályázatra csak azok jelentkezhetnek, akik Szerbiában folytatják tanulmányaikat, és nem részesülnek más ösztöndíjban. A pályázni szándékozó a lakóhelyéhez legközelebbi diáksegélyező egyesületnél érdeklődhet a pályázási feltételekről, s adhatja át igénylését. A következő diáksegélyező egyesületek írják ki évről évre pályázataikat: a Nagybecskereki Diáksegélyező Egyesület, a szabadkai székhelyű Kosztolányi Dezső Diáksegélyező Egyesület és a Zentai Diáksegélyező Egyesület. A kérelmek elbírálásakor egyaránt figyelembe veszik a tanulmányi előmenetelt és a szociális rászorultságot.

A Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium (VMFK) szakkollégiumi programja is egy sajátos változata a felsőoktatásban részt vevők ösztöndíjazásának. A szervezet célja 2001 óta ugyanis a vajdasági magyar tudományos és művészeti utánpótlás tervszerű nevelése. A kollégium tartományi tudományos-oktatási szervezet. Tevékenységének szakmai színvonalát a szerveiben helyet foglaló akadémikusok, egyetemi tanárok és kutatók biztosítják. A kollégium működési alapja egy ösztöndíjazási rendszer és a vele járó tutoriális oktatási-képzési forma. A kollégium e koncepció alapján a vajdasági felsőfokú tanintézmények legtehetségesebb magyar egyetemi hallgatóit karolja fel – a leendő vajdasági magyar egyetemi tanári káderréteg kialakítása érdekében. A tutorok az Újvidéki Egyetem tanárai közül kerülnek ki. Minden évben 10 hallgató felvételére

van lehetőség, akik ösztöndíj-támogatásban és a tutoruk általi képzésben részesülnek három éven át. Így a kollégium képzési rendszerében egyidejűleg 30 egyetemi hallgató és 30 tutor vesz részt. A kollégium székhelye az újvidéki Magyar Szó Kft székházában van. A kollégisták a minden év novemberében megrendezésre kerülő Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencián (VMTDK) mutatják be kutatási eredményeiket.

A határon túli magyar diákoknak, így a Szerbiában tanulóknak is, lehetőségük van egy szemesztert eltölteni az általuk kiválasztott magyarországi egyetemen. A Concordia Minoritatis Hungaricae Alapítvány bonyolítja le ezeket a pályázatokat, amelyeket elsősorban anyaországi intézmények írnak ki, és szerbiai egyetemisták is részt tudnak rajtuk venni. Több ilyen pályázati lehetőség is van.

A mindenki által ismert *Szülőföldön magyarul* pályázati kiírást a vajdasági szülők már a gyermek 3,5 éves korától igénybe tudják venni. Ez az ösztöndíj-pályázat az egyetemi hallgatók részére is ugyanúgy aktuális. Egyszeri támogatást ez, és nevelési, oktatási, valamint tankönyv- és tanszerbeszerzésre használható fel.

A vajdasági magyarság számára elérhető a Collegium Talentum ösztöndíj is, amely a kiemelkedő teljesítményt nyújtó és meghatározott kutatási tervvel/elképzeléssel rendelkező külhoni egyetemistákat, főiskolai hallgatókat, valamint a MA és PhD képzés résztvevőit támogatja. A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola védnöksége és szakmai döntései alapján a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága 2016-tól a budapesti Sapientia Hungariae Alapítványt bízta meg a Collegium Talentum program lebonyolításával. A pályázat célja a külhoni magyar fiatalok szakmai munkáját, az értelmiségi pályán való előrehaladását is segíteni. Erre több formában törekszik: a pályázaton sikeresen szereplők ösztöndíjban részesülnek, igényelhetik konferenciárésztvételi és nyelvvizsgaköltségeik megtérítését, valamint a program jóvoltából részt vehetnek képzéseken, szakmai és nemzeti identitást erősítő eseményeken (forrás: <http://ct.sha.hu/>).

3.9.

A vajdasági magyar oktatás digitális jelene

Napjainkban az oktatás és képzés legfontosabb kulcskompetenciái az anyanyelvi kommunikáción (írás-olvasás-szövegértésen) kívül a digitális készségek, amelyek a kommunikációs üzenetek átadását; az információk elérését, feldolgozását; a munkavégzés során szükséges irányítás, vezérlés megvalósítását biztosítják. A mindennapi élet és a társadalmi érintkezés során pedig a digitális platformok az ismeretszerzés, a tanulás, a kapcsolódás forrásai; a kapcsolattartás eszközei, valamint az ügyintézés, a vásárlás egyre fontosabb felületei. Épp ezért a hazai közoktatás előtt álló legnagyobb kihívás a nevelés és az oktatás minőségének, hatékonyságának és esélyteremtő erejének növelése a digitális készségek fejlesztésével [1].

Az Eurostat adatai szerint Szerbiában a digitális készségekkel rendelkezők aránya a 2015-ben mért 32%-ról 2019-re 46%-ra nőtt. Fontos adat az is, hogy amíg 2018-ban mindössze 2000 számítógépes szakterem állt a tanulók rendelkezésére, addig egy

év múlva már több mint 10 000. Ennek a nagyfokú fejlesztésnek köszönhetően tehát a legtöbb iskolába a legmodernebb eszközállomány került, így a közepesen elavult (4-6 éves eszközök) vagy teljesen elavult eszközök aránya megkönnyíti a teljes cserét esetükben is. A legtöbb helyen azonban az elvárásokkal ellentétben az eszközparkok tervezésekor nem vették figyelembe a szaktermek pontos – például számítástechnikai, természettudományi, művészeti – bontását.

Az illetékes minisztérium tájékoztatása szerint 2021 végéig több mint 1800 nagyobb iskola kapott szélessávú internetelérést, a többi viszont egyelőre csak mobil eszközök révén érheti el a világhálót.

A 2020–2021. tanévtől kezdve az elsős kisdíjak kötelező tantárgya lett az informatika is Digitális világ néven. Ez a generáció a programozással az általános iskola harmadik évfolyamán találkozhat majd.

A 2018-ban végzett PISA-felméréskor az iskolaigazgatók nyilatkozatai alapján a tanulók 28%-a találkozott olyan pedagógusokkal, akik a tanításban alkalmazott digitális eszközök használatához szükséges alapvető műszaki és pedagógiai készségekkel sem rendelkeztek. Annak érdekében tehát, hogy a közoktatás rendszere képes legyen megerősíteni a megfelelő – mind az élethosszig tartó tanulás, mind pedig a munkaerőpiac számára kiemelt fontosságú – IKT-alapkészségeket, azaz az információs és kommunikációs technológiák használatát, szükséges ezen a területen is a pedagógusok megerősítése. A mérés idején Szerbiában az európai tagállamokhoz képest az IKT-eszközökkel támogatott tanórák aránya az egyik legalacsonyabb volt, aminek egyik fő oka nem elsősorban a megfelelő technológiai eszközök, hanem a pedagógusok megfelelő képzettségének, motivációjának és támogatásának a hiánya volt [1].

A pedagógusok alapképzése során egyre inkább megjelennek a digitális technológiák, ugyanakkor nincs egységes minimumkövetelmény a pedagóguspályára lépők digitális pedagógiai módszertani tudásával és információs műveltségével kapcsolatban. Az alacsony gyakorlati óraszám és a hiányos eszközrendszer miatt a pedagógusok jellemzően csak alapszinten ismerik a digitális pedagógia, valamint a médiapedagógia, a digitális műveltség fejlesztésének szemléletmódját, módszertanát és eszközrendszerét [1].

A járványhelyzet miatt 2020 óta a pedagógusok felkészültsége, tanítási célú IKT-használata és a tanulók IKT-használatának fejlesztése, valamint a gyors és hatékony oktatásirányítás a pedagógusok munkájára enyhén növekvő tendenciát mutat. A pedagógusok munkájában, a sok kiemelkedő érték mellett, számos fejlesztendő terület is megjelent. Ezek a területek általában fejlettebb eszközhasználatot és kifinomultabb módszereket, illetve gazdagabb infrastruktúrát igényelnek.

Hála a központi előírásoknak és/vagy ajánlásoknak, adva vannak a feltételek, hogy a tananyagokat, az órarendet, a tájékoztatókat, az IKT-eszközökkel adminisztrált jelenlétet, hiányzást, eredményeket otthonról is elérjék a tanárok, a diákok és a szülők.

A tanárok képesek megválasztani a tárgyhoz és a feladathoz illő IKT-eszközöket, hiszen megfelelő IKT-alapképzettséggel rendelkeznek, és részt vesznek továbbképzéseken is. A pedagógusok egyre inkább elfogadják, hogy a digitális kompetencia fejlesztése közös feladat, nemcsak az informatikatanár dolga. A felelősség elismerése mellett megindult a gyakorlati munka is. A feladatlapok sokszor számítógéppel készülnek, esztétikusak és kreatívak, és az információforrások közé bekerült az internet is. Az intézményvezetők a

Magyar Nemzeti Tanács közreműködésével megszervezik a szükséges akkreditált szakmai továbbképzéseket, a digitális kompetencia fejlesztési feladatai szerepelnek a helyi tantervben, biztosítják a digitális kommunikáció intézményi feltételeit [1].

A digitális tartalom a digitális pedagógia kiemelkedően fontos, de nem nélkülözhetetlen eszköze. Az önálló tanulásra is építő digitális pedagógia esetében azonban szükségzerű alkalmazása. A digitális tartalmak a fejlődés korai szakaszában a tankönyveken kívül, azokat kiegészítve fejlődtek, később a pusztán információhordozó szerepet meghaladó funkciókkal bővültek. Jelenleg a nemzetközi piacon a digitális tartalmak kerültek előtérbe, és a tankönyvek jutottak kiegészítő szerephez. Magyarországhoz hasonlóan Szerbiában is még fordított a helyzet: alapvetően tankönyvközpontú az oktatás, amelyet néhány pedagógus esetében kiegészít a digitális tartalmak belső készítésre épülő használata [1].

A Szerbiában működő tankönyvkiadók többsége elkötelezett a digitális tartalomfejlesztés mellett, de eddig ezek a tartalmak kizárólag szerb nyelven érhetők el.

A Szerbiai RTV oktatási portálja a tartalomtár funkción kívül önálló és csoportos, osztálytermi és tanórán kívüli, tanítást és tanulást támogató funkciókat is kínál. Bár hivatalos statisztikák nem ismertek, a portál látogatása nem általános napi gyakorlat a pedagógusok – főleg nem a kisebbségi nyelveken oktatók – körében.

A Magyar Nemzeti Tanács a 2020 márciusától kihirdetett országos szükségállapot után jogkörében mindent megtett annak érdekében, hogy a tantermen kívüli, digitális munkarend magyar nyelven is minél zavartalanabban elkezdődjék. A koronavírus-járvány okozta rendkívüli helyzetben a testület bekapcsolódott a magyar nyelvű távoktatás szervezésébe – felkérve a Pannon Televíziót a magyar nyelvű tanórák felvételezésére és sugárzására. 2021 januárjáig összesen 3058 online óra készült el, kiegészítve hasznos hivatkozásokkal, óravázlatokkal és bemutatókkal. Ezekon kívül a Magyar Nemzeti Tanács honlapján számos egyéb, jól hasznosítható portál elérhetősége is adva van.

A *Távoktatás magyar nyelven* című platformra felkerültek a szerb mint nem anyanyelv tantárgyra vonatkozó videoelőadások is, melyek az Oktatási, Tudományos és Technológiai Fejlesztési Minisztérium felkérésére és az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet szerbiai missziójának támogatásával készültek el. Ezeket az órákat a Pannon RTV oktatóműsorába illesztette, és 2021. szeptember 20-ától naponta kétszer közvetíti. Az új helyzet hatalmas kihívást, de ugyanakkor lehetőséget is jelentett a pedagógusok számára.

Az eddigi tapasztalatokból kiindulva a szükséges a digitális tanulás-tanítás lehetőségeivel foglalkozó ismeretterjesztő programok indítása, népszerűsítése [1].

A Magyar Nemzeti Tanács folyamatosan támogatja azoknak a felsőoktatási intézményeknek az IKT-fejlesztéseit, amelyekben magyar nyelvű oktatás is folyik. Ezek közül a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola egyedisége abban rejlik, hogy a leendő mérnökök oktatása teljes egészében magyar nyelven folyik. Nem véletlen tehát, hogy ebben a felsőoktatási intézményben a 21. századi színvonalas oktatási folyamat elengedhetetlen részét képezik a korszerű digitális eszközök és berendezések. Több mint száz korszerű számítógép áll a hallgatók rendelkezésére. Minden számítógép rendelkezik internethozzáféréssel AMRES optikai kapcsolat révén. A főiskolának saját szerverei vannak digitális szolgáltatásokkal. Az oktatás ugyanis a gyakorlati mérnöki ismeretekre összpontosít. Szinte minden tantárgynak van projektalapú oktatása, amikor a hallgatók önállóan vagy

csapatban dolgoznak a projekt megvalósításán. A projekten való munka során fejlesztik digitális kompetenciáikat: különféle szoftverek, elektronikus kommunikációs szolgáltatások, digitális együttműködési eszközök és egyéb szükséges webszolgáltatások használatával. Szabadka és a régió vállalatai gyakran vesznek részt ezekben a projektekben. Ezáltal fejlődik a kapcsolat az oktatási intézmény és a vállalatok között. A cégek szakmai előadásokat, műhelymunkákat, versenyeket, szakmai gyakorlatokat szerveznek. Ezekkel a tevékenységekkel hozzájárulnak a digitális erőforrások használatának növeléséhez és az új digitális készségek elsajátításához.

A járványhelyzet okozta kényszer és az online oktatásra való gyors és tömeges áttérés rámutatott a digitális oktatás személyi és tárgyi feltételeinek hiányosságaira, esetlegességére. Ahhoz, hogy a vajdasági magyar közoktatási intézmények, pedagógusok és diákok versenyképesen boldogulhassanak a 21. századi kihívások közepette, szükség van a hiányos digitális kompetenciák fejlesztésére, valamint IKT-eszközökkel és stabil internethozzáféréssel történő ellátásukra, összhangban Szerbiának a digitális készségek fejlesztéséről szóló stratégiájával.

Az elmúlt időszakban történtek előrelépések ezen a téren, mind tárgyi, mind pedig képzési szinten. Az elmúlt öt évben több mint 400 tanügyi dolgozó vett részt a Vajdasági Pedagógiai Intézet által akkreditált képzéseken, amelyek a digitális oktatás témakörében folytak. Jellemző azonban az is, hogy a pedagógusok felkészültsége gyakran nincs összhangban a már megvalósult IKT-beszerzésekkel, ami az eszközök kihasználatlanságához, illetve korlátozott használatához vezet. Az is könnyen észrevehető, hogy a jelenleg rendelkezésre álló eszközpark és hálózati háttér viszonylag gyorsan elavulttá válik, ami a jövőben is folyamatos karbantartást és bővítést tesz szükségessé.

A Vajdasági Pedagógiai Intézet a közelmúltban végzett egy több mint 1400 személyt felölelő felmérést a vajdasági általános iskolai pedagógusok IKT-eszközhasználatával kapcsolatban a távoktatási tapasztalatok tükrében. A felmérés nemcsak a magyar nyelven oktató pedagógusokat ölelte fel, és nem foglalta magában a középiskolai helyzetet sem, mégis hasznos alapot nyújt az aktuális helyzet megismeréséhez és a leendő intézkedések/feladatok megtervezéséhez. Az adatokból kitűnt, hogy a pedagógusok legnagyobb része (70%-a) használta a saját tulajdonú asztali számítógépét/laptopját a távoktatás megvalósítása során. Iskolai asztali számítógépet/laptopot, illetve okostelefont a felmérés részvevőinek körülbelül a fele használt, interaktív táblát pedig valamivel több mint 10%-a. A távoktatás megvalósítására szolgáló platformok közül a résztvevők több mint háromnegyede a Google Classroom-ot alkalmazta. Egyetlen más platform használata sem érte el a 10%-ot. A diákoknak szánt üzenetek és értesítések továbbítására az oktatók majdnem háromnegyede a saját online tantermét használta. Emellett a résztvevőknek körülbelül a fele használta e célra a közösségi hálókat, valamivel több mint 35%-uk pedig az e-mailt. A konferenciaeszközök alkalmazása területén egyértelműen a Google Meet és a Zoom dominált (körülbelül 45, illetve 20%-a). Látható az is, hogy a digitális tankönyvek használata nem terjedt el széles körben. A résztvevők majdnem fele (46,5%-a), sem a klasszikus, sem az online oktatás során nem használ digitális tankönyvet. Tovább árnyalja a képet, hogy a kisebbségek nyelvén igen kevés tantervvel összhangban lévő digitális tankönyv érhető el. A tanulók munkájának és tudásának követése/felmérése döntően (több mint 50%-ban) a Google Forms segítségével történt, azonban

említést érdemelnek még a tankönyvkiadók által biztosított platformok is (kevesebb mint 20%-uk). A felmérés bizonyítja azt is, hogy az általános iskolákban dolgozó vajdasági pedagógusok igen jelentős része nem érzi úgy, hogy szüksége lenne az IKT-eszközök használatával kapcsolatos szakmai segítségre (70%-uk). Ez viszont elgondolkodtató. Fennmaradó 30%-uk szívesen fogadná a szakmai segítséget, mivel főként az idősebb korosztályból kerül ki. Arra a kérdésre adott válaszokat, hogy milyen segítségre lenne leginkább szükség a minőségi digitális oktatáshoz, két fő csoportra oszthatjuk: anyagi-technikai segítség (az iskolák IKT-eszközökkel történő jobb ellátása, hivatali laptop biztosítása, stabil internethozzáférés, anyanyelvű digitális tananyagok stb.) és képzéssel kapcsolatos segítség (digitális alapkompétenciák oktatása, digitális technológiák haladó szintű alkalmazását segítő képzések, nyelvi képzések stb.). A műszaki oldalon – mint limitáló tényező – megjelenik még a diákok IKT-eszközökkel való elégtelen ellátottsága is, illetve a szülők hiányos képzettsége, elsősorban a fiatalabb gyermekek esetében.

3.10.

Jövőkép és célrendszer

A vajdasági magyar köz- és felsőoktatás jövőképét 2029-ig a nevelés és oktatás olyan egyensúlyában látjuk, amely a felkészült és megbecsült oktatók közreműködésével, korszerű pedagógiai módszerek alkalmazásával és modern infrastruktúrával teszi lehetővé a magyar fiataloknak, hogy szülőföldjükön felkészüljenek a 21. század társadalmi, munkaerőpiaci, technológiai kihívásaira, megteremtve ezzel a vajdasági magyarság elvándorlásának lassítását, szülőföldön való boldogulását és hosszú távú fejlődésének alapjait.

A jövő társadalmának alapját a gyermekek jelentik. A közoktatás középpontjában ezért – hangsúlyozva az ismeretátadáson túl a nevelés szükségességét is – alapvetően a testi, lelki (érzelmi) és az értelmi fejlesztés harmonikus egyensúlya áll. Ennek elérésére számos, már megfogalmazott/megkezdett intézkedés továbbvitelét tervezzük. A tanulói közérzetet nagyban meghatározza az épített környezet állapota, a rendezett iskolaépület és a tiszta udvar [4]. Az anyaországi támogatásoknak köszönhetően a Magyar Nemzeti Tanács közreműködésével az elmúlt időszakban számos köz- és felsőoktatási intézmény felújítására sor került, ami minőségi előrelépést jelentett számukra, de közösségünk számára is. Ezek a támogatások párosulnak azokkal a befektetésekkel, továbbá intézményfenntartási és felújítási támogatásokkal, amelyek Szerbia és Vajdaság Autonóm Tartomány költségvetéséből valósultak meg az Oktatási Minisztérium és a Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság által.

A tanulók testi, lelki és mentális egészségének növelése során kiemelt figyelmet kell fordítani a környezettudatos nevelésre, a fenntarthatóságra, a környezet védelmére. Világunk erőforrásai végesek, szülőföldünk élővilágának megőrzése mindannyiunk felelőssége. Az oktatás rendszerében kiemelt feladat a művészetoktatás, azon belül a művészeti nevelés, amely lehetőséget ad az egyetemes kultúra, az európai műveltség, a nemzeti hagyományok, értékek átadására, az értékmegőrzés formáinak kialakítására,

a személyiség harmonikus fejlődésére. Kiemelt szerepe van a hátrányos helyzetből induló tanulók esélyegyenlőségének elősegítéséhez, hidat képezve az iskolai elvárások felé, ezáltal segítve társadalmi helyzetükből való kiemelkedésüket [4].

Kiemelt feladat a tanulók szerb nyelvi kompetenciáinak fejlesztése, annak érdekében, hogy a szerb nyelvű felsőoktatás ne jelentsen leküzdhetetlen akadályt, valamint a vajdasági magyar tannyelvű gimnáziumok és középiskolák, szakkollégiumok népszerűsítése.

A vajdasági magyar közoktatási rendszer tartalmi, módszertani megújítását ma már csakis az információs és kommunikációs technológia használatával valósíthatjuk meg, valamint a hozzá szükséges infrastrukturális és humán feltételek biztosításával. A célunk ugyanis alapvetően az, hogy (1) a közoktatásból kikerülő tanulók a megfelelő alapkészségekkel (írás és olvasás, számolás, valamint az alapvető digitális készségek), digitális kompetenciával és médiatudatossággal rendelkezzenek, és képesek legyenek ezeknek a kulcskompetenciáknak élethossziglan tartó folyamatos fejlesztésére; (2) a digitális, a nemzeti, a kulturális tudatosság és kifejezőkészség kompetenciáira; (3) fontos, hogy a tanítás és tanulás folyamata digitális eszközökkel támogatott legyen a közoktatási rendszerrel kapcsolatos elvárások (eredményesség, méltányosság, hatékonyság) elősegítése érdekében.

A vajdasági magyar felsőfokú oktatás jövőjét abban látjuk, ha minden intézményben működnek tehetséggondozó programok, a szakkollégiumok pedig szakmai programjaikon és közösségfejlesztő szerepükön kívül aktívan bekapcsolódnak a felsőfokú képzésbe és kutatásba. Egyre inkább elterjednek majd a tehetséggondozás személyre szabott formái, minden tehetséges hallgató számíthat pályája során az egyes oktatók szakmai segítségére, támogatására. Az intézményi kultúrát kizárólag a minőség jellemzi. A napi működés, a stratégiai döntések meghozatala, az oktatók, a kutatók, a tanárok és programok értékelése mind-mind a minőség körül forog. A most formálódó gazdasági és társadalmi rendszerben a tudás és kreativitás meghatározó versenyképességi tényező, és még inkább az lesz.

A globalizáció és az internet általánossá válása átértelmezte a fizikai távolságokat, a legjobb hallgatók továbbtanulásuk helyszínét országtól, várostól függetlenül, leginkább az intézmények és az általuk nyújtott képzések minősége alapján választják meg. Ezzel párhuzamosan a legjobb diákokért, a legkiválóbb professzorokért és a kutatási támogatásokért folyó verseny is nemzetközi szintűvé válik [7].

A stratégia célrendszerét hat szinten alakítottuk ki: az anyanyelv és a közoktatás, a közösség és a közoktatás, a minőség és a közoktatás, a digitális közoktatás, a közösség és a felsőoktatás, valamint az identitás és a nevelés-oktatás egymást támogató és kiegészítő fejlesztési területén. Az átfogó célok megvalósulását a specifikus célkitűzések szolgálják, amelyekhez összesen 66 beavatkozási irányt, azaz intézkedést rendeltünk.

A Magyar Nemzeti Tanács a közelmúltban egy több mint 1900 személyt felölelő felmérést végzett a szülőföldön való boldogulás, a minőségi magyar tannyelvű oktatás biztosításának jelentőségéről, olyan támogatások által, amelyek segítik a gyermek fejlődését, és lehetővé teszik képességeinek kibontakozását. A felmérés a magyar nyelven oktató pedagógusokat és szülői csoportokat szólította meg, a kiértékelt adatok pedig hasznos alapot nyújtanak az időszerű helyzet megismeréséhez és a leendő intézkedések/feladatok megtervezéséhez.

4

A VAJDASÁGI MAGYAR KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁS FEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK PRIORITÁSAI

Anyanyelv és közoktatás

Cél: A magyar nyelvű oktatás és nevelés, valamint tudásszerzés hosszú távú fennmaradása Vajdaságban.

4.1.1. Az anyanyelven szerzett tudás és a kétnyelvűség felértékelése

Cél: Méltányos, korszerű, magyar nyelvű és szellemiségű közoktatás.

Helyzetértékelés

Nemzetünk érdeke a nemzeti hovatartozásnak megfelelő nevelés és oktatás. Ugyanis az anyanyelv fejlődésében rendkívül fontos szerepe van a családnak, a szülőnek valamint az óvodai nevelésnek és oktatásnak.

Az óvodáskorú gyermekeket az anyanyelven történő nevelés és oktatás segíti önazonosságuk fejlődésében, ápolásában, erősítésében és megőrzésében. A gyermek én-képe, önismerete, önértékelése és önbizalma leghatékonyabban az anyanyelvű neveléssel és oktatással fejleszthető. Ez a gyermek egész további életútját, lelki fejlődését, közösségi és családi kapcsolatait nagymértékben befolyásolja.

Többnemzetiségű, többkultúrájú és többnyelvű környezetünkben, itt Vajdaságban az óvodáskorú gyermekek anyanyelvű nevelése és oktatása alapvető feltétele a magyar nemzeti közösség megmaradásának. Kisebbségi helyzetben a magyar anyanyelvű nevelés és oktatás segíti az anyanyelv fennmaradását, ápolását.

A magyar anyanyelv használata szoros kapcsolatban áll a nyelvi és nemzeti önazonosítással. Annak megőrzése és fejlesztése nagymértékben függ attól, hogy a család tagjai milyen nyelven beszélnek a gyermekkel. A magyar nyelvnek a családon belüli megmaradását segítik a szülők azzal, ha magyar nyelvű óvodai csoportba íratják gyermeküket, és magyar iskolában kezdi tanulmányait.

Célok

- *Egységes közoktatási tér működtetése és bővítése.*
- *A szülőföldön való továbbtanulás esélyeinek növelése.*
- *A perem- és szórványterületek fenntartása és a nyelvcsere akadályozása.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	Az értékörzést és értéktöbbletet felmutató nyelvi-kulturális többnyelvűség ösztönzése és támogatása
Indoklás	A kétnyelvűség típusát jelentős mértékben az oktatás határozza meg. A szakirodalomban sem egyértelmű, ki mit tekint kétnyelvű oktatásnak, ki hogyan értelmezi a domináns jelzöt a kétnyelvűség esetében. A magyar oktatás nyelvileg (dominánsan) magyar, azaz eszköze az oktatásnak, de számolni lehet és kell az anyanyelv szimbolikus értékelésével, a szimbolikus megismerésben betöltött szerepével, poétikai és etikai funkciójával egyaránt. Az államnyelv ideális esetben hatékonyan oktatott (tan) tárgy, fontos abban a tekintetben, hogy a kialakuló kétnyelvűség magas szintű, stabil és hatékony legyen. Mindezért lényeges, hogy melyik tannyelv mellett döntünk. Az első nyelv, az anyanyelv kognitív és érzelmi többletet nyújt. Ezt érdemes részleteiben és közérthetően kifejteni az iskolaválasztás előtt álló szülőknek.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Széles körű felvilágosító munka végzése az anyanyelvű oktatás fontosságáról. 2. Tudatosítani kell a szülőkben, hogy kisebbségi léthelyzetben az anyanyelv magas szintű ismerete, a magyar nyelvű oktatás választása óriási előnyökkel jár, mind az egészséges és sikeres fejlődés és egyéni karrier, mind pedig a kisebbségi közösség fejlődése tekintetében.
Célcsoport	Az óvoda- és iskolaválasztás előtt álló gyermekek és szüleik.
Elvart eredmények, hatások	Az anyanyelv iránti elköteleződés, a nyelv megszerettetése kisgyermekkorban annak érdekében, hogy ez kihatással legyen az oktatási nyelv kiválasztására, és hogy egész életen át így maradjon.
Indikátorok	Kisebbségi létben az anyanyelv megőrzését és a nyelvi kompetenciák fejlesztését kisgyermekkorban támogató programok száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Közüktatási, közművelődési intézmények, civil szervezetek.

4.1.2. Az anyanyelvű oktatás és nevelés vonzóvá tétele

Cél: Minőségi és korszerű oktatás biztosítása.

Helyzetértékelés

Az anyaországon kívül élő magyarság nemzeti identitásának megőrzése és az önálló anyanyelvű oktatási rendszer kiépítése fontos cél számunkra. A kisebbségben élő magyarság – erejéhez mérten – célul tűzte ki kulturális és történelmi hagyományaihoz méltó szakemberi és értelmiségi, valamint vállalkozói rétegének megteremtését, enélkül ugyanis elsorvad a nemzet életképessége, nyelve. Legfontosabb folyamatos feladatunk az anyanyelvű oktatás megőrzése és fejlesztése az óvodától

kezdve a felsőoktatási szintig. Tisztában vagyunk vele, hogy e komplex kérdésnek több síkja van: szükséges hozzá a szülőföldjéhez ragaszkodó nemzettárs (az iskolákban sok magyar ajkú gyermek), szükséges a megfelelő infrastruktúra (iskolák, kutatóközpontok, információs hálózat), kellene könyvtárak, taneszközök (magyar tankönyvek) és nem utolsósorban magyar szakkáderek (szakemberek, tanárok) és egyéb szellemi feltételek [9].

Nekünk, vajdasági magyaroknak a teljes anyanyelvű oktatásra kell törekednünk az óvodától az egyetemig, ami a magyar tanulók számára a többségi nyelvű iskolákkal legalább azonos színvonalat, továbbtanulási és elhelyezkedési lehetőséget kínál.

Célok

Az önálló magyar oktatási intézményeket meg kell őrizni, s ahol lehetséges, bővíteni kell az intézmények hálózatát.

Az óvodai nevelésben mindenütt lehetőleg magyar csoportokat kell kialakítani (egészen kisszámú csoportok is számításba jöhetnek); ezek nevelési terveibe be kell iktatni a magyar nemzeti és anyanyelvű műveltség elemeit.

Az általános iskolában magyar nyelvű oktatásban részesüljenek, írni, olvasni, gondolkodni magyarul tanuljanak a gyerekek.

Korszerű oktató-nevelő munkát kell biztosítani, jól felszerelt óvodákban, iskolákban.

Magyar nyelvű óvodapedagógusokra, osztálytanítókra, szakszolgálatra van szükség. Digitális technológiával támogatott tanulás kell az oktatás minden szintjén.

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	Korszerű közoktatási intézményrendszer és infrastruktúra
Indoklás	Jelenleg a vajdasági magyar közoktatási intézményrendszerben a nevelési-oktatási feladatellátás minősége meglehetősen eltérő, mégpedig a település szerkezetéből, az állami fenntartású óvodai és általános iskolai nevelést-oktatást nyújtó intézményhálózat változatos struktúrájából fakadóan. A Magyar Nemzeti Tanács a helyi önkormányzatokkal együtt folyamatosan dolgozik e helyzet javításán, igyekszik segíteni, koordinálni és támogatni a közoktatási fejlesztéseket egy korszerű közoktatási intézményrendszer és infrastruktúra létrehozása végett.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A meglévő közoktatási infrastruktúra állagmegóvása. 2. A vajdasági magyar közoktatási hálózat infrastrukturális fejlesztésének támogatása (bővítés, átalakítás, felújítás, telephely létesítése, új ingatlan építése, eszközbeszerzés stb.). 3. Széttagolt, kis létszámú, nehézkesen fenntartható infrastruktúrával rendelkező intézmények helyzetének rendszerszintű áttekintése és támogatása. 4. A mindennapos testnevelés megvalósításához és a magas szintű egészségneveléshez szükséges infrastruktúrafejlesztés (tornaterem, tornaszoba, tanuszoda stb.) támogatása. 5. A megkezdett közoktatási intézményfejlesztések befejezése. 6. Óvodák, iskolák energiahatékonyságának fejlesztése.

Célcsoport	Vajdasági magyar érdekeltségű közoktatási intézmények.
Elvárt eredmények, hatások	Magyar szellemiségű, korszerű közoktatási intézményrendszer kialakítása és korszerű infrastruktúra kiépítése.
Indikátorok	A felújított, korszerűsített intézmények száma, a közoktatási férőhelyek száma, a napközis és az egész napos iskolai foglalkoztatások száma, az energetikai korszerűsítési beruházások nagysága.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Köztársasági költségvetési szervek, illetékes tartományi titkárságok, helyi önkormányzatok és társulásai, egyházak, civil szervezetek, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, Magyarország Kormánya.

2. intézkedés	Vackor-óvodák hálózatának létrehozása
Indoklás	Jóllehet a Tanács továbbra is sz. állami közintézmények keretében képzei el a szerbiai magyar nyelvű közoktatást, nyilvánvaló az is, hogy kivételes helyzetekben ez nem egyezik meg a közösségi érdekekkel. Ilyen okból alapította meg 2021. júniusában a Magyar Nemzeti Tanács Magyarország Kormánya támogatásával a szabadkai székhelyű Vackor Magyar Iskoláskor Előtti Nevelő és Gyakorlóintézményt. A korszerű és minden tekintetben egyedinek nevezhető Vackor óvoda mintájára már elkészült a tervdokumentáció és folynak az építkezési munkálatok az újvidéki óvoda kialakítására is. 2023-ban megtörtént már a noszai bölcsőde kialakítása és munkájának beindítása is. Az új bölcsődei és óvodai csoportok a szabadkai Vackor óvoda keretében működnek majd azonos program és működési szabályzat alapján. A jövőben ennek mintájára kialakítható lenne más helyszíneken is ehhez hasonló óvodaépület, illetve csoportosba, így bővítve a Vackor-óvodák hálózatát.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A szabadkai Vackor óvoda működésének elemzése. 2. Új kihelyezett tagozat létesítése Újvidéken. 3. Igényfelmérés és helyzetelemzés készítése más hasonló típusú óvodák kialakítása végett. 4. A Vackor-óvodák hálózatának bővítése.
Célcsoport	Bölcsődés- és óvodáskorú gyermekek és szüleik.
Elvárt eredmények, hatások	Létrejön a Vackor Magyar Iskoláskor Előtti Nevelő- és Gyakorlóintézmény kihelyezett óvodaépületeinek hálózata, mely egy önálló, minden tekintetben modern hálózat lesz, kiegészítve az állami fenntartású, magyar nyelvű óvodák hálózatát.
Indikátorok	A szabadkai székhelyű Vackor Magyar Iskoláskor Előtti Nevelő- és Gyakorlóintézmény kihelyezett óvodaépületeinek és csoportjainak a száma, a Vackor-óvodák hálózata bölcsődébe és óvodába beíratott gyermekeinek száma.
Határidő	2028.
További partnerek	Köztársasági költségvetési szervek, illetékes tartományi titkárságok, helyi önkormányzatok és társulásai, egyházak, civil szervezetek, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, Magyarország Kormánya.

3. intézkedés	Az oktatás digitalizálása – digitális oktatás
Indoklás	A már meglévő és a jövőbeni IKT-befektetések minél jobb hasznosulásának érdekében szükséges a pedagógusok továbbképzése az IKT-eszközök használata terén. Támogatni kell az IKT-eszközök használatát, hogy a közoktatási intézményekben rendelkezésre álló eszközök, módszertani tudás és digitális tartalom a diákok számára minél jobban elérhetővé váljon.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A digitális oktatás jelenlegi személyi és tárgyi ellátottságának felmérése, a hiányosságok, szükségletek megfogalmazása. 2. A digitális tanulás-tanítás lehetőségeivel, jelentőségével foglalkozó ismeretterjesztő programok, szakmai továbbképzések indítása, népszerűsítése. 3. Differenciált szakmai továbbképzések szervezése a pedagógusok IKT-alapú kompetenciáinak fejlesztésére. 4. Digitális tananyagok és tartalmak biztosítása, elsősorban a pedagógusok tehermentesítésének, másrészt egy egységes szakmai színvonal biztosítása céljából. 5. Közgűjteményi digitális tartalmak integrálása a tanulási-tanítási folyamatba. 6. Korszerű IKT-infrastruktúra és IKT-eszközpark bővítésének támogatása. 7. A pedagógusok IKT-eszköztárának bővítése IKT-eszközökkel, valamint a digitális könyvtárakhoz való hozzáférés biztosítása. 8. Az IKT-alapú, illetve digitális pedagógiai megoldások bevonása a sajátos nevelési igényű tanulók felzárkóztatásának támogatásában.
Célcsoport	Közoktatási intézményekben dolgozó pedagógusok és ezek diákjai.
Elvárt eredmények, hatások	A magyar tannyelvű oktatási-nevelési intézményekben folyó oktatás-nevelés digitalizációjának fejlesztése és stabil eszközparkkal, internethozzáféréssel történő ellátása. A digitális oktatás ilyenemű támogatása jelentősen javítja az oktatási szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést, a területi és társadalmi hátrányok kiegyenlítését, ezáltal hatékonyan képes hozzájárulni a társadalmi integrációhoz és a gazdasági versenyképesség fokozásához is.
Indikátorok	A közoktatásban résztvevők szakmai szintje a képzések előtt és után, a pedagógus-továbbképzések résztvevőinek és az online felületek megtekintésének a száma, eszközbeszerzések eredményességének, hasznosulásának vizsgálata.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Vajdasági Pedagógiai Intézet, Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság, Oktatási Minisztérium, az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara.

4. intézkedés	Tehetséggondozás digitális oktatási térben
Indoklás	<p>A robotika kiválóan alkalmas felületet ad a 21. századi készségek elsajátítására. A robotikai kihívások megoldása elősegíti a tanulók innovatív gondolkodását, és fejleszti a problémamegoldó képességüket. Mivel több iskolai tantárgyat is felölel, így a diákoknak egyszerre kell tervezniük, tanulniuk és fejleszteniük magukat a természettudományok, például a technológia, a matematika és a programozás terén is. A robotok építésének egyik legnagyobb előnye, hogy a diákok közben együtt dolgoznak és együtt fedezik fel a saját megoldásaikat az adódó problémákra. A csapatvezetők segítik őket ezen az úton, kellő távolságtartással, hogy a diákok maguk élhessék át saját sikereiket és kudarcaikat egyaránt. Miközben ebben a támogató és intenzív környezetben fejlődnek, a gyerekek szinte észrevétlenül magukba szívják a robotika és a programozás alapjait. A WRO (World Robot Olympiad) egy nemzetközi robotépítő és programozó verseny, amely helyi, nemzeti és nemzetközi döntőből áll. A versenyen Lego építőköveket és -szetteket (EV3 Mindstorms, Spike és WeDo 2.0) használnak a csapatok a feladatok megoldásához. A digitális technológiával támogatott tanulás az oktatás minden szintjén kulcsfontosságú, amelyhez nélkülözhetetlen az innováció és a digitalizáció megjelenése pedagógiai, technológiai és szervezeti szinten (forrás: www.wro.hu).</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Támpont nyújtása az oktatási intézmények szervezetfejlesztéséhez és önértékeléséhez, valamint segítségnyújtás a helyi, regionális és nemzeti szintű programok és beavatkozások tervezéséhez. 2. A közoktatási intézmények igényeinek felmérése és digitális kritériumrendszer megalkotása. 3. Tantermek felszerelésének támogatása 3D megjelenítésre alkalmas eszközökkel. 4. WRO (World Robot Olympiad) robotikaverseny megszervezésének támogatása, vajdasági magyar csapatok támogatása.
Célcsoport	A közoktatás intézményei, oktatói, edzői és diákjai.
Elvárt eredmények, hatások	A vajdasági magyar közoktatási intézmények infrastrukturális ellátottságának látványos növekedése, a pedagógusok komplex pedagógiai fejlesztőtevékenységének fokozódása, a digitális tanulás-tanítás lehetőségeivel foglalkozó ismeretterjesztő programok számának növekedése, nagyobb népszerűségük.
Indikátorok	Azoknak a közoktatási intézményeknek a száma, amelyek rendelkeznek IKT-stratégiával, az IKT- és robotikai fejlesztések nagysága, a robotikával foglalkozó diákok száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Oktatási Minisztérium, Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság, Vajdasági Pedagógiai Intézet, Edutus Egyetem, az Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara, Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, valamennyi magyarul is oktató-nevelő közoktatási intézmény, helyi vállalkozók-szponzorok.

5. intézkedés	Digitális iskolakönyvtárak kialakítása hasznos időtöltésre és kikapcsolódásra alkalmas olvasóteremmel
Indoklás	<p>Az oktatási intézmények saját digitális könyvtárának kialakítása már folyamatban van, s természetesen mindenképp szükség van a magyar nyelvű oktatáshoz nélkülözhetetlen digitális könyvtár kialakítására is.</p> <p>Ugyancsak szükség van a klasszikus iskolai könyvtárak fejlesztésére, könyvvállományuk bővítésére, a nyomtatott házi olvasmányok biztosítására is. A könyvtáraknak közösségi térként kell működniük, ahol szívesen tartózkodnak diákok. A könyvtárak legfontosabb feladata a közösség szolgálata, elsősorban a tudáshoz való hozzáférést kell biztosítaniuk a diákok és a pedagógusok számára mind a papír alapú könyvek, mind az internethasználat esetében. Minél több ilyen jellegű jól felszerelt „teret” kell biztosítani az intézményekben.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Olvasásra, információszerzésre nevelés. 2. Olvasótermek és digitalizált könyvtárak kialakításának támogatása.
Célcsoport	A közoktatás diákjai és oktatói, más érdeklődő felhasználók.
Elvárt eredmények, hatások	Tudásszerzés diákok és pedagógusok számára, annak érdekében, hogy a 21. század tanulója váljék a demokratikus társadalom etikus és produktív tagjává, továbbá informatikai tudás szerzése és gyarapítása, kultúra, műveltség közvetítése, a tanuló önművelődése.
Indikátorok	A tanulók olvasáshoz és önművelődéshez való viszonyulásának változása, online elérhető tananyagok minőségi és mennyiségi gyarapodása, könyvtárak fejlesztése, katalogizálása, digitális felszereltsége, könyvtári programok biztosítása a helyi igényeknek megfelelően.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Közoktatási intézmények.

4.1.3. Az anyanyelvápolás és a szórványprogramok megvalósításának fokozása

Cél: A felnövekvő generációban erősíteni a gyökerekhez és a magyar értékrendhez való kötődést

Helyzetértékelés

Az anyanyelvápolás a nemzeti kultúra elemeivel elnevezésű órák választható tantárgyként valósulnak meg 30 önkormányzat 89 intézményében, összesen 3305 tanuló részvételével – többnyire az általános iskolák tanmenetébe beépítve.

A magyar anyanyelvű oktatás fennmaradása a szórványban mind nehezebb, különösen a kedvezőtlen demográfiai mutatók és az elvándorlás miatt. A szerbiai oktatási szakági törvények a 15-ös számot határozzák meg alsó határnak, amikor még jóváhagyásra kerülhet az ún. kislétszámú osztályok működtetése, de az elmúlt években a vajdasági magyar politikai érdekképviselő elérte, hogy már 5 tanulóval is tagozatot lehetett nyitni kisebbségi nyelven általános és középiskolában egyaránt.

Ahol már nem lehet magyar tagozatokat nyitni – szórványról lévén szó –, az anyanyelv- és identitás fenntartása a nemzeti kultúra elemeivel elnevezésű órák megszervezése létfontosságú a magyar nyelv és identitás fennmaradása érdekében. Ezeket az órákat leggyakrabban vegyes házasságban nevelkedő gyermekek szülei választják, akiknek a gyermeke ugyan szerb nyelven tanul tovább, de anyanyelvük elsajátítása is fontos számukra. Emellett azok a gyermekek, akiknek felmenői magyarok voltak, illetve azok a családok, akik igénylik, hogy gyermekük magyarul tanuljon, megtehetik ezt attól függetlenül, hogy a család egyáltalán nem kommunikál magyar nyelven.

A magyar nyelv és identitás megőrzését az egyházi intézmények is jelentősen segítik és támogatják.

Célok

Oktatási intézményekben, egyházi közösségekben, önkormányzatokban biztosítani a magyar mint anyanyelv- és identitás a nemzeti kultúra elemeivel nevezett tantárgy tanítását.

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	
A magyar nyelv mint identitásunk őrzője	
Indoklás	Vajdaság sokszínű, több nyelvet beszélő terület, ahol a magyar nyelv mint kisebbségi nyelv domináns helyet foglal el. Annak érdekében, hogy hosszú távon is beszélt, alkalmazott hivatalos nyelv maradjon térségünkben, meg kell őrizni és ápolni kell, fenn kell tartani a nyelvhasználatot. Az anyanyelv kérdése szorosan kapcsolódik az identitás, a hagyomány, a kultúra, a nemzet és a magyar nép fogalmához. A tömbben ez könnyebb, a szórványban viszont törődéssel, odafigyeléssel kell éltetni a magyar nyelvet. A szórványban élő tanulók magyar nyelvismeretében nagy szintkülönbségek észlelhetők, attól függően, hogy vegyes házasságban nevelkedő gyerekekről van-e szó, aki szerb nyelven tanul, ezért anyanyelv- és identitás- megőrzés céljából választanák a tantárgyat, vagy olyanról, aki egyáltalán nem kommunikál magyar nyelven, de a családja igényli, hogy megtanuljon magyarul, esetleg a felmenői magyarok voltak.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Anyanyelv- és identitás- megőrzésének támogatása az oktatási intézményekben, más szervezetekben. 2. Széles körű kutatás elvégzése ezen a területen 3. Két külön tanterv kidolgozása azon diákok számára, akik egyáltalán nem beszélik a magyar nyelvet (idegen nyelvként tanulnák) és azok számára, akik anyanyelv- és identitás- megőrzés céljából választanák a tantárgyat. 4. Tájékoztató programok megvalósításának támogatása a szórványban (színházi, irodalmi, drámapedagógiai műsorok stb.). 5. Nyelv- és kultúra- megőrzés – anyanyelv- és identitás- megőrzés a tömbben és szórványban.
Célcsoport	Szórványban élő vajdasági magyar fiatalok.
Elvart eredmények, hatások	A magyar nyelv használata a mindennapokban irodalmi és kommunikációs szinten, lehetőséget teremtve arra, hogy minél többen éltsék a nyelvet mind tömbben, mind szórványban.
Indikátorok	Igényesség a magyar nyelv iránt, identitás megőrzése, hagyomány- és kultúra- ápolás.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Oktatási intézmények, Vajdasági Pedagógiai Intézet, egyházi intézmények, civil szervezetek, szórványközpontok.

4.1.4. Családsegítő programok szervezése, támogatások biztosítása az anyanyelvű oktatás és nevelés fenntartásában

Cél: A legkisebb közösségekben, családokban nemzeti öntudatunk, magyarságunk megtartása, az anyanyelven történő tanulás biztosítása, támogatása a szülőföldön való boldogulás végett.

Helyzetértékelés

Ahhoz, hogy a vajdasági magyar tannyelvű intézmények működni tudjanak, a Magyar Nemzeti Tanács számos programmal, eszköztámogatással, illetve különféle fejlesztésekkel segíti őket. Az oktatási intézmények nem tudnának működni gyermekek nélkül, ezért a Tanács igyekszik a családsegítő programokból is kivenni részét. De ennek a segítségnyújtásnak nem szabad csupán az anyagi támogatásokban kimerülnie. Jelenleg is számos olyan program fut, amelyek kifejezetten a családok közösségé való kövácslását szolgálják, és Vajdaság több pontján is elérhetők.

A Ringató-program a 0–3 éves korú gyermekeket és szüleiket szólítja fel magyar néphagyományból merítő zenei nevelésre, ölbéli játékokra; így a legkisebbek már születésüktől kezdve magyar szellemiségben nevelődhetnek. Folyamatosan bővülnek a Ringató-foglalkozások helyszínei, jelenleg 26 településen valósulnak meg (Újvidéken, Szentmihályon, Ürményházán, Nezsényben, Torontálvásárhelyen, Maradékon, Bácskossuthfalván, Bezdánban, Horgoson, Magyarkanizsán, Törökkanizsán, Bajmokon, Csókán, Csantavéren, Hajdújárason, Kishegyesen, Bácsfeketehegyen, Topolyán, Óbecsén, Szenttamáson, Magyarcsernyén, Péterrévén, Szajánban, Versecen, Temerinben és Bácsföldváron) öt foglalkozásvezető részvételével. Külön öröm, hogy számos szórványtelepülést is sikerült bekapcsolni a foglalkozásokba, valamint a vegyes házasságban nevelkedő csecsemőket is, akik magyar nyelvű foglalkozásokon vesznek részt a programnak köszönhetően.

A Vackor-program keretében szórólapok, tájékoztató kiadványok által értesülnek a leendő óvoda, iskolás diákok és szüleik a támogatásokról, segítségnyújtásról magyar óvoda- és iskolaválasztáskor. A beiskolázási csomag minden évben eljut a magyar elsős diákokhoz. A csomag tanszereket, szükséges eszközöket tartalmaz, mentesítve így a szülőket a pénzügyi kiadásoktól.

Annak érdekében, hogy minden gyermek eljusson a magyar nyelvű iskolába, számos községben iskolabuszprogram valósul meg, és ezt az akciót szükség szerint a jövőben bővíteni szeretnénk. Az iskolabuszprogram is az ingázó diákok családján igyekszik segíteni.

A 2023–2024. tanévben meghirdetett iskolabuszprogramot 13 önkormányzat területén 194 gyermek veszi igénybe, buszkísérők bevonásával. A program a következő helyi önkormányzatok területén valósul meg: Apatin, Indija, Kúla, Nagybecskerek, Nagyikinda, Pancsova, Szabadka, Topolya, Törökbecse, Törökkanizsa, Újvidék, Verbász és Zombor.

Amikor megvizsgáljuk a magyar nyelven végzett általános iskolások számát, és összehasonlítjuk a középiskolába iratkozók arányával, akkor azt láthatjuk, hogy a ta-

nulók 14–15%-a nem jelenik meg a vajdasági magyar középiskolai oktatásban, ami azt jelenti, hogy egy részük vagy egyáltalán nem tanul tovább, vagy külföldön, illetve szerb nyelven folytatja tanulmányait. Közösségünk szempontjából ez mindenképp káros folyamat, törekednünk kell arra, hogy azok a tanulók, akik magyarul fejezték be az általános iskolát, magyar középiskolában tanuljanak tovább szülőföldjükön. E cél elérésének az egyik eszköze lehet a pályaaorientációs tevékenységek fejlesztése, valamint egy olyan magyar középiskolai ösztöndíjrendszer kidolgozása, amely könnyíti a családok anyagi helyzetén, és motiválja a fiatalokat a szülőföldön való továbbtanulásra. Ez az ösztöndíjrendszer négy pillérre épülne, és a középiskolai oktatásban részt vevőket más-más oldalról támogatná. Ezt azért tartjuk fontosnak, mert nem lehet csak egy szegmenst kiemelni, hiszen ahogyan a tanulók, illetve családjaik is különbözőek, és más-más kihívásokkal néznek szembe, úgy az ösztöndíjrendszernek is meg kell találnia azokat a legfontosabb tényezőket, amelyek segíteni tudják a magyar középiskolásokat.

Célok

- *Pályaaorientációs tevékenységek fejlesztése.*
- *A magyar tannyelvű középiskola első osztályába iratkozók támogatása.*
- *A szociálisan rászoruló tanulók/családok támogatása.*
- *A kiemelkedő képességű tanulók támogatása.*
- *A bizonyos hiányszakmákat tanuló diákok támogatása.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	Pályaválasztást megerősítő foglalkozások, rendezvények, látogatások támogatása a magyar tannyelvű általános iskolák diákjai számára
Indoklás	<p>Az általános iskola szerepe nagyon fontos a továbbtanulásban és a sikeres pályaválasztásban. Osztálytanítók, osztályfőnökök, iskolapedagógusok és -pszichológusok végzik az önismeretre irányuló tevékenységeket, amelyekkel hozzájárulnak és segítséget nyújtanak a tanulóknak az iskolai tanulmányaik folytatásához, a felsőbb szintű tanintézmények kiválasztásához.</p> <p>2011 és 2013 között a szerb és a német kormány együttműködése révén megvalósult egy jelentős projekt, mely a Pályaválasztás középiskolába iratkozásokor elnevezést kapta, célja pedig a pedagógusok felkészítése az általános iskola 7. és 8. osztályosaival való foglalkozásokra, valamint gyakorlati munka végzése. A program eljutott minden általános iskolába és beépült az osztályfőnöki órák tervébe. Tanárok vezetésével, munkaszervezeteket látogattak meg a tanulók, intézményeket és magánvállalkozókat, hogy közvetlenül is megismerkedjenek a szakmák és egyáltalán a munka világával. A <i>Szakmai orientáció dokumentumjegyzéke</i> magyar nyelven megtalálható a következő linken: http://profesionalnaorijentacija.org/petofazni-model/.</p> <p>A hatályban lévő jogszabályok szerint az általános iskolában a pályaaorientációs tevékenységekkel megbíttott szakcsapat feladata, hogy tervezze, kövesse és értékelje a pályaismeretek és a pályaválasztáshoz szükséges önismeret bővítését.</p>

Indoklás	<p>A Magyar Nemzeti Tanács pályázat útján kívánja támogatni az általános iskola pályaaorientációs tevékenységét: a szakcsapat ösztönzését pályaaorientációs foglalkozások szervezésében, valamint a tanulók pályaaorientációs vagy továbbtanuláshoz kötődő előadásokon, filmvetítéseken, üzemlátogatásokon és pályaválasztási kiállításokon való részvételének biztosításával, mint amilyen a Suliexpo.</p> <p>A tevékenységek különféle területeibe történő közvetlen betekintéssel és a saját képességek felmérésével hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a fiatalok minél könnyebben válasszanak a maguk számára megfelelő középiskolát, foglalkozást és tervezzék meg karrierjüket szülőföldjükön.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Anyagi források előteremtése. 2. A támogatás feltételrendszerének kidolgozása. 3. Pályaaorientációs tevékenységet gyakorló pedagógusok felkeresése és hálózatba való szervezése. 4. Pályázat kiírása, elbírálása és a támogatások kifizetése. 5. A tanulók szakmai tájékoztatása az eredményes pályaválasztáshoz. 6. Pályaaorientációs és pályaválasztási rendezvényeken, oktatási kiállításokon való részvétel támogatása. 7. Pályaaorientációs mérések lebonyolításának támogatása. 8. A szülőföldön való továbbtanulás ösztönzése.
Célcsoport	Vajdasági magyar tannyelvű általános iskolák tanulói.
Elvart eredmények, hatások	A szülőföldön való továbbtanulás ösztönzése, az oktatási szféra összekapcsolása a valós munkával.
Indikátorok	Pályaválasztási foglalkozásokban részesülő általános iskolások száma.
Határidő	2024 szeptemberétől.
További partnerek	Önkormányzatok, általános iskolák, osztályfőnökök, pályaaorientációs tanácsadó szakemberek, mentorok, Nemzeti Foglalkoztatási Hivatal, vállalatok, vállalkozók, munkaszervezetek.

2. intézkedés

Egyszeri anyagi támogatás biztosítása a magyar tannyelvű középiskolába iratkozó elsősök számára

Indoklás	<p>A vajdasági magyar középiskolai hálózat a jelenlegi formájában hosszú távon csak úgy tartható fenn, ha sikerül a felkínált szakokat feltölteni. Jelenleg eléggé széles választék áll a nyolcadikosok rendelkezésére, de egyre inkább felerősödni látszik az a jelenség, hogy sok fiatal már a középiskolai tanulmányait is a határon túl, magyarországi középiskolákban kezdi meg. Ennek sok oka van, de többek között az az indoklás is fennáll, hogy a magyarországi középiskolai oktatás olcsóbb – nem kell megvenni a tankönyveket, a kollégiumi ellátás ingyenes stb.</p> <p>A szülőföldön való továbbtanulás ösztönzésére ezért egy egyszeri anyagi támogatást kell biztosítanunk a magyar tannyelvű középiskolába iratkozó elsősök számára. Ezt minden tanuló megkapná függetlenül családjá anyagi helyzetétől, illetve tanulmányi eredményétől.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Anyagi források előteremtése. 2. Támogatás átutalásának lebonyolítása.
Célcsoport	Vajdasági magyar elsőéves középiskolások.

Elvart eredmények, hatások	A szülőföldön való továbbtanulás motiválása.
Indikátorok	Támogatásban részesülő középiskolások száma, a továbbtanulást serkentő tényezők.
Határidő	2024 szeptembere.
További partnerek	Közzoktatási intézmények, helyi önkormányzatok, diáksegélyezők.

3. intézkedés	Egységesített magyar vállalkozói középiskolai ösztöndíjrendszer megalapozása
Indoklás	<p>A pályaválasztás előtt álló nyolcadikosok számára, akik a szakközépiskolák képzései közül szeretnének választani, megkönnyítené a döntést, ha tudnák, hogy a munkaerőpiacon milyen lehetőségekre számíthatnak egy adott szak elvégzésével. Természetesen a gazdaság természetéből adódóan nem lehet évekre előre teljes biztonsággal megmondani, hogy melyek lesznek azok a szakmák, amelyekkel biztosan el lehet helyezkedni, de azért kiszámíthatóbbá kell tenni ezt a bizonytalan döntési helyzetet. Ezzel hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a fiatalok és szülei kisebb mértékben döntsenek a magyarországi továbbtanulás mellett, hiszen a tanulót és családját anyagilag segíti a középiskolai ösztöndíj, másrészt a leendő szakemberek már tanulmányaik alatt kapcsolatba kerülnek azokkal a vállalkozókkal, akik később a diploma megszerzése után el tudnák helyezni őket. Ugyanakkor a vállalkozók számára is sokat jelenthet, főleg a hiányszakmák esetében, ha az általuk ösztöndíjazott tanulók a diploma megszerzése után nálunk kezdenének el dolgozni (akár úgy is, hogy az ösztöndíjazott tanulók kötelezően munkaviszonyba állnak a támogató vállalkozónál egy meghatározott időre). Ez különösen akkor előnyös, ha a diákok már középiskolai tanulmányaik során a szakmai gyakorlatokat vagy azok egy részét az adott vállalkozónál végzik el, mert csak ezek segítségével tudják elsajátítani a választott szakmájukhoz szükséges gyakorlati tudást és készségeket, azaz csak így lehetnek jó szakemberek, akik nemcsak az osztályteremben, hanem a munkaerőpiacon is megállják helyüket. Az ösztöndíjat nyújtó vállalkozók számára a jogi szabályozás megváltoztatásával lehetővé kell tenni, hogy adókedvezményben részesüljenek, azaz az ösztöndíj összegét vagy annak egy részét leírassák adójukból.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Felmérés készítése arról, hogy a vajdasági magyar vállalkozóknak milyen szakmákra/szakemberekre lenne szükségük. 2. A felmérés eredményei alapján meghatározni, hogy az ösztöndíjrendszer mely szakmákat hány fővel ölelné fel. 3. Olyan feltételrendszer kidolgozása és megteremtése, amely a vállalkozók számára is előnnyel járna, ha ösztöndíjat nyújtanának középiskolások számára. 4. Az ösztöndíjat nyújtó magyar vállalkozók kiválasztása. 5. Pályázat kiírása a középiskolai tanulók számára.
Célcsoport	Vajdasági magyar szakközépiskolások, vajdasági magyar vállalkozók.
Elvart eredmények, hatások	A munkaerőpiaci igények és a középiskolai képzések összehangolása.
Indikátorok	Ösztöndíjban részesülő középiskolások száma, ösztöndíjat nyújtó vállalkozások száma.
Határidő	2026.
További partnerek	Prosperitási Alapítvány, szakközépiskolák, vajdasági vállalkozók.

4. intézkedés	A szociálisan rászoruló családok, gyermekek, általános iskolások támogatása
Indoklás	A támogatórendszer segítségével fontos feladat a rászoruló családokat anyagi és szakmai támogatásban részesíteni. Kiemelten fontos feladat az anyagi nehézségekkel küzdő családok, nagycsaládok, csonka- és mozaikcsaládok megsegítése. A családok és gyermekeik védelme érdekében a veszélyeztetettnek minősülő helyzetek miatt arra van szükség, hogy közösségünk felkarolja, támogassa őket. Családvédelemre, a családok életkörülményeinek javítását szolgáló szervezett tevékenységre van szükség annak érdekében, hogy a magyar családoknak segítséget, támogatást nyújtson. Kapcsolódva az anyaország család- és nemzetpolitikájához, a gyermek megszületésétől támogatást kell biztosítani a rászoruló családok számára. Fontos, hogy a családok érezzék: közösségünk kiáll mellettük ezekben az esetekben is, és igyekszik segíteni őket.
Feladatok	1. Anyagi források és eszközök előteremtése.
Célcsoport	Vajdasági magyar szociálisan rászoruló családok, akiknek a gyermeke magyar nyelven vesz részt a szerbiai közoktatási rendszerben.
Elvárt eredmények, hatások	A szociálisan nehéz helyzetben lévő családok támogatása, a gyermek egészséges fejlődéséhez biztonságot nyújtó légkör megteremtése.
Indikátorok	Támogatott tanulók száma, támogató intézkedések mennyisége, a lemorzsolódással veszélyeztetett hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók esélyteremtő programjainak száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Közoktatási intézmények, helyi önkormányzatok.

5. intézkedés	Kiemelkedő képességű tanulók ösztöndíjazása
Indoklás	Ahhoz, hogy a kiemelkedő képességgel rendelkező tanulók kamatoztatni tudják tehetségüket, meg kell teremteni azokat a körülményeket, amelyek között megfelelő módon tudnak érvényesülni. Ez külön odafigyelést igényel nemcsak a tanárok, hanem a szülők részéről is, hiszen ők azok, akiknek biztosítaniuk kell azokat a különleges feltételeket, amelyek közepette a gyerekek tehetsége akadálytalanul fejlődhet. Ehhez nemcsak sok befektetett munka, odafigyelés kell, hanem anyagiak is, amelyeket nem mindig egyszerű előteremteni. Másrészt a tanulók elért eredményei jutalmat érdemelnek, ezért külön hangsúlyt kell helyezni arra, hogy ezeknek a tanulóknak is biztosítsunk ösztöndíjat, hiszen ez is munkájuknak és eredményeiknek egyfajta elismerése. A kiemelkedő képességű tanulók számára a Vajdasági Tehetségsegítő Tanács évente jelentet meg pályázatot, amelynek elnyerésével egyszeri támogatásban részesülnek a díjazottak. A pályázat elbírálásakor a tanuló tanulmányi versenyeken, sportban, valamelyik művészeti ágban vagy tudományos téren elért eredményeit veszik figyelembe.
Feladatok	1. Anyagi források előteremtése. 2. A támogatás feltételrendszerének kidolgozása. 3. Pályázat kiírása, elbírálása és a támogatások kifizetése. 4. A tehetséges tanulók eredményeinek bemutatása a médiában.
Célcsoport	Kiemelkedő eredményeket elérő tehetséges tanulók.

Elvárt eredmények, hatások	Kiemelkedő eredményeket elérő tehetséges tanulók motiválásával, jutalmazásával magyar értelmiségi réteg kialakítása.
Indikátorok	Ösztöndíjban részesülő középiskolások száma, az ösztöndíjak nagysága, jó képességű tanulók/tehetségek megbecsülésének mértéke.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Vajdasági magyar közoktatási intézmények, Vajdasági Tehetségsegítő Tanács.

6. intézkedés	Magyar középiskolai kollégiumhálózat létrehozása
Indoklás	<p>Tapasztalatból tudjuk, hogy egy-egy erős középiskolai hálózattal rendelkező magyar középiskolai központ nem maradhat meg megfelelő középiskolai kollégium nélkül, mert az egyre csökkenő gyermeklétszám miatt csak így lehet elérni, hogy ezek a központok továbbra is a középiskolai szakok széles kínálatát biztosítsák a tanulók számára, valamint minden gyerek megkapja az esélyt a számára vonzó szakon anyanyelven való tanulásra, még akkor is, ha az lakhelyétől távol nyílik meg.</p> <p>Ami azoknak a középiskolásoknak a lehetőségeit illeti, akik a lakhelyüktől távol eső oktatási intézménybe szeretnének járni, a következők közül tudnak választani:</p> <ul style="list-style-type: none"> • állami kollégiumi ellátás: ha van ilyen az adott középiskola keretében vagy az adott községben, • bejegyzett magánkollégiumi ellátás, ha van ilyen intézmény az adott községben, • nem bejegyzett, magánkollégiumként működő szálláshelyek, • egyéb lakhatási formák: magánházaknál, ismerősöknél stb. <p>Amint láthattuk: a középiskolai kollégiumok jelenleg eléggé vegyes képet mutatnak működtetésük és fenntartójuk tekintetében, de a tapasztalatok alapján néhány ténytet megállapíthatunk: az állami alapítású kollégiumok esetében nagyban függ a kollégium vezetőjétől, hogy az intézményben az alapellátáson kívül vannak-e és ha igen, akkor milyen jellegű tartalmak állnak a diákok rendelkezésére, milyen módon látják el a kollégiumok nevelési feladataikat. A kollégiumi ellátásban részesülés közös, államilag szabályozott feltételrendszere nem mindig kedvez a magyar középiskolásoknak. A mindenféle bejegyzés és szabályozás nélkül működő magánkollégiumok jogi rendezetlenségük miatt nem a legmegfelelőbbek a középiskolások elszállásolására, mert sok esetben nem felelnek meg azoknak az alapvető feltételeknek, amelyek elvárhatók lennének egy olyan intézmény esetében, amely gyermekek lakhatását biztosítja. Jó megoldás lehetnének a bejegyzett, de magánkollégiumként működő intézmények. Ezek a kollégiumi épületek olyan tartalmakkal tölthetők fel, amelyek nemcsak a kollégium szolgáltatásait igénybe vevő tanulóknak, hanem a többi középiskolásnak is kínálnak olyan szakmai és egyéb programokat, képzéseket, rendezvényeket stb., amelyek a középiskolákban valamilyen okból nem valósíthatók meg.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elemzés arról, hogy mely településeken lenne szükség bekapcsolódni a magyar középiskolai kollégiumhálózatba. 2. A magyar középiskolai kollégiumhálózat működtetésének finanszírozási megoldása. 3. A rendezetlen jogviszonnyal rendelkező magánkollégiumok bejegyzése. 4. Magánkollégiumok létrehozása azokban a községekben, ahol a felmérés alapján esetleg még indokolt lenne. 5. Az állami kollégiumok esetében kiegészítő képzések, rendezvények szervezése a lehetőségektől függően.

Célcsoport	Vajdasági magyar középiskolások.
Elvárt eredmények, hatások	A középiskolai szakok megerősítése azokban a községekben, ahol új kollégium nyílik. Helyszín biztosítása a szakkollégiumi foglalkozásokhoz. A település magyar közösségi életének bővülése (nyílt irodalmi estek, ünnepi műsorok, tematikus előadások stb.).
Indikátorok	Bejegyzett, illetve felépült kollégiumok száma, a kollégiumi ellátásban részt vevő tanulók számának növekedése.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Magyarország Kormánya, vajdasági magyar középiskolák, helyi önkormányzatok.

4.1.5. A közoktatás kiemelt jelentőségű oktatási intézményhálózatának folyamatos bővítése

Cél: A magyar nemzeti kisebbség számára fontos oktatási intézmények kiemeltté nyilvánítása, alapítói jogainak részbeni átvétele.

Helyzetértékelés

A Magyar Nemzeti Tanács 22 magyar nyelven is oktató általános és 21 középiskolát nyilvánított *A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény* értelmében a magyar identitás és kultúra megőrzése szempontjából kiemelt jelentőségű intézménynek. Ugyanezen törvény értelmében a Tanács kezdeményezheti a kiemelt jelentőségű intézmények alapítói jogainak részleges átruházását a Tanácsra, ami 8 középiskola esetében történt meg. További 12 általános iskola esetében kezdeményezte a Tanács az alapítói jogok részbeni átvételét, viszont ez a folyamat az intézmények alapítóinak hátráltatása és az idevágó törvényi helyek 2014. évi alkotmányossági felülvizsgálata és eltörlése miatt megállt. A 2018. évi törvénymódosítás a kérdéses rendelkezéseket némi módosítás és az alkotmánnyal való összehangolás után visszaállította, így új feltételrendszer mellett újra kezdeményezheti a Tanács a kiemelt jelentőségű intézmények alapítói jogainak átruházását ezek alapítójától. Ugyanígy megváltozott egy-egy intézmény kiemelt jelentőségűvé nyilvánításának a feltételrendszere is.

Tekintettel arra, hogy a Tanács kiemelt és társalapított intézményeinek hálózata 2010-ben került meghatározásra, és abban csak kisebb korrekciók történtek azóta, ezért időszerű és elkerülhetetlen a hálózat újragondolása és bővítése.

Célok

A magyar nyelvű oktatás fennmaradásának biztosítása.

A szülőföldön való megmaradás előremozdítása.

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	Az alapítói jogok részleges átvételének befejezése a már megkezdett általános iskolák esetében
Indoklás	A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény (2009) értelmében a Magyar Nemzeti Tanács kezdeményezte több kizárólag magyar nyelven oktató általános iskola alapítói jogainak részbeni átruházását a Tanácsra, ezek: a szajáni Móra Károly, a zentagunarasi Október 18-a, a bácskossuthfalvai Idős Kovács Gyula, a gunarasi Dózsa György, a temerini Kókai Imre, a hajdújárasi Petőfi Sándor, a székelykevei Žarko Zrenjanin és az oromhegyesi Arany János általános iskolák. A folyamat többéves elhúzódása felveti a függőben levő kérelmek megújításának igényét is a 2018. évi törvénymódosítással összhangban. 2019-ben a kiemelt jelentőségű zentai Stevan Sremac iskolaközpont szétválásával a Tanács kiemelt jelentőségűvé nyilvánította a négy utódiskolát, ugyanakkor a társalapítói jogok átvételének folyamata még mindig függőben van.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A magyar nyelvű oktatás fennmaradásának biztosítása. 2. A szülőföldön való megmaradás előremozdítása.
Célcsoport	Általános iskolák tanárai, valamint tanulói és ezek szülei.
Elvárt eredmények, hatások	12 általános iskolával bővül a Magyar Nemzeti Tanács társalapított intézményeinek hálózata, s ennek eredményeképp biztosítva lesz az említett általános iskolák hosszú távú fennmaradása.
Indikátorok	A Magyar Nemzeti Tanács társalapított általános iskoláinak száma.
Határidő	2024.
További partnerek	Illetékes minisztérium, Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság, helyi önkormányzatok.

2. intézkedés	A formálisan még nem kiemelt jelentőségűvé nyilvánított oktatási intézmények kiemeltté nyilvánítása
Indoklás	Mivel a Tanács kiemelt és társalapított intézményeinek hálózata 2010-ben került meghatározásra, és azóta csak kisebb korrekciók történtek benne, időszerű és különösen szükséges a közoktatási hálózat újragondolása és bővítése.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A Tanács Oktatási Bizottsága megállapítja a kiemelt jelentőséggel bíró, de a törvény értelmében formálisan kielemtelt jelentőségűvé még nem nyilvánított oktatási intézmények listáját. 2. A Tanács a helyi önkormányzatokkal történt egyeztetés után a vajdasági magyarság szempontjából kiemelt jelentőségűvé nyilvánítja a listára került intézményeket.
Célcsoport	Magyarul is oktató közoktatási intézmények és a helyi önkormányzatok.
Elvárt eredmények, hatások	A Tanács Oktatási Bizottsága megállapítja a kiemelt jelentőséggel bíró, de a törvény értelmében formálisan kielemtelt jelentőségűvé még nem nyilvánított oktatási intézmények listáját, melyet továbbít a tanácsnak a formális döntések meghozatala végett.
Indikátorok	Elkészült azon intézmények listája, melyek kiemelt jelentőségűvé nyilvánítását támogatja a Magyar Nemzeti Tanács Oktatási Bizottsága.

Határidő	2024.
További partnerek	Oktatási Minisztérium, Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság, helyi önkormányzatok, általános iskolák.

3. intézkedés	A többségében magyar nyelven oktató intézmények kiemelt jelentőségű intézménnyé való nyilvánítása
Indoklás	A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény a a munkájuk nagyobb részében magyarul oktató intézményeket külön kategóriába sorolja, ami indokolt is, tekintettel ezek rendkívüli fontosságára, és a Magyar Nemzeti Tanáccsal való szoros együttműködésük alapján. Kétségtelen, hogy ezek az intézmények részei kell legyenek annak az intézménylistának, amelyet a Tanács oktatási bizottsága javasol a testületnek elfogadásra, és amely ezeket a közoktatási intézményeket kiemelt jelentőségűvé nyilvánítja. A kiemeltté nyilvánítás biztosítja az oktatási intézmények hosszú távú fejlesztését és fennmaradását.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az 5 többségben magyar nyelven oktató iskoláskor előtti intézmény (Zentán, Adán, Magyarkanizsán, Topolyán és Kishegyesen) kiemelt jelentőségű intézménnyé nyilvánítása. 2. A 4 többségben magyarul oktató általános iskola (a moholi Novak Radonić, a padéi Szervó Mihály, az óbcesei Petőfi Sándor és a magyarcsernyei Petőfi Sándor általános iskolák) kiemelt jelentőségű intézménnyé nyilvánítása. 3. A 2 többségben magyar nyelven oktató középiskola (a topolyai Sinkovics József Műszaki Középiskola és a Csókai Vegyészeti-élelmiszeripari Középiskola) kiemelt jelentőségű intézménnyé nyilvánítása. 4. A 4 többségben magyar nyelven oktató alapfokú zeneiskola (Topolyai Alapfokú Zeneiskola, zentai Stevan Mokranjac Alapfokú Zeneiskola, adai Bartók Béla Alapfokú Zeneoktatási és Nevelési Iskola, Magyarkanizsai Alapfokú Zeneiskola) kiemelt jelentőségű intézménnyé nyilvánítása.
Célcsoport	Oktatási intézmények tanárai, valamint tanulói és ezek szülei.
Elvart eredmények, hatások	15 oktatási intézménnyel bővül a Magyar Nemzeti Tanács kiemelt jelentőségű oktatási intézményeinek hálózata, s ennek eredményeképpen biztosítva van az említett intézmények hosszú távú fennmaradása.
Indikátorok	A Magyar Nemzeti Tanács társalapított oktatási intézményeinek száma.
Határidő	2026.
További partnerek	Oktatási Minisztérium, Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság, helyi önkormányzatok, általános és középiskolák.

Közösség és közoktatás

Cél: A vajdasági magyar közösség építése, oktatási terének kiszélesítése és az egyén lehetőségeinek megteremtése.

A kisgyermekkorú intézményes nevelés továbbfejlesztése.

A vajdasági magyar közoktatás az egyént szólítja meg, rá figyel és az ő tudásvágyát kelti fel.

Tanulók összehangolt értelmi, lelki és fizikai fejlesztése.

Méltányos, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő közoktatás.

Az óvoda és az iskola olyan hely, ahol a gyerekek és szüleik szolgálata a legfontosabb feladat.

A közép- és felsőfokú végzettség megszerzésének, a képzettségi szint emelésének ösztönzése.

Az oktatási rendszer alkalmassá tétele a képzettségi szint emelésére, a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása [4].

Az egyéni szükségletekre reagáló intézményrendszer megerősítése [4].

Minden felnőtt korú magyar diák számára biztosítani legalább egy, a gazdaság igényein alapuló, a munkaerőpiacon elhelyezkedést biztosító, modern szaktudást nyújtó szakképesítést [18].

4.2.1. Korszerű magyar bölcsődék és óvodák a közösség szolgálatában

Cél: A bölcsőde és óvoda a gyermek életében az első állomás, ahol intézményesített keretek között szakemberek támogatásával fejlődik.

Helyzetértékelés

A bölcsődék és óvodák az illetékes minisztérium jóváhagyása alapján félnapos és egész napos, azaz napközi formájában is működhetnek. A gyermekek 1 éves kortól 3 éves korig bölcsődébe, majd 3 éves kortól 7 éves korig óvodába járhatnak. Az óvodai nevelés és oktatás utolsó éve kötelező év minden gyermek számára, amikor iskola-előkészítő csoportban készülnek az általános iskolára. Az óvodák egy részében napközi is elérhető, mely által biztonságos környezetben szakember felügyeletével egész napos tartózkodást biztosít a gyermekeknek. Az állami bölcsődék nagy részében vegyes tannyelven, azaz szerb–magyar nyelven folyik a nevelői-gondozói munka, és elegendő hely sincsen a gyermekek számára. Fontos lenne új magyar bölcsődei, illetve óvodai csoportok indítása, ahogyan ez megtörtént Maradékon, Verbászon és Nezsényben is. Ezenkívül a csantavéri, szentmihályi és magyarcsernyi óvoda mintájára fel kell mérni

annak lehetőségét, hogy a kis általános iskolákhoz csatoljuk az épületben vagy a szomszédságban működő iskoláskor előtti intézményeket. Ezen újonnan létrejött intézményekben új csoportokat lehet beindítani.

Célok

- *Korszerű magyar bölcsődék és óvodák biztosítása.*
- *Új magyar bölcsődei csoportok létrehozása.*
- *A magyar bölcsődék és óvodák népszerűsítése és vonzóvá tétele a szülők számára.*
- *A szerb nyelv korai elsajátításának biztosítása a tömbben.*
- *A korszerű magyar bölcsődékben és óvodákban a gyermek, az óvodapedagógus egyaránt érezze jól magát, és a szülőknek is fontos szerep jusson.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	Korszerű magyar bölcsődék és óvodák működtetésének támogatása
Indoklás	Az intézmények épületei több évtizeddel ezelőtt készültek, és többségükben nem volt előirányozva vagy biztosítva a felújítási lehetőség sem. Nem akkora gyermeklétszám befogadására tervezték őket, mint amennyit az utóbbi időben befogadnak. A csoportszobák kicsik, a bútorok elhasználódtak, az épületek nyílászárói nem megfelelőek. 2021-ben indult el a munkafolyamat a szabadkai Vackor Magyar Iskoláskor Előtti Nevelő- és Gyakorlóintézményben, melynek mintájára hasonló intézmény építése kezdődött meg Újvidéken, a Magyar Szó Lapkiadó Kft. székházában és Noszán. Ez a minden tekintetben korszerűnek mondható óvodaépület 2022 márciusában díjat is nyert, tehát alapként alkalmazható a meglévő épületek korszerűsítése tekintetében is. Ez az épület már fel lett szerelve napkollektorokkal, melyek alkalmazásával energiatakarékosság történik.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Korszerű magyar bölcsődék és óvodák létrehozása. 2. Új magyar bölcsődei csoportok alakítása. 3. A magyar bölcsődék és óvodák népszerűsítése és vonzóvá tétele a szülők számára. 4. A korszerű magyar bölcsődékben és óvodákban a gyermek, az óvodapedagógus egyaránt érezze jól magát és a szülőknek is fontos szerep jusson.
Célcsoport	A bölcsődei és óvodai nevelésben résztvevő óvodapedagógusok, egészségügyi nevelők, szakmunkatársak, gyermekek és szüleik.
Elvárt eredmények, hatások	Új pedagógiai-nevelői kompetenciák, a szülők és a gyermekek számára vonzóvá tenni az iskoláskor előtti intézményeket, szülők tehermentesítése, szülők bevonása az oktatási-nevelői folyamatokban.
Indikátorok	A magyar bölcsődei és óvodai csoportokban részt vevő diákok, tanárok és szakemberek, a pedagógusok továbbképzéseinek, a korszerűsített épületek, valamint az újonnan megnyíló magyar vagy kétnyelvű tagozatok száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Oktatási Minisztérium, Vackor Magyar Iskoláskor Előtti Nevelő- és Gyakorlóintézmény, 27 állami iskoláskor előtti intézmény, meglévő szórványközpontok.

2. intézkedés	A szerb nyelv korai elsajátításának támogatása a magyar nyelvű iskolaelőkészítő csoportokban
Indoklás	<p>Jelenleg a szerb nyelv oktatása a magyar nyelvű óvodai csoportokban, Vajdaság északi részén (a tömbben) egyáltalán nincs jelen, annak ellenére, hogy például az angol nyelv oktatása célirányosan és jól szervezetten történik. Célunk, hogy biztosítsuk ezt a kompetenciafejlesztést is, és az iskolaelőkészítő csoportokban lehetővé tegyük a szerb nyelv korai elsajátítását játékos tevékenységek útján. A nyelvet, az angol nyelvhez hasonlóan, egy-egy erre felkészített óvodapedagógus oktatná. Fontos szegmens, hogy ez a munka meghatározott oktatóhoz legyen kötött, és hogy illeszkedjen az új óvodai programhoz. Emellett fontos követelmény, hogy a konkrét tartalmak elsajátítását, a mindennapi kommunikációt és az egyes szituációk hatékony megoldását segítsék. A program az önkormányzatok, a felsőoktatási intézmények, külső szakemberek, az óvodák, valamint a Vajdasági Pedagógiai Intézet bevonásával valósulna meg.</p> <p>A program célja megegyezik az Magyar Nemzeti Tanács azon célkitűzésével, amely a gyermek szerb nyelvi kompetenciáinak felzárkóztatására fókuszál, s alátámasztja az oktatási felmérés eredményeit is.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Felmérni a tömbterületek szükségleteit (Kishegyes, Topolya, Magyarkanizsa, Ada, Zenta). 2. Egyeztetések az iskoláskor előtti intézmények vezetőivel, önkormányzatok képviselőivel. 3. Óvodapedagógusok megszólítása, az oktatásra való felkészítés biztosítása. 4. Szerb nyelvű csoportos foglalkozások beindítása, követése, értékelése.
Célcsoport	Az óvodai nevelésben részt vevő óvodapedagógusok, iskolaelőkészítő gyermekek.
Elvárt eredmények, hatások	Az iskolaelőkészítő csoportok az óvoda épületében tartózkodva ismerkednek meg a szerb nyelvvel, ezenkívül munkahelyteremtés, hiszen új óvodapedagógusokra lesz szükség.
Indikátorok	A foglalkozásokra beiratkozó gyermekek száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Óvodák, helyi önkormányzatok, Vajdasági Pedagógiai Intézet, felsőoktatási intézmények, külső szakemberek.

3. intézkedés	Iskoláskor előtti intézmények működtetése kisebb magyar általános iskolák oktatási terében egy intézményként
Indoklás	A kevés tagozattal és gyermekszámmal rendelkező általános iskolák esetében (főleg szórványterületeken) az intézmények hosszú távú fennmaradását segítené az iskola épületében vagy a szomszédságában működő iskoláskor előtti intézmény iskolához való csatolása. Ilyen mintára működik már a csantavéri, a magyarcsernyei és a szentmihályi óvoda.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Felmérni azon szórvány- és tömbterületek általános iskolai épületeinek kihasználtságát, óvodai és/vagy iskolaelőkészítő csoportok létrehozása céljából. 2. Egyeztetések az iskoláskor előtti intézmények vezetőivel, önkormányzatok képviselőivel, általános iskolák igazgatóival.
Célcsoport	A bölcsődei és óvodai nevelésben részt vevő óvodapedagógusok, általános iskolák, gyermekek, tanulók.

Elvart eredmények, hatások	A meglévő óvodai épületek tehermentesítése; az iskolaelőkészítő csoportok már az iskola épületében tartózkodva ismerkednek meg az általános iskola intézményével, pedagógusaival, tanulóival; munkahelyteremtés, hiszen új óvodapedagógusokra lesz szükség.
Indikátorok	A létrejövő óvodai csoportokba beiratkozó gyermekek száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Oktatási Minisztérium, helyi önkormányzatok.

4.2.2. Az egész napos iskola a lehetőségek iskolája

Cél: Az iskola olyan hely, ahol a gyerekeknek és szüleiknek nyújtott szolgáltatás a legfontosabb feladat.

Helyzetértékelés

Az illetékes minisztérium jóváhagyásával egy-egy iskola az oktató-nevelő munka külön formájaként egész napos tanítást és napközis benntartózkodást szervezhet. Az egész napos tanítás és a napközis benntartózkodás keretében biztonságos környezetben és tanári felügyelettel kell játékot, művészeti-művelődési és sporttevékenységet, tanulást, házi feladatok elkészítését és egyéb tanulói feladatok elvégzését megszervezni.

Célok

- *Az egész napos iskola mindenki számára elérhető versenyképességet adjon ne csak a tanulásban, hanem a társadalomban való helytállásban is.*
- *Az egész napos iskolában a tanár, a diák egyaránt érezze jól magát, és a szülőknek is fontos szerep jusson.*
- *Az iskolában a lehető legtöbbet megkapja a diák, ami nemcsak a tanuláshoz, az iskolai életúthoz, hanem a társadalomban való érvényesüléshez is hozzájárulhat [17].*
- *Az egész napos iskolában a tanórák és a tanórán kívüli foglalkozások harmonikus rendben kövessék egymást [17].*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	Az egész napos iskolai foglalkoztatások támogatása
Indoklás	Az egész napos iskola akkor működik jól, ha a tanórai és a tanórán kívüli tevékenységek egymásra reflektálnak, és az utóbbiak kiegészítik, sőt többletet adnak az előbbiekhöz, de semmiképp sem további tananyag formájában. A plusz lehet játékos elmélyítés, tehetséggondozás, felzárkóztatás: kinek mire van szüksége. De mindezt úgy, hogy mégis a nap egésze egységes keretet alkosson, és a reggel nyolc órától délután négy óráig folyó pedagógiai tevékenységnek legyen egy meghatározott célja és iránya. Az egész napos iskolában a pedagógusok lehetőséget kapnak arra, mert időt is kapnak rá, hogy tanítványaikkal személyre szabottabban foglalkozzanak. Az iskola az egyént szólítja meg, rá figyel, az ő tudásvágyát kelti fel. Egész napos iskoláról tehát akkor beszélhetünk a jelenlegi jogszabályok szerint, ha a tanórák a délelőtti és a délutáni időszokban egyenletesen oszlanak el, vagyis a tanórák és a tanórán kívüli tevékenységek blokkokban, ritmikus rendszerben követik egymást [17].
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az egész napos iskolai foglalkoztatások és a napközis benttartózkodás támogatása. 2. Az egész napos iskola magyar nyelvű és szellemiségű komplex nevelési-oktatási programjának kidolgozása a fejlesztésbe bevont pedagógusokkal közösen. 3. A program kidolgozásában, kipróbálásában több pedagógus venne részt – alsó és felső tagozatból egyaránt (a fejlesztés folyamatos visszacsatoláson, értékelésen, hatásvizsgálaton alapulna, és a visszajelzések befolyásolnák a fejlesztés menetét), de a munkát véleményével, észrevételeivel egy szakmai tanácsadó testület is támogatná. 4. A komplex csomag tartalmazza a pedagógiai koncepciót, a tanulási-tanítási programot, a tanítási-tanulási egységek leírását (modulokat), az eszközi elemeket (információhordozók, feladathordozók), a differenciálást támogató értékelési eszközöket, a célzottan fejlesztett továbbképzési programokat. 5. A Vajdasági Pedagógiai Intézet és a közoktatási intézmények közös kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységének támogatása. 6. Támogatási, tanácsadási szakmai fórum működtetésének támogatása.
Célcsoport	Az egész napos oktatásban részt vevő tanítók, tanárok, szakmunkatársak, nevelők, diákok és szüleik.
Elvart eredmények, hatások	Új tanári kompetenciák, a tanulók versenyképességének javítása, tehetséggondozás, felzárkózás, személyiséggazdagítás, tanulási kudarcok csökkentése, iskolai konfliktusok számának csökkentése, tanulással kapcsolatos motiváció erősítése, szülők bevonása, a szülők tehermentesítése.
Indikátorok	Az egész napos oktatásban részt vevő diákok, tanárok és szakemberek száma, a továbbképzések száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Vajdasági Pedagógiai Intézet, vajdasági magyar oktatási intézmények.

4.2.3. Méltányos, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő közoktatás

Cél: A magyar anyanyelvű közoktatási rendszer képes legyen érdemben csökkenteni a tanulók hátrányait.

Helyzetértékelés

A végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése az oktatás minden résztvevőjétől megköveteli a végzettség nélküli iskolaelhagyást előidéző társadalmi és oktatási tényezők azonosítását, a leginkább veszélyeztetett célcsoportok tanulási pályájának folyamatos nyomon követését. Megelőző jelleggel érdemes korai jelzőrendszert működtetni a korai iskolaelhagyás megelőzése céljából, és specifikus beavatkozásokat kidolgozni azoknak a tanulónak, fiataloknak a részére, akik ezek hiányában kiesnének az oktatási rendszerből. Egyébként a korai iskolaelhagyás vizsgálatakor figyelmünk az iskolarendszerű képzésben részt vevő tanulóira irányul, azokra, akik a tanév elején még szerepeltek az iskolai létszámadatokban, de a tanév végén már nem.

Az elmúlt évtizedekben a differenciálódó nevelési-oktatási és pedagógiai szakszolgálati intézményrendszer, az integrált, inkluzív nevelés elterjedése az addigi szakembergárdán túl új igényeket generált, mind a pedagógus, mind a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörök esetében. Kiemelt fontosságú az intézmények szakember-igényének kielégítése, a humán erőforrások fejlesztése, amelyhez az előzetes intézkedések már megtörténtek, vagy még folyamatban vannak [4].

Célok

- *Hogy minden magyar diák – családi háttértől függetlenül – hozzáférhessen a méltányos és színvonalas oktatáshoz.*
- *Középfokú végzettség megszerzésének, a képzettségi szint emelésének ösztönzése.*
- *Az oktatási rendszer alkalmassá tétele a képzettségi szint emelésére, a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása.*
- *Az egyéni szükségletekre reagáló intézményrendszer megerősítése.*
- *Az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, támogató iskolai környezet erősítése [4].*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	Az alulteljesítők, korai iskolaelhagyók arányának csökkentése – esélyteremtés, integráció, felzárkózás
Indoklás	A korai iskolaelhagyást alapvetően négy fő tényező befolyásolja: a gyakori, rendszeresen előforduló hiányzás, a halmozottan hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű, illetve a beilleszkedési és magatartási nehézséggel küzdő tanulók aránya. Minél nagyobbak ezek az arányok, annál jobban megnő annak a valószínűsége, hogy az adott feladat-ellátási helyen a lemorzsolódás aránya nagy lesz [4]. A szerbiai oktatási stratégiára építve, amely többek között prioritásként tekint a korai iskolaelhagyók arányának csökkentésére, fontos lenne a szerb gyakorlatból átvenni a különféle modelleket a magyar tannyelvű iskolákban is, hiszen egy jól bevált modellről van szó. Az iskolák a veszélyeztetettként felismert diákok esetében protokollt dolgoznak ki helyi szinten, amelybe az iskolán kívül bekapcsolódhatnak a helyi önkormányzatok, az egészségügyi és szociális intézmények, a civil szervezetek stb.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A magyar tannyelvű iskolákban is átvenni és alkalmazni azokat a szerb tannyelvű iskolákban használt modelleket, melyek szerint az iskolák a veszélyeztetettként felismert diákok esetében protokollt dolgoznak ki helyi szinten, amelybe az iskolán kívül bekapcsolódhatnak a helyi önkormányzatok, az egészségügyi és szociális intézmények, a civil szervezetek stb. 2. Bekapcsolódás különféle állami, tartományi, nemzetközi és helyi szintű projektekbe.
Célcsoport	Az alacsonyan teljesítő iskolák diákjai, szülei és oktatói; hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, illetve sérülékeny tanulói csoportok; kiemelten hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók családjai; a végzettség nélküli iskolaelhagyás szempontjából veszélyeztetett tanulói csoportok.
Elvart eredmények, hatások	Az alulteljesítők számának csökkentése; az alacsonyan teljesítő iskolák felzárkózása; egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, támogató oktatás; hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, illetve sérülékeny tanulói csoportok iskolai sikeressége; a tanulói előrehaladás segítése érdekében a családok és az intézmények közötti együttműködés megerősödése; a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók alap- és digitális, valamint idegennyelvi kompetenciáinak megszilárdítása.
Indikátorok	Az alulteljesítő diákok száma; az alacsonyan teljesítő iskolák száma; az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, támogató oktatási intézmények száma; a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, illetve sérülékeny tanulói csoportok nagysága; a családok és az intézmények közötti együttműködés gyakorisága és minősége; a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók alap- és digitális, valamint idegennyelvi kompetenciái.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, támogató oktatás intézményei, helyi önkormányzatok, Vajdasági Pedagógiai Intézet, Oktatási Minisztérium.

2. intézkedés

Inkluzív nevelés-oktatás, sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók fejlesztése**Indoklás**

Napjainkban az általános szerbiai és nemzetközi trendek az együttnevelő oktatási formákat támogatják, számos esetben azonban speciális létjogosultsága van a különnevelő, de korszerű nevelési-oktatási formáknak is. Fontos körülmény, hogy a most speciális nevelő-oktató intézményekbe járó tanulói csoportokat már más módszerekkel kell oktatni, mint akár tíz évvel ezelőtt. Szerbiában is tehát a különnevelő nevelési-oktatási formák fokozatosan visszaszorultak, és az együttnevelés vált dominánssá. Ez maga után vonta azt is, hogy nagyobb számú nevelési-oktatási intézményben kell – az egyes sajátos nevelési igény területenként különböző – infrastrukturális feltételeknek eleget tenni. Mindezeket túl a pedagógiai szakszolgálati intézményekben egyre nagyobb teret kapnak a helyszínen, terepen végzett szolgáltatások. Épp ezért mind jelentősebb szerepe van az ilyen irányú utaztatási szolgáltatások fejlesztésének.

A sajátos nevelési igénynél és fogyatékosságnál enyhébb, a tipikus, normál övezetbe tartozó, de bizonyos problémákat mutató kategória: beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekeket, tanulókat szintén fejleszteni kell. Ez a fejlesztő pedagógiai ellátás, amelynek keretében a tanuló tantárgyi felzárkózását a nevelő-oktató munka szakaszának, illetve a tantárgynak megfelelő szakképzettségű pedagógus, készségfejlesztés pedig fejlesztő pedagógus végzi.

A közoktatás legkritikáiban középpontba kerülő területe a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók közoktatási ellátása annak ellenére, hogy számos jó gyakorlat létezik (például a zentai kórházban), amelyek egyúttal a tanulók szociális készségeinek fejlesztését is szolgálhatják (pl. a tartós gyógykezelés alatt álló gyermek osztálytársainak bevonása a tanulás támogatásába).

Az elmúlt években a differenciálódó nevelési-oktatási és pedagógiai szakszolgálati intézményrendszer, az integrált, inkluzív nevelés elterjedése az addigi szakembergárdán túl új igényeket generált, mind a pedagógus, mind a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörök esetében [4]. Épp ezért a Magyar Nemzeti Tanács kiemelt fontosságú feladatának tekintette, hogy azokban az intézményekben, ahol magyar nyelven is folyik közoktatás, támogassa azok szakember-igényének kielégítését, a humánerőforrások fejlesztését. A szabadkai székhelyű Szekeres László Alapítványban ugyanis olyan konzultációs szakirányú továbbképzési műhely jött létre, amelyben kiemelt szerepet kapott az inkluzív, fejlesztő szakpedagógiai, a mentálhigiénés segítő és logopédiai szakirányú továbbképzés, valamint a budapesti Semmelweis Egyetem Pető András Karának konduktorsegítő konzultációs képzése.

Feladatok

1. A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók integrált, inkluzív anyanyelvű nevelés-oktatásának támogatása.
2. A súlyos és halmozottan fogyatékos magyar diákok közoktatási ellátásának fejlesztése.
3. A tehetség felismerésének és társadalmi hasznosulásának segítése.
4. IKT-alapú, illetve digitális pedagógiai megoldások bevonása a sajátos nevelési igényű tanulók felzárkóztatásának támogatásába.
5. A korszerű és akadálymentes infrastrukturális környezet kialakításának támogatása, továbbá az inkluzív nevelés-oktatás feladatához illeszkedő személyi-tárgyi feltételek fejlesztése közoktatási intézményeinkben.
6. A pedagógiai szakszolgálati intézményrendszer fejlesztése, módszertani megsegítése.

Célcsoport	A sajátos nevelési igényű tanulók és szülei; a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók és szülei; a pedagógiai szakszolgálati tevékenységek, a nevelési-oktatási munkát segítő, kiegészítő vagy megelőző speciális szolgáltatások munkatársai; pedagógusok, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő szakmunkatársak.
Elvárt eredmények, hatások	A sajátos nevelési igények különféle területei infrastrukturális feltételeinek megléte, korszerűen berendezett és felszerelt pedagógiai szakszolgálati intézmények, amelyek alkalmasak a helyszínen, terepen végzett szolgáltatások ellátására is, az ilyen irányú utaztatási szolgáltatások fejlesztésével, a képző intézmények és a képzésben részt vevők számának látványos növekedése, az IKT-alapú, illetve digitális pedagógiai megoldások kézzelfogható sikerei, fejlett és korszerű pályaaorientációs tevékenységek.
Indikátorok	A sajátos nevelési igények különféle területei infrastrukturális feltételei, a korszerűen berendezett és felszerelt pedagógiai szakszolgálati intézmények száma, a helyszínen, terepen végzett szolgáltatások száma, a képző intézmények és a képzésben részt vevők száma, az IKT-alapú, illetve digitális pedagógiai megoldások száma, a pályaaorientációs tevékenységek száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Vajdasági Pedagógiai Intézet, Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara, Szeres László Alapítvány, a magyarországi felsőoktatási intézmények vajdasági konzultációs központjai, pedagógus egyesületek, az együtt- és különnevelő oktatási intézmények.

3. intézkedés	Vajdasági Magyar Pedagógiai Szakszolgálati Hálózat létrehozása
Indoklás	<p>A szakszolgálati ellátás Vajdaságban jelenleg egyrészt az egészségügyi rendszer keretében működő fejlődési tanácsadóknak vehető igénybe, legtöbbször szerb nyelven; másrészt pedig magáncégek vagy civil szervezetek kezdeményezéseként – ez utóbbira akad példa Szabadkán, Zentán, Magyarkanizsán és Topolyán is. Azonban az esetek többségében az állami költségvetésből fenntartott fejlődési tanácsadóknak nincs magyarul is beszélő szakember, vagy hosszú a várakozási idő, mielőtt a gyermek a megfelelő fejlesztésben részesülne. Ugyanakkor a magánfenntartású intézmények esetében nem minden család tudja kifizetni a drága szolgáltatási díjakat. A modern kor kihívásai, a felgyorsult élettel járó egyre növekvő problémák és a fiatal nemzedék fejlődési sajátosságai megkövetelik a velük és a fejlődésüket közvetlenül vagy közvetve befolyásoló valamennyi érintettel folytatott, szakmailag átgondolt és szakszerűen megszervezett tanácsadói munka támogatását, amikor képzett, magyar anyanyelvű szakemberek végzik az ellátást.</p> <p>Egységes szakszolgálati rendszer létrehozása azért lenne fontos, mert évről évre növekszik a megsegítésre, fejlesztésre szoruló gyermekek és a tanácsadást igénylő szülők, családok száma. A pedagógiai szakszolgálat az állami rendszert magyar nyelven kiegészítő szolgáltatás lenne, amely nemcsak a súlyosabb esetekben szükséges gyógypedagógiai tanácsadást, a korai beavatkozást és fejlesztést foglalná magában, hanem nevelési tanácsadást, logopédiai, gyógytestnevelési, iskolapszichológiai és óvodapszichológiai ellátást, valamint továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadást és szolgáltatást is nyújtana.</p> <p>A különféle profilú, magyar anyanyelvű szakemberek csoportja óriási kihasználatlan kincs, hiszen a gyógypedagógia területén magyarországi rendszerben szakképesítést kapó (de mesterképzésként nem elismert) pedagógus elhelyezkedési lehetőségét is jelentősen javítaná egy ilyen hálózat, amelynek intézményesítése és tartós finanszírozása jelentős áttörés lenne a vajdasági magyar tannyelvű oktatás minőségének javításában.</p>

Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az igények és a lehetőségek felmérése. 2. A már meglévő magyar, illetve magyarul is tudó szakemberek központi adatbázisának kidolgozása. 3. Ezeknek a szakembereknek egy hálózatba való tömörítése több központ kialakításával. 4. A szakmai hálózat intézményesítése és tartós finanszírozásának megoldása. 5. A Vajdasági Magyar Pedagógiai Szakszolgálati Hálózat létrehozása és működtetése.
Célcsoport	A segítségre, fejlesztésre szoruló gyermekek, szüleik, óvodapedagógusok és pedagógusok, különböző profilú, magyar anyanyelvű vagy magyarul is beszélni tudó szakemberek.
Elvárt eredmények, hatások	A különféle profilú, magyar anyanyelvű szakemberek minél hatékonyabb foglalkoztatása, a gyógypedagógia különféle területén magyarországi rendszerben szakképesítést kapó (de mesterképzésként nem elismert) pedagógusok elhelyezkedési lehetőségének szavatolása és a vajdasági magyar tananyelvű oktatás minőségének javítása, valamint a Vajdasági Magyar Pedagógiai Szakszolgálati Hálózat létrehozása.
Indikátorok	A pedagógiai szakszolgálati hálózatba bekapcsolódó szakemberek száma, az ellátásokat igénybe vevők száma, egy új intézmény létrehozása, ellátási rendszerének hatékonysága, területi kiterjedtsége, munkájának minősége, esélyteremtés, integráció, felzárkózás.
Határidő	2024 szeptemberétől
További partnerek	Vajdasági Pedagógiai Intézet, illetékes tartományi titkárság és köztársasági minisztérium, civil egyesületek, Vackor Magyar Iskoláskor Előtti Nevelő- és Gyakorlóintézmény.

4.2.4. A Vajdasági Magyar Tehetségprogram megvalósítása

Cél: Széles körű oktatáspolitikai és szakmai összefogás a vajdasági magyar tehetséges fiatalok felkutatására és segítésére.

Helyzetértékelés

A tehetséggondozás célja a kiemelkedő képességű gyermekek, tanulók támogatása pedagógiai és pszichológiai eszközökkel, annak érdekében, hogy képességeik még jobban ki tudjanak teljesedni (forrás: www.fpsz.hu). Ahhoz, hogy valakiben a veleszületett tehetség vagy a szunnyadó tehetség kibontakozzon, tehetségeket tanító pedagógusra, tehetségfejlesztőre, a tehetség diagnosztizálására van szükség. A vajdasági magyar közösség megmaradása, az értelmiség felnevelése céljából a tehetségek felkarolása mindenképp fontos feladat. Iskolán belül, a formális, valamint a nemformális oktatás keretébe öt tehetségterületet különböztethetünk meg: a természet és társadalom, valamint a zene- és képzőművészet, valamint a sport területén.

A Vajdasági Magyar Tehetségprogram koncepciója szerint a tehetséggondozás három szintjét különböztetjük meg: az általános iskolák diákjaira, a középiskolák diákjaira és a felsőoktatási intézmények hallgatóira fókuszáló szintet. A Magyar Nemzeti Tanács célja egy olyan tehetségfejlesztő tehetségsegítő szakkollégiumi rendszer létrehozása, amely

minden tehetséges magyar fiatal számára esélyt teremtsen tehetsége fejlesztésére, kibontakoztatására egyéni és/vagy csoportos fejlesztésen alapuló gondozására.

A pedagógusok tehetséggondozással kapcsolatos tevékenységei az alábbiak lehetnek: személyre szabott fejlesztés, mentorálás, tanácsadás; differenciálás alkalmazása (például nyitott feladatok mindenkinek; különböző munkatempóra épülő feladatok adása, képesség szerinti csoportoknak kiosztott feladatok); gazdagítás (tanítási órán szabadság biztosítása a tanulóknak a feladat kiválasztása, megoldása és prezentálása terén, újdonság, nehézség, változatosság, sokféle módszer ötvözte, intellektuális kihívás, társas készségek fejlesztése; szakkör, önképzőkör, tanulmányi versenyekre való felkészítés segítése), a tanulás tanítása; önálló kutatásra felkészítés és ösztönzés; a tanuló gyenge oldalának fejlesztése; motiválás, motiváció erősítése; együttműködés családdal, kollégákkal, szakmai hálózatokkal és szervezetekkel; kreativitás fejlesztése, támogatása (nem tantárgyhoz kötött témakörökben is); és nem utolsósorban „lassító”, relaxáló szabadidős tevékenységek támogatása (forrás: <https://www.oh.gov.hu/>).

Célok

- Minden tehetséges magyar fiatal kapjon esélyt tehetsége fejlesztésére, kibontakoztatására egyéni és/vagy csoportos fejlesztésen alapuló gondozására.
- A tehetség mielőbbi felismerése és fejlesztése.
- Minden szinten, területen fejlesztési programot megvalósítani.
- Innovatív képzési programok, melyek minden tekintetben a legtöbbet nyújtják a tehetségeseknek.
- Tanulók, felkészítő tanáraik megjutalmazása, akik a folyó tanévben a hazai, kizárólag az Oktatási Minisztérium által szervezett versenyeken, illetve a Kárpát-medence szintű versenyek legmagasabb szintű megmérettetésén/döntőjében részt vesznek.

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	Tehetségképzés fejlesztése a közoktatás minden szintjén
Indoklás	A tehetségek gondozására inkább a különböző területekre specializálódott, úgynevezett tagozatos általános iskolai és középiskolai osztályokban (nyelvi, sport, művészeti, természettudományi stb.) volt és van lehetőség. Az iskolai sportkörök, diáksport-egyesületek, sportiskolai kerettanterv szerint működő oktatási intézmények és az alapfokú zeneiskolák tehetséggondozásával rendszeres működésük ellenére sem lehetünk elégedettek. A hatékony és eredményes tehetséggondozás érdekében szükséges lenne a tehetséggondozó szakemberek módszertani, pedagógiai, pszichológiai képzésének beillesztése az alap- és a továbbképzésekbe (forrás: www.tehetseg.hu).
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A közoktatás terén meglévő és újonnan kialakuló tehetséggfejlesztő programok oktatási rendszerbe illesztése és gyakorlati alkalmazása. 2. A tehetséggfejlesztés módszertanának beillesztése a pedagógusok képzésébe és továbbképzésébe. 3. Intézményi tehetséggfejlesztő programok feltárása, működésének támogatása.
Célcsoport	Közoktatásban részt vevő tanulók, pedagógusok.
Elvart eredmények, hatások	Tehetséges fiatalok felkarolása által tudásszerzésre, értékszerzésre kerül sor.

Indikátorok	Kibontakozási lehetőséget nyújtó programok, tanulási vágy támogatása, kutatás fejlesztésének lehetősége.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Oktatási intézmények, szakmai, szakértői közösségek.

2. intézkedés

A tehetségképzés és -gondozás három szintjének létrehozása

Indoklás

A tehetségképzés első szintje az általános iskolák diákjai, akiknek tanulmányait a program felmenő rendszerben kíséri végig első osztálytól a középiskoláig. A középiskolai szakkollégiumokban lakók rendszeres szakkollégiumi képzésén kívül az általános iskolák tehetséges diákjai részére is olyan hiánypótló képzések valósulnak majd meg, amelyek bővítik a diákok továbbtanulási lehetőségeit. De kiemelten fontos lesz a személyiségközpontú fejlesztés is, amelyet kiscsoportos foglalkozások segítenek majd.

A középiskolai program a szakkollégiumban lakókon kívül az olyan tehetséges fiatalokat szeretné segíteni, akik az átlagnál olvasottabbak, tájékozottabbak szeretnének lenni, és érdeklődnek a 20. és a 21. század legfontosabb társadalmi, gazdasági, politikai eseményei iránt. A képzésben részt vevő diákok tudományos igényű tanulmányok, videóelőadások segítségével ismerkedhetnek meg a jelenkor legidősebb és legérdekesebb társadalmi, gazdasági problémáival, miközben tagjaivá válnak egy azonos korú fiatalokból álló, intelligens közösségnek, amelynek rendkívüli hatása lehet gondolkodásuk fejlődésére, világszemléletük alakulására.

A felsőoktatási intézményekben tanuló elsőéves hallgatóknak a szakkollégiumi képzés során félévente 2-3 kurzust kell kötelezően elvégezniük, illetve a felsőfokú angol nyelv-vizsga megszerzéséig kötelezően kell angol nyelvet tanulniuk.

Az elsőéves hallgatók képzésének elsődleges célja, hogy olyan közös, minden résztvevő által elsajátított alaptudást adjon, amelyet a hallgatók magabiztosan használhatnak későbbi tanulmányaik és karrierjük során. A programban kiegyensúlyozásra kerülnek a diákok társadalmi háttéréből adódó tudásbeli különbségek. A felsőoktatási program egyik része a képzések, workshopok, hétfégi tréningalkalmak középpontjában valós helyzetek modellezése és ezek megértése, továbbá olyan tanulási helyzetek teremtése, amelyek problémamegoldási és tapasztalati tudásra alapozva valós megoldási javaslatokat kínálnak; a másik része pedig a posztgraduális program, amelynek célja, hogy az évek során összegyűjtött tudásmegosztási tapasztalatot és az általános iskolától a fiatal felnőtt korig ívelő oktatási infrastruktúrát a pályakezdő kutatók rendelkezésére bocsátva, segítse az új tudományos eredmények társadalomba való minél hatékonyabb beágyazódását, továbbá, hogy támogassa a pályakezdő kutatókat kapcsolati hálójuk építésében, illetve tudomány-kommunikációs készségeik fejlődésében.

Feladatok

1. Hét településen (Adán, Óbecsén, Szabadkán, Magyarkanizsán, Topolyán, Újvidéken és Zentán) tehetségprogram megvalósítása magas szakmai képesítéssel rendelkező oktatók irányításával.
2. A program keretében nyári táborok szervezése, ahol szemléletformáló képzések valósulnak meg (például konfliktuskezelési tréningek vagy a fogyatékkal élők világát megismertető érzékenyítő foglalkozások).
3. A természettudományok iránt érdeklődő fiatalok megismertetése a robotikával, a tudományos-technológiai tudományágakkal (természettudomány, technológia, mérnöki tudomány és matematika), az egészségügyi tudatossággal.

Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> A fiatalok részvétele a művészet és a matematika kapcsolatát feldolgozó, innovatív képzéseken. Személyiségközpontú fejlesztés kiscsoportos foglalkozásokon. Rendszeres kommunikációs, beszéd- és érveléstechnikai, prezentációs, szervezési, vezetélméleti és tanulásmódszertani tréningek szervezése. Egy-egy sportágban a kiemelkedő képességű fiataloknak edzési és tanulási lehetőség biztosítása. Képzések, workshopok, hétvégi tréningalkalmak, valós helyzetek modellezésével és ezek megértésével. Posztdoktori program.
Célcsoport	Az általános iskolák diákjai; a középiskolai szakkollégiumokban lakók; olyan tehetséges fiatalok, akik az átlagnál olvasottabbak, tájékozottabbak szeretnének lenni, és érdeklődnek a 20. és a 21. század legfontosabb társadalmi, gazdasági, politikai eseményei iránt; az egy-egy sportágban kiemelkedő képességű fiatalok; a felsőoktatási intézményekben tanul elsőéves hallgatók; a szakkollégiumi rendszer oktatói; a tehetséggondozásban részt vevő fiatalok szülei; a köz- és felsőoktatási intézmények oktatói.
Elvárt eredmények, hatások	Olyan hiánypótló, új, innovatív képzések megvalósítása, amelyek bővítik a diákok továbbtanulási lehetőségeit; határozott életcéllal rendelkező személyiségek kibontakozása; gondolkodó sportolók nevelése; minden kollégista felsőfokú angol nyelv-vizsgálattal rendelkezik; a diákok társadalmi háttéréből adódó tudásbeli különbségek kiegyensúlyozása; az új tudományos eredményeknek a társadalomba való minél hatékonyabb beágyazódása; a pályakezdő kutatók kapcsolati hálójának kiépítése; tudománykommunikációs készségek megszerzése.
Indikátorok	A szakkollégiumi rendszerbe bekapcsolódó fiatalok létszáma; a hiánypótló, új, innovatív képzések száma; a letett felsőfokú angol nyelvvizsgák száma; a pályakezdő kutatók kapcsolati hálójának nagysága és hatékonysága.
Határidő	Folyamatos 2024 őszétől.
További partnerek	Vajdasági magyar köz- és felsőoktatási intézmények, a kiépítésre kerülő szakkollégiumok, a szakkollégiumok munkatársai, oktatói, sportszövetségek és sportszervezetek, a sportakadémiákat működtető alapítványok.

3. intézkedés

Sportakadémiák, sportlétesítmények létrehozása

Indoklás

A magyarországi sportakadémiai rendszer az ezredfordulót követően kezdte bontogatni szárnyait. Az államilag elismert sportakadémiák köre a labdarúgás, a kosárlabda és a kézilabda után a jégkorong és a röplabda sportágakkal bővült. Az európai mintára létrehozott intézmények működésének elsődleges célja, hogy olyan elitképző szakmai műhelyként működjenek, amelyek együttesen biztosítják a minőségi sportutánpótlást. Ilyen minta alapján működik a topolyai TSC Labdarúgó-akadémia és a magyarkanizsai székhelyű Vajdasági Birkózóakadémia. A sportprogramok a vajdasági sportakadémiák céljához igazodnak, azaz egy-egy sportágban a kiemelkedő képességű fiataloknak edzési és tanulási lehetőséget biztosítanak. Az iskolai oktatás, valamint az erkölcsi és sportági nevelés középpontjában a magyar szellemiségű és keresztény nevelés áll. A képzések és oktatási programok feladata: segíteni a határozott életcéllal rendelkező személyiségek kibontakozását, mégpedig jó tanulmányi előmenetel elérésével, főiskolai-egyetemi tanulmányokkal és eredményes sportpályafutással együttesen. Az akadémiákat irányító vezetők, edzők feladata gondolkodó sportolók nevelése.

Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Szabadkai székhellyel sportakadémia létrehozása a következő sportágakra: jégkorong, műkorcsolya, rövid pályás gyorskorcsolya és kosárlabda, valamint egy multifunkcionális létesítmény kialakítása is, amely a sporttól a szabad idő és kulturális rendezvényeken át a szórakoztató programokig gyorsan átalakítható lenne. 2. Zentai székhellyel vízilabda- és úszóakadémia létrehozása a meglévő medencék felújításával, bővítésével és egy vízisportokra alkalmas komplexum kialakításával. 3. Adai székhellyel kézilabda-akadémia és sportcsarnok létesítése. 4. Palicsi székhellyel vízisportközpont létrehozása, amely a Palicsi-tavon, mind az evezésnek, mind pedig a vitorlázásnak otthont adna. 5. Asztalitenisz-akadémia létrehozása Csókán és Zentán, a vajdasági magyarság egyik legsikeresebb sportágának támogatása céljából.
Célcsoport	Általános és középiskolai tanulók.
Elvart eredmények, hatások	Utánpótlás biztosítása, a testnevelő tanárok szocio-pszichológus munkája a siker elérése érdekében.
Indikátorok	Létrehozott sportakadémiák, a versenysport-szemlélet kialakítása, kompetenciák fejlesztése.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Sportklubok, közoktatási intézmények, helyi önkormányzatok.

4. intézkedés

Együttműködés a Vajdasági Magyar Tehetségközponttal

Indoklás

A Vajdasági Magyar Tehetségközpont a Szekeres László Alapítvánnyal együttműködve kerülne kialakításra. A tehetséggondozási program háttérintézmény-rendszerét az alábbiak biztosítanák:

- a helyi általános iskolák felsős osztályai,
- a helyi középiskolák,
- a szabadkai székhelyű Vajdasági Jégkorong-akadémia,
- a palicsi székhelyű Vajdasági Evezőakadémia és
- a szabadkai felsőoktatási intézmények.

A szabadkai központ bázisán az alábbi programok valósulnának meg: felső tagozatos általános iskolások, középiskolások, felsőoktatásban tanulók tehetséggondozása, sporttehetségek támogatása (jégkorong, evezés), vezetőképző és posztdoktori programok.

Feladatok

1. A vajdasági magyar tehetségek folyamatos segítése, fejlesztése.
2. Gazdasági szempontból kulcsfontosságú, hogy a vajdasági magyar közoktatási rendszer olyan versenyképes tudással rendelkező fiatalokat képezzen, akik tudnak és akarnak dolgozni a maguk és a családjuk boldogulásáért [4].
3. A hazaszeretetre és felelősségvállalásra épülő, korszerű felkészültséget adó, a társadalomban, a családi életben és a munkaerőpiacon való boldogulást egyaránt támogató rendszer kialakítása [4].
4. A SZLA további működtetésének segítése és támogatása.
5. A Vajdaságban létesített hét szakkollégium tevékenységének és szakmai programjainak koordinálása.
6. Önálló szellemi műhelyi tevékenység (könyvkiadás, konferenciák, publikációk, média-szereplések, kerekasztal-beszélgetések, mobilitási programok stb.).

Célcsoport	A vajdasági magyar nemzeti közösség fiataljai az általános iskola felsős diákjaitól kezdve az egész életen át tartó tanulás résztvevőik.
Elvart eredmények, hatások	A határokon átvívelő tanulmányi versenyek, tehetséggondozó és közösségépítő programok megvalósítása,
Indikátorok	Az általános és a középiskolák, valamint a felsőoktatási intézmények tehetségfejlesztő tevékenységének mértéke.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Magyarország Kormánya, a szerbiai illetékes oktatási szervek, a helyi önkormányzatok, a magyar tehetségsegítő civil szervezetek, sportegyesületek.

5. intézkedés	A vajdasági magyar tehetséggondozó középiskolai szakkollégiumi intézményrendszer létrehozása
Indoklás	<p>A vajdasági magyar tehetséggondozás intézményesülését azok a megfelelő szakmai programokkal felvértezett magyar középiskolai kollégiumok (Adán, Magyarkanizsán, Nagybescsereken, Óbecsén, Szabadkán, Topolyán, Zentán), illetve Tehetségsegítő Műhelyek Újvidéken és Szabadkán – összetett tevékenységrendszerük révén – kiválóan alkalmasak lehetnek annak a társadalmilag kiemelt jelentőségű feladatnak az ellátására, amelyet a társadalmi mobilitás biztosításának igénye jelöl ki. Ennek eszköze az esélyteremtés, amely – pedagógiai tartalmát tekintve – két fő tevékenységrendszerre osztható: tehetséggondozásra és felzárkóztatásra (forrás: https://www.opuseteducatio.hu/).</p> <p>A tehetséggondozás kapcsán két területnek kiemelkedő fontossága van: a pedagógusképzésnek és -továbbképzésnek, valamint a kellő tudásháttérnek. Ezekre leginkább a következő területeken van szükség: azonosítás, életkori jellemzők, kreativitás, iskolai programok, alulteljesítő tanulók fejlesztése, egyes speciális területeken zajló munka, szülőikkel, családdal való munka.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A vajdasági magyar tehetséggondozó középiskolai szakkollégiumi intézményrendszer rendelkezzen azokkal az objektív feltételekkel, amelyek lehetővé teszik, hogy a vajdasági magyar tehetséggondozó hálózat és középiskolai kollégiumi rendszer – összességében a társadalmi mobilitást elősegítő vajdasági magyar intézményrendszer fontos elemévé váljon. 2. Esélyteremtő pedagógiai környezet megteremtése a szakkollégiumi intézményrendszer mindegyikében. 3. Az esélyteremtő szakmai programok beépítése az intézményrendszer szervezeti kultúrájába és pedagógiai arculatába. 4. A szakkollégiumi intézményrendszer tevékenységi portfólióját a kötött, az irányított és a kötetlen tevékenységek egymást kiegészítve képezzék – harmonikus arányban. 5. A tanulást segítő, az egyéni és közösségi fejlesztést megvalósító, valamint a szabadidő eltöltését szolgáló foglalkozások részletes kidolgozása, és a foglalkozási szakkollégiumi rendszer akkreditálása. 6. A pedagógusképzés és -továbbképzés, valamint a szükséges tudásháttér megteremtése folyamatos támogatásokkal.
Célcsoport	A közoktatásban részt vevő, elsősorban az általános iskolás és középiskolás korosztály, a számukra létrehozott programok, tudásháttér.

Elvárt eredmények, hatások	A közös érdekek mentén összebékíteni és együttműködésre készíteni azt a két eltérő pedagógiai álláspontot, amelyek közül az egyik szigorúan teljesítményelvű, és ún. elitista szemléletet képvisel („az iskola legfontosabb feladata a tehetséggondozás”), a másik pedig inkább az iskola szociális funkcióját hangsúlyozza, és a hátránykompenzálást tekinti legfontosabb feladatának (forrás: https://www.oh.gov.hu/).
Indikátorok	Az szakkollégiumi intézményrendszer objektív feltételei, az esélyteremtő pedagógiai környezet alakulása, az esélyteremtő szakmai programok mennyisége, a tevékenységi portfólió minősége, a foglalkozások mennyisége és minősége, a pedagógusképzések és -továbbképzések száma, a tudásháttér mértéke.
Határidő	2025.
További partnerek	Magyarország Kormánya, az illetékes tartományi titkárság, az illetékes köztársasági minisztérium.

6. intézkedés

A tanórán kívül szervezett oktatási tevékenységek – A versenyek szerepe a tehetséggondozásban

Indoklás

A nevelés, oktatás szerves része kell hogy legyen a tehetséggondozás, a tehetségek differenciált fejlesztése. A kutatási eredmények rámutatnak arra, hogy a tehetségösszetevőket nem készen kapjuk, hanem azok hosszú fejlesztőmunka eredményeként formálódnak: sok tényező, sokszínű a folyamat, amelynek eredményeként a szunnyadó tehetségből alkotó tehetség válik. E folyamat egyik hagyományos, jól bevált összetevői jelentik a tanulmányi versenyek. A vajdasági magyar nyelvű kisebbségi oktatás számára fontosak a hazai versenyek, de ugyanakkor az anyaországi, Kárpát-medencei szintű vetélkedők is, hiszen ezeken tudják tanulóink megmérettetni tudásszintjüket, versenyképességüket.

Hazai magyar nyelven folyó versenyek általános és középiskolás diákok számára, melyeket oktatási intézmények, civil szervezetek bonyolítanak le: Gion Nándor olvasási verseny; Szózat és Himnusz szavalóverseny; Szarvas Gábor nyelvművelő verseny; Kálmány Lajos népmesemondó verseny; Szűcs Imre gyermekvers- és prózamondó verseny; Cs. Simon István vers- és prózamondó találkozó; Tóth Ferenc vers- és prózamondó szemle; Dudás Kálmán nemzeti vers- és prózamondó verseny; „Messzeringó gyermekkorom világa” című szavalóverseny; Inspiráció; Kárpát-medencei honismereti verseny; 56-os verseny; Máriás Vilmos kémiaverseny; Ribár Béla emléktalálkozó; Öveges József Kárpát-medencei fizikaverseny; Kovács-Sztrikó Zoltán fizika-kémiaverseny; Fábri Géza biológaverseny; Szőlő síp, szőlő! népzenei vetélkedő; Köketánc énekes népi játék- és néptáncvetélkedő; Általános Iskolások Művészeti Vetélkedője; Középiskolások Művészeti Vetélkedője; Tantárgyháló; Öko-tudat; Színek és formák; Vajdasági fogyasztóvédelmi diáktalálkozó; Vajdasági diákmenedzsment-bajnokság; Karrierépítés: ötlettől a valóságig.

Kárpát-medencei szintű versenyek általános és középiskolás diákok számára, melyeket oktatási intézmények, civil szervezetek bonyolítanak le: Simonyi Zsigmond helyesírási verseny; Implom József helyesírási verseny; Kazinczy – Szép magyar beszéd verseny; Édes anyanyelvünk nyelvhasználati verseny; Gloria Victis Kárpát-medencei középiskolai történelmi vetélkedő; Bonifert Domonkos nemzetközi matematikaverseny; Bátaszéki matematikaverseny; Zrínyi Ilona verseny; Curie matematika emléktalálkozó; Fekete Mihály emléktalálkozó; Kalmár László matematikaverseny; Bolyai matematika csapatverseny; Curie kémia országos döntő; Gábor Dénes-verseny; Neumann nemzetközi tehetségkutató programtermék-verseny; TUDOK; Ifjúsági tudományos és innovációs tehetségkutató verseny; Országos tudományos és technikai diákalkotó-kiállítás (OTTDK); Épített örökségünk – építészeti iskolák diákkonferenciája; Szakma Sztár; PénzSztár.

Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Személyi, tárgyi, anyagi feltételek biztosítása. 2. Pedagógusok, tanulók, szülők attitűdjének fejlesztése. 3. Gazdagító program készítése tehetségeseknek. 4. Változatos tanulási formák, rugalmas és gazdag eszközrendszer létrehozásának támogatása.
Célcsoport	Általános és középiskolás diákok.
Elvárt eredmények, hatások	Fejlesztés, gazdagítás, fenntartás, visszacsatolás.
Indikátorok	Pedagógusszerep a tehetséggondozásban, motiváció, kreatív klíma kialakulása.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Oktatási intézmények és civil szervezetek.

4.2.5. Szakképzés

Cél: A szakképzés megvalósításának és helyzetének pontos definiálása.

Helyzetértékelés

A szakképzés jövője valójában versenyképes szakok megnyitásában van. A diákok és a szülők a szakma kiválasztásakor ugyanis több tényezőt vesznek figyelembe. Ahhoz, hogy sikeres szakképzésről tudjunk beszélni, olyan szakirányokat kell kínálni, amelyek mellett, hogy versenyképesek, vonzóak is a diákok számára.

Fontos az iskolák folyamatos fejlesztése, megfelelő eszközök (szimulátorok, szerszámok, számítógépek) biztosítása. Az elméleti oktatáson kívül kiemelten fontos a színvonalas gyakorlati oktatás, amelynek megszervezéséhez elengedhetetlen a folyamatos eszközbeszerzés.

A megfelelő elméleti tudás elsajátításához szakirodalom, tankönyvek kellenek. Az előttünk álló időszakban biztosítani kell a szükséges tankönyveket, segédtankönyveket. A meglevő, fordítással készült tankönyveken kívül magyar szerzők által írt tankönyvek kiadására is szükség van – magyar ajkú mérnökök bevonásával.

Kiemelten fontos a szakképzés terén a szerb nyelvű szakterminológiának az ismerete. Hangsúlyt kell fektetni arra is, hogy a diákok középiskolai tanulmányaik során a szakterminológiát szerb nyelven is elsajátítsák, hiszen annak ismerete nélkülözhetetlen.

Célok

- *A szakképzés területén a kereslet és kínálat összehangolása.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	
Az anyanyelvű továbbképzés hálózatba szervezése	
Indoklás	A szakképzési programokat folyamatosan igazítani kell a szükségletekhez. Gyors reakcióképesű, hatékony módszertannal bíró programok lebonyolítása a cél. Óvakodjunk a sztereotip, általános anyagok elkészítésétől, vagy a régi anyagok újrahasznosításától, hiszen a megfelelő szakemberekre mindig csak egy rövid időszakban van szükség, míg a munkahelyek be nem telnek. Sose keverjük össze a gyakorlatorientált szakképzést a mély elméleti alapokat nyújtó, tervezésre képesítő felsőoktatási programokkal. Nagyon sok esetben tapasztaljuk, hogy a szakképzési program elvégzése után a munkahelyet sikeresen és megelégedettséggel betöltő személy további tudásvágyat érez, és felsőoktatási programra jelentkezik a későbbiekben.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Felmérni a szükségleti oldalt. 2. Felkeresni a képző intézményeket. 3. Megalkotni, felfrissíteni a szakképzési programokat, illetve korszerű digitális tananyagokat készíteni. 4. Gyakorlati helyszínek, illetve duális képzés esetén cégek felkeresése. 5. Képzési programok megszervezése, amelyek magukban foglalják a képzés elméleti és gyakorlati részének megvalósítását, a vizsga lebonyolítását, valamint a tanúsítványok kiállítását egyaránt.
Célcsoport	A vajdasági magyar lakosság, különös tekintettel a munkanélküliekre és a munkavállalókra.
Elvárt eredmények, hatások	Hatékonyabb munkavégzés, munkahelyek megtartása, magasabb jövedelmi szint megszerzése, új termékek és szolgáltatások bevezetése, a térség népességmegtartó erejének növelése.
Indikátorok	Munkahelyek száma, szakképzési programok száma, szakképzéssel foglalkozó intézmények száma, a képzésbe bevont tanárok száma, a képzésbe bevont hallgatók száma, elvándorló és itthon maradó szakmunkások aránya, sikeresen működő vállalkozások száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Szakközépiskolák és szakképzést végző intézmények, előremutató módon működő vállalkozások.
2. intézkedés	
Meglévő és új középiskolai szakok, oktatási profilok koordinálása	
Indoklás	A pályaválasztás előtt álló nyolcadikosok számára versenyképes, a munkaerőpiacon keresett szakokat, oktatási profilokat kell felkínálni. A megfelelő elméleti és gyakorlati oktatás elsajátításával a szakképzésben tanuló diákok a munkaerőpiacon meg tudják találni a helyüket. Sikeres szakképzéssel csökkenthetjük az elvándorlást, hiszen a fiatalok itthon is a munkaerőpiacon való elhelyezkedésükkel megfelelő jövőképpel fognak rendelkezni.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A meglévő középiskolai szakok (oktatási profilok) felülvizsgálata. 2. Versenyképes profilok támogatása. 3. Új oktatási profilok akkreditálásának támogatása. 4. A szakközépiskolák folyamatos fejlesztése, az adott oktatási profilok igényei alapján. 5. A szakközépiskolák magyar nyelvű tankönyvellátásának felmérése. 6. A hiányzó tankönyvek pótlása. 7. Szakterminológia elsajátítási módjának megteremtése. 8. Oktatási kiállítás megszervezésének támogatása.

Célcsoport	Általános és középiskolás diákok.
Elvárt eredmények, hatások	Szakképzésben tanuló diákok számának emelkedése, versenyképes szakmák elsajátítása, középiskolai tanulmányok után biztos elhelyezkedés a munkaerőpiacon.
Indikátorok	Szakképzésben tanuló diákok száma, versenyképes szakmák elsajátításának mértéke, középiskolai tanulmányok utáni munkaerőpiaci elhelyezkedés esélye.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Szakközépiskolák, vállalatok, helyi önkormányzatok.

3. intézkedés	Duális képzési támogatások
Indoklás	<p>A duális képzés Szerbiában a 2017-ben elfogadott törvény alapján valósul meg. A szakképzés egyik formája, amelynek során a tanulók az iskola mellett a vállalatokban is szert tesznek elméleti és gyakorlati tudásra. Jelenleg 35 oktatási profil valósul meg duális képzés formájában.</p> <p>A duális képzésben megszerzett tudással a tanulók munkába állhatnak, saját vállalkozást nyithatnak, illetve továbbtanulhatnak. Ezzel biztos jövőt teremthetnek maguknak. Ezért elengedhetetlen a duális képzés népszerűsítése az általános iskolai diákok körében, az oktatási profilok, illetve a képzés előnyeinek az ismertetése.</p> <p>Az iskolák és a vállalkozók között szoros együttműködés alakul ki. Az iskolák a vállalatok szükségletei alapján nyitnak meg tagozatokat. Ezzel biztosítani lehet a munkaerőt a vállalatok számára, a fiataloknak pedig a munkába állást. Az iskolák hathatós támogatása, folyamatos fejlesztésekkel, tankönyvek biztosításával. A duális képzésben tanuló diákok számára ösztöndíj biztosítása különösen hiányszakmák esetén.</p> <p>A duális képzésnek köszönhetően az elvándorlás csökkenthető. A diákok megfelelő tudás birtokában és biztos munkahely tudatában itthon képzelik el jövőjüket. A duális képzés a gazdasági szereplőkre is pozitív hatást gyakorol. Megteremti a szakképzett munkaerőt, illetve a középiskolai oktatás alatt a vállalatok is részt vesznek a jövődöbéli munkaerő oktatásában. A duális képzéssel jövőt biztosíthatunk a fiataloknak, a vajdasági magyar vállalkozásokat pedig megerősíthetjük.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A gazdasági szereplők igényeinek felmérése. 2. Szükség szerint új oktatási profilok akkreditálása. 3. A duális képzésnek az általános iskolások közötti népszerűsítése. 4. Az iskolák és vállalkozások közötti kapcsolat erősítése. 5. A szakközépiskolák folyamatos támogatása, fejlesztése, az adott oktatási profilok igényei alapján. Tankönyvek biztosítása. 6. Ösztöndíjprogram kidolgozása. 7. A terminológia elsajátítási módjának megteremtése.
Célcsoport	Általános iskolák és középiskolák tanulói.
Elvárt eredmények, hatások	A duális képzést választó tanulók számának növekedése, az iskolák és a gazdasági szereplők közötti együttműködés erősödése, a munkaerőhiány csökkentése.
Indikátorok	A duális képzést választó tanulók száma, az iskolák és a gazdasági szereplők közötti együttműködés foka, a munkaerőhiány alakulása.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Általános iskolák, szakközépiskolák, vállalatok, önkormányzatok, Prosperitási Alapítvány.

4.2.6. Felnőttképzési támogatások

Cél: A magyarság szempontjából fontos képzési programok egységes kataszterbe való szervezése.

Helyzetértékelés

Az élethosszig tartó tanulás szükségletét megfelelően és a folyamatosan, egyre gyorsabban változó technológiákat ismerő munkavállalók tudják megállni a helyüket térségünkben. Ez azért van így, mert igen silány helyzetből kell újraépíteni a gazdaságot. A külföldi befektetők csak a jobb adózási feltételek és az olcsó munkaerő végett helyezik ide üzemeiket, és nagyon gyakran változtatnak tevékenységi profilt az üzleti és támogatási feltételeknek megfelelően. A munkavállalóknak követniük kell ezt a trendet, s az új technológiák elsajátításához folyamatosan képezniük kell magukat. A gazdasági ágazatok közül a mezőgazdaság éli át a legdinamikusabb fejlődést és változást, hiszen az agrárdigitalizáció, a precíziós technológiák, a környezet- és egészségügyi elvárások olyan új technológiák bevezetését eredményezik, amelyek gyökeresen megváltoztatják egy-egy gazdálkodó képzettségét. Szerencsére azonban térségünk lakosságára a nyitottság, az élni akarás, a találmányosság jellemző, így tapasztalataink szerint az érintett célcsoportok nyitottak a felnőttképzési programok iránt.

Szerbiában a felnőttképzési programokat leginkább a szakközépiskolák feltételrendszeréhez igazítják, ugyanis ezek az intézmények végzik el ezeket a feladatokat is (például az Adai Műszaki Szakközépiskola, a Topolyai Mezőgazdasági Iskola és Kollégium stb.). Vannak azonban kimondottan felnőttképzésre szakosodott intézmények, mint amilyen a magyarkanizsai Cnesa OMI és a zentai Pro Scientia Naturae Alapítvány.

Világosan látható, hogy egyre több olyan cég érkezik Szerbiába, amely magasan kvalifikált munkaerőt igényel. A cégek menedzserei sok esetben a már a letelepedés előtt felkeresik a térség egyetemét, hogy biztosítsanak maguknak megfelelő felkészültségű munkaerőt. Ilyen kapcsolat jött létre a cukorgyárak és növényfeldolgozó cégek, valamint a Technológiai Kar, a NIS Gasprom és úgyszintén a Technológiai Kar, a mezőgazdasági cégek és a BioSense között. Megállapíthatjuk tehát, hogy a gazdasági fejlődésnek sok esetben a megfelelő képzettségű munkaerő lehet a korlátozó tényezője.

Megváltozott tehát ma már az egyetemeknek és a képzőközpontoknak a szerepe és a módszertana; sokkal céltudatosabbak, nyitottabbak, gyorsabbak és rugalmasabbak az intézmények és képzési programjaik. Ezek a reformok határoktól függetlenül végbe mennek, és nagyon sokszor magánegyetemek is színvonalas és korszerű megoldásokat kínálnak. Vannak olyan területek, amelyek oktatásának szükségességét a gazdaság határozza meg, más területeket viszont azért kell oktatni, hogy olyan embereket képezzünk, akik nagyon széles körű ismeretekkel, gyors gondolkodással, nyitott szemlélettel és közösségközpontú értékrenddel rendelkeznek, avégett, hogy meghatározó szerepeket töltsenek be az intézmények vezetésében, a jövő fejlesztési stratégiáinak megalkotásában és olyan kérdések megoldásában, amelyek nem a jelenlegi gazdasági helyzet és szükséglet, hanem jövőbeni megmaradásunk és szerepvállalásunk megtervezése és megalkotása szempontjából fontosak.

Az élethosszig tartó tanulás kiterjed az aktív, munkavállalói koron túlra is. Az életminőség jobbítása – az egyén és a család, a természetes és a társadalmi környezet körülményeinek fejlesztése – olyan társadalmi cél, amely a szülőföldön maradást segíti. Ezért szükséges az aktív munkavállalói körön kívüli és az idősebb embertársaink életminőségének javítását biztosító képzések szervezése. Az aktív, tudásszintjét megtartani és emelni tudó idősebb korosztály jelentősen tehermentesíti a családok mindennapi életét és a tágabb közösséget.

Célok

- *Láthatóvá tenni a vajdasági magyarság szempontjából fontos felnőttképzési programokat.*
- *Összehangolni a keresleti és a kínálati oldalt a felnőttképzés területén, tehát felmérni azokat a szakterületeket és kompetenciákat, amelyek oktatása nélkülözhetetlen a gazdasági fejlődéshez és bizonyos munkahelyek betöltéséhez, másikkal pedig biztosítani azokat a képzési programokat, és szükség szerint akkreditálni azokat, amelyek képessé teszik a munkavállalókat a sikeres munkavégzésre.*
- *A gazdaság igényeivel összhangban megfelelő szintű és szakképesítésű munkaerő képzése és átképzése.*
- *Olyan képzések indítása, amelyek szavatolják a gazdaság érdekeit, s egyben jól fizető munkahelyet adnak a vajdasági magyar családoknak.*
- *Olyan képzés szavatolása, amely megfelelő világnézetű, széles látókörű, nyitott, magyar és keresztény értékrenddel rendelkező embereket képez, akik tervezési, koordinációs és vezetői feladatokat tudnak ellátni a jövő megtervezésének érdekében.*
- *A naprakész tudással rendelkező munkavállalók közösségének megteremtése és fenntartása.*
- *A társadalom műszaki-technológiai fejlődésével lépést tartó, valamint közösségformáló és -fenntartó képzések szervezése a lakosság (főleg az idősebb korosztály) részére.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés

A vajdasági magyar felnőttképzés megújítása

Indoklás

A felnőttképzési programokban való részvétel néha csak azért fontos, hogy a munkavállaló hatékonyan el tudja végezni munkáját. Vannak azonban olyan területek, ahol életbe vágó fontosságú a megfelelő tudás vagy tapasztalat megszerzése. Ilyen pl. a vegyszerek használata a növényvédelemben, megfelelő szerelési útmutatók elsajátítása, nagyfeszültségű hálózatok kezelése stb., ahol az emberek az életüket teszik kockára munkafeladataik elvégzésekor. Ezeken a szakterületeken nem elég csak egyszer kiképezni az embert a feladatok elvégzésére, hanem licenzhez kell kötni a tevékenységet, és folyamatosan számon kell kérni a feladat elvégzésére való alkalmasságot a munkavállalónál. Ezeken a területeken tehát egy olyan, folyamatos felnőttképzési rendszerben vesznek részt a munkavállalók, melynek sikeres elvégzésekor megkapják működési engedélyüket, licenzüket.

Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kapcsolatfelvétel a munkaügyi központokkal, önkormányzatokkal, cégekkel. 2. Az illetékes önkormányzatok területén megfelelő felnőttképzési központ vagy intézmény felkeresése. 3. A képzés lebonyolításához szükséges partnerek felkutatása.
Célcsoport	A vajdasági magyar lakosság, különös tekintettel a munkanélküliekre és a munkavállalókra.
Elvart eredmények, hatások	Hatékonyabb munkavégzés, munkahelyek megtartása, innovatívabb, egészségesebb környezet megteremtése, magasabb jövedelmi szint megszerzése.
Indikátorok	Munkahelyek száma, akkreditált képzési programok száma, felnőttképzéssel foglalkozó intézmények száma, a képzésbe bevont tanárok száma, a képzésbe bevont hallgatók száma
Határidő	2028.
További partnerek	Szakközépiskolák és felnőttképzést végző intézmények, előremutató módon működő vállalkozások, gazdaságok, üzemek, hivatalok, önkormányzatok, Prosperitási Alapítvány.

2. intézkedés	A gazdaság igényeire fókuszáló, hatékonyságot, rugalmasabb tanulási lehetőséget kínáló képzések
Indoklás	A gazdaság versenyképességének fontos feltétele a hatékonyság növelése, aminek elengedhetetlen feltétele a képzettségi szint emelése. Az iskolai rendszerű képzés átfogó reformja mellett szükség van a felnőtt lakosság tudásának folyamatos megújítására. Nagy igény mutatkozik a gazdaság érdekeinek, a munkahely-kínálatnak a feltérképezésére, valamint annak felmérésére, hogy milyen esélyei vannak a vajdasági magyarságnak az adott munkahelyek betöltésére (kommunikációs készség, nyelvtudás, földrajzi elhelyezkedés, mobilitás). Meg kell vizsgálni, hogy mennyire hosszantartó és mennyire tömeges az igény az adott szakterület iránt, és ennek megfelelő képzési programokat vagy kihelyezett képzéseket indítani. Gazdasági kapcsolatok létesítése (lehetőség szerint magyar cégekkel történő kapcsolatok vagy szolgáltatások kibővítése, ismeretségek és lobbi kialakítása céljából). Kíváncos, hogy minél több magyar ember helyezkedjen el jól fizető és stabil munkahelyeken.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Közvéleménykutatás elvégzésének támogatása. 2. Gazdasági elemzések elvégzése. 3. Programok akkreditációja vagy megindításának támogatása. 4. Népszerűsítés, marketing.
Célcsoport	A vajdasági magyar lakosság, különös tekintettel a munkanélküliekre és a munkavállalókra.
Elvart eredmények, hatások	Hatékonyabb munkavégzés, munkahelyek megnyitása és/vagy megtartása, magasabb jövedelmi szint megszerzése, új termékek és szolgáltatások bevezetése, a térség népességmegtartó erejének növelése.
Indikátorok	Munkahelyek száma, képzési programok száma, képzéssel foglalkozó intézmények száma, a képzésbe bevont tanárok száma, a képzésbe bevont hallgatók száma, elvándorló és itthon maradók munkások aránya, sikeresen működő vállalkozások száma, a képzett szakaderek, oktatók, felelős, meghatározó munkahelyet betöltő magyar emberek száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Vállalkozások, meghatározó gazdasági szereplők, szakpolitikák, képzőhelyek.

Minőség és közoktatás

Célok: A közoktatásban részt vevő emberi erőforrás fejlesztése.

A nevelés-oktatás belső egyensúlyának biztosítása.

A tehetség felismerésének és társadalmi hasznosulásának segítése.

A vajdasági magyar tankönyvhelyzet fejlesztése.

Módosuló tartalmi szabályozás követése, tankönyvkínálat módosítása [4].

A megújuló tartalmi szabályozáshoz illeszkedő digitális tananyag és tartalom biztosítása és karbantartása [4].

4.3.1. A pedagógusok felkészültségének, megbecsültségének növelése

Cél: A közoktatás hatékonyságának és színvonalának további emelése.

Helyzetértékelés

A Vajdaságban magyarul tanító, közoktatásban részt vevő pedagógusok száma, megoszlása, mozgása nem igazán ismert. Az adatok a szerbiai Oktatási Minisztérium újonnan bevezetett JISP-adatbázisában jelennek meg. A közoktatásban, az iskoláskor előtti intézményekben, az általános és középiskolákban tanító pedagógusok többsége megfelelő iskolai végzettséggel rendelkezik, azonban bizonyos szakok és körzetek esetében hatalmas eltérés mutatkozik.

A pedagógusok továbbképzése folyamatos. Az akkreditált továbbképzések leg többje szerb nyelven folyik, kivéve a Vajdasági Pedagógia Intézet által szervezett, illetve akkreditált képzéseket.

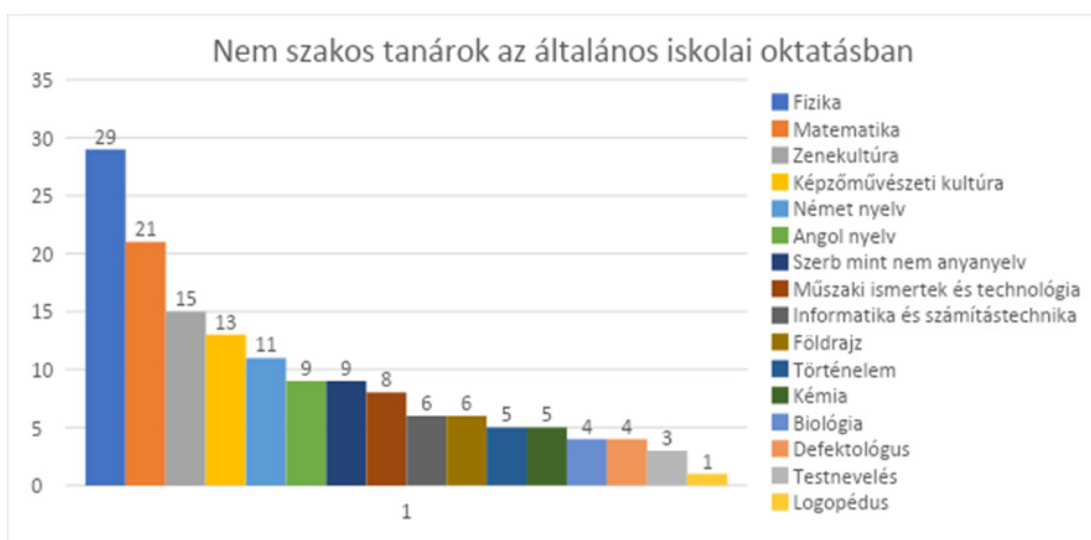
A Szerb Köztársaság területén dolgozó pedagógusok a továbbképzésükre vonatkozó szabályzat (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 109/2021. sz.) értelmében, egy iskolaévben kötelesek legalább egy továbbképzésen részt venni az Oktatási Minisztérium által akkreditált és a katalógusban megjelent továbbképzések közül és egy szakmai összejevetelen. A katalógus a szerb nyelven akkreditált továbbképzéseket tartalmazza, illetve külön részben a kisebbségek, köztük a magyar nyelven folyó továbbképzések is megtalálhatók benne, amelyek akkreditálását az újvidéki székhelyű Vajdasági Pedagógiai Intézet végzi. A pályázat minden harmadik évben nyitott a kreatív és kompetens pedagógusok és szakmunkatársak előtt. Az intézet véleményezi, majd az elvárásoknak megfelelő minőségű és a teljes dokumentációt tartalmazó továbbképzéseket jóváhagyja, és hivatalosan is megjelenteti. A pedagógusok ezen akkreditált szemináriumok közül választhatnak anyanyelvükön folyót.

Az utóbbi években a tanintézmények nagy hányada annak ellenére, hogy a törvény kötelezi őket, senkit sem marasztalt el a továbbképzésen megszerzett hiányos pontszá-

mok miatt, de a tapasztalat azt mutatja, hogy a magyar ajkú pedagógusok nagyszámban vesznek részt ezeken, előnyben részesítve az anyanyelven megvalósulókat.

Célok

- Fontos, hogy a pedagógusok számára folyamatosan elérhetőek legyenek a szakmai fejlődést elősegítő, színvonalas továbbképzések [4].
- Még jobban teret nyerjenek az intézményeken belüli, illetve intézmények közötti szakmai együttműködési formák a mindennapokban [4].
- Frissíteni kell a pedagógus-adatbázist, amely tartalmazza a magyar nyelven és két nyelven (magyar és szerb nyelven) tanító pedagógusok számát és megoszlását (különös tekintettel a végzettség, a kor és terület szerinti megoszlásra, valamint a nyelvi kompetenciákra).
- A hiányszakok esetében ösztöndíjrendszert kell kialakítani át- és továbbképzésre.
- Támogatni kell az anyaországi továbbképzéseket, és azok elismertetését az Oktatási Minisztérium által.
- Fel kell térképezni mindazon pedagógusokat, akik kompetensek a továbbképzések kidolgozására, a jó gyakorlat átadására, és támogatást nyújtani nekik abban, hogy akkreditáltassák a továbbképzést.
- Szükség van a tanulók tanulási kompetenciáinak fejlesztésére a tanárok tanítási és tanulási kompetenciái erősítése által.

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	A pedagógusok felkészítése, kompetenciáik erősítése
Indoklás	Az utóbbi évek nemzetközi kutatásainak és tudományos elemzéseinek eredménye szerint az oktatási rendszerek sikeressége elsősorban a pedagógusokon áll. A vajdasági magyar pedagógusképzés a magyar oktatási rendszer eredményessége szempontjából kulcsfontosságú. Fontos, hogy, aki pedagógusként diplomázott, az ezt a hivatást válassza, ne más munkát végezzen, továbbá, aki ezen a pályán helyezkedett el, az a pályán is maradjon, és sikeres szakmai munkát lásson el [12]. A gyermeklétszám csökkenése és a kislétszámú tagozatok megnyitása egészében számos problémát és bizonytalanságot okoz a tanévkezdés előtt. A feszültség csökkentése érdekében a magyar ajkú pedagógusok további képzése pontszerzés céljából is fontos. A pedagógusok nem kielégítő szerb nyelvtudását a jövőben nyelvtanfolyamokkal kell emelni. A digitális kompetenciák növelése érdekében hazai és anyaországi továbbképzésekre kell irányítani a közoktatásban részt vevőket. A továbbképzések költségeinek terhet a pedagógusok válláról le kell venni.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A vajdasági magyar pedagógusok kataszterének megújítása, az adatbázis állandó bővítése és frissítése. 2. A Magyar Nemzeti Tanács ösztöndíjrendszerében külön vagy megnövelt összegű ösztöndíjak létrehozása pedagógusok felsőfokú képzésére. 3. A pedagógusok továbbképzési költségeinek finanszírozása. 4. A frissdiplomás pedagógusok munkalehetőségeinek növelése.
Célcsoport	A vajdasági magyarul (is) tanító oktatók, közoktatási intézmények és vezetőik.
Elvárt eredmények, hatások	A pedagógusok kompetenciáinak növelése, a csökkenő diáklétszámmal járó csökkenő pedagógusnorma kiegészítése más iskolákban, az oktatási intézmények közötti szorosabb kapcsolat kialakítása; a pedagógus-kataszter megújítása és állandó frissítése, ami előrevetíti a pedagógusok mozgását, a hiányszakmák területi eloszlását, az ösztöndíjrendszer évről évre történő alakítását.
Indikátorok	A közoktatásban részt vevők szakmai szintje, a szakos tanárok száma, a felsőfokú pedagógusképzéseken tanulók száma, a két vagy több iskolában dolgozók száma, a pedagógus-továbbképzéseken részt vevők száma, az anyaországi felsőfokú képzések hazai elismertetése és munkavállalása.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Oktatási Minisztérium, Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság, Vajdasági Pedagógiai Intézet, Regionális Szakmai Pedagógus-továbbképző Központ, pedagógus egyesületek, Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék.

2. intézkedés**A pedagógus-továbbképzési rendszer támogatása****Indoklás**

A motiváció és az elkötelezettség szempontjából fontos, hogy a pedagógusok számára folyamatosan elérhetőek legyenek a szakmai fejlődést elősegítő, színvonalas továbbképzések, egyúttal még jobban teret nyerjenek az intézményeken belüli, illetve intézmények közötti szakmai együttműködési formák a mindennapokban, valamint a pedagógusok támogatást kapjanak mentális egészségi állapotuk megőrzéséhez. A tanárok módszertani és tananyaggal kapcsolatos rendszeres továbbképzése az oktatás színvonalának emelése érdekében, a pedagógus-továbbképzések korszerűsítése (például digitális kompetenciák, módszertanok), kínálatának bővítése kiemelt intézkedés lehet a következő éveknek. Ez egyúttal egy tágabban értelmezett pedagógusi motivációs eszközrendszer elemének is tekinthető. Az anyagi eszközök mellett számos más megoldás is szóba jöhet (pl. kedvezményrendszer kialakítása, pozitív elismerések megerősítése stb.), amelyek megvalósíthatóságát részletesen meg kell vizsgálni [4].

Feladatok

1. Az érintett, magyar nyelven továbbképzést szervező egyesületek és szervezetek megkeresése és hálóba szervezése.
2. A tanintézmények rendszeres tájékoztatása a továbbképzési lehetőségekről.
3. A gyakorlóóvodák, gyakorlóiskolák, partneriskolai együttműködések rendszerének fejlesztése.
4. A szaktanácsadás, mentorálás rendszerének támogatása.
5. A felsőoktatás és a közoktatás rendszerszintű kapcsolatának fejlesztése a két oktatási ágazat közötti kapcsolatok megerősítésével.

Célcsoport

A vajdasági magyarul (is) tanító pedagógusok, közoktatási intézmények és vezetőik, pedagógus-továbbképzéseket akkreditált egyesületek és szervezetek.

Elvart eredmények, hatások

Rövid távon a most tapasztalható rendszertelenség mederbe terelése, világos és mindig friss adatközlés, amely elérhetővé válna minden érintett fél számára, hosszú távon a pedagógusok igényének kielégítése, a gyűjtendő pontszámok növelése, ami által a pedagógusok a mai kor elvárásainak és a megváltozott szülői igénynek is eleget tennének, kooperatív tanulás, projektoktatás.

Indikátorok

A közoktatásban részt vevők szakmai szintje, a pedagógus-továbbképzéseken részt vevők száma, az online felület megtekintésének száma.

Határidő

Folyamatos.

További partnerek

Vajdasági Pedagógiai Intézet, Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság, Regionális Szakmai Pedagógus-továbbképző Központ, pedagógusegyesületek, civil szervezetek.

3. intézkedés	A pedagógusképzés komplex megközelítésben történő fejlesztése, azaz a diákok tanulási céljainak megismerése és a leíró értékelés alkalmazásának fontossága
Indoklás	A diákok tanulási eredményessége és a tanulási motiváció mérhetően nő, amennyiben a diákok megfelelő tanulási célokat tűznek ki, és ismerik azok elérésének lehetőségeit. Ebben tanáraik tudnak a leghatékonyabban segíteni nekik. Nemzetközi kutatások bizonyítják, hogy a számszerűsített értékelés objektív képet mutat a tanulási teljesítmény változásáról, azonban a tanulási célok követése, valamint a tanulási teljesítménynek és a motiváció fejlesztésének tekintetében a leíró visszacsatolás eredményesebbnek bizonyul.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tanulási célok – tanári segédlet kidolgozásának támogatása. 2. Műhelymunka megszervezésnek támogatása, amelynek keretében az általános iskolában tanító tanárok megismerkedhetnek a diákok tanulási céljainak lehetséges fajtáival, valamint azok kitűzésének, nyomon követésének és újratervezésének módszertanával. 3. Leíró értékelés – ötlettár / tanári segédlet kidolgozásának támogatása. 4. Támogatásnyújtás azoknak a műhelymunkák megszervezésben, amelyek hozzájárulnak a leíró értékelés gyakoribb alkalmazásához a tanárok körében.
Célcsoport	Általános és középiskolában tanító tanárok, osztályfőnökök.
Elvart eredmények, hatások	A tanárok ismerik tanulóik tanulási céljait, képesek segítséget nyújtani nekik a tanulási célok kitűzésében és elérésében; a megszerzett ismereteket önmaguk esetében is alkalmazzák. A tanárok ismerik a tanulási motiváció háttértényezőit, fel tudják mérni tanulóik tanulási céljait, és ismerik az azokat támogató kommunikáció fajtáit.
Indikátorok	Egy tanári segédlet kidolgozás, évente legalább két műhelymunka megszervezése és legalább 100 általános iskolában tanító tanár képzése. Egy ötlettár / tanári segédlet kidolgozása, évente legalább két műhelymunka megszervezése és legalább 100 középiskolában tanító tanár képzése.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Probitas Civil Szervezet.

4.3.2. Tankönyvfejlesztések

Cél: Valamennyi tantárgy és minden évfolyam számára kiváló minőségű, korszerű magyar nyelvű tankönyvek elérhetősége.

Helyzetértékelés

A magyar tannyelvű oktatásban és nevelésben használt magyar nyelvű tankönyvek biztosításának folyamata a 2018-ban megkezdődött tantervreformot követve 2018 és 2021 között folyamatosan „csiszolódott, bejáródott”, majd ezt követően zökkenőmentesen folyt. Ebben a folyamatban a Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Községi Titkárság, a Vajdasági

Pedagógiai Intézet és a Magyar Nemzeti Tanács, valamint az Oktatási Minisztérium összehangolt munkájának köszönhetően 2023. február 28-án napvilágot látott a 2023–2024. tanévre vonatkozó kisebbségi nyelveken megjelent tankönyvek katalógusa, amelyben összesen 167 tankönyv szerepel. 2023. augusztus 28-án a kisebbségi nyelveken megjelent tankönyvek katalógusa újabb 11 tankönyvvel bővült. Ebből hét az általános iskola második ciklusa és négy a gimnáziumok számára készült.

Az *óvodai nevelés és oktatás* számára: 15 tankönyv szerepel a katalógusban, amelyek 2007 és 2015 között kerültek kiadásra, így az új óvodai nevelési-oktatási alapok bevezetésével ezek már nem használhatók, ezért az óvodáknak szánt „tankönyvek” és kézikönyvek koncepcióját külön át kellene gondolni és a tantervreformmal összehangolni.

Az *általános iskola* 1–8. évfolyamai számára összesen 112 tankönyvet sorol fel a 2023–2024. tanévre vonatkozó katalógus. Ezek zöme az új tantervek szerint íródott tankönyv, részben a szerb nyelven jóváhagyott tankönyvek magyar fordítása, részben magyar szerzői tankönyvek. A jóváhagyások ideje: 2018–2023 januárja. Jelenleg még érvényben van, és majd az új tankönyv megjelenését követően lesz törölve a katalógusból 16, korábban kiadott, régi tanterv szerint készült tankönyv. Ezek közé tartozik a magyar nyelv a nemzeti kultúra elemeivel elnevezésű választott tantárgy 2003-as (1. évfolyam), 2007-es (2. évfolyam), 2010-es (3. évfolyam) és 2017-es (4. évfolyam) kiadása. Ugyanennek a tantárgynak a felső tagozatos tankönyvei 2018-ban (5., 6. és 7. évfolyam), illetve 2019-ben jelentek meg, így viszonylag újnak tekinthetők, de a régi tanterv szerint íródtak. Régebbi kiadású továbbá a 6. évfolyam részére készült *Hittan* (2006, illetve 2009), amely választható tantárgy. A 7. évfolyam részére kiadott történelem tankönyv új ugyan, de a szerb tankönyv fordítása, a magyar nemzeti történelmi adalék azonban 2011-es kiadású. Az általános iskola 8. osztálya számára történelemből megjelent a magyar (nemzeti) történelemre vonatkozó kiegészítő. Az általános iskola alsó és felső osztályai számára teljes egészében elkészültek az új tanterv szerinti tankönyvek. A további tervek a tankönyvkínálat bővítésére vonatkoznak, azzal a céllal, hogy minden évfolyam minden tantárgyára legalább két tankönyv álljon a tanulók és a tanárok rendelkezésére, illetve a már megjelent tankönyvek digitális változatai is lefordításra kerüljenek.

A katalógus 51 *középiskolai tankönyvet* tartalmaz, amelyek között a legrégebbi 1987-es kiadású; a tankönyvek egy része az 1990-es években hagyta el a nyomdát, de az utóbbi évek koordinált munkájának köszönhetően 31 új tankönyv áll a középiskolásaink rendelkezésére. Ezek a gimnáziumi tantervet követik és elsősorban a gimnáziumi tanulók számára készültek, de egyes általános tantárgyak tankönyveit a szakközépiskolák tanulói is használni tudják. A Magyar Nemzeti Tanács követi a szerb nyelven megjelent tankönyvek listáját, és ennek függvényében a továbbiakban is kezdeményezi a gimnáziumi tankönyvek fordítását, hiszen a hamarosan bevezetésre kerülő országos érettségi vizsgára ezekből tudnak felkészülni a tanulók. Készülőben vannak a középiskolák számára a magyar nyelv és irodalom tantárgy tankönyvei, melyek megjelenése az elkövetkező két évben várható. Ezek közül a 2023–2024. tanévtől a középiskolák második osztálya számára íródott tankönyvek kerültek bele a katalógusba.

A magyar tananyelvű oktatás fontos tantárgya a *szerb mint nem anyanyelv* is, amelyet kötelező tantárgyként tanul minden magyar diák, így fontos megemlíteni az erre a tantárgyra vonatkozó tankönyveket is: az általános iskola 1–8. évfolyamára évfolyamonként 2-2 kiadó is megjelentetett új tankönyvet az új tanterv szerint; így a tanulók évfolyamonként két tankönyv közül választhatnak. A középiskolai új tankönyvek közül a szerb mint nem anyanyelv tantárgyra vonatkozóan a kiadása még várat magára, a katalógusban lévő tankönyvek 2013 és 2017 között készültek.

2018-ban az új tanterv bevezetése megkövetelte a tartalmilag és módszertanilag megújult tankönyvek fordítását magyar nyelvre, és a magyar nyelv és irodalom új tankönyveinek megírását, valamint a zenekultúra tankönyv újabb kiadását. A Tanács az elmúlt öt évben a hazai tankönyvkiadók mindegyikével felvette a kapcsolatot, és a pedagógusokkal konzultálva lefordította azokat a tankönyveket, amelyekre igény mutatkozott. A tankönyvek fordítása, valamint a szerzői tankönyvek megírása többnyire a vajdasági magyar gyakorló pedagógusok által valósult meg. Az állami tankönyvkiadó a szerzői tankönyveket, a magán-tankönyvkiadók pedig a szerbről magyar nyelvre áttüztetett tankönyveket adták ki. A tankönyvkiadókkal való együttműködés több szinten és szakaszban történt meg. A tankönyvek 8 kiadó gondozásában láttak napvilágot. A szerzők, fordítók, lektorok, véleményezők, recenzensek, szakértők, tördelők, illusztrátorok száma az elmúlt 5 évben, akik alaposan kivették részüket a készülő tankönyvek elkészítésében, meghaladta a 200 főt. A Magyar Nemzeti Tanács számára a munkatársak felkérésének elsődleges szempontja a szakmaiság volt.

Célok

- *A hagyományos és modern taneszközök fejlesztéseinek összehangolása.*
- *Új fejlesztésű taneszközök bevezetésének, elterjesztésének támogatása.*
- *Digitális tanulási környezet létrehozása.*
- *A vajdasági magyar tankönyvhelyzet fejlesztése.*
- *Módosuló tartalmi szabályozás követése, tankönyvi kínálat átdolgozása.*
- *A megújuló tartalmi szabályozáshoz illeszkedő digitális tananyag és tartalom biztosítása és karbantartása.*
- *Az elkövetkező időszakban az általános iskola második ciklusára tantárgyanként legalább még egy tankönyv biztosítása.*
- *A már megjelent tankönyvek feladat-gyűjteményeinek és digitális anyagának elérhetővé tétele a közoktatás részvevői számára.*
- *Az összes új tanterv szerint íródott szerb nyelven megjelent gimnáziumi tankönyv lefordításra kerüljön.*
- *Kiemelten fontos a magyar nyelv és irodalom tankönyveinek kiadása a középiskolások számára, amelyeket mind a gimnáziumok, mind a szakközépiskolák tanulói használni tudnak.*
- *A Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék tanárai külső munkatársakkal, továbbá az új tantervvel és módszertani követelményekkel összhangban írják meg a középiskolai tankönyveket a magyar nyelv és irodalom tantárgyból.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés

Együttműködés az állami és a magán-tankönyvkiadókkal

Indoklás

Az elkövetkező időszakban az általános iskola második ciklusára tantárgyanként legalább még egy tankönyvet kell biztosítani. Ugyanakkor a már megjelent tankönyvek feladatgyűjteményeit és digitális anyagát is elérhetővé kell tenni a közoktatásban részt vevők számára. További feladat, hogy az összes új tanterv szerint íródott szerb nyelven megjelent gimnáziumi tankönyv fordításra kerüljön. Kiemelten fontos a magyar nyelv és irodalom tankönyveinek kiadása a középiskolások számára, amelyeket mind a gimnáziumok, mind a szakközépiskolák tanulói használni tudnak.

A szerb nyelven megjelent új tankönyvek magyar nyelvre való átültetésével és azok használatával a közoktatásban részt vevő magyar tannyelven tanulók egyenlő eséllyel vesznek részt az oktatási és nevelési folyamatban. A tankönyvek használata elősegíti a minőségi tudásszerzést, valamint a kis- és nagyérettségire való sikeres felkészülést.

Az oktatási rendszer minden szintjén meg kell teremteni a digitális írástudás elterjesztésének lehetőségét. A digitális tartalmak célja, hogy elősegítsék a közoktatás átállását a papíralapú, nyomtatott taneszközök használata mellett a digitális tananyagok, tananyagelemek használatára. Az előállított digitális tananyagtartalmak jelentős mértékben bővíthetők a pedagógusok eszköztárához, hozzájárulhatnak a tanulók aktív tanulási stratégiáinak az elsajátításához, és ezek segítségével fejleszthetők a kulcskompetenciáik [4].

A közoktatásban jelenleg még a nyomtatott tananyagok, tankönyvek, munkafüzetek az elsődleges segédanyagok. Annak érdekében, hogy az oktatás alkalmazkodjon a tanulói attitűd megváltozásához, magas színvonalú és hatékony legyen – a papíralapú verziók megtartása mellett –, szükség van a tankönyvek és a kiegészítő tananyagok digitális formában történő közvetítésére [4].

Feladatok

1. A szerb nyelven megjelenő tankönyvek figyelemmel kísérése, és fordításuk koordinálása.
2. A pedagógusok igényének megfelelően a legjobbnak vélt újabb tankönyvek fordítása az általános iskola második ciklusa számára.
3. A gimnáziumok harmadik és negyedik évfolyama számára szerb nyelven megjelent tankönyvek fordítása.
4. Folyamatos kommunikáció a tankönyvek fordításán dolgozó csapattal, a felmerülő problémák megoldásának segítése.
5. Fordítói csapat alakítása a szakközépiskolákban oktatott szaktantárgyak tankönyveinek fordítására, valamint a megjelent szakkönyvek rendszeres figyelemmel kísérése az oktatási minisztérium honlapján.
6. További együttműködés és rendszeres kapcsolattartás az állami és a magánkiadókkal.
7. Az előforduló hibák kiküszöbölése a már megjelent és használatban lévő tankönyvek újabb kiadása előtt.

Célcsoport

Magyar nyelven tanuló általános és középiskolai tanulók, pedagógusok.

Elvárt eredmények, hatások

A tankönyvkiadást folyamatos bővítés a közoktatásban részt vevők számára biztosítani tudja a különböző elvárásoknak való megfelelést. Ezáltal nemcsak számbeliileg, hanem minőségileg is magasabb szintre emeljük a kínálatot. A tankönyvhasználat, valamint a digitális elemek magyarra fordításával segítjük a pedagógusok munkáját, és elősegítjük a tanulók tudásszintjének, kompetenciáinak magasabb szintre emelését, valamint a 21. század elvárásainak megfelelően korszerűbbé válik maga az oktatási és nevelési folyamat is.

Indikátorok	A pedagógusok elégedettsége, a tanulók tudásának és kompetenciáinak magasabb szintre emelése, a kisérlettség, a nagyérlettség, a hazai és az anyaországi versenyeken, valamint a PISA-felmérésen elért eredmények.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Oktatási Minisztérium, Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság, Vajdasági Pedagógiai Intézet, állami és magán-tankönyvkiadók.

2. intézkedés	Új szerzői tankönyvek megjelentetésének támogatása magyar nyelv és irodalomból
Indoklás	<p>A Magyar Nemzeti Tanács hivatalosan is felkérte a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékét, hogy az új tantervvel és módszertani követelményekkel összhangban írja meg a magyar nyelv és irodalom tantárgy középiskolai tankönyveit. A Tanszék 2021-ben megküldte a Tanács számára a szerzői tankönyvek szerzőinek névsorát. A Tanács a kiadás igénylésére megfogalmazott kérelmét elküldte az Oktatási Minisztériumnak, ez pedig utasította az állami tankönyvkiadót ezek megírására és kiadására. Összesen nyolc tankönyv kiadását kérelmeztük, évfolyamonként egy irodalom- és egy nyelvtankönyvet. A készülő irodalomból készülő tankönyvek szöveggyűjteménnyel egészülnek ki.</p> <p>A Tanács a szerzők kérésére a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék által eljuttatott irodalomjegyzéket megvásárolta, és megküldte a Tanszék tanárainak. A továbbiakban igény szerint segíti a szerzőket és együttműködik a kiadó szerkesztőjével, segítve annak munkáját.</p> <p>A magyar nyelv és irodalom tantárgy új tankönyveinek kiadása elengedhetetlen az irodalmi és nyelvtani tudásszerzéshez, valamint a tanulók kompetenciáinak megfelelő szintre emeléséhez.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Folyamatos kapcsolattartás a szerzőkkel és a kiadóval. 2. Az elkészült tankönyvek véleményezése.
Célcsoport	Magyar nyelven tanuló általános és középiskolai diákok, valamint tanáraik, pedagógusok.
Elvart eredmények, hatások	Az új, korszerű tankönyvek megjelenésével, az egységes tankönyv-használattal, mind a gimnáziumi, mind a művészeti és a szakközépiskolák tanulói azonos törzsanyagot tanulnak, és ezáltal egyenlő eséllyel sajátítják el a tananyagot; a nagyérlettségi feladatainak kidolgozása biztos alapokra kerül.
Indikátorok	A magyar nyelv és irodalom tankönyvek elkészültek és szabadon elérhetők valamennyi évfolyam tanulói számára.
Határidő	2024 szeptembere.
További partnerek	Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Oktatási Minisztérium, Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság, Vajdasági Pedagógiai Intézet, állami tankönyvkiadó.

3. intézkedés

Vajdasági Magyar Tankönyv és Tanterv Központ létrehozása

Indoklás

A 20. század második felében és a 21. század első éveiben bekövetkezett társadalmi változások komoly kihívás elé állították az európai oktatási rendszereket. A tudásalapú társadalomban alapvetően megváltozott a tudás szerepe, értelmezése és létrehozásának módja. A tudás a gazdaság meghatározó hajtóerejévé vált, termelése pedig már elsősorban nem egyéni teljesítményként, hanem különböző tudástermelő csoportok hálózatos munkájának köszönhetően valósul meg. Mindebből következően a tudásközvetítő médiumok (tankönyvek, digitális tanítási, tanulási eszközök, tudástárak stb.) megújításának új generációjára van szükség, amelyek képesek megfelelni az új elvárásoknak. Ebből következik, hogy az új taneszközök nyelvezetének meg kell felelnie a tanulók életkorát jellemző fogalmi felkészültségnek, nyelvi környezetnek, ugyanez vonatkozik a tankönyvek vizualitására (design) is, aktív szerepet kell kapniuk a diákok tanulásának elősegítésében, illetve illeszkedniük kell a kommunikációs technológiák mind szélesebb körű és gyorsabb változásaihoz.

Tekintettel arra, hogy Szerbiában a tantervreform mostani szakasza befejeződött, hogy a 2021–2022. tanévtől már minden évfolyamon az új tanterv szerint folyik az oktatás és nevelés, a tantervreform eredményeinek felülvizsgálatáig nem lesz szükség további általános iskolai magyar tankönyvek kiadására, ugyanakkor szükség mutatkozik további középiskolai tankönyvek megjelentetésére a gimnáziumi és a szakközépiskolai oktatáshoz egyaránt. Igény van a vajdasági magyar oktatás tankönyvellátásának hosszú távú megoldására, amihez nélkülözhetetlen a vajdasági magyar tankönyvszerzők kompetenciáinak, valamint a nyomtatott és digitális tankönyvkiadásnak a jelentős megerősítése.

Feladatok

1. Vajdasági Magyar Tankönyv és Tanterv Központ (tankönyvíró és fordító alkotói munkacsoport) létrehozása.
2. Gazdag tapasztalattal rendelkező pedagógusok toborzása, akik főállásban végeznék feladatukat.
3. A vajdasági magyar oktatás számára tankönyvek, munkafüzetek, tanári segédletek, felzárkóztató anyagok, taneszközök, valamint egyéb tanári és tanulói segédletek (óravázlatok, szöveggyűjtemények, digitális tananyagok, szemléltetők stb.) biztosítása.
4. Az alkotócsoport munkájának erkölcsi és anyagi megbecsülése.
5. Jó minőségű számítógépekkel és gyors internetkapcsolattal ellátott irodák, ahol a szerzők jó körülmények között tudnak napi 8 órában a tankönyvek és egyéb tartalmak megírásával foglalkozni.
6. Nagy teljesítményű, jó minőségű digitális nyomtatók beszerzése.
7. Online felület létrehozása, az online tartalmak működtetéséhez pedig programozók bevonása.

Célcsoport

A közoktatásban alkalmazott pedagógusok, szakemberek, taneszközök fejlesztésének előkészítésében, megvalósításában részt vevő vállalatok és szervezetek, közvetítők, valamint ezek munkatársai, szakértői.

Elvart eredmények, hatások

Minőségi, korszerű nyomtatott és digitális tankönyvek, segédletek, tanári kézikönyvek biztosítása; a vajdasági magyar oktatás minőségének jelentős javítása; az anyanyelven tanuló magyar diákok ingyenes vagy kedvezményes tankönyvellátásával a szülők iskolai kiadásainak csökkentése; egységesebb, színvonalasabb tanítási-tanulási folyamat.

Indikátorok

Szerzői tankönyvek száma, a pedagógusok és a diákok elégedettségének mértéke, a családi költségvetés csökkenésének szintje, a megtervezett és megírt segédanyagok, tananyagok, óravázlatok, prezentációk stb. mennyisége.

Határidő

2026.

További partnerek

Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság, Vajdasági Pedagógiai Intézet, Oktatási Minisztérium.

A 21. század kihívásaira válaszoló közoktatás

Cél: Hogy a vajdasági magyar közoktatás biztosítsa a társadalom és a munkaerő-piac által elvárt digitális kompetenciák elsajátításának lehetőségét, különös tekintettel a szakképzés, a felsőoktatás és az élethosszig tartó tanulás igényeire, illetve az eredményesség, a méltányosság és a hatékonyság szempontjaira.

4.4.1. Digitális kompetenciák és szolgáltatások fejlesztése

Cél: Az alkalmazkodás képességének megalapozása az egész életen át tartó tanúláshoz szükséges készségek elsajátításának elősegítése révén, annak érdekében, hogy a jövő állampolgárait felkészítse – többek között – a 21. századi folyamatos technológiai fejlődéssel és az információs-kommunikációs technológiák óriási térhódításával járó változásokra.

Helyzetértékelés

A rohamos infokommunikációs technológiai fejlődés kihat a gazdasági-társadalmi folyamatokra is, ezáltal a közoktatás szereplői is folyamatosan új kihívásokkal találják szembe magukat. A munkaerőpiaci változások következtében a közoktatás feladatai az egész világban újrafogalmazódnak: amellett, hogy egyre kevesebb lesz a digitális ismereteket és készségeket nem igénylő szakma száma, a ma iskolájának olyan jövőbeli szakmákra, tevékenységekre elvégzésre kell felkészítenie a tanulókat, amelyek majd csak az elkövetkezőkben alakulnak ki. Ezáltal a digitális kompetenciák jelentősége felértékelődik, a közoktatás kiemelt céljává válik a gyermekek és fiatalok digitális készségeinek pedagógiai elvek mentén tervezett, nevelési feladatokon, tantárgyakon átívelő és más 21. századi készségekkel (mérlegelő gondolkodás, problémamegoldás, kreativitás, együttműködés, pénzügyi tudatosság stb.) együttesen (is) történő fejlesztése [4].

Kulcsfontosságú nemcsak a tanulók, hanem a pedagógusok digitális kompetenciáinak fejlesztése is, beleértve a technikai és módszertani tudáson és képességeken túl azt is, hogy legyenek motiváltak és elkötelezettek a digitális pedagógia alkalmazása, az egymással való együttműködés és tudásmegosztás irányában. Emellett fontos fejlesztési irány a tanulói teljesítmény és eredményesség objektív mérhetőségét (beleértve a digitális oktatás hasznosulásának mérhetőségét) támogató digitális mérőeszközök kialakítása, és ezek alapján a döntéshozatal további megalapozása [1].

Célok

- Az oktatási rendszer minden szintjén megteremteni a digitális írástudás tényleges elterjesztésének lehetőségét, hozzájárulva szülőföldünk versenyképességének növeléséhez.

- Az IKT-alapú, illetve digitális pedagógiai megoldások bevonása a sajátos nevelési igényű tanulók felzárkóztatásának támogatásába.
- Digitális tanulás-tanítás lehetőségeivel foglalkozó ismeretterjesztő programok indítása, népszerűsítése.
- Tudásmegosztó megoldások és a tanulásmenedzsment környezetfejlesztése.
- A forrásalapú tanulás, a kreatív és alkotó digitális eszközhasználat támogatása a tartalomfejlesztés segítségével.
- Közgyűjteményi digitális tartalmak integrálása a tanulási-tanítási folyamatba.

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	A digitális kompetenciák fontosságának tudatosítása
Indoklás	<p>A digitális kompetenciák túlmutatnak az eszközhasználaton: a digitális térben történő biztonságos, felelősségteljes tevékenykedés, valamint az abban rejlő lehetőségek kihasználása nemcsak a munkaerőpiacon történő érvényesülés, de a mindennapi életben való boldogulás alappillérei is. Növekvő jelentőségük ellenére a társadalmon belül a digitális ismeretek, készségek jelentős különbségeket mutatnak a területi és szociális helyzettől függően, ami növeli a társadalmi egyenlőtlenséget azáltal, hogy a digitális kompetenciákkal rendelkezők könnyebben és gyorsabban érnek el bizonyos szolgáltatásokat, előnyöket, viszont a digitális készségekkel nem vagy csak korlátozottan rendelkezők jelentős hátrány elszenvedői. Az esélyteremtés végett is fontos, hogy a nevelés és a képzés kiemelten kezelje a digitális ismeretek, készségek átadását és fejlesztését, miközben tekintettel kell lennünk a digitalizáció mentális és egészségi hatásaira is. A fejlesztendő tanulói digitális kompetenciák között kiemelten fontos szerepe lesz a jövő munkaerőpiacán (sőt már most is) a programozásnak, a robotika és a mesterséges intelligencia alkalmazásának. Ezek fontosságát elsősorban az adja, hogy a termelékenység színvonalának emelésén keresztül hozzájárulhatnak a dinamikus gazdasági fejlődéshez [4].</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A pedagógusok digitális kompetenciáinak (IKT-tudás, módszertani kultúra, motiváció és eszközhasználat, együttműködés, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő digitális pedagógiai megoldások stb.) fejlesztése [4]. 2. A digitális pedagógiai megoldások alkalmazásának ösztönzése és támogatása a szaktárgyak szintjén is [4]. 3. A tanulók és pedagógusok digitális pedagógiai kultúrájának és biztonságos internet-használatának támogatása, megfelelő módszertani és technikai támogatás biztosítása, a pedagógusok munkáját ösztönző tudásmenedzsment-megoldások bővítése [4]. 4. A vajdasági magyar közoktatási e-ügyintézés és digitális szolgáltatás lehetőségének megteremtése a szerbiai eKözigazgatás oktatási szolgáltatásainak állandó lokalizálásával. 5. A tanulói teljesítmény és eredményesség objektív mérhetőségét (beleértve a digitális oktatás hasznosulásának mérhetőségét is) támogató digitális mérőeszközök kialakítása [4]. 6. A digitális infrastruktúra és a digitális kompetenciák kiemelt fejlesztése az esélyteremtés céljából a rászoruló, nehéz helyzetű tanulók felzárkóztatására [4]. 7. Azoknak a szerbiai törekvéseknek a támogatása, hogy a közoktatás biztosítsa a társadalom és a munkaerőpiac által elvárt digitális kompetenciák elsajátításának lehetőségét, különös tekintettel a szakképzés, a felsőoktatás és az élethosszig tartó tanulás igényeire, illetve az eredményesség, a méltányosság és a hatékonyság szempontjaira (forrás: www.digitalistanterem.hu).

Célcsoport	A közoktatás minden résztvevője.
Elvárt eredmények, hatások	Megfelelő szintű digitális kompetenciával rendelkező, bármilyen gazdasági ágazatban boldogulni képes, innovatív emberek kibocsátása a vajdasági magyar közoktatás intézményeiből; valamennyi tantárgyba beépülnek a digitális kompetenciák fejlesztését célzó módszertani megoldások és pedagógiai eszközök.
Indikátorok	A digitális kompetenciával szembeni szemléletváltás eredményessége, a közoktatásból kikerülő tanulók digitális kompetenciájának és médiatudatosságának hatékonysága, a képesség foka e kompetenciák élethosszig tartó folyamatos fejlesztésére.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	A köz- és felsőoktatás intézményei, Vajdasági Pedagógiai Intézet, illetékes tartományi titkárság és köztársasági minisztérium, oktatási civil szervezetek.

2. intézkedés	A digitális infrastruktúra fejlesztése
Indoklás	<p>A közoktatási intézmények internet-ellátottsága Szerbiában is a fejlesztések tárgya volt az elmúlt években. Az internet-ellátottság fejlesztése továbbra is a digitális készségek fejlesztésének sarokköve.</p> <p>A hordozható IKT-eszközök robbanásszerű elterjedésével egyre fontosabbá válik, hogy az internet-ellátottság vezeték nélküli formában is megvalósuljon, amit egyrészt a közoktatási intézmények eszközparkja is megkíván, ugyanakkor a saját eszközök – ahol rendelkezésre állnak, beleértve a saját mobiltelefont, táblagépet – használatához a tanárok, a közoktatási dolgozók és diákok számára az internethez való hozzáférés csakis wi-fi-technológiával lehetséges.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az internet-sávszélesség bővítésének támogatása, működésbiztonságának fejlesztése, intézményi digitális infrastruktúra és eszközpark folyamatos fejlesztésének támogatása, szakszerű karbantartási és stabil működési feltételeinek támogatása, különös tekintettel a leghátrányosabb térségekre. 2. A digitális oktatás kiterjesztéséhez szükséges eszközök vásárlásának támogatása. 3. A tanulási-tanítási folyamatok megvalósításához szükséges alkalmazások, szolgáltatások fejlesztésének támogatása.
Célcsoport	A vajdasági magyar közoktatási intézmények, a tanulók, a tanárok és az adminisztratív munkatársak, a fogyatékossgal élő fiatalok.
Elvárt eredmények, hatások	A folyamatos beruházásoknak köszönhetően egyre nagyobb teret nyernek a digitális eszközök a közoktatásban, természetesen még lehetőségek teremtésével az infrastruktúra további fejlesztésére; a tanulók, a tanárok és az adminisztratív munkatársak eszköz-ellátottságának fejlesztése, kiemelten gondolva a fogyatékossgal élők felzárkózására.
Indikátorok	A digitális eszközök térnyerésének mértéke a közoktatásban, a megfelelő sávszélességű, biztonságos wi-fi-hálózatok kiépítettsége.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	A közoktatás intézményei, Vajdasági Pedagógiai Intézet, illetékes tartományi titkárság és köztársasági minisztérium, helyi önkormányzatok.

3. intézkedés**A pedagógusok digitális felkészültségének támogatása****Indoklás**

A nemzetközi példák is azt igazolják, hogy az eszközvásárlások önmagukban nem hoznak változást az oktatás eredményességében, a digitális kompetenciák fejlesztéséhez szükséges infrastruktúra felszerelésén kívül legalább ilyen fontos a pedagógusok digitális felkészülésének támogatása. Annak érdekében, hogy a közoktatás rendszere képes legyen megerősíteni a megfelelő, mind az élethosszig tartó tanulás, mind a munkaerőpiac számára kiemelt fontosságú IKT-alapkészségeket, szükséges a pedagógusok továbbképzése is ezen a területen. A pedagógusok digitális felkészültsége nemcsak az eszközhasználatra és digitális írástudásuk fejlesztésére korlátozódik, hanem hangsúlyosan nyilvánul meg az IKT-eszközökkel támogatott tanulási és tanítási folyamatok pedagógiai-módszertani elvek mentén történő tervezésében is, amit a továbbképzések és a szaktanácsadás rendszerén keresztül is erősíteni, támogatni szükséges [4].

Feladatok

1. A pedagógusok digitális felkészítése és módszertani megerősítése.
2. A jövőben a felkészítést még intenzívebbé, célirányosabbá kell tenni, kiemelten támogatva az óvodai nevelésben alkalmazható és az iskolai szaktárgyakhoz kapcsolódó digitális módszertan és eszközrendszer megismerését, elsajátítását.
3. A közös tudás menedzselésére alkalmas tudásmegosztó platformok, online közösségek létrehozásának támogatása.
4. Szaktanácsadás megvalósítása az online térben.

Célcsoport

A közoktatás minden résztvevője.

Elvart eredmények, hatások

A digitális eszköz- és internet-ellátottság alapfeltételeinek megteremtése, valamint a digitális tanulás-tanítás korszerű, szemléletformáló megközelítésének a pedagógusképzésbe és továbbképzésbe történő beépítése [1].

Indikátorok

A leendő tanárok tényleges felkészültségi szintje az új kihívásokra, a rendelkezésre álló, megfelelő okostankönyvek, digitális tartalmak mennyisége.

Határidő

Folyamatos.

További partnerek

A köz- és felsőoktatás intézményei, Vajdasági Pedagógiai Intézet, illetékes tartományi titkárság és köztársasági minisztérium, oktatási civil szervezetek.

4.5.**Közösség és felsőoktatás**

Cél: A vajdasági felsőoktatás vonzerejének növelése a vajdasági magyar diákok körében.

A szülőföldön való boldogulás elősegítése.

A vajdasági magyar nyelvű felsőoktatás vonzerejének növelése.

A felsőoktatási képzés anyanyelvűsítésének bővítése.

A felsőoktatási ösztöndíjprogram megújítása.

A felsőoktatás és a közoktatás rendszerszintű kapcsolatának fejlesztése a két oktatási ágazat közötti kapcsolatok megerősítésével [7].

Felsőoktatási intézményeink gyorsabban és hatékonyabban tudjanak reagálni a munkaerőpiaci elvárásokra.

A vajdasági felsőoktatási intézményhálózat mindenki számára megteremti a felsőoktatásba való bekapcsolódás esélyét.

Nőjön a területileg hátrányos helyzetű térségekből, a hátrányos családi helyzetből érkezők száma.

Jelentősen csökkenjen a lemorzsolódás.

Javuljanak a hallgatók munkaerőpiaci elvárásokhoz kapcsolódó kompetenciái.

Ösztöndíjprogramunknak köszönhetően összességében nőjön a felsőfokú végzettségűek korcsoportos aránya.

Jelentősen javuljon az oktatók pedagógiai és oktatás-módszertani felkészültsége.

A hallgatók még versenyképesebb, alaposabb tudást biztosító oklevélhez jussanak [7].

4.5.1. A vajdasági magyar felsőoktatási tér fejlesztése

Cél: Az észak-bácskai regionális felsőoktatási tér kiemelt fejlesztése.

Olyan típusú új felsőoktatási szolgáltatások teremtése, amelyekből a térség profitál, vagy az ott élő szereplők gyarapodnak.

Helyzetértékelés

A felsőoktatás mindenhol a nagyvilágban, de különösen Szerbiában, ahol elsősorban az akadémiai oktatásnak van tekintélye és értéke a (szak)főiskolai oktatással szemben, még nagyobb hangsúlyt kap főként azokban a régiókban, amelyekben az oktatási, kutatási és tudományos tevékenységeken kívül ezek az intézmények egy adott környezet szellemi és kulturális központjának a szerepét is betölthetik.

Előreláthatóan emelkedni fog a négyéves szakközépiskolát végzett tanulók érdeklődése a felsőoktatás iránt is, így a továbbtanulók száma remélhetőleg stabil marad vagy akár emelkedik, mivel a műszaki fejlődés egyben azt is jelenti, hogy mind nagyobb a kereslet a felsőfokú végzettségű munkaerő iránt, ez pedig különösen igaz a műszaki tudományok területére.

Vajdaságban jelenleg a felsőoktatás az állami alapítású intézményeket illetően az Újvidéki Egyetemen, illetve a főiskolákon és szakfőiskolákon lehetséges. Figyelembe véve Újvidék kivételével a Vajdaság többi városában működő felsőoktatási intézmények számát,⁴ és összehasonlítva azt Szerbia más térségeiben működő felsőoktatási

⁴ Szabadkán a következő felsőoktatási intézmények működnek: az Újvidéki Egyetem Szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara, az Újvidéki Egyetem Szabadkai Közgazdasági Kara, az Újvidéki Egyetem Szabadkai Építőmérnöki Kara, a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola és a Szabadkai Óvó- és Edzőképző Szakfőiskola.

intézmények számával, arra lehet következtetni, hogy nálunk az intézmények aránya viszonylag kicsi, ha tekintetbe vesszük a lakosság, illetve a potenciális hallgatói létszámot.

A szülőföldi magyar nyelvű felsőoktatás struktúrájának kínálata döntően a bölcsész-, agrár- és műszaki tudományok területére, azon belül is a pedagógusképzésekre koncentrálódik. Jóllehet teljes tudományterületek hiányoznak a magyar nyelvű képzési portfólióból, a magyar fiatalok szülőföldön való maradásának és boldogulásának legnagyobb esélyét abban látjuk, ha felsőoktatási tanulmányaikat Szerbiában folytatják még annak árán is, hogy felsőoktatási képzésük csak részben vagy egyáltalán nem folyik anyanyelvükön. Ahhoz ugyanis, hogy valakit visszacsábíthassunk a szülőföldre vagy származási helyére, vonzó lehetőségeket vagy életpályamodellrel s ezzel járó anyagi feltételeket kell felkínálni neki. Kérdés, tudunk-e a végzős hallgatók számára olyan életkörülményeket, életminőséget, olyan társadalmi-gazdasági biztonságot nyújtani, hogy megérje nekik falura vagy egy kisvárosba visszaköltözniük. Ezekbe a folyamatokba nagyon nehéz hatékonyan és eredményesen beavatkozni. Tény viszont az is, hogy például Szabadkán a piacgazdasággal és a piaci mechanizmusok megjelenésével egy differenciáltabb gazdasági és oktatási tér van kialakulóban. Ahol pedig van munkaerő-kereslet, ahol vannak befogadó közegek, és ahol van rá igény, oda visszajönnek a fiatalok, legyen ez falu vagy kisváros.

Célok

- *A vajdasági magyar felsőoktatás minőségi és mennyiségi fejlesztése.*
- *A felsőoktatási intézményi fejlesztések területi hatásának, így a felsőoktatási intézmények beágyazottságának növelése, az új típusú oktatási, kutatási és szolgáltatási funkciók meghonosítása az adott térségben.*
- *A felsőoktatási hálózatnak a bővülésével és a felsőoktatási hálózatnak a kiterjedésével a regionális különbségek csökkentése.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés

Magyar érdekeltségű egységes regionális felsőoktatási tér létrejöttének támogatása

Indoklás

Az észak-bácskai felsőoktatásnak elsősorban regionális térben kell gondolkodnia, hiszen fejlesztése, mind kialakult vonzáskörzetét, mind pedig befolyásolási övezetét módosítja. Ez egyrészt a hallgatói merítés szempontjából lényeges, másrészt pedig abból a kutatói bázisból, amelyre egy-egy felsőoktatási intézmény specializálódik, vállalkozói és piaci kapcsolatait építve. A harmadik, s egyre jelentősebb momentum az önkormányzati és/vagy helyi gazdasági befolyás felismerése, annak beépítése az intézmények fejlesztési stratégiájába.

Az elmúlt húsz évben ebben a térségben is működtek különféle képzési helyek. Sajnos ezeknek a hatékonysága, integrálódása – kivéve a magyarországi felsőoktatási konzultációs központokat – az adott város vagy térség egészét tekintve nem számottevő, nem mérhető. Egy-egy felsőoktatási kihelyezett tagozattal, telephellyel ugyanis nehezen lehet érvényesíteni egy egyetem, főiskola szellemi, valamint permanens szakmai és emberi kisugárzását. Nem beszélve arról, hogy egyes kihelyezett képzések esetében a szakmai gyakorlat Magyarországon történik meg, így a hallgatók a magyarországi szakmai közösségekbe épülnek be és nagy eséllyel ott is kapnak munkát.

Térségünkben egyértelmű, hogy a felsőoktatási miliőhöz és ezzel valamiféle identitás megteremtéséhez eddig is elsősorban az itt működő felsőoktatási intézmények járultak hozzá.

Fontos tényező a regionális együttműködésben mindkét oldalról a kapcsolati stabilizálás, magyarul az, hogy a felek a hosszú távú együttműködésben legyenek érdekeltek, de meghatározó az adott város intellektuális környezete, tradíciói és befogadása is. Az intézményeknek mindezeket tudatosan kell alakítaniuk, a menedzsmentnek ebben a szellemben is gondolkodnia és cselekednie kell, a fejlesztési stratégiákat ebben az irányba is szükséges alakítani.

Szerencsére Szabadkán számottevő gazdasági termelőpotenciált találunk, amelyek – bízunk benne – idővel még nagyobb kereslettel jelentkeznek majd a kutatás-fejlesztés vagy a képzés tekintetében is. Mindenesetre a régió felsőoktatási intézményeinek keresnie kell ezekkel a kapcsolatokat, az együttműködés formáit, ösztönözni az innovációkat – irányuljanak azok a termékre, a termelési-szolgáltatási folyamatokra, a munkaerő megújítására vagy éppen a piaci kapcsolatok szervezésére.

Ma már nemcsak oktatásról, kutatásról szól egy felsőoktatási intézmény, hanem helyi és regionális szolgáltatások egész sorát kell kínálnia (forrás: www.felvi.hu). Az egyetemtől kezdve a korszerű könyvtári szolgáltatásokon át egészen a kis- és középvállalkozások innovatív ötleteinek támogatásáig. Ezek az új típusú szolgáltatások alakítják a térség miliójét, növelik az intézmények beágyazottságát, s egyben gyarapítják az adott régió értékeit.

A vajdasági magyar felsőoktatás fejlesztése akkor lehet eredményes, ha az alkalmazott aktivitásoknak köszönhetően a magyar hallgatók készség- és tudásszintje markánsan nő, és ezáltal magyar közösségeink tagjai körében fokozatosan felhalmozott tudástöbblet jelenik meg. A kívánt hatást döntően a vajdasági magyar felsőoktatás minőségorientált fejlesztése eredményezheti.

Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A szakemberhiány pótlása érdekében ki kell bővíteni az oktatói kiküldetések rendszerét. 2. A mesterfokozatnak megfelelő magyar vagy két-, esetleg háromtannyelvű képzések minél nagyobb számú beindítása együttműködésben magyarországi felsőoktatási intézményekkel – a Magyar Nemzeti Tanács koordinálásával, az intézmények intenzív bevonásával. 3. A szülőföldi magyar nyelvű felsőoktatás képzési kínálatának szélesítése, elsődlegesen Szerbiában akkreditált alapképzésekkel. 4. A magyarországi intézmények kihelyezett képzéseinek fejlesztése és a hiányterületek lefedése a mesterszakokon. 5. A szerb nyelvű szakokon oktató magyar anyanyelvű oktatók tevékenységének támogatása. 6. Az egymástól leginkább függetlenül működő felsőoktatási intézmények és a felsőoktatás egyéb alanyai formális és informális együttműködésének serkentése.
Célcsoport	A vajdasági magyar nemzeti közösség, a térség továbbtanulói, az észak-bácskai felsőoktatási intézmények, a térség gazdasági tényezői.
Elvart eredmények, hatások	Egy széles képzési palettával rendelkező felsőoktatási tér létrejöttének támogatása, amelyben a képzések magas szintűek és többnyelvűek, a létesítmények megújultak, s az elhelyezkedés valószínűsége kimondottan nagy; az összetett képzési kínálat pedig hozzájárul a felsőoktatási karok és a régió felértékelődéséhez, melyben a képzés elvégzésével a szakembereknek lehetősége van a munkaerőpiacra való belépésre, és amelyben a megszerzett tudás és ismeretek megfelelő alapot nyújtanak a hazai és nemzetközi gazdaságban való teljesítéshez.
Indikátorok	Egy új magyar és kéttannyelvű felsőoktatási tér kialakítása, a képzések színvonala, a megújult létesítmények száma, a felsőoktatási karok és a régió felértékelődése, a hallgatók tehetségének, készségének, tudásának továbbfejlesztési lehetőségei, a valós munkaerőpiaci igényekhez való igazodás, a felsőoktatási intézmények a gazdaságfejlesztés fajsúlyos tényezőivé válása.
Határidő	2026.
További partnerek	Az érintett szerbiai és magyarországi felsőoktatási intézmények, az illetékes tartományi, köztársasági és anyaországi szervek és minisztériumok.

4.5.2. Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar

Cél: A Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar névváltoztatásával, bővülő társadalomtudományi képzéseivel, szerteágazó felsőoktatási tevékenységével és integráló szerepével a térség meghatározó és megkerülhetetlen szellemi központja legyen.

Helyzetértékelés

Mielőtt létrejött volna a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, az alapítók szeme előtt az eszéki Josip Juraj Strossmayer Egyetem és a temesvári Nyugati Tudományegyetem képzési kínálatának modelljei lebegtek, az elmúlt évek azonban bebizonyították, hogy a bolognai folyamatok korántsem biztosítanak akkora mobilitást, mint kezdetben elvárták, sőt a meglévő célirányos mobilitási programokat (Makovecz Program, Erasmus) is nehézkiesen sikerült tartalommal és elegendő számú hallgató felvételével szavatolni. A két egyetem képzési kínálata épp ezért elhanyagolható hatást gyakorolt a vajdasági magyar felsőoktatási térre. Ennek következtében a Szegedi Tudományegyetem és a kecskeméti Neumann János Egyetem képzései – különösen alapképzéseik – a gondoltnál jóval na-

gyobb figyelmet érdemelnek, amikor a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar fejlesztési stratégiáját kell meghatározni. Természetesen figyelembe kell venni a Szerbiában elérhető képzéseket is, mind magyar, mind pedig szerb nyelven. A magyarországi képzések esetében a Szegedi Tudományegyetem gyakorlatilag lefedi az összes tudományterületet, ezen belül is talán a természettudományok területén a legjelentősebb a szerepe. A kecskeméti Neumann János Egyetem képzési kínálatából pedig az derül ki, hogy leginkább a műszaki tudományokban jeleskedik, mindenekelőtt a gépkocsigyártás közelsége miatt. Ezek tanulsága, hogy a duális képzés és a versenypiac jelenléte is fokozott a felsőoktatásban, de még a kutatásokban is. Az alapképzésen kívül természetesen a mester- és doktori képzések is kulcsfontosságúak, azonban az a tapasztalatunk, hogy az alapképzés és az ezzel együtt járó szakmai gyakorlat helye jelentősen befolyásolja az egyetemisták életének további képzési helyszíneit. A szakosodás egy hozzáadott értéket ad, amellyel általában visszatérnek a tanulók a vajdasági magyar közösségbe. Meglepően nagy népszerűségnek örvend (természetesen a szegedi és a budapesti doktori képzések mellett) a pécsi Oktatás és Társadalom Neveléstudományi Doktori Iskola is. De azt tapasztaljuk, hogy azok a hallgatók mennek doktori iskolába, akik mindenképpen továbbtanulnának a mesterképzés befejeztével. Így a neveléstudományi/módszertani doktori iskola létrehozása a karon létfontosságú és elsődleges feladat, mind az egyetemisták legmagasabb szintű szakosítása, mind pedig a saját oktatói állomány utánpótlása szempontjából.

A fejlesztés egyértelmű iránya az új alapszakok létrehozása, azonban ehhez hozzátartozik, hogy az intézmény a létszámstop következtében 51 alkalmazottal működhet (34 oktatóval, továbbá 17 szak- és egyéb munkatárssal). Az új képzésekhez – az ügyes és előrelátó tervezés mellett – biztosan szükséges lesz a kar oktatói létszámának növelésére is. A már meglévő alapképzések akkreditálásánál eddig – a megfelelő oktatóhiány ellensúlyozására – nagy segítséget jelentett a Makovecz Program által biztosított vendégtanár-állomány.

A ma már szellemi hungarikumként jegyzett Pető-módszer szerbiai meghonosítása is a kar fejlesztésének egyik fontos alapképzése lehetne, hiszen a konduktív pedagógia egyik legfontosabb célkitűzése – függetlenül az életkortól – az, hogy tanulni tanítson, azaz a tanulási képességeket fejlessze abból a küldetésből kiindulva, hogy a mozgásukban – elsősorban központi idegrendszeri sérülés miatt – nehézséggel és kihívással szembesülő, bármely életkorú emberek életminőségének javítása a konduktív pedagógia által lehetséges.

A rövid ciklusú felsőoktatási képzések viszont lehetővé teszik, hogy rugalmasan és külső akkreditáció nélkül hozzunk létre olyan képzéseket, amelyek a munkába állást vagy a szükséges szakirányú továbbképzést szolgálják. Ilyen: a pedagógiai, pszichológiai, módszertani (PPM) képzés, az informatikai modul és a szerb mint nem anyanyelv tanítása.

Célok

- *A fejlesztési irányvonalak meghatározásakor figyelembe kell venni a közösség és a munkaerőpiac szükségleteit, valamint az oktatáspolitikai irányelveket is.*
- *Prioritás a meglévő képzések és programok továbbfejlesztése.*
- *A rövid ciklusú felsőoktatási képzések számának észszerű növelése.*
- *Új alapszakok létrehozása és az oktatók számának növelése. Kiemelt prioritás a kétszakos tanárképzés beindítása*

- A társadalomtudományok teljes spektrumának lefedése alap- és mesterképzésekkel, valamint doktori iskola működtetésével.
- A kutatás eredményességének növelése.

Javasolt intézkedések

1. intézkedés

A Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar infrastrukturális fejlesztéseinek befejezése után az intézmény oktatási és kutatási tevékenységének bővítése és újítása

Indoklás

A vajdasági magyarság egyetemi oktatással kapcsolatos elvárásai nagymértékben befolyásolják a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar működési, oktatási, kutatási és tudásátadási folyamatát és fejlesztését is. A kar teljes körű infrastrukturális fejlesztésének befejezésével megteremtődtek azok a külső feltételek, amelyek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az intézmény az itt élő magyarság egyik legfontosabb tudás- és kulturális központjává váljon, és hogy környezetére gyakorolt tevékenysége és hatása meghatározó legyen. Mindennek személyi és dologi feltételei vannak, amelyek szavatolása nélkül elképzelhetetlen a közoktatással, a felsőoktatással és a pedagógushivatással kapcsolatos elvárások huszonegyedik századi követelményeinek teljesítése. Szembe kell tehát nézni azzal a világméretű változással, amely az információs társadalmakat érintette, és amelyben az oktatás és a képzés a gazdasági versenyképesség javításának, a társadalom integrációjának, az emberi életminőség biztosításának egyik legfontosabb eszközévé válik. Épp ezért a pedagógusképzés tartalmi fejlesztése hozhat csak fokozatos javulást a jó képességű fiatalok felkészítésében, hogy korszerű szakmai nézeteket valló, sokoldalúan felkészült szakemberekké válhassanak. A pedagógusképzés biztosítja a nevelés-oktatás mindenkor személyi feltételeit, amelynek mindenkor hasznélvezője a közoktatás [7].

A Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar képzési feladatai mindenekelőtt a magyar kisebbségi pedagógusképzéshez kapcsolódnak, amelyeket nemcsak nemzeti közösségünk létszáma, területenként eltérő szervezetsége, intézményhálózata, nyelvallapota befolyásolja, hanem a kisebbségi léthelyzetből adódóan azok a közös jellemzők is, hogy a nyelv és kultúra átörökítésében kimagasló szerep hárul az óvodákra és az iskolákra. Lényeges tehát, hogy a pedagógusképzők, a pedagógusok, a pedagógusképzésben részt vevő intézmények, intézményvezetők szakértelmét együttműködő gyakorlatba és kultúrába kell ágyazni. Emellett prioritás a közösséggel és a versenypiacal történő intenzív együttműködés.

Feladatok

1. A hallgatói műhelyek és a tehetség gondozás mielőbbi újraindítása.
2. A szakmai gyakorlat mellett fontos minden szakirány hallgatói részére előadássorozatot szervezni.
3. Az akkreditált pedagógusképző programok számának növelése mindenekelőtt a hiányszakmák pótlása érdekében, mégpedig új képzések akkreditálásával.
4. A doktori iskola beindítása a karon.
5. A kar jelenlegi nevének megváltoztatása (Magyar Tannyelvű Társadalomtudományi Kar – Факультет друштвених наука на мађарском наставном језику) annak érdekében, hogy az intézmény már elnevezésében is tükrözze a benne folyó és gyarapodó oktatási és kutatási tevékenységet.
6. A Kar tudományos tevékenységének fejlesztése:
 - Társadalomtudományi kutatások elindítása a Kar keretein belül, valamint a tudományos kutatások további fejlesztése akkreditált tudományos intézményi formában, lehetőség szerint a vajdasági magyar tudományos kutatások magas szintű további intézményesítésével.
 - A Kar periodikáinak (Évkönyv, Módszertani Közlöny) tudományos minőségének a javítása.
 - Új szakok indítása: kommunikáció mester szak, kétszakos tanárképzés, kultúratudomány, avagy kulturális mediáció szak alapképzés, illetve rövidtávú képzések, (például pedagógusképzés az egész napos iskola részére), stb.

Célcsoport	A közoktatással, a felsőoktatással és a pedagógusszakmával kapcsolatos intézmények, azok hallgatói, oktatói.
Elvart eredmények, hatások	A pedagógusképzés megújítása, különös tekintettel annak tartalmi-módszertani megújítására; a korszerű pedagógiai módszertani eszköztár (komplex alapprogram) elemeinek alkalmazásával; a magyar felsőoktatás és a közoktatás rendszerszintű kapcsolatának fejlesztése a két oktatási ágazat közötti partnerség megteremtésével; ehhez kapcsolódóan a pedagógusképző felsőoktatási intézmények szakmai fejlesztése, az egyházi és civil szervezetek fokozott bevonása[7].
Indikátorok	A képzési szakok száma, az oktatók és a hallgatók létszáma, a fejlesztések nagysága és minősége.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Illetékes tartományi titkárságok, köztársasági minisztérium.

4.5.3. Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

Cél: Az alap- és mesterfokú magyartanárképzés fejlesztése, valamint az újvidéki Bölcsészettudományi Kar Irodalmi és Nyelvi Doktori Iskolája képzési programjaiban való fokozott részvétel.

Helyzetértékelés

Az újvidéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék 1959-ben kezdte meg működését az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának keretében. Hosszú ideig az egyedüli olyan felsőoktatási intézmény volt az egykori Jugoszláviában, majd Szerbiában, amelyben a magyar diákok teljes egészében anyanyelvükön folytathatták egyetemi tanulmányaikat. A Tanszéken alap-, mester- és doktori stúdiumon folyik oktatás. A bolognai rendszernek megfelelően négyéves tanulmányok keretében alapképzettségű magyar nyelv és irodalom szakos bölcsészeket képez, akik lektorként, újságíróként, szerkesztőként, kulturális és művészeti menedzserként, könyvtárosként, szerb–magyar mű- és szakfordítóként, tolmácsként helyezkedhetnek el. Az ötödik év elvégzése arra jogosítja fel a hallgatókat, hogy mesterképzettségű magyar nyelv és irodalom szakos tanári oklevelet szerezzenek. A doktori stúdium a filológiai tudományok doktora cím elnyerését teszi lehetővé.

Célok

- *A tehetséges diákok felkutatása és mentorálása már a középiskolában.*
- *A magyartanár-, az újságíró-, a szövegalkotó- és szövegszerkesztő-, a fordító-utánpótlás feltételeinek javítása.*
- *A minoritáspoétikai irodalmi kutatások továbbfejlesztése és közoktatási célú felhasználásának biztosítása.*

- A nyelvészeti kutatások feltételeinek megteremtése a Tanszéken, valamint ezek hozzáférhetővé tétele a felhasználók széles köre számára.
- A magyartanárok folyamatos továbbképzése.
- A Tanszék tehetségponti akkreditációjának megújítása.
- A Tanszék tudományos profilja (az irodalmi minoritáskutatás és a nyelvészeti-dialektológiai névtani kutatás) kutatási eredményeinek hozzáférhetővé tétele elsősorban a magyartanárok, de a kulturális élet egyéb szereplői számára is.
- A középiskolások szülőföldön való tanulásának és további boldogulásának elősegítése, tehetséggondozás az egyetemi oktatásban, a hallgatók kreativitásának fejlesztése, a gyakorlati képzés bővítése, kisebbségi intézményeink kádergondjainak enyhítése.
- Hosszú távú cél a kétszakos magyartanárképzés beindítása, azaz a minor magyartanárképzés bevezetése, aminek különösen a szórványban lenne nagy jelentősége, amihez viszont a jelenlegi akkreditáció módosításán kívül a jogi keretek megváltoztatására is szükség van.

javasolt intézkedések

1. intézkedés	A Tanszék népszerűsítésének támogatása, tehetséggondozás és szakmai gyakorlatok bővítése.
Indoklás	Oktatási és kulturális intézményeink állandó káderhiánnyal küszködnek. A 2022 őszétől érvényes akkreditált tanulmányi program keretében lehetőség van több olyan szakmai gyakorlat beiktatására, amelyek sikeres megvalósítása ennek felszámolására irányul. Mindez kifejezett tehetséggondozó és -gondozó jellegű munka keretében történik.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A Tanszék honlapjának megújítása, interaktív kapcsolat az online felületeken a középiskolai diákokkal, a Virtuális Magyar Tanszék működtetése. Nyílt napok szervezése, a szélesebb körű érdeklődésére is számot tartó tanszéki kulturális programok szervezése (pl. könyvbemutatók, író-olvasó találkozók, koncertek stb.). 2. Egyéni és kiscsoportos foglalkozások szervezésének támogatása középiskolásoknak az egyetemi hallgatók és az oktatók bevonásával. 3. Mentorprogram kidolgozásának támogatása. Vetélkedők és irodalmi találkozók társszervezése a Tanszéken, részvétel a vajdasági felsőoktatást népszerűsítő rendezvényeken, a továbbtanulási ismeretek átadása, segédanyagok kidolgozása, létrehozása. 4. Tanárképzési feladatok készítésének támogatása és megoldása workshopok keretében. Együttműködés a vajdasági kulturális intézményekkel a szakmai gyakorlatok lebonyolítása érdekében, fordítói műhelymunkák megvalósítása, újságírói gyakorlatok végzése. 5. Felkészítés szövegszerkesztő és -gondozó munkák végzésére. Feladatlapok, oktatási segédanyagok készítésének támogatása. 6. Projektorientált szemlélet erősítése a hallgatók körében, a kulturális projektmenedzsment alapjaival való megismerkedés. 7. Különböző tematikájú hallgatói tréningek szervezésének támogatása. 8. Digitális műveltség fejlesztése, program- és eszközfejlesztés támogatása; médiaműhely működtetésének és eszközbeszerzésének támogatása.

Célcsoport	Középiskolások, egyetemi hallgatók, a feladatok létrehozásában és lebonyolításában a tanszék tanárai és hallgatói.
Elvart eredmények, hatások	Felkelteni az érdeklődést a magyar nyelv és irodalom iránt, valamint felhívni a figyelmet a Tanszéken folyó kreatív és oktatómunkára. Imázsépítés, létszámnövekedés, kreativitásfejlesztés, tehetségazonosítás, tehetséggondozás, tehetségtanácsadás, hálózatosodás.
Indikátorok	A programokon részt vevők száma, a Tanszékre jelentkezők száma, a tanszék online felületeinek nézettségi mutatói, visszajelzések, elégedettségi mutatók, médiaszereplések.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Középiskolai magyartanárok, egyetemi hallgatók, elektronikus média, online és írott sajtó, könyvkiadók, mű- és szakfordítók.

2. intézkedés	Tudományos konferenciák szervezése és a tudományos ismeretek közléscseréje a kulturális szférában
Indoklás	Az újvidéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék a 21. század fordulóján megújuló profillal lép az oktatás és a tudomány kiemelkedő intézményeinek sorába. Célunk megismertetni a kulturális élet résztvevőivel törekvéseinket, amelyek a kisebbségi élet szempontjából is fontosak. Az irodalmi minoritáspoétikai kutatás és a névtani-dialektológiai nyelvészeti kutatások megismertetése ezeknek a törekvéseknek a gyakorlati értékére, a kisebbségi élet sajátosságaira hívja fel a figyelmet.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Irodalmi és nyelvészeti konferenciák szervezésének támogatása, tudományos publikációk megjelentetésének, tudománynpszerűsítő előadások megtartásának támogatása. 2. A tudományos-oktatói utánpótlás biztosításának támogatása a Tanszéken. 3. Újabb nemzetközi tudományos és oktatási együttműködések kialakítása. 4. A hallgatók és az oktatók nemzetközi tudományos életbe való bekapcsolódásának segítése. 5. A Vajdaságban magyar nyelven megjelenő tudományos folyóiratok besorolásának és értékelésének magasabb szintre emelése. 6. A diák- és tanárcsereprogramokban való részvétel serkentése.
Célcsoport	Egyetemi kutatók, tanársegédek, egyetemi hallgatók, tanárok, értelmiségiek, a kisebbségi kultúra iránt érdeklődők.
Elvart eredmények, hatások	Amellett, hogy a kutatók elmélyítik tudományos ismereteiket, hozzájárulnak ahhoz, hogy a nagyközönség is megismerje kisebbségi életünk fontos irodalmi és nyelvi jelenségeit, felhívja a figyelmet irodalmunk értékeire és nyelvünk ápolásának fontosságára, mind a Kárpát-medencében, mind pedig világviszonylatban. Imázsépítés, tudománynpszerűsítés, a kisebbségi irodalom értékeinek népszerűsítése, a magyar nyelv iránt érdeklődők táborának növelése.
Indikátorok	Konferenciák száma, megjelent nyomtatott és elektronikus publikációk, előadások száma, tudománymetriai mutatók, együttműködések száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Vendégkutatók, vendégoktatók, a tudományos folyóiratok illetékes szerbiai szakbizottsága.

3. intézkedés	Tanári továbbképzések és oktatási segédanyagok létrehozásának támogatása
Indoklás	A magyartanárképzés nem áll meg azon a ponton, hogy egyetemi oklevelet szereznek a hallgatók. A kapcsolat folyamatos az oktatás résztvevőivel. Az új tudományos eredmények megismertetése elengedhetetlen. A magyartanárokkal való kommunikációnak folyamatosnak kell lennie a szakmai fejlődés lehetőségeinek biztosítása végett.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Támogatásnyújtás a tanári továbbképzések szervezésében, előadások megtartásában, vitafórum megrendezésében egy-egy oktatási kérdés kapcsán. 2. Szükség szerint segédanyagok készítésének támogatása. 3. Digitális tananyagok fejlesztésének támogatása. 4. Az anyanyelvi és nyelvhelyességi verseny koordinációja, tesztek készítése. 5. Részvétel a magyar nyelv és irodalom tantervek kidolgozásában, a tankönyvek írásában, az állami érettségi kidolgozásában.
Célcsoport	Általános iskolai és középiskolai magyartanárok, egyetemi hallgatók.
Elvart eredmények, hatások	A tanárok még nyitottabbá válnak az új oktatási módszerek befogadása iránt; kellő kritikával viszonyulnak az oktatási kérdésekhez, s ennek rendszeres fórumot biztosítunk; megismerik az új irodalmi és nyelvészeti kutatások eredményeit, sikereiből téve így az oktatást. Az oktatás színvonalának fejlesztése, a kisebbségi oktatási kérdések felszínre kerülése, innovatív tudásátadás.
Indikátorok	Tanári továbbképzések száma, tanári továbbképzések résztvevőinek száma, elégedettségi mutatók, oktatási segédanyagok, a kisérettségi eredményei.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Vendégoktatók, kutatók, egyetemi tanárok.

4.5.4. Szabadkai Műszaki Szakfőiskola

Cél: Hogy a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola működési modellváltásával a régió új tudományos és technológiai alapú gazdasági fejlődésének az inkubátora legyen.

Helyzetértékelés

Térségünkben nem kielégítő azoknak a felsőoktatási intézményeknek a kínálata, amelyekben akkreditált műszaki képzés folyik. Ebben a térségben kizárólag a Szabadkai Műszaki Szakfőiskolán folyik villamosságtan és számítástechnikai mérnöki képzés, ezenkívül gépészmérnökképzés, műszaki menedzserképzés, illetve interdiszciplináris, multidiszciplináris és transzdiszciplináris felsőfokú képzés (mechatronika), mind szerb, mind pedig magyar nyelven.

Ugyanakkor figyelembe véve a térség ipari struktúráját és a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola szerepvállalását ebben a gazdasági környezetben, arra lehet következtetni, hogy évente több száz mérnökre van szükség, akár Bachelor-diplomával rendelkező szakemberekre, akár Master végzettségű mérnökökre, akár a különféle műszaki területeken szerzett doktori címmel rendelkező mérnökökre is.

Az oktatási intézmény egy hatszintes épületben működik, amelynek területe csaknem 5000 négyzetméter. Három nagy előadóterem, 13 tanterem, saját könyvtár, valamint 16 laboratórium található benne. A termekben a standard felszereléseken (székeken, asztalokon, tanári katedrán, táblán stb.) kívül korszerű audiovizuális oktatási eszközök is megkönnyítik a képzést. A szaktantermek közül érdemes külön is kiemelni a mechatronikai laboratóriumot, amelybe az elmúlt években jelentős beruházások történtek saját, alapítói, magyarországi, IPA-, külföldi alapítványi, céges és egyéb forrásokból.

Célok

- *A megújuló intézmény közösség-szervező, felzárkóztató, mobilizációs és a társadalmi bizalmat erősítő tevékenysége által biztosítsa mind a tudáshoz való közösségi hozzáférést, mind a helyi gazdasági fejlődéshez, társadalmi innovációhoz való hozzájárulást.*
- *A Szabadkai Műszaki Szakfőiskola infrastruktúrájának és felszereltségének korszerűsítése, teljes körű megújítása.*
- *Hallgatók lakhatási, sportolási és étkeztetési lehetőségeinek javítása.*
- *A Szabadkai Műszaki Szakfőiskola akadémiai felsőoktatási intézménnyé fejlesztése.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	A Szabadkai Műszaki Szakfőiskola épületének felújítására és felszerelésének korszerűsítésére irányuló törekvések támogatása
Indoklás	Az intézmény jelenleg egy 1961 és 1963 között épült épületben működik, amely a külső szigetelés, a tető, a nyílászárók, illetve a külső elektromos vezetékeket illetően elfogadható állapotban van, viszont belső épületgépészeti szempontból nagy szükség mutatkozik a teljes körű felújításra és akadálymentesítésre. Az épülethez kisebb udvar is tartozik, amelynek jelentős része parkolóhelyként működik. A tanárok, illetve az alkalmazottak által használt termék bútorzatának jelentős része a múlt század hatvanas éveiből származik. A tanterem nagyobb részének bútorzata megfelelő, viszont több tanteremben szükség van korszerűsítésre. A termekben a standard felszerelés (székek, asztalok, tanári katedra, tábla) mellett modern audiovizuális oktatási eszközök is részei az oktatásnak. A laboratóriumi felszerelés – a mechatronikai laboratórium, illetve három számítógépes szakterem kivételével – jelentős korszerűsítésre szorul.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az épület víz- és szennyvízhálózata felújításának támogatása. 2. A mellékhelyiségek felújításának támogatása. 3. A villanyhálózat felújításának támogatása. 4. A belső informatikai vezetérendszer felújításának támogatása. 5. Új lift kialakítása, illetve szükség szerint egyes szinteken akadálymentesítés támogatása. 6. Az udvar kibővítésének támogatása a Harambašić utca felől. 7. Új irodai bútorzat beszerzésének támogatása. 8. Új tantermi bútorzat beszerzésének támogatása. 9. Laboratóriumok korszerűsítésének támogatása.
Célcsoport	Hallgatók, főiskolai személyzet.

Elvárt eredmények, hatások	Az intézmény épületének és hálózati infrastruktúrájának teljes körű felújítása, valamint korszerűsítése a 21. századi igényekkel és elvárásokkal összhangban. A korszerűsítés után az intézmény a régióban piaci előnyre tehet szert, mindenekelőtt a műszaki tudományok területén.
Indikátorok	Víz- és szennyvízhálózat, mellékhelyiségek, villanyhálózat, belső informatikai vezetékhálózat felújítása, új lift, az épület minden szintjén akadálymentesítés, az udvar kibővítése. Új bútorzat száma, a felújított tanteremek száma, a korszerűsített laboratóriumok száma.
Határidő	2026.
További partnerek	Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, illetékes tartományi titkárság és köztársasági minisztérium, Nemzetpolitikai Államtitkárság, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., illetékes magyarországi minisztérium.

2. intézkedés	A hallgatók lakhatási, sportolási és étkeztetési lehetőségeinek javítása az egységes szabadkai felsőoktatási térben
Indoklás	Szabadkán a hallgatók lakhatása és étkeztetése többnyire két kollégiumban lehetséges. A hallgatók sportolási lehetőségei viszonylag korlátozottak. Mindkét kollégium viszonylag távol van az intézménytől, és területileg úgy vannak kialakítva, hogy elsősorban a Építőmérnöki Kar és a Közgazdasági Kar hallgatóit szolgálják ki. A Szabadkai Műszaki Szakfőiskola közelében sem kollégium, sem pedig étkezési lehetőség nincsen, valamint a sportolási lehetőségek sem adóttak.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 100–150 hallgató számára kollégium építése a főiskola közvetlen közelében. Napi 300–500 hallgató (esetleg oktató és szakmunkatárs) étkezésére alkalmas étterem kialakítása. Tornaterem építésének támogatása.
Célcsoport	Hallgatók, főiskolai személyzet.
Elvárt eredmények, hatások	Az ilyen jellegű fejlesztés sokkal vonzóbbá tenné az intézményt a hallgatók számára, és emelné a hallgatók életszínvonalát, de sokat lendítené az intézmény piaci versenyképességén is a régióban.
Indikátorok	Új kollégiumépület, új kollégiumi étterem, új tornaterem.
Határidő	2026.
További partnerek	Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, illetékes tartományi titkárság és köztársasági minisztérium, Nemzetpolitikai Államtitkárság, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., illetékes magyarországi minisztérium.

3. intézkedés	A Szabadkai Műszaki Szakfőiskola akadémiai felsőoktatási intézménnyé fejlesztésének támogatása
Indoklás	<p>Az felsőoktatás Szerbiában általánosságban az akadémiai oktatást jelenti, a középiskolások „egyetemre” akarnak iratkozni, összezavarja őket és a szülőket is a „szakfőiskolai” és „akadémiai” felsőoktatás megkülönböztetése. Maga a szerbiai felsőoktatási törvény is óriási különbséget tesz a két oktatási profil között, és korlátozza a továbbtanulási lehetőségeket szakfőiskolai ágon, habár a valóságban az akkreditációs feltételek azonosak, illetve gyakorlatilag azonosak, így viszonylag értelmetlen a felsőoktatás ilyen jellegű megosztása különösen azokban a városokban-régiókban, ahol nincsenek egyetemi, csak szakfőiskolai központok. Ezekben a régiókban a felsőoktatási képzés különösen felértékelődik, mivel az oktatási, kutatási és tudományos tevékenységek mellett ezek az intézmények átveszik az adott környezet intellektuális, illetve kulturális központ szerepét is, és meggátolják a fiatalok elvándorlását.</p> <p>A szerbiai oktatásfejlesztési stratégia kiemeli az emberi erőforrások fontosságát, valamint az oktatásba, képzésbe és fejlesztésbe történő befektetések jelentőségét a gazdasági növekedés elérése, a versenyképesség fokozása és a munkanélküliség csökkentése érdekében. Épp ezért ezeknek a felsőoktatási intézményeknek legfőbb feladata: (1) az oktatási és képzési rendszerek minőségének és hatékonyságának javítása a tudásalapú társadalom új igényeivel és követelményeivel összhangban; (2) az oktatáshoz és képzéshez való hozzáférés az élethosszig tartó tanulás, gyorsabb elhelyezkedés, karrierfejlesztés, az esélyegyenlőség és a társadalom összetartásának elveivel összhangban; (3) az oktatás és képzés megnyitása a lehető legszélesebb közösségek számára, a munka és a társadalom sikeresebb összefonódása és a globalizáció hozta kihívások megoldásában.</p> <p>Ebből kifolyólag a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola fejlődését csakis olyan akadémiai felsőoktatási intézményként tudjuk elképzelni, amely mind a munkaerőpiaci igényeknek, mind pedig a társadalmi elvárásoknak eleget tud tenni.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A működési modellváltáshoz szükséges a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola szakmai, gazdasági és politikai indokoltság megfogalmazása, mindenekelőtt a felsőoktatás regionális orientációs szerepének hangsúlyozásával, valamint a versenyképes tudásszolgáltatással, és a piacképes ismeretek biztosításával. 2. Ebben a folyamatában fontos, hogy az intézmény jelentős döntéseit továbbra is a szakfelelősök hozzák meg, azaz hogy az intézmény elsődleges szerveződési módja a kar helyett a képzési (kutatási) program maradjon. 3. Az intézmény akadémiai intézménnyé alakítása.
Célcsoport	Hallgatók, oktatók, a régió közösségei.
Elvart eredmények, hatások	A fiatalok többsége saját, állandó lakhelye szerinti régióban, azaz szülőföldjén és anyanyelvén folytathatná felsőfokú tanulmányait. Az ilyen jellegű fejlesztésnek köszönhetően az intézmény sokkal attraktívabbá válna a hallgatók számára, és emelné a végzett hallgatók életszínvonalát is. Ezenkívül az ilyen jellegű korszerűsítés a mostaninál sokkal kedvezőbb piaci előnyhöz juttatná az intézményt a műszaki tudományok területén tevékenykedő többi felsőoktatási intézménnyel szemben.
Indikátorok	Hallgatói létszám.
Határidő	2026 szeptembere.
További partnerek	Szabadkai Műszaki Szakfőiskola, helyi önkormányzat, illetékes tartományi titkárság és köztársasági minisztérium.

4.5.5. Az Európa Kollégium szakkollégiumi rendszerének kiterjesztése, bővítése és megújítása

Cél: A kollégium jó hírnevének megőrzése, megfelelés az új kihívásoknak és változásoknak, az intézmény minőségi tehetséggondozó és szakkollégiumi munkájának biztosítása, szem előtt tartva a kollégisták biztonságát és fejlődését szolgáló elvárásokat, valamint a közösségünket és nemzetünket szolgáló érdekeket.

Helyzetértékelés

A 2015 óta működő Európa Kollégiumban kialakult egy megbízható működési rendszer, amelyet az intézmény előre mutató lendülete, a kollégistákkal kialakított együttműködés, kellő munkamegosztás, valamint a belső eljárásrend szerinti feladatvégzés jellemez.

Az elmúlt időszakban nem csökkent a kollégium lakóinak létszáma, vagyis az intézmény folyamatosan teljes kapacitással működött. A számok bizakodásra adnak okot, tény viszont az is, hogy a vajdasági általános iskolákban nem valami kecsegtető a magyar diákok létszáma, főként a kedvezőtlen születési arányszám és az elvándorlás miatt, ami a jövőben kihathat a kollégium lakóinak a fogyatkozására.

Az intézményt törvény kötelezi az épületen végzett karbantartási munkálatokra, melyeket rendszeresen, előre tervezett és meghatározott időszakokban elvégez. Ezek a következők: a trafóállomás éves karbantartása; az elektromos hálózat felülvizsgálata és ellenőrzése; a hőszivattyúk éves karbantartása; a gázblokk (kazán, gázbefúvó, gázvezetékek) éves karbantartása; a dízelgenerátor éves felülvizsgálata és ellenőrzése; a tűzoltó készülékek felülvizsgálata és ellenőrzése; a tűzoltó készülékek/palackok megvizsgálása magas víznyomással; a tűzcsaphálózat rendszeres felülvizsgálata és ellenőrzése; a vészvilágítás felülvizsgálata és ellenőrzése; a tűzjelzők felülvizsgálata és ellenőrzése; a villámvédelem felülvizsgálata és ellenőrzése; a felvonó rendszeres karbantartása, felülvizsgálata és ellenőrzése; a vízellátó szivattyúk rendszeres felülvizsgálata és ellenőrzése; a füstgázelszívó berendezések rendszeres felülvizsgálata és ellenőrzése; a gázjelző felülvizsgálata és ellenőrzése; a tűzoltó tömlők felülvizsgálata és ellenőrzése magas víznyomással; a szolgálati autók rendszeres karbantartása; a párna, paplanok mosása; a szőnyegek, székek, matracok mosása és mélytisztítása.

Az épület fokozott igénybevétele és az idő múlása miatt az átlagosnál nagyobb odafigyelésre és rendszeresebb karbantartásokra van szükség. Az elmúlt évek során a legkülönbözőbb üzemzavarok, meghibásodások fordultak elő, amelyek leginkább az épület energetikai rendszereit érintették (a hűtési és fűtési rendszereket, a csőhálózatokat, a vízvezetékeket és más épületgépészeti berendezéseket), melyek egy nagyon összetett rendszert alkotnak. Ez a bonyolult rendszer szolgálja a lakók biztonságát és komfortérzetét. Ezeknek a drága berendezéseknek a javítása vagy beszerzése hatalmas költséggel és gyakran hosszú várakozással jár, ami megengedhetetlen egy épületben, amely csaknem 400 kollégistának nyújt otthont, különösen a téli időszakban, amikor a fűtés vagy a melegvíz hiánya elfogadhatatlan. Az elmúlt évek tapasztalata

megmutatta azt, hogy ami elromolhat, az el is romlik. Az épületgépészeti rendszerek nagy hiányossága, hogy a tervezés során nem irányoztak elő tartalékmegoldásokat, melyekkel áthidalhatók lennének az effajta meghibásodások.

Nagyon fontos, hogy a váratlan meghibásodásokat a lehető legrövidebb időn belül kiküszöböljük. Sok esetben fordult elő például csőtörés, mely hatalmas vízkárokat is okozhat az épület szerkezetében, valamint a berendezésekben, a bútorokban. Az elektromos hálózaton történő váratlan meghibásodások szintén nagy kihatással lehetnek a legfontosabb energetikai és számítógépes rendszerekre.

Célok

- Szakmailag, közösségileg és nemzeti identitásban erősíteni és segíteni a kollégisták fejlődését.
- Külön figyelmet fordítani a hallgatók tudományos és kutatói tevékenységének ösztönzésére, a tehetséggondozásra, az önkitaljesedésre, a kultúra iránti érdeklődésre, a nemzeti és vallási hagyományok ápolására, történelmi értékeink megőrzésére.
- A kollégisták, függetlenül attól, melyik egyetemi karon tanulnak tovább, azonos környezetben és feltételekkel férhessenek hozzá a szakkollégiumi programokhoz, kamatoztassák az ezekből eredő élményeket
- A kollégisták minél nagyobb mértékben történő bevonása a tervezésekbe, szükségleteiket és igényeiket figyelembe véve, azoknak eleget téve, továbbá minél korszerűbb eszköz- és feltételrendszerek segítségével biztosítani számukra az együttműködést és az egymás közötti kommunikációt.
- A kollégium célja, hogy folyamatosan teljes vagy a lehető legnagyobb kapacitással működjön, ami legalább 370–380 kollégista elhelyezését és foglalkoztatását jelenti tanévenként.
- Az épület állagának megóvása, a rendszeres karbantartások, a belső és külső terek és eszközök állapotának folyamatos követése, a felújítások, korszerűsítések, az eszközök, berendezések állománypótlása szükségességének megállapítása és a nélkülözhetetlen pénzeszközök biztosítása..
- Megelőzni a rendszerbeli kieséseket, vagy azok időtartamát a lehető legrövidebb időre csökkenteni.

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	A szakkollégiumi tevékenység fejlesztése
Indoklás	A kollégium megalapításának céljai, a megfelelő bentlakási feltételeken kívül, csakis a színvonalas, minőségi szakkollégiumi programok által valósulhatnak meg.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A beilleszkedési vagy a nyelvi akadályok miatt tanulási nehézségekkel küzdő hallgatók felzárkóztatásának támogatása. 2. Minél több lehetőség teremtése ahhoz, hogy a kollégisták szerepeljenek rendezvényeken, tudományos konferenciákon, abból a célból, hogy a megfelelő szakmai tudáson kívül jó kommunikációs készséggel is rendelkezzenek. 3. Az intézményi hagyományápoló és a hagyományteremtő munka kiemelt támogatása, valamint a hallgatók részvételének támogatása az újvidéki magyarság és általában az újvidékiek szempontjából fontos kulturális eseményekben. 4. Fontos, hogy a nevelőtanárok biztassák és segítsék a kollégistákat abban, hogy minél nagyobb mértékben bekapcsolódjanak a műsorok zenei és irodalmi színesítésébe. 5. Olyan továbbképzési lehetőségek feltárása, amelyek a nevelőtanárok motivációját és módszertani kultúráját is erősítik. 6. Az intézményben zajló programok tekintetében a kollégiumot nyitottabbá és elérhetőbbé kell tenni a nem bentlakó magyar anyanyelvű hallgatók részére is. 7. Az intézményi eredmények nyilvántartása és elemzése.
Célcsoport	Az Európa Kollégium kollégistái.
Elvárt eredmények, hatások	Identitásában erős, szakmailag felkészült magyar értelmiség.
Indikátorok	Elégedett kollégisták, teljes kapacitással működő kollégium.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Európa Kollégium, Nemzetpolitikai Államtitkárság, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., illetékes tartományi titkárságok.

2. intézkedés	Az Európa Kollégium kollégistái létszámának megőrzése
Indoklás	A kollégium létjogosultságának megőrzése. A vajdasági magyar érdekeinket szolgáló intézményeknek, szervezeteknek, hatósági szerveknek a magyar oktatás irányába tett erőfeszítései, továbbá az anyaországi gazdaságfejlesztési támogatások, valamint a nemzetünk szülőföldön való megmaradására és erősítésére irányuló programok támogatása bizakodásra adnak okot abban a tekintetben, hogy a veszélyt jelentő tendenciák megfordíthatók. Ezekre továbbra is nagy figyelmet kell fordítani, illetve fokozottabban foglalkozni a diákok szerb nyelvtudásának erősítésével már óvodás és kisiskolás koruktól kezdve.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az intézmény népszerűsítése. 2. A vajdasági magyar ajkú középiskolások időben történő tájékoztatása a kollégium nyújtotta lehetőségekről (a Magyar Nemzeti Tanáccsal közösen szervezett népszerűsítő körutak, ismeretterjesztő füzetek nyomtatása és kiosztása, a kollégiumba látogató érdeklődő csoportok és egyének fogadása, illetve az oktatási kiállításokon való részvétel).

Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 3. A népszerűsítési folyamatokba bevonni a felsőéves kollégistákat és a kollégium hallgatói érdekképviseletének (EKHÉK) tagjait. 4. Megkülönböztetett figyelmet fordítani az újonnan beköltözött kollégistákra, felzárkóztatásukra és segítségükre, ezáltal csökkenteni a lemorzsolódást, ami az elsőéves hallgatók körében a legjellemzőbb.
Célcsoport	A vajdasági magyar általános és középiskolások, szülők, kollégisták.
Elvárt eredmények, hatások	A magyar közösségek megerősödése, a kollégium kapacitásainak feltöltése.
Indikátorok	A kollégiumban lakó kollégisták száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Európa Kollégium, illetékes tartományi titkárságok.

3. intézkedés	Az épületen végzett rendkívüli karbantartásokra és befektetésekre, eszközcserére állandó pénzeszközök biztosítása
Indoklás	A karbantartások során az előrelátó és megelőző megoldások mellett nagyon fontos a tervezett meghibásodásoknak a lehető legrövidebb időn belüli elhárítása. Az évek múlásával szükséges lesz elvégezni más karbantartásokat és beruházásokat is, melyek az épületnek és berendezéseinek az állapotát hivatottak megőrizni, illetve a meghibásodott, amortizálódott eszközök cseréje is elengedhetetlen.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gyors hibaelhárítási rendszer kidolgozása. 2. Tartalék alkatrészek beszerzése és raktározása, valamint alternatív karbantartási megoldások keresése. 3. Az épület ütemezett és folyamatos felújítása prioritások felállításával.
Célcsoport	A kollégium vezetősége, karbantartók, külső szakmunkatársak, a kollégium nevelői és hallgatói.
Elvárt eredmények, hatások	Az épület állagának megóvása, a rendszeres karbantartások, a belső és külső terek és eszközök állapotának folyamatos követése, a felújítások, korszerűsítések, az eszközök, berendezések állománypótlása szükségességének megállapítása és a nélkülözhetetlen pénzeszközök biztosítása. A rendszerbeli kiesések megakadályozása vagy azok időtartamának a lehető legrövidebb időre csökkentése.
Indikátorok	Folyamatos és zavartalan üzemelés, a meghibásodások száma, a karbantartási munkálatok mennyisége.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	A kollégium vezetősége, karbantartók, külső szakmunkatársak.

4.5.6. Magyarországi felsőoktatási intézmények vajdasági konzultációs központjainak fejlesztése

Cél: Egyre több, a piac igényeit kielégítő, magyar nyelvű felsőoktatási képzést kínálunk a továbbtanuló vajdasági magyar fiataloknak.

Helyzetértékelés

A magyarországi felsőoktatási intézmények a következő indíttatásból hozhatnak létre külföldi képzéseket:

- Hallgatói bázis bővítése.
- Gazdasági kapcsolatok bővítése.
- Nemzetpolitikai indíttatás.
- Egységes Kárpát-medencei tudományos tér kialakítása.
- Helyi (határon túli) oktatásszervezők megkeresése reális igények felkínálásával.

A kihelyezett képzések megvalósításának módjai: (1) a határon túli egyetemek felkeresése, oktatási programok összehangolása és magyar nyelvű oktatók biztosítása (pl. Újvidéki Egyetem Közgazdasági Kara Szabadkán); konzultációs központokon keresztüli munkaszervezés és a feltételek megteremtése (pl. a MATE Zentai Konzultációs Központja); oktatásszervezői, hallgatói önkormányzati, tanulmányi irodák kihelyezése határon túlra, viszont az oktatás az anyaintézményben történik pl. Szegedi Tudományegyetem Konzultációs Központja Zentán és más városokban.

A konzultációs központokban történő oktatásszervezés esetén az anyaintézmény biztosítja az oktatási programot, és a megvalósításához szükséges minősített oktatói háttérrel. Biztosítja továbbá a magyarországi gyakorlatok helyszínéül szolgáló tangazdaságokat, laboratóriumokat és mintagazdaságokat, valamint az ügyintézéshez szükséges humánerőforrást és irodai szolgáltatást. A határon túli tagozat konzultációs központja működhet civil szervezeti formában, de legjellemzőbb rá az alapítványi forma. Biztosítja az oktatás lebonyolításához szükséges tantermeket, munkáltató gyakorlati teret, szemléltető gyakorlatokhoz szükséges mintagazdaságokat, valamint a hallgatók felkészítését segítő humánerőforrás-bázist (konzulens tanárok), akik egyben kapcsolati rendszert jelentenek a hallgatók helyi beilleszkedéséhez és a térség viszonyainak megismeréséhez. A konzultációs központ felszereltsége az oktatott szakterület szükségleteihez mérten változhat. Változhat továbbá az oktatás céljait szolgáló eszközök tulajdonviszonyaiban is, melyre példát a MATE Zentai Konzultációs Központja alapján hozhatunk fel: vannak olyan gyakorlati eszközök (laboreszközök, tangazdasági kerti gépek, kéziszerszámok stb.), amelyek a konzultációs központot üzemeltető alapítvány tulajdonai, de vannak olyanok is, amelyeket a tagozat bemutat, és amelyek használatával esetleg diplomamunkákhoz szükséges műveleteket végeznek, ezek viszont partnerszervezeteknél, mintagazdaságok tulajdonosainál találhatók, s szakmai együttműködés, szakmai együttműködés alapján használja csak őket a tagozat.

A konzultációs központokat tehát komplex módon lehet fejleszteni az alábbi tekintetben:

- a konzultációs központokban oktatott szakok száma és szintje (konzultációs alap- és mesterképzések, felsőfokú szakképzések, felnőttképzések, szakirányú továbbképzések, tanfolyamok stb.);
- a hallgatók felkészülése, a képzés minőségét célzó szolgáltatások és körülmények (épület, oktatástechnikai eszközök, s egyéb körülmények);
- a képzésben részt vevő konzulensi bázis szakmai felkészültsége és versenyképessége (konferenciák támogatása, továbbképzési programok támogatása, fejlesztési projektekben való részvétel biztosítása, PhD-képzés támogatása, és olyan intézményekkel való aktív együttműködés, amelyekenél a konzulensek munkahelye található: ilyen például magyarkanizsai Beszédes József Mezőgazdasági és Műszaki Iskolaközpont, AgCo Kft, Zentai Mezőgazdasági Állomás stb);
- a konzultációs központ épületi és infrastrukturális körülményrendszere, melyek a tantermek, az oktatástechnikai eszközök, a könyvtárállomány fejlesztése, a digitális tananyagfejlesztés, a laborfejlesztés, a tangazdaság fejlesztése stb.

Lehetőség nyílik a konzultációs központtal együttműködő gazdaságok fejlesztésére is, pl. szaktanácsadás, közös pályázatok, hallgatói munka, kapcsolatépítés, népszerűsítés stb. által. Ugyancsak a nemzetközi fejlesztésekbe történő bekapcsolódásra Kárpát-medencei vagy nemzetközi szintű programok által: Digitális Jólét Programban való részvétel, EFOP programokban való részvétel (tananyagfejlesztések, kurzusok lebonyolítása), Digitális Agrárakadémia (törzsanyagok és tananyagadaptációk elkészítése, nemzetközi hallgatói programok és versenyek), Makovecz Program, Agrovirtus verseny stb.

A leírtakat egy SWOT-elemzéssel lehetne talán a legszemléletesebben összefoglalni:

Erősségek: gyors reakcióképesség; a gazdaság igényeihez való alkalmazkodás; helyi igények kielégítése; európai szemléletmód; több tanár tanít egy tantárgyat; széles körű kitekintés a szakterületre; gyakorlati tanácsadás során kiemelkedő személyek bevonása a konzulensi feladatok elvégzésébe.

Gyengeségek: a konzultációs központ technikai felszereltsége elmaradhat egy egyetemi központétól, mivel lényegesen kisebb pénzügyi kerettel támogatják a működését, mint az egyetemeket; helyi humán erőforrás hiánya; gyengébb felkészültségű humán erőforrás; nincs biztosítva a tudományos előmenetel.

Lehetőségek: könnyebb reakcióképesség a gazdaság igényeinek kielégítésére, lehetőség a gyorsabb átorientálódásra.

Veszélyek: jogi környezet hiánya, támogatás megszűnése.

A kisebbségi létben élő közösségek egyre nehezebben tudják elhelyezni a magas szintű szaktudással vagy akadémiai képesítéssel rendelkező szakembereiket, ami egy idő után a humán erőforrás drasztikus fogyatkozásához, az irányítani és fejleszteni képes emberek számarányának csökkenéséhez s a magas szinten oktatni képes emberek elvesztéséhez vezet. Markáns problémák akkor merülnek fel, amikor olyan gazdasági szereplők jelennek meg a térségben, akik magas szintű szaktudást követelnek meg a munkavállalóiktól, s ilyen esetekben a kisebbségi közösségek rosszabb helyzetben vannak, mint a többségi nemzet.

A vajdasági térségben jelen pillanatban három intézmény működik konzultációs központként: a Szekeres László Alapítvány Szabadkán, a Magyar Polgári Kaszinó Zomborban és a Pro Scientia Naturae Alapítvány Zentán. A Zentai Konzultációs Központban kb. 100 aktív diák tanul kertészmérnök és mezőgazdasági mérnök alapszakokon, valamint vidékfejlesztési agrármérnök és kertészmérnök mesterszakokon. A zentai konzulensi bázis megközelítőleg 40 fő, közülük 15-en PhD-fokozattal rendelkeznek.

Célok

- *Átlátható és komplex módon kezelni és irányítani a konzultációs központokat.*
- *A működési profiltól függően a konzultációs központok humánerőforrásának és technikai eszközparkjának bevonása különféle szolgáltatások elvégzésébe.*
- *A konzultációs központok jogi státusának rendezése.*
- *A térség igényeihez mérten használható tudás biztosítása a megélhetés és helyben maradás javítása céljából.*
- *A kihelyezett képzések célja, hogy hiánypótló módon képzési kínálatot nyújtson azokon a területeken, ahol a gazdaság, az ipar, a turisztika vagy más terület munkaerőhiánnyal küzd. A kihelyezett képzések megvalósítása folyamán a hiányzó szakembereket, oktatókat, kutatókat a külföldi anyaintézményeknek kell szavatolniuk, de lehetőség szerint mind több hazai konzulens is alkalmazni kell, akik egyrészt alkalmazzák a külföldi ismereteket a helyi adottságokhoz, másrészt pedig egy idő után átvehetik az oktatói szerepkört is.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	A vajdasági magyar konzultációs központok működtetésének, kiszámítható finanszírozásának és jogi státusának megoldása
Indoklás	<p>A kihelyezett képzések engedélyeztetésének problematikája már lassan három évtizede nem mozdult ki a holtpontonról. A képzéseket a Kárpát-medence különböző területein más-más módon próbálták legalizálni: ahol van magyar menedzsmenttel rendelkező egyetem (pl. Sapientia EMTE vagy II. Rákóczi Ferenc KMF), ott azok keretében az intézmény saját szakkadereinek bevonásával valósul meg a képzés; máshol felnőttképzési programként akkreditálják őket (pl. Székelyudvarhelyi Egyetemi Központ); van, ahol háttérintézmény nélkül, a konzultációs központot üzemeltető alapítvány szervezésében, helyi engedélyeztetés nélkül, magyarországi akkreditációval és anyaintézményi, valamint magyar állami támogatással zajlik a képzés (pl. MATE Zentai Konzultációs Központja). Látható tehát, hogy minden térség a maga intézményes és törvényes hátterének lehetőségrendszer alapján szervezi meg a képzéseket, és nagy eltérés mutatkozik a konzultációs központok humánerőforrás-hátterében is, mert pl. a MATE négy konzultációs központjából kettőnek nincs humánerőforrás-háttere, a másik kettő pedig rendelkezik bizonyos mértékű konzulensi bázissal. Ebből kifolyólag a támogatás mértéke sem egyenlő; van, ahol alapítványokat támogatnak a képzés teljes körű lebonyolításáért, máshol pedig intézményeket finanszíroznak kisegítő tevékenységek lebonyolításáért cserébe.</p>

Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A konzultációs központokban oktatott szakterületeket összehangolni a vajdaság más felsőoktatási intézményeiben oktatott szakokkal. 2. A konzultációs központok kapacitásait (humán erőforrás, technikai felszereltség, kapcsolatrendszer) mind nagyobb mértékben felhasználni a gazdaság fejlesztésére, mely által a gazdasági szereplők kreatív és innovatív gondolatokat, fejlesztési terveket és további kapcsolatrendszert kaphatnak, a konzultációs központ pedig értesül a környezetében lévő gyakorlati problémákról, részt vesz azok megoldásában, ezután pedig hallgatóit is felkészítheti az aktuális életkörülményekre, megfelelő kapcsolatrendszert biztosítva számukra. 3. Tájékoztató előadások megtartása. 4. Táborok, versenyek megrendezése. 5. Fejlesztési pályázatokban való részvétel. 6. Fejlesztési tervek, piackutatások, bírálatok, szakértői munka elkészítése. 7. Tanácsadói és más szolgáltatás. 8. A jogi környezet folyamatos monitoringozása, és lehetőség szerint intézkedések foganatosítása. 9. A támogatási rendszernek az időszerű szükségletekhez illeszkedő szinten tartása.
Célcsoport	Frissen érettségizett fiatalok, a képzési programok iránt érdeklődő idősebb korosztály.
Elvart eredmények, hatások	A konzultációs központok jogi státuszának rendezése, a konzulens oktatók előmenetelének biztosítása, a konzultációs központok működési stabilitásának biztosítása, a képzési programoknak a gazdaság igényeihez, valamint a nemzetpolitikai célokhoz történő hozzáhangolása.
Indikátorok	Végzett hallgatók száma, aktív hallgatók száma, konzulens oktatók száma, képzési programok száma, gyakorlati helyszínek száma, együttműködő mintagazdaságok száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Konzultációs központok, Magyarország Kormánya, anyaintézmények, helyi önkormányzatok.

2. intézkedés	Piaci felmérések elvégzése azoknak a területeknek a meghatározására, amelyek perspektivikusak lehetnek a vajdasági magyar munkavállalók részére
Indoklás	Oly módon tudjuk helyben tartani a vajdasági magyar lakosságot, hogy felkészítjük azoknak a feladatoknak az elvégzésére, amelyekkel fizetőképes munkahelyekhez juthat.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kapcsolatfelvétel a tartományi és köztársasági foglalkoztatási irodákkal. 2. Magyar–szerb gazdasági kapcsolatokkal megbízott irodák felkeresése. 3. Képzési szak és profil meghatározása. 4. Anyaintézmény felkeresése, támogatási forrás előteremtése. 5. Vajdasági befogadóintézmény kijelölése és felkészítése. 6. Gyakorlati referencia a helyszínek kijelölésére, és humán erőforrás szavatolása a képzés szervezéséhez és ellenőrzéséhez. 7. Oklevélhonosítási, illetve -elismertetési eljárások segítése. 8. Lobbitevékenység kifejtése a felkészített célmunkaerő elhelyezésére. 9. Kapcsolattartás a munkaadókkal az elhelyezett munkaerő felkészültségével kapcsolatos visszajelzések rögzítésére és az esetleges korrekciós képzések biztosítása.
Célcsoport	Vajdasági magyar lakosság, különös tekintettel a munkanélküliekre és a fiatalokra.

Elvart eredmények, hatások	A vajdasági magyarságon belül megnövekszik a képzett emberek százalékaránya és a képzés iránti igény, csökken a munkanélküliség, csökken az elvándorlás.
Indikátorok	Munkanélküliek száma és aránya, felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma és aránya, képzések száma, határon túl oktató egyetemek száma, az oktatásba bevont tanárok száma stb.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Konzultációs központok, szakközépiskolák és gimnáziumok (hogy odafigyeljenek a végzős diákjaik továbbtanulására és elhelyezésére), gazdasági és ipari kamarák (hogy jelezzék a szükségleteket és lobbizzanak a magyar emberek elhelyezéséért).

4.5.7. A külföldön szerzett bizonyítványok és oklevelek elismerésének és honosításának támogatása

Cél: A külföldön diplomázó magyar fiatalokat abban segíteni, hogy tanulmányaik befejezése után szülőföldjükön keressék boldogulásukat, álljanak munkába, kezdjenek vállalkozásba és családalapításba.

Helyzetértékelés

Szerbiában a külföldön szerzett bizonyítványok és oklevelek elismerését és honosítását az ENIC/NARIC Központ (http://azk.gov.rs/?page_id=75148) mint eljáró hatóság végzi a 2021-ben létrehozott Kvalifikációs Ügynökség keretében. A központ az elismerési eljárás során a külföldi bizonyítvány vagy oklevél jogi hatályát Szerbiában megszerezhető bizonyítvány vagy oklevél jogi hatályával – a törvényben foglalt módon – azonosnak nyilvánítja, a honosítási eljárás során a külföldi oklevél jogi hatályát pedig az általa kiállított oklevél jogi hatályával – a törvényben foglalt módon – azonosnak nyilvánítja (honosítás). A bizonyítvány vagy az oklevél továbbtanulási céllal történő elismerése azonban kizárólag a továbbtanulási célnak megfelelő oktatási intézménytípusban történő továbbtanulásra történő jelentkezésre jogosít fel. A bizonyítvány és az oklevél elismerése nem mentesít a szakma gyakorlásához jogszabály által előírt további követelmények teljesítése alól (forrás: www.jogtar.hu/).

A fentiekkel kapcsolatban jó tudni azt is, hogy a Szerb Köztársaság Kormányának és Magyarország Kormányának képviselői 2019 áprilisában egyezményt írtak alá a Magyarországon és a Szerb Köztársaságban kiállított, államilag elismert bizonyítványok és oklevelek, valamint a tudományos fokozatot tanúsító okiratok kölcsönös elismeréséről. A Szabadkán aláírt egyezmény a két ország belső jogszabályaival összhangban kiállított, államilag elismert bizonyítványokra és oklevelekre, továbbá az államilag elismert, tudományos fokozatot tanúsító okiratokra, valamint az államilag elismert felsőoktatási intézmények képzései keretében folytatott résztanulmányokat (így például félév, kredit, vizsga) igazoló okiratokra terjed ki. Az egyezmény szerint a felek:

- a Magyarországon kiállított, középfokú végzettséget tanúsító bizonyítványt és a Szerb Köztársaságban kiállított, legalább hároméves középiskolai végzettséget tanúsító bizonyítványt egyenértékűnek ismerik el, és az érintettek jogosultak Magyarországon rövid ciklusú felsőoktatási képzésre, a Szerb Köztársaságban pedig felsőoktatási szakképzésre jelentkezni;
- a Magyarországon kiállított, érettségi végzettséget tanúsító érettségi bizonyítványokat és a Szerb Köztársaságban kiállított, a négyéves befejezett középfokú oktatásról szóló okleveleket egyenértékűnek ismerik el;
- a Magyarországon és a Szerb Köztársaságban kiállított, rövid ciklusú felsőfokú tanulmányok elvégzését tanúsító okleveleket belső jogi előírásaik szerint ismerik el;
- a Magyarországon kiállított, alapfokozatot tanúsító okleveleket és a Szerb Köztársaságban kiállított, az akadémiai alapozó tanulmányok, az alapozó szaktanulmányok és a szakosítási alapozó szaktanulmányok elvégzését tanúsító okleveleket egyenértékűnek ismerik el;
- a Magyarországon kiállított, mesterfokozatot tanúsító okleveleket és a Szerb Köztársaságban kiállított, az akadémiai mestertanulmányok, az összevont akadémiai tanulmányok, a szakosítási akadémiai tanulmányok és a szakosítási szaktanulmányok elvégzését tanúsító okleveleket egyenértékűnek ismerik el;
- a Magyarországon kiállított, Doctor of Philosophy (rövidítve: PhD) és Doctor of Liberal Arts (rövidítve: DLA) fokozatot tanúsító okleveleket és a Szerb Köztársaságban kiállított, a tudományok doktora címet (rövidítve: dr.) és a művészetek doktora címet (rövidítve: dr.) tanúsító okleveleket egyenértékűnek ismerik el;
- az államilag elismert felsőoktatási képzésen elvégzett résztanulmányok (így például félév, kredit, vizsga) a tanulmányokat folytatni szándékozó hallgató kérelmére beszámíthatók; a résztanulmányok beszámítása annak a felsőoktatási intézménynek a feladata, amelyben a hallgató tanulmányait folytatni szándékozik;
- a bizonyítványok és oklevelek, valamint a tudományos fokozatot tanúsító okiratok által tanúsított szakképzettség elismerése a két ország belső jogszabályai szerint történik;
- a bizonyítványok, oklevelek és tudományos fokozatot tanúsító okiratok egyezmény szerinti elismerése nem mentesíti az okiratok birtokosát azon kötelezettségek teljesítése alól, amelyeket a két ország jogszabályai a felsőoktatásba való felvételhez vagy szakma gyakorlásához írnak elő (forrás: www.jogtar.hu/).

Cél

- *A külföldön szerzett bizonyítványok és oklevelek elismerési és honosítási eljárásának segítése szakmai tanácsadással, valamint költségeinek teljes körű megtérítése.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	A külföldön szerzett bizonyítványok és oklevelek elismerési és honosítási eljárásának segítése és támogatása
Indoklás	Jóllehet Szerbia nem tagjai az Európai Uniónak, az elmúlt néhány évben számos olyan intézkedés történt az országban, amely megkönnyíti az Európai Unióban szerzett bizonyítványok és oklevelek elismerési és honosítási eljárását. Számunkra nagyon fontos az is, hogy Szerbia és Magyarország külön egyezményrel szabályozza a Magyarországon és a Szerbiában kiállított, államilag elismert bizonyítványok és oklevelek, valamint a tudományos fokozatot tanúsító okiratok kölcsönös elismerését (forrás: www.jogtar.hu/). Ahhoz, hogy minél több fiatal külföldi diplomázása után a Vajdaságban keresse boldogulását, elkerülhetetlen a külföldön szerzett bizonyítványok és oklevelek elismerése és honosítása.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A Magyar Nemzeti Tanács szoros együttműködése a belgrádi székhelyű Kvalifikációs Ügynökséggel, és a keretében működő ENIC/NARIC Központ munkatársaival a Magyarországon szerzett bizonyítványok és oklevelek minél gyorsabb és hatékonyabb elismerését és honosítását segítve. 2. A diplomaelismerési/-honosítási eljárás közvetlen, gyakorlatias segítése – állandó tanácsadással és segítségnyújtással a Magyar Nemzeti Tanács Hivatalának közreműködésével. 3. Forrásbiztosítás az eljárási folyamat költségeinek teljes körű megtérítésére – folyamatos pályáztatás útján.
Célcsoport	A külföldön diplomázó magyar fiatalok, szerbiai köz- és felsőoktatási intézmények, magyar cégek, vállalkozók, helyi közösségek, szervezetek.
Elvart eredmények, hatások	Külföldi tanulmányainak befejezése után minél több vajdasági magyar fiatal szülőföldjén keresse boldogulását, itt álljon munkába, kezdjen vállalkozásba és családalapításba.
Indikátorok	A külföldi tanulmányaikat befejező, szülőföldjükön boldogulást kereső vajdasági magyar fiatalok száma, a hazatelepülő fiatalok, családok, vállalkozások száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Kvalifikációs Ügynökség, ENIC/NARIC Központ, köz- és felsőoktatási intézmények, magyar cégek, vállalkozók, helyi közösségek, szervezetek.

4.5.8. A felsőoktatási ösztöndíjprogram megújítása és hatékonyságának növelése

Cél: A szerbiai oktatási rendszer kihívásainak követése

Helyzetértékelés

A Magyar Nemzeti Tanács több alkalommal módosította az ösztöndíjrendszer alapjául szolgáló jogi aktusokat így foglalva egységes rendszerbe a Tanács ösztöndíjait. Az újragondolás során a rendszerbe bekerültek az elmúlt évek során szerzett tapasztalatok,

hogy mindazáltal egy a gyakorlatban is alkalmazhatóbb és igazságosabb ösztöndíj-rendszer jöjjön létre. Ezek mellett az ösztöndíjprogram az évek folyamán újabb lehetőségekkel is bővült: a Várady-féle ösztöndíjpályázattal (2013-tól), az Európa Kollégium férőhelyeire vonatkozó pályázattal (2015-től), illetve a Vajdasági Jogászösztöndíj Programmal (2021-től). Magyarország Igazságügyi Minisztériuma a Magyar Nemzeti Tanáccsal együttműködve segített megalkotni a Vajdasági Jogászösztöndíj Programot, amelynek első nyilvános ösztöndíjpályázata 2021. május 26-ától állt nyitva az érdeklődők előtt. Ennek az aktív szerepvállalásnak nem titkolt célja az, hogy a Vajdaságban kiemelten hiányszakmának számító jogászhallgatók külön támogatásával megnöveljük a fiatalok jogi hivatást választó kedvét, és hogy könnyítsünk szüleik anyagi terhen a jogászhallgatók felsőoktatási tanulmányai során.

Célok

- *A hazai közép- és felsőoktatásba jelentkező, egyúttal a közép- és felsőoktatási képzést eredményesen elvégző, szakmát, végzettséget szerző magyar tanulók, illetve hallgatók számának növekedése, a tudásszerzés, a szakképzés és a továbbtanulás társadalmi elfogadottságának erősödése, valamint a hátrányos helyzetű tanulók továbbtanulási, munkaerőpiaci kilátásainak, társadalomba való beilleszkedési esélyeinek javulása.*
- *Legfőbb célkitűzésünk, hogy a továbbtanulni szándékozó vajdasági magyar fiatalok tanulmányait anyagi ösztönző eszközökkel és tehetséggondozó támogatással segítsük, egyúttal pedig a szülők anyagi terhein enyhítsünk.*
- *A közoktatásban dolgozók sokoldalú szakmai tudásának folyamatos bővítése ösztöndíjalapú támogatásokkal.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	A pályázók körének bővítése a hátrányos helyzetű, közép- és felsőoktatásban tanuló vajdasági magyar fiatalok bevonásával
Indoklás	A Magyar Nemzeti Tanács ösztöndíjprogramja 2011. évi bevezetése óta kizárólag a felsőoktatásban továbbtanuló fiatalokat segítette. Ahhoz, hogy minél több vajdasági magyar fiatal középiskolába iratkozzék, hogy a szakképzésbe jelentkező, egyúttal a képzést eredményesen elvégző, szakmát szerző tanulók száma növekedjék, és hogy közoktatási tanulmányaik befejezése után minél több fiatal folytassa felsőoktatási tanulmányait, elkerülhetetlen az ösztöndíjprogram kiterjesztése a középiskolákban tanuló diákokra is.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A felsőoktatásba bekapcsolódó hallgatók új támogatási mértékének kidolgozása, megkülönböztetett figyelmet szentelve a hiányszakmák választásának ösztönzésére (a felsőoktatási szakok prioritási rendjének megújításával és átalakításával). 2. A pedagógusképzés és -átképzés ösztöndíjazási rendszerének újragondolása a támogatás mértékének javításával. 3. A Magyar Nemzeti Tanács új ösztöndíjpályázati szabályzatának kidolgozása. 4. Támogatási források biztosítása az új pályázati rendszer működtetéséhez és fenntartható fejlesztéséhez.

Célcsoport	A felsőoktatás magyar diákjai és szülei, a közép- és felsőoktatási intézmények, a helyi magyar önkormányzatok.
Elvart eredmények, hatások	A hazai felsőoktatásba jelentkező, egyúttal a felsőoktatási képzést eredményesen elvégző, végzettséget szerző magyar hallgatók számának növekedése, a tudásszerzés és a továbbtanulás társadalmi elfogadottságának erősödése, valamint a hátrányos helyzetű tanulók továbbtanulási, munkaerőpiaci kilátásainak, társadalomba való beilleszkedési esélyeinek javulása.
Indikátorok	Szerbiai akkreditált felsőoktatási intézményben oklevelet szerző magyar hallgatók száma, a tanulmányokat elhagyó vagy megszakító hallgatók száma.
Határidő	2026.
További partnerek	A közép- és felsőoktatási intézmények, a helyi magyar önkormányzatok, a tartományi illetékes titkárságok, az illetékes minisztérium, a diáksegélyező szervezetek.

2. intézkedés	A közoktatásban dolgozó pedagógusok át- és továbbképzésének ösztöndíjazása
Indoklás	A közoktatásban dolgozó óvodapedagógusok, tanítók és szaktanárok vonatkozásában fontos lenne az ösztöndíjrendszert úgy bővíteni, hogy a két- és többszakos át- és továbbképzéseket is ösztöndíjjal motiváljuk. Ennek a pontos tervét egy nagyon részletes adatgyűjtés előzné meg, amely alapján kiderülne, pontosan melyik intézményben hány, megfelelő nyelvi és szakmai kompetenciákkal rendelkező pedagógus hiányzik. A hiányok pótlása hosszú távon is tervezhető, ha figyelembe vesszük például a nyugdíjazások dinamikáját: a tervezett nyugdíjba menetel idejéig lenne fontos „kitermelni” a megfelelő szakképzettségű tanárállományt. Ugyanakkor rövidebb távú megoldásokat is keresni kell, hiszen a már érezhető hiányok pótlására nem várhatunk négy évet, ameddig általában a pedagógusképzés egyébként tart. Jó megoldás lehet erre a többszakos átképzések ösztöndíjazása – például hasonló műveltségi terület esetében több tantárgyat taníthasson a tanár, amit rövidebb, kétéves ciklusokban is meg lehetne oldani megfelelő tervezéssel. Hasonlóképpen történhet a bölcsődei csoportokban alkalmazható ápoló-nevelő esetében, amikor az egészségügyi nővér középiskolai végzettségű nővérek önköltségesen ápoló-nevelő átképzést kaphatnak, így a magyar bölcsődei csoportok hiányzó munkahelyeit rövid idő alatt fel tudnánk tölteni megfelelő végzettségű és magyarul beszélő ápoló-nevelőkkel.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nagyon részletes adatgyűjtés alapján kimutatni, hogy pontosan melyik közoktatási intézményben hány, megfelelő nyelvi és szakmai kompetenciákkal rendelkező pedagógus hiányzik. 2. A tanárhiány középtávú pótlásának folyamatos követése. 3. A Vajdasági Magyar Pedagógusképzési Ösztöndíj Program létrehozása. 4. Útmutató kidolgozása a Vajdasági Pedagógus-ösztöndíj Program működtetéséhez.
Célcsoport	A közoktatásban dolgozó óvodapedagógusok, tanítók és szaktanárok, a bölcsődei csoportokban alkalmazott ápoló-nevelők.
Elvart eredmények, hatások	A közoktatás folyamatos ellátása szakképzett és sokoldalú, magukat állandóan továbbképző oktatókkal, a közoktatás minőségének folyamatos javulása.
Indikátorok	A magukat folyamatosan át- és továbbképző oktatók száma, az oktatás minősége.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	A közoktatás intézményei, Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága, BGA Zrt.

Identitás és oktatás

Cél: Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.

Kárpát-medencei oktatási térség megvalósítása.

A nemzeti identitás megerősítésére, a szülőföld iránti szeretet kialakítására irányuló programok folytatása.

A családi életre nevelés hangsúlyosabb megjelenése.

A gyermekek, tanulók művészeti nevelésének és fejlesztésének továbbvitele.

Egészségfejlesztést célzó programok folytatása, az eredmények rendszeres mérésével és értékelésével.

Fenntarthatóságra nevelés, környezettudatosság folytatása.

4.6.1. Kárpát-medencei magyar–magyar oktatói és hallgatói mobilitás lehetőségei

Cél: A pedagógusi életpálya presztízsének növelése, vonzóvá tétele a munkaerő-piaci megmérettetés során, ezzel együtt pedig a munkahelyi lemorzsolódás és az onnan történő elvándorlás minimális mértékűre csökkentése.

Helyzetértékelés

A pedagógusok társadalmi megbecsültségének emeléséhez további intézkedésekre, így újabb szakmai és anyagi ösztönzők bevezetésére lehet szükség annak érdekében, hogy a pedagógusszakma vonzó lehetőséget jelentsen a pályaválasztók számára, illetve a közoktatás minden területén biztosítsa a pályán maradást a gyakorló pedagógusok körében [12].

A Magyarország Kormánya által életre hívott Makovecz Program – Kárpát-medencei Felsőoktatási Együttműködési Keretprogram a Magyar Nemzeti Tanács maradéktalan támogatását élvezzi a külhoni, esetünkben vajdasági magyar felsőoktatás fejlesztése jegyében. A Makovecz Program mint keretprogram két ösztöndíjrendszerből épül fel:

- Makovecz Hallgatói Ösztöndíjprogram

A magyar–magyar hallgatói mobilitás növelése érdekében az Innovációs és Technológiai Minisztérium (a továbbiakban: ITM) a jövőben speciális támogatást biztosít a kijelölt határon túli, magyar oktatási nyelvű képzéseket működtető felsőoktatási intézményekben tanuló külhoni magyar hallgatók, illetve a külhoni képzések után érdeklődő anyaországi hallgatók részére. A képzésen, a Makovecz Program időszakában külhoni magyar és anyaországi hallgatók vehetnek részt 0,25–5 hónapos részképzésekben az együttműködő felsőoktatási

intézményekben. A kétoldalú mobilitások nemcsak az anyaország és a külhoni régiók, hanem az egyes külhoni régiók között is kialakíthatóak (forrás: www.kormany.hu).

- **Makovecz Oktatói Ösztöndíjprogram**

Az oktatói mobilitás növelése és egyúttal a külhoni magyar nyelvű képzések akkreditációs szempontból történő megerősítése érdekében az innovációért és technológiáért felelős miniszter kijelöli azon külhonban működő felsőoktatási intézményeket, melyeken meghatározott létszámban oktatói álláshelyek létesítéséhez biztosít magyar költségvetési támogatást (forrás: www.kormany.hu).

A Kőrösi Csoma Sándor Programmal párhuzamosan – amelynek célja a diaszpóra magyarságának megszólítása, valamint a diaszpóra közösségi és kulturális életének megszervezése, a magyar nyelvismeret fejlesztése és szinten tartása a kiérkező ösztöndíjasok segítségével – a Nemzetpolitikai Államtitkárság a Kárpát-medence szórvány-magyarságát segítő programot is indított 2015 tavaszán. A Petőfi Sándor Program az egykori monarchia területére terjed ki, érintve Romániát, Ukrajnát, Szerbiát, Horvátországot, Szlovéniát, Szlovákiát, Csehországot, Bosznia-Hercegovinát, Macedóniát és Dél-Lengyelországot. Vajdaságban a Magyar Nemzeti Tanács határozza meg azokat a területeket, magyar szervezeteket, egyházakat és oktatási intézményeket, ahol az ösztöndíjasok munkájára a legnagyobb szükség van, maga a program pedig a Magyar Nemzeti Tanács és a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség koordinálásával és a kijelölt mentorok felügyeletével valósul meg. A Petőfi-program keretében az is célja a Magyar Nemzeti Tanácsnak, hogy a nemzetileg elkötelezett vajdasági magyar fiatalok figyelmébe ajánlja a többi elszakított terület magyar közösségeinek szolgálatát kilenc hónapon keresztül.

Célok

- *A hallgatói és oktatói mobilitás serkentése a Makovecz Program által kínált lehetőségeknek köszönhetően.*
- *A Program további intézményekre való kiterjesztése, ami hozzájárulhat a kétoldalú, kölcsönös hallgatói mobilitás rendszerének fejlesztéséhez, ezáltal az egységes Kárpát-medencei felsőoktatási tér kialakítása.*

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	A Makovecz Program folytatása és kiszélesítése
Indoklás	A Makovecz Program kiszélesítése és folytatása a magyarországi oktatók külföldi szerepvállalásával és a kétoldalú, kölcsönös hallgatói mobilitások rendszerének megteremtésével előmozdítja az egységes Kárpát-medencei felsőoktatási tér kialakítását. Jelen pillanatban a Makovecz Hallgatói és Oktatói Ösztöndíjprogram vonatkozásában Vajdaságból a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar és a Szabadkai Műszaki Szakfőiskola vehet részt. Az oktatói és a hallgatói mobilitásban rejlő lehetőségek kiaknázását az elkövetkező években kibővítenénk.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A vajdasági magyar oktatók anyaországi és a magyarországi oktatók külföldi szerepvállalásának segítése. 2. Az egységes Kárpát-medencei felsőoktatási tér kialakításának elősegítése.
Célcsoport	Vajdasági magyar egyetemi hallgatók és oktatók.
Elvárt eredmények, hatások	A magyar tannyelvű felsőoktatási intézmények bekapcsolása a Kárpát-medencei felsőoktatási intézmények hálózatába. Kétoldalú kapcsolatok kialakítása és fejlesztése, valamint az egységes Kárpát-medencei felsőoktatási tér kialakításához szükséges feltételek megteremtése.
Indikátorok	A programba bekapcsolt hallgatók és oktatók száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	A vajdasági és Kárpát-medencei magyar tannyelvű felsőoktatási intézmények.

4.6.2. Gyermek- és ifjúsági rendezvények támogatása a Vajdaságban

Cél: A vajdasági magyar gyermekek és fiatalok szülőföldhöz való ragaszkodásának erősítése, közösségünk iránti elkötelezettségük növelése.

Helyzetértékelés

A vajdasági gyermek- és ifjúsági rendezvények évente megismétlődnek, és ezért a közösségben kiemelkedő szerepet játszanak. A rendezvényekre való felkészülésbe a vajdasági magyar pedagógusok, kulturális tevékenységet folytatók és a civil élet képviselői is sok időt és munkát fektetnek be, a megszervezéséből pedig csakúgy kiveszik a részüket. A programok többszintűek, vannak olyan események, amelyek évről évre ismétlődnek, jelentős hagyománnyal rendelkeznek, és vannak napi események, ilyenek pl. báb- és gyermekszínházi előadások. Ezenkívül még ide sorolhatóak az óvodai és iskolai ünnepségek, valamint a tájházak és a művelődési egyesületek gyermek- és ifjúsági programjai.

Célok

- A kiemelt gyermek- és ifjúsági rendezvények jelentőségének növelése az állandósult támogatási rendszer kidolgozásával.
- Szorosabb együttműködés a vajdasági magyar kulturális, ifjúsági és civil szervezetekkel, esetenként közös rendezvények életre hívása, illetve kerekasztal-beszélgetések koordinálása.
- Diáksegélyező programok újragondolása.
- A cserkészmozgalom közoktatási rendszerbe való esetleges bekapcsolása.
- Nemzeti önazonosságot erősítő közoktatási tartalmak növelése a szórványban.
- Vajdasági osztálykirándulások, magyar szellemiségű vetélkedők és táborok támogatása.

Javasolt intézkedések

1. intézkedés	A kiemelt gyermek- és ifjúsági rendezvények támogatása
<p>Indoklás</p>	<p>A kiemelt jelentőségű vajdasági magyar gyermek- és ifjúsági rendezvények meghatározása azt a célt szolgálja, hogy a közösségi magyar gyermek- és ifjúsági élet kiemelt szerepet töltsön be a társadalmunkban. A kiemeltté nyilvánított gyermek- és ifjúsági rendezvények hozzájárulnak a régiókban élő vajdasági magyar gyermekek és fiatalok hagyományainak, kultúrájának, tájékoztatásának, nem formális oktatásának és egyéb nemzeti sajátosságainak ápolásához és fejlesztéséhez. Ez azt jelenti, hogy a vajdasági magyar közösség számára értékkel bíró gyermek- és ifjúsági rendezvényeket a Magyar Nemzeti Tanács erkölcsi, anyagi és szakmai támogatásban részesíti, és mindent megtesz annak érdekében, hogy ezek a rendezvények kellő támogatást kapjanak.</p> <p><i>Táborok:</i> Battyu Tábor, Zentagunaras; Ifjúsági Etno Tábor, változó helyszínnel; Kani-zsamonostori Gyermek- és Ifjúsági Néptánc-tábor, Kanizsamonostor; MadT – Vajdasági Magyar Amatőr és Diákszínjátszók Tábora, Zenta; Moravicai Nyári Táborok – Ügyesség- és Készségfejlesztő Játéktábor, MIT tábor, Kamasztábor, Bácskossuthfalva; Nemzetközi Tücsök Népművészeti Tábor, Péterréve, Természettudományi és Képzőművészeti Téli Tábor, Zenta.</p> <p><i>Ismeretterjesztő programok:</i> Felsőoktatási tájékoztató füzetek és információs körutak, Újvidék; Genius – Tehetséges Diákokért Mozgalom, változó helyszínnel; Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia – VMTDK, Újvidék; Vajdasági Szabadegyetem, Kishegyes.</p> <p><i>Versenyegek, vetélkedők:</i> Általános Iskolások Művészeti Vetélkedője, Szabadka; Köketánc – Az általános iskolások énekes népi játék- és néptáncvetélkedője, Óbecse; Középiskolások Művészeti Vetélkedője, Óbecse; Szólj, síp, szólj! népzenei vetélkedő, Törökbecse; TINI – Ifjúsági Táncdalfesztivál, Temerin, Fekete Mihály Matematikai Emlékverseny, Zenta.</p> <p>Mivel erre a szférára a dinamikus változások jellemzőek, amelyek nagyon sokszor ezen rendezvények tartalmát is komolyan érintik, a Magyar Nemzeti Tanács ötévente felülvizsgálja a kiemeltté nyilvánított rendezvények státusát.</p>
<p>Feladatok</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. A kiemelt jelentőségű gyermek- és ifjúsági rendezvények listájának felülvizsgálása. 2. A kiemelt jelentőségű gyermek- és ifjúsági rendezvények támogatásának éves szintű biztosítása a folytonosság jegyében. 3. A kiemelt jelentőségű rendezvénné nyilvánítás jelentőségének növelése. 4. A kiemelt jelentőségű gyermek- és ifjúsági rendezvények lebonyolítása nagy médiavisszhang mellett.

Célcsoport	Vajdasági magyar gyermekek és fiatalok.
Elvart eredmények, hatások	A kiemelt jelentőségű gyermek- és ifjúsági rendezvények számának megtartása, a színvonal és a rendezvényen résztvevők számának növelése.
Indikátorok	A rendezvényeken részt vevő gyermekek és fiatalok száma.
Határidő	Folyamatos. A rendezvények felülvizsgálása öt évente történik.
További partnerek	A rendezvények szervezői (civil szervezetek, egyesületek), VMMSZ, VMML.

2. intézkedés	Együttműködés a vajdasági magyar kulturális, ifjúsági és civil szervezetekkel
Indoklás	<p>Integráló közösségek és morális kötelezettségek nélkül hiányoznak az együttműködés és egymás megértésének támpontjai. Ennek jegyében a Magyar Nemzeti Tanács kiemelten fontosnak tartja, hogy a vajdasági magyar kulturális, ifjúsági és civil szervezetekkel szorosan együttműködve olyan projekteket valósítson meg, amelyek erősítik a magyar szellemiséget, a szülőföld iránti szeretetet és a szülőföldön való boldogulást.</p> <p>Az együttműködés egyik ilyen eredménye a Magyar Nemzeti Tanács és a Vajdasági Magyar Diákszövetség közös munkájának gyümölcse, a (Digitális) Felsőoktatási tájékoztató füzet, akárcsak a felsőoktatási tájékoztató körút megtartása is, amit 2013 óta közösen valósít meg a Magyar Nemzeti Tanács és a Vajdasági Magyar Diákszövetség. De említhetnénk itt még a Magyar Nemzeti Tanács által szervezett szerb nyelvi felkészítő képzést is: a vajdasági magyar középiskolások a képzés harmadik, utolsó hetében az újvidéki Európa Kollégiumban ötnapos intenzív képzésen vesznek részt, és az egész napos tanulás után valamely vajdasági magyar ifjúsági civil szervezet mutatkozik be és szervez számukra színvonalas szabadidős tevékenységet.</p> <p>A Magyar Nemzeti Tanács nem egy esetben kérte ki az ifjúsági civil szervezetek véleményét a felvételi felkészítő program módosítása kapcsán, s ezt a gyakorlatot a jövőben is folytatni kívánja.</p> <p>A Magyar Nemzeti Tanács támogatja, hogy az Edu Expón – amelyen Vajdaság minden magyar tannyelven is oktató felsőoktatási intézménye megjelenik – minél több vajdasági magyar ifjúsági szervezet mutatkozzon be.</p> <p>Az együttműködést szolgáló további tevékenységek lehetnek még az ifjúsági konferenciák, kerekasztal-beszélgetések (a megcélzott korosztálynak, rétegnek), a pedagógusok, diákok és szülők részvétele a kulturális rendezvényeken, ide sorolva a csoportos színházlátogatásokat is. A megmaradásért kemény harcot kell folytatni, s csak együttes erővel lehet célt érni.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ifjúsági konferenciák megszervezésének támogatása. 2. Kerekasztal-beszélgetések megtartásának támogatása. 3. Kulturális rendezvényeken való szervezett, csoportos részvétel.
Célcsoport	A vajdasági magyar kulturális, ifjúsági és civil szervezetek tagjai.
Elvart eredmények, hatások	A Magyar Nemzeti Tanács és a vajdasági magyar kulturális, ifjúsági és civil szervezetek közötti folyamatos, aktív párbeszéd létrejötte, illetve az együttműködés eredményeként állandósult, éves rendezvények megtartása.
Indikátorok	A közösen megvalósított projektek száma, valamint a projektek által megszólított személyek száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Vajdasági magyar kulturális, ifjúsági és civil szervezetek.

3. intézkedés	Együttműködés a pedagógus- és diáksegélyező egyesületekkel
Indoklás	<p>A Magyar Nemzeti Tanács célja, hogy jó partneri viszonyt ápoljon a vajdasági diáksegélyező- és pedagógusegyesületekkel.</p> <p>Közfeladatát a Kosztolányi Dezső Diáksegélyező Egyesület (KODDE), a Nagybecskereki Diáksegélyező Egyesület (ZNDE) és a Zentai Diáksegélyező Egyesület (ZENDE) ellátja, s a Tanács együttműködik velük.</p> <p>Az Észak-bácskai Magyar Pedagógusok Egyesülete a Szabadkai Nyári Akadémia mellett, amely a Magyar Nemzeti Tanács oktatási programjával összhangban kerül megtartásra, a közoktatási konferencia szervezője is.</p> <p>A Vajdasági Tehetségsegítő Tanács pedig a Vajdasági Tehetségnap lebonyolítója, amely a tehetséges tanulók és a tehetségsegítő tanárok ünnepe.</p>
Feladatok	1. Az együttműködés kereteinek újragondolása.
Célcsoport	Vajdasági magyar középiskolások.
Elvárt eredmények, hatások	Az együttműködés új tartalmakkal való megtöltése, a szervezetek munkájának erősítése.
Indikátorok	A szervezetek által megszólított diákok, illetve pedagógusok száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Kosztolányi Dezső Diáksegélyező Egyesület (KODDE), Nagybecskereki Diáksegélyező Egyesület (ZNDE), Zentai Diáksegélyező Egyesület (ZENDE), Észak-bácskai Magyar Pedagógusok Egyesülete, Vajdasági Tehetségsegítő Tanács.

4. intézkedés	A cserkészmozgalomnak a közoktatásba történő beágyazása
Indoklás	<p>A cserkészmozgalom jelentős erővel bír a magyar nemzeti öntudat ápolásában, az értékek megőrzésében, az összetartozás érzésének erősítésében, valamint a testi és szellemi nevelésben. Fontos szerepet játszik a társadalom morális megerősödésében, a szétzilálódott értékrend helyreállításában.</p> <p>A kiscserkész korosztály az általános iskola 1. osztályától a 4. osztály végéig terjed. Ők a mozgalom legfiatalabb tagjai. A találkozók meséből, játékból, sok mozgásból, kézműves foglalkozásokból, énekből, cselekedve tanulásból tevődnek össze. A Vajdasági Magyar Cserkészszövetség tagtoborzóit már ezen korosztály számára elérhetővé kell tenni, amit a tanítók bevonásával megvalósíthatónak lát a Magyar Nemzeti Tanács, vállalva az összekötő szerepet.</p>
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A vajdasági cserkészmozgalom népszerűsítése. 2. A közoktatási rendszerbe való lehetséges bekapcsolódási pontjainak feltárása. 3. A kapcsolatok minél eredményesebb kialakítása.
Célcsoport	Vajdasági magyar általános iskoláskorú fiatalok.
Elvárt eredmények, hatások	A cserkészmozgalom népszerűsítése, a köztudatba való minél eredményesebb beépítése, a vajdasági magyar gyermekeknek a cserkészmozgalomba való minél nagyobb arányú bekapcsolása.
Indikátorok	Az eredményesen megszólított és a cserkészmozgalomba bevont gyermekek száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Vajdasági Magyar Cserkészszövetség.

5. intézkedés

Nemzeti önazonosságot erősítő közoktatási tartalmak számának növelése a szórványban**Indoklás**

A vajdaság magyarságnak csaknem egyharmada szórványban él. A szórványlét a nemzet megmaradása szempontjából fokozottan veszélyeztetett léthelyzet. Az identitás megtartása, a nemzeti kultúra ápolása többletterhet ró a szórványközösség tagjaira. A szórvány nem tudja önmagát újratermelni sem demográfiailag, sem etno kulturálisan. Veszélyeztetettsége épp kiszolgáltatottságában rejlik. A szórvány külső segítség nélkül az asszimiláció útjára kényszerül. Ez elkerülhetetlen folyamat, amelyet nagy erőfeszítéssel is sokszor csak lassítani lehet.

A Magyar Nemzeti Tanács feladatának tekinti a magyarság szempontjából kiemelt kulturális, történelmi és természeti értékek megismerésére irányuló iskolai programok támogatását, így kiemelt figyelmet fordít a Határtalanul! elnevezésű Kárpát-medencei program keretében az általános és középiskolások együttműködésének erősítésére.

A Magyar Nemzeti Tanács célja minél több diák bekapcsolása ezekbe a programokba.

A magyar mint környezetnyelv és az anyanyelvápolás a nemzeti kultúra elemeivel választható tantárgyat tanuló általános iskolások számára évente, a nyári hónapokban egyhetes nemzeti önazonossági tábor megszervezését kezdeményezi és támogatja a Tanács.

Különösen a peremvidéken élő szórványközösségekben van több gond. Az asszimilációs mechanizmusok miatt már csak a nagyszülők generációja beszéli ezt a nyelvet (de ők is szűk körben, s a kétnyelvűekre jellemző „kevert” módon). Épp ezért a még létező (de folyamatosan csökkenő számú) kisebbségi magyar nyelvi szigetek számára az irodalmi köznyelv többé-kevésbé idegen.

A közösségi léttől, a megélt csoporttudattól már elszakadt iskolai ünnepen színjátékként előadott népi játék, az iskolai vásárból kuriózum látványosságként ismert népi mesterség, és különösen a tisztán tankönyvi kisebbségi hagyomány, szokás alig hat jobban a kisebbségi identitástudatra, mint bármely tananyag, bármely tárgyi tudás. Meglátásunk szerint ugyanis, a hagyományápolásnak akkor van igazi közösségmegőrző funkciója, ha élő, az iskolán kívüli kulturális tudáson is alapulhat, ha a társadalmi viselkedést szabályozó valóságos funkciója is van.

A hagyományápolás népismeret keretében való tanításának – a jelen asszimilációs viszonyok között – mégis van értelme. A kisebbségi nyelvtanítást és nyelvtanulást ugyanis megkönnyíti, ha az összekapcsolható helyi hagyományápolással, sőt – ha legalább származástudatra épülhet – még az is, ha a hagyományápolás csak néprajz-, népismeret- és egyéb könyvekbe leírt, eljátszott szertartásként, ünnepként és csak intézményi szinten jelenik meg.

Megállapítható, hogy a magyar nyelv közösségmegőrző, összetartozás-tudatot erősítő, identitástudatot megalapozó funkcióját, és ehhez kapcsolódóan, az anyanyelv-tanulás hatékonyságát támogató kisebbségi népismeret, kultúra átadását egyre inkább a közoktatási intézmények, pontosabban fogalmazva, a kisebbségi feladatot is ellátó közoktatási (és kisebb részben: a közművelődési) intézmények látják el. Az asszimiláció megállíthatósága érdekében – tudatos nyelvpolitikával – a jelenleginél hatékonyabb eszközökkel kell támogatni a magyar nyelv mint tanult nyelv iskolaválasztást befolyásoló motivációs erejét, megélhetővé tételét, a helyi magyar hagyományok ápolását.

Feladatok

1. A nemzeti önazonosságot erősítő közoktatási tartalmak eléréséhez szükséges személyi és anyagi feltételek megteremtése a szórványban.

Célcsoport

A szórványban élő magyar gyermekek.

Elvárt eredmények, hatások

A magyarság szempontjából kiemelt kulturális, történelmi és természeti értékek megismerésére irányuló iskolai programok megvalósításának támogatása.

Indikátorok	A megvalósuló iskolai programok száma, illetve az azokba bekapcsolódó gyermekek száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	A szórványban működő intézmények és szervezetek.

6. intézkedés	Vajdasági osztálykirándulások, nemzeti ünnepeink, magyar szellemiségű vetélkedők és táborok támogatása
Indoklás	A Magyar Nemzeti Tanács a jövőben is magára vállalja az általános iskolák diákjai számára az osztálykirándulások megszervezését azzal a céllal, hogy megismerjék szülőföldjük gazdag történelmét, sokszínű kultúráját, természeti értékeit és épített örökségét. Az osztálykirándulások megszervezésén kívül a nemzeti ünnepeinkre irányuló programok, a magyar szellemiségű vetélkedők és különböző versenyek támogatását is magára vállalja a Tanács, hiszen ezek a vetélkedők a tehetségkutatásban óriási szerepet játszanak. Ezek a rendezvények azok a tanulók vesznek részt, akik a művészetek vagy valamely természet-, illetve társadalomtudomány területén nyújtanak kimagasló teljesítményt. A Magyar Nemzeti Tanács támogatja a Vajdasági Magyar Szónoklatverseny életre hívását azzal a céllal, hogy a fiatalok erősítsék nemzetük iránt érzett felelősségtudatukat, a kimagasló életutat bejárt magyar nemzetiségű személyek iránti tiszteletet, megbecsülést. Legyenek büszkéik, érezzék át, mit jelent magyarnak lenni. A verseny két korosztály számára kerül meghirdetésre: (1) általános iskola 7. és 8. osztályosai számára és (2) a középiskolás tanulók számára. A verseny kétfordulós: iskolai, helyi, majd vajdasági döntő. A helyi szervezésű hagyományeltető táborok megvalósítását a Magyar Nemzeti Tanács minden évben maradéktalanul támogatja.
Feladatok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A vajdasági osztálykirándulások megvalósulásához szükséges feltételek megteremtése. 2. Nemzeti ünnepeinkre irányuló programok támogatása. 3. A Vajdasági Magyar Szónoklatverseny életre hívása. 4. A hagyományeltető táborok megszervezéséhez szükséges feltételek megteremtése.
Célcsoport	Vajdasági magyar általános és középiskolások.
Elvárt eredmények, hatások	A vajdasági magyar általános és középiskolás diákok helyi, regionális és nemzeti identitásának, valamint a szülőföldhöz való ragaszkodásának erősítése, nyilvános megszólalásának és véleménynyilvánításának határozottabbá tétele, közösség iránti elkötelezettségének növelése.
Indikátorok	A programokba bevont fiatalok száma.
Határidő	Folyamatos.
További partnerek	Vajdasági magyar általános és középiskolák.

Összefoglalás

A Magyar Nemzeti Tanács köz- és felsőoktatás-fejlesztési stratégiájának prioritásai hat azonos szerepű, egymást feltételező és egymást kiegészítő egységre épülnek: az anyanyelv és közoktatás, a közösség és közoktatás, a minőség és közoktatás, a 21. század kihívásaira válaszoló közoktatás, a közösség és felsőoktatás, valamint az identitás és oktatás szintézisére.

Az anyanyelv és a közoktatás egymást erősítő feladatrendszerében a stratégia fontosnak tartja az anyanyelven szerzett tudás és a kétnyelvűség felértékelését, az anyanyelvű oktatás és nevelés vonzóvá tételét, az anyanyelvápolás és a szórványprogramok megvalósításának fokozását, családsegítő programok szervezését, támogatások biztosítását az anyanyelvű oktatás és nevelés szolgálatában, továbbá a közoktatás kiemelt jelentőségű oktatási intézményhálózatának folyamatos bővítését.

A közösség és a közoktatás közötti kapcsolatok megerősítését a közösség szolgálatában álló korszerű magyar bölcsődékben és óvodákban, valamint az egész napos iskolákban látjuk, amelyekben méltányos, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő közoktatás folyik, megkülönböztetett törődéssel a tehetségképzés fejlesztésére a közoktatás minden szintjén, nem feledkezve meg a szakképzés és a felnőttképzés jelentőségéről sem.

A minőség napjaink megkérdőjelezhetetlen elvárása a közoktatástól, mégpedig a pedagógusok felkészültségének, megbecsültségének növelésével, tankönyvfejlesztésekkel és a Vajdasági Magyar Tankönyv és Tanterv Központ létrehozásával.

A 21. század kihívásaira válaszoló közoktatás alapvető feladata a digitális kompetenciák és szolgáltatások fejlesztése, a digitális kompetenciák fontosságának tudatosítása, a digitális infrastruktúra fejlesztése és a pedagógusok digitális felkészültségének támogatása.

A közösség és a felsőoktatás sajátos viszonyát mindenekelőtt a vajdasági magyar felsőoktatási tér fejlesztése határozza meg, mégpedig egységes regionális felsőoktatási tér létrehozásának támogatásával, nemzeti jelentőségű felsőoktatási intézményeink fejlesztésével, a magyarországi felsőoktatási intézmények vajdasági konzultációs központjainak segítségével, az Európa Kollégium szakkollégiumi rendszerének kiterjesztésével, a külföldön szerzett bizonyítványok és oklevelek elismerésének és honosításának támogatásával, továbbá a felsőoktatási ösztöndíjprogram megújításával és hatékonyságának növelésével.

Az identitás és az oktatás stratégiai kérdésének megoldását kisebbségi léthelyzetben egyebek között a Kárpát-medencei magyar–magyar oktatói és hallgatói mobilitás lehetőségeiben, a vajdasági magyar gyermek- és ifjúsági rendezvények támogatásában, a cserkészmozgalom közoktatásba történő beágyazásában és a nemzeti önazonosságot erősítő közoktatási tartalmak növelésében látjuk – kiváltképpen szórványközösségeinkben.

5

PÉNZÜGYI TERVEZÉS

A Magyar Nemzeti Tanács köz- és felsőoktatás-fejlesztési stratégiájának egyik legfontosabb elve a pénzügyi tervezés vonatkozásában maga a tervezhetőség kelle-ne, hogy legyen, amit leginkább épp a költségvetési támogatástól való függés, annak késői nyilvánosságra hozatala és gyakori visszavonása nehezít. Azokon a területeken, ahol a Magyar Nemzeti Tanács hazai és anyaországi finanszírozásból közvetlenül tud támogatni programokat, fejlesztéseket, ott nem okoz gondot a fenntarthatóság és a tervezhetőség. Épp ezért fontosnak tartjuk a jelenlegi állami finanszírozási rendszer átalakítását, forrásainak folyamatos átstrukturálódását a kisebbségi hivatalos nyelv-használati jogok fenntarthatósága és minél hatékonyabb érvényesítése végett. Ezen a területen nem tartjuk szerencsésnek azt a gyakorlatot, amely az állami feladatvállalást – a nemzetközi irányvonalhoz igazodva – a magán-, nonprofit és civil szektor erőtelje-sebb bevonásával igyekszik helyettesíteni.

Természetesen fontosnak tartjuk ezen a területen is a magánszféra adományozási és támogatási kedvének fokozását, valamint az alapítványok, egyesületek és egyházak támogatását, elsősorban munkájuk hasznával.

A folyamatos és módszeres tevékenység egyik legnagyobb akadálya a bizonytalan finanszírozás, ezen kellene elsősorban változtatni. A támogatáspolitikát, amelyben a nemzetpolitika és a kisebbségpolitika egyaránt részt vesz, láthatóan bizonytalan ab-ban, hogy milyen arányban, milyen mértékben ossza meg a rendelkezésére álló for-rásokat a tisztán szimbolikus, néha nagyon látványos, mégis alkalmi programok és célok, valamint a folyamatos munkát igénylő, a jövő alakításában szerepet vállaló szakmai intézmények között. A szakmai intézmények esetében az eredmények és ku-tatási programok értékelésén alapuló direkt teljesítményösztönzés volna fontos. Ehhez azonban szükség volna arra, hogy legyen egy egyértelmű stratégia és értékelési rend-szer, amely figyelembe veszi a kisebbségi közösségek helyzetét és a kisebbségi intéz-ményeknek a saját közösségükkel szembeni feladatait. Ehhez annak tudomásulvétele is hozzátartozik, hogy ezeknek az intézményeknek olyan feladatokat is el kell látniuk, amelyek a nemzetközi tudományosság szempontjából esetlegesen érdektelenek vagy marginálisak, az adott közösség számára azonban – a nemzeti azonosság megtartása szempontjából – létfontosságúak.

6

OPERATÍV FELADATOK

A kisebbségi oktatás területén különösen fontos az állandó monitoring, a több helyről való egyidejű, meghatározott szempontú adatgyűjtés, a megfigyelő és elemző tevékenység. A legtöbb támogatási forrás felhasználásához is – legyen az európai uniós, anyaországi vagy hazai – monitoringtevékenység kapcsolódik.

A monitoring indikátorrendszerének az a legnagyobb jelentősége, hogy kizárólag alkalmazásával lesz mérhető a fejlesztések eredménye. Ezért olyan indikátorokra van szükségünk, amelyek a kisebbségi oktatás szempontjából releváns eredményeket és hatásokat mutatnak ki.

A szakterület speciális jellegéből adódóan épp ezért nagyon nehéz és felelősségteljes feladat például bármilyen következtetéseket levonni intézkedéseink gazdasági hatékonyságáról (mérlegadatok, források), fontosnak tartjuk azonban általában is, de különösen a kisebbségi oktatással kapcsolatos anyanyelvhasználati, kulturális, tájékoztatási és egyéb tevékenységek adatváltozásait követni.

A felhasználók, az igénybe vevők a köz- és felsőoktatáshoz, a médiához és a kulturális fejlesztésekhez köthető indikátorok esetében a valós létszámon kívül a virtuális látogatószámot is szükséges figyelembe venni, ami az internet térhódításával egyre inkább elismertté válik. Azokat is jelezni kell a forgalomban, akik nem személyesen vesznek részt egy-egy tevékenységben, de annak mibenlétéről értesültek. Emellett fontos mutató a reklámérték, azaz hogy a kisebbségi oktatás területén elért eredményeket, megismert hasznos tapasztalatokat az érintettek milyen arányban ajánlják másoknak. Szintén a reklámértéket mutatja a sajtómegjelenések száma, hiszen előfordulhat, hogy kisebb jelentőségű oktatási siker is megsokszorozhatja a hatást, pozitívan befolyásolja az imázs alakítását (például harminchét év után Maradékon a magyar általános iskolai oktatás újraindítása).

A kisebbségi oktatás területén a fentiekén kívül további indikátorok is megnevezhetők, melyek nehezen vagy egyáltalán nem számszerűsíthetőek, jelentőségük azonban mégis nagy. Ezek azt mutatják, hogy az adott gyakorlat, tapasztalat, vonzerő milyen hatást gyakorol a közösség építésére, az anyanyelv megőrzésére, az anyanyelvű oktatás korszerűsítésére és bővítésére, az élményjellegre és az imázsra, a fenntarthatóságra és a tervezhetőségre. Ezeknek a mutatóknak a mérése a közösségépítés esetében százalékos arány megadásával (hány százalék vesz részt a tevékenységben), illetve az élményjelleg és az imázs alakítása a közreműködők körében végzett felméréssel végezhető el.

Indikátorok kijelölése egyedi fejlesztések esetében történhet jelentőségük függvényében is: így nemzetközi, országos, regionális és helyi jelentőségű tevékenységekre vonatkozóan eltérő mutatórendszer kidolgozása is szükségessé válhat.

7

A KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁS SZERBIAI JOGI KERETE

- *A Szerb Köztársaság alkotmánya* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 98/2006 és 115/2021. szám).
- *A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény* (Jugoszláv Szövetségi Köztársaság Hivatalos Lapja, 11/2002. szám, Szerbia és Montenegró Államközösség Hivatalos Lapja, 1/2003. szám – Alkotmányos alapokmány, Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 72/2009. – másik törvény, 97/2013. – AB határozat és 47/2018. szám).
- *A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 72/2009., 20/2014. – AB határozat, 55/2014. és 47/2018. szám).
- *A nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény becikkelyezéséről szóló törvény* (Jugoszláv Szövetségi Köztársaság Hivatalos Lapja – Nemzetközi szerződések, 6/1998. szám).
- *A regionális vagy kisebbségi nyelvek európai kartája becikkelyezéséről szóló törvény* (Szerbia és Montenegró Hivatalos Lapja – Nemzetközi szerződések, 15/2005. szám).
- *A Magyar Köztársaság valamint Szerbia és Montenegró között a Magyar Köztársaságban élő szerb kisebbség és a Szerbia és Montenegróban élő magyar kisebbség jogainak védelméről szóló törvény becikkelyezéséről szóló törvény* (Szerbia és Montenegró Hivatalos Lapja – Nemzetközi szerződések, 148/2004. szám).
- *A Vajdaság Autonóm Tartomány hatásköreinek megállapításáról szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 99/2009., 67/2012. szám – AB határozat, 18/2020. – másik törvény és 111/2021. szám – másik törvény).
- *A Magyar Köztársaság Kormánya, valamint a Szerbia és Montenegró Minisztertanácsa közötti oktatási, tudományos, kulturális, sport- és ifjúsági együttműködésről szóló egyezmény megerősítéséről szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye – Nemzetközi szerződések, 38/2009. szám).
- *Az oktatási és nevelési rendszer alapjairól szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 88/2017., 27/2018. – másik törvény, 10/2019., 27/2018. másik törvény, 6/2020. és 129/2021. szám).
- *Az iskoláskor előtti nevelésről és oktatásról szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 18/2010., 101/2017., 113/2017. – másik törvény, 95/2018. – másik törvény, 10/2019., 86/2019. – másik törvény, 157/2020. – másik törvény, 123/2021. – másik törvény és 129/2021. szám).
- *Az alapfokú oktatásról és nevelésről szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2013., 101/2017., 10/2019., 27/2018. – másik törvény és 129/2021. szám).
- *A középfokú oktatásról és nevelésről szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2013., 101/2017., 27/2018. – másik törvény, 6/2020., 52/2021., 129/2021. szám és 129/2021 – másik törvény).
- *A tankönyvekről szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 27/2018. szám).
- *A duális oktatásról szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 101/2017. 6/2020. és 76/2023. szám).
- *A felsőoktatásról szóló törvény* (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 88/2017., 73/2018., 27/2018. – másik törvény, 67/2019., 6/2020. másik törvények, 11/2021. – autentikus értelmezés, 67/2021. szám, 67/2021. – másik törvény és 76/2023. szám).

- *A felsőoktatási duális képzési modellről szóló törvény (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 66/2019. szám),*
- *A középiskolai tanulók és felsőoktatási hallgatók jóléti ellátásáról szóló törvény (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 18/2010., 55/2013., 27/2018. – másik törvény és 10/2019. szám).*
- *A felnőttek oktatásáról szóló törvény (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 55/2013. szám, 88/2017. – másik törvény, 27/2018. – másik törvény és 6/2020. – másik törvény).*
- *A Szerb Köztársaság képesítési keretrendszeréről szóló törvény (Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 27/2018., 6/2020. szám, 129/2021. – másik törvény és 76/2023. szám).*

8

IRODALOM

1. *A digitális jólét program 2.0.* Budapest, 2017 /Digitális Jólét Program/.
 Forrás [2022. 07. 16.]: <https://digitalisjoletprogram.hu/files/58/f4/58f45e44c4ebd9e53f82f56d5f44c824.pdf>
2. *A felnőttképzés megújítása 2022. A felnőttképzési rendszer változásait részletesen bemutató tájékoztató dokumentum.* Az Innovációs és Technológiai Minisztérium dokumentuma /ITM – Feladatunk a Jövő/.
 Forrás [2022. 07. 16.]: <https://kormany.hu/dokumentumtar/a-felnottkepzes-megujitasa-2020>
3. Az Európai Tanács állásfoglalása az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerének irányítási struktúrájáról (2021–2030). *Az Európai Unió Hivatalos Lapja*, 2021/C 497/01. sz.
 Forrás [2022. 07. 16.]: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32021G1210\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32021G1210(01))
4. *Az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021–2030.*
 Forrás [2022. 07. 16.]: <https://2015-2019.kormany.hu/download/d/2e/d1000/Köznevelési%20stratégia.pdf>
5. Baker, C. 2001. *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 3. kiad. Clevedon: Multilingual Matters.
6. Dávid Mária – Gefferth Éva – Nagy Tamás – Tamás Márta: *Mentorálás a tehetséggondozásban*. Budapest, 2014, Magyar tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége /Génusz Könyvek/.
7. *Fokozatváltás a felsőoktatásban. Középtávú szakpolitikai stratégia 2016.*
 Forrás [2022. 07. 16.]: https://2015-2019.kormany.hu/download/c/9c/e0000/Fokozatvaltas_Felsooktatásban_HONLAPRA.PDF
8. *Fokozatváltás a felsőoktatásban. A teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai.*
 Forrás [2022. 07. 16.]: <https://2015-2019.kormany.hu/download/d/90/30000/felsőoktatási%20konceptió.pdf>
9. Gábrity Molnár Irén – Mirnics Zsuzsa szerk.: *Anyanyelvű oktatásunk*. Szabadka, 1997, Magyarágkutató Tudományos Társaság /MTT Könyvtár, 1./.
 Forrás [2022. 07. 16.]: https://mtt.org.rs/wp-content/uploads/01_Anyanyelvű_Oktatásunk.pdf
10. Gábrity Molnár Irén szerk.: *Képzettek a jövő. A felnőttképzés háttere Észak-Bácska iskolahálózatában*. Szabadka, 2008, Regionális Tudományos Társaság.
 Forrás [2022. 07. 16.]: <https://mek.oszk.hu/17200/17265/17265.pdf>
11. Göncz Lajos: A vajdasági magyarság kétnyelvűsége. Nyelvpszichológiai vonatkozások. Szabadka, 2004, Magyarágkutató Tudományos Társaság /MTT Könyvtár, 1./.
 Forrás [2022. 07. 16.]: <https://mek.oszk.hu/15600/15679/15679.pdf>
12. *Köznevelés-fejlesztési stratégia*. Budapest, 2014.
 Forrás [2022. 07. 16.]: <https://2015-2019.kormany.hu/download/6/fe/20000/Köznevelés-fejlesztés.pdf>
13. Lanstyák István, Simon Szabolcs és Szabó Mihály Gizella 1999. *Nyelvpolitika a kisebbségi oktatásban. Fórum Társadalomtudományi Szemle 1999/1: 8998.*

14. Magyarország digitális gyermekvédelmi stratégiája. [Budapest], [é. n.], /Digitális Jólét Program/.
Forrás [2022. 07. 16.]: <https://digitalisjoletprogram.hu/files/b9/55/b955b52770e659680b4e537e84df906b.pdf>
15. Magyarország digitális oktatási stratégiája. Budapest, 2016 /Digitális Jólét Program/.
Forrás [2022. 07. 16.]: <https://digitalisjoletprogram.hu/files/55/8c/558c2bb47626ccb966050debb69f600e.pdf>
16. Námesztovszki Zsolt: *Trendek a vajdasági (magyar) felsőoktatásban 2008 és 2022 között*, Szabadka, 2023.
17. Stöckert-Kozák Annamária: *Öntsünk tiszta vizet a pohárba: egész napos iskola, vagy egész nap az iskolában? Új Köznevelés*, 2013/9. *Öntsünk tiszta vizet a pohárba: egész napos iskola, vagy egész nap az iskolában? | Pedagógiai Folyóiratok (gov.hu)*
18. Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája. A szakképzési rendszer válasza a negyedik ipari forradalom kihívásaira. Budapest, 2019, Innovációs és Technológiai Minisztérium.
Forrás [2022. 07. 16.]: https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1024
19. Ožegović Jelena: *Izveštaj o digitalnoj uključenosti u Republici Srbiji za period od 2014. do 2018. godine*. [Beograd], 2019, Tim za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva Vlade Republike Srbije.
Forrás [2022. 07. 16.]: https://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2019/07/Izvestaj_o_digitalnoj_uključenosti_RS_2014-2018_lat.pdf
20. Ördögh Tibor szerk.: *Vajdaság társadalmi és gazdasági jellemzői*. Szabadka, 2017, Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete /Vajdaság I./.
Forrás [2022. 07. 16.]: <http://real.mtak.hu/90943/1/Teljes-kötet-small.pdf>
21. Palusek Ede – Trombitás Tímea: Vajdaság demográfiai és migrációs jellemzői. In Ördögh Tibor szerk.: *Vajdaság társadalmi és gazdasági jellemzői*. Szabadka, 2017, Vajdasági Magyar Doktoranduszok és Kutatók Szervezete, 41–72.
Forrás [2022. 07. 16.]: <http://vmdok.org.rs/vajdasag/wp-content/uploads/2017/12/02-Palusek-Trombitas.pdf>
22. Takács Zoltán: *Felsőoktatási határ/helyzetek*. Szabadka, 2013, Magyarságkutató Tudományos Társaság /MTT Könyvtár, 15./.
Forrás [2022. 07. 16.]: <http://mek.niif.hu/17100/17131/17131.pdf>
23. Tóth Lajos: *Magyar nyelvű oktatás a Vajdaságban 1944-től napjainkig*. Szabadka, 1994, Életjel /Életjel Könyvek, 56./.
Forrás [2022. 07. 16.]: https://www.vamadia.rs/sites/default/files/2020-06/Toth_Lajos_Magyar_nyelvu_oktas_a_vajdasagban_1944-tol_napjainkig.pdf

9

RÖVIDÍTÉSEK

KMV	Középiskolások Művészeti Vetélkedője
MTTK	Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kara
SZMSZ	Szabadkakai Műszaki Szakfőiskola
SZLA	Szekeres László Alapítvány
VaMaDISz	Vajdasági Magyar Diákszövetség
VIFÓ	Vajdasági Ifjúsági Fórum
VMMI	Vajdasági Magyar Művelődési Intézet
VMMSZ	Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség
VMTT	Vajdasági Magyar Tudományos Társaság
VPI	Vajdasági Pedagógiai Intézet

10

**A MAGYAR NEMZETI
TANÁCS OKTATÁSI
JELLEGŰ FELMÉRÉSÉNEK
EREDMÉNYEI**

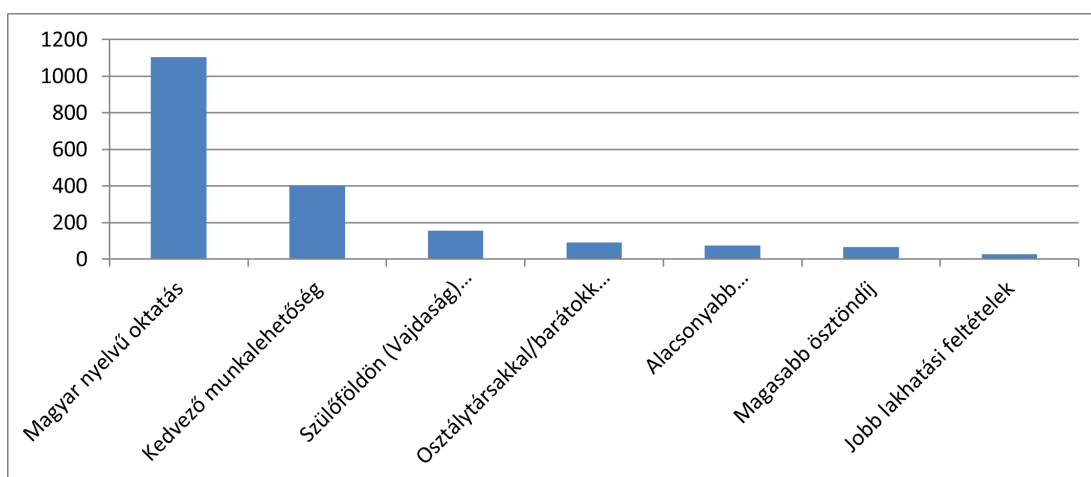
Általános adatok

A felmérésre 1930 válasz érkezett 2023. január 25. és február 22. között. A válaszadó szülők többsége nő volt. A felmérést 1695 (88%) nő és 235 (12%) férfi töltötte ki.

Területi eloszlás

A területi eloszlás tekintetében megállapítható, hogy 24 községből érkezett kitöltés. A legtöbb kitöltés a következő községek területéről érkezett:

- Magyarkanizsa: 555 (29%)
- Szabadka: 377 (20%)
- Zenta: 204 (11%)
- Topolya: 150 (8%)
- Nagybecskerek: 97 (5%)

1. ábra: a továbbtanuláshoz kötődő prioritások

Attitűdök

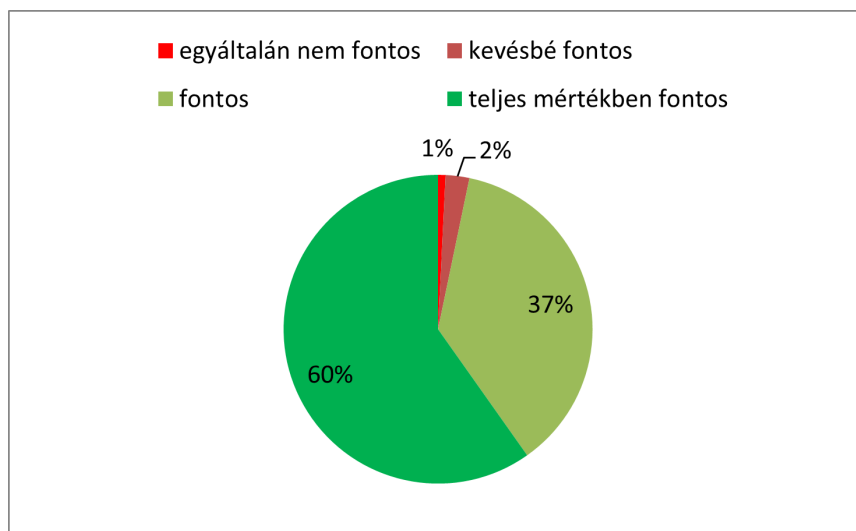
Ezeket a prioritásokat erősítik meg az alábbi konkrét kérdésekre adott válaszok:

- Mennyire fontos Önnek az, hogy gyermeke magyar nyelven végezze óvodai, általános és középiskolai tanulmányait?
- Mennyire fontos, hogy gyermeke a szülőföldön tanuljon?
- Az Ön megítélése szerint a tandíj összegének mértéke befolyásolja-e abban, hogy gyermekét vajdasági magyar tannyelvű oktatási-nevelési intézménybe írassa?
- Az Ön döntését befolyásolná, ha gyermeke a hazai közép- és felsőoktatási tanulmányai során ösztöndíjat kapna a Magyar Nemzeti Tanácstól?
- Mennyire fontos Önnek gyermeke kollégiumi ellátása (középiskola és egyetem esetében)?
- Mennyire fontos Önnek az, hogy gyermeke megfelelő szinten sajátítsa el a szerb nyelvet mint nem anyanyelvet?

- Mennyire fontos Önnek, hogy gyermeke tanulmányai befejezése után a szülőföldön boldoguljon?

Magyar nyelven történő oktatás

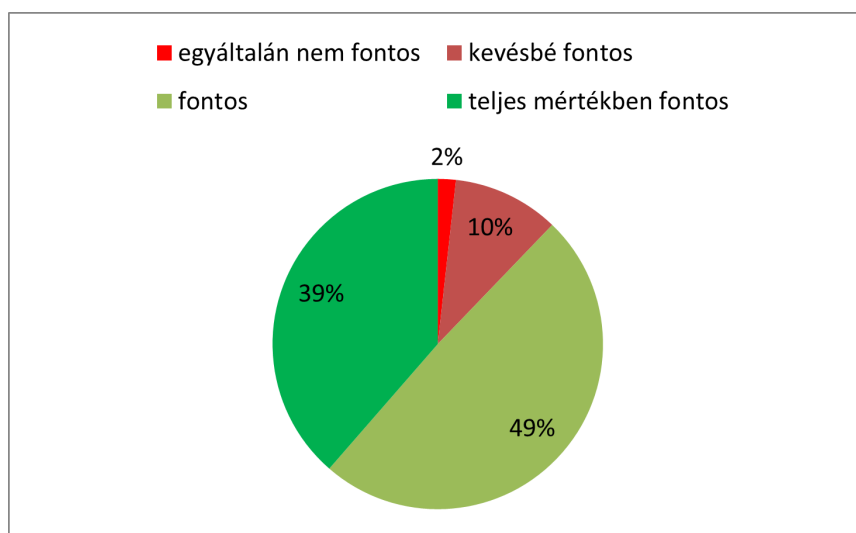
A kérdésre beérkezett válaszok értékelése rámutat arra, hogy a magyar nyelvű oktatás egyértelműen prioritás a kérdőívet kitöltő szülőknek is. Ugyanis a teljesen mértékben fontos és a fontos válaszlehetőséget jelölte meg a 1930 kitöltőből 1867 kitöltő (97%).

2. ábra: A magyar nyelven történő oktatás fontossága

Szülőföldön történő tanulás

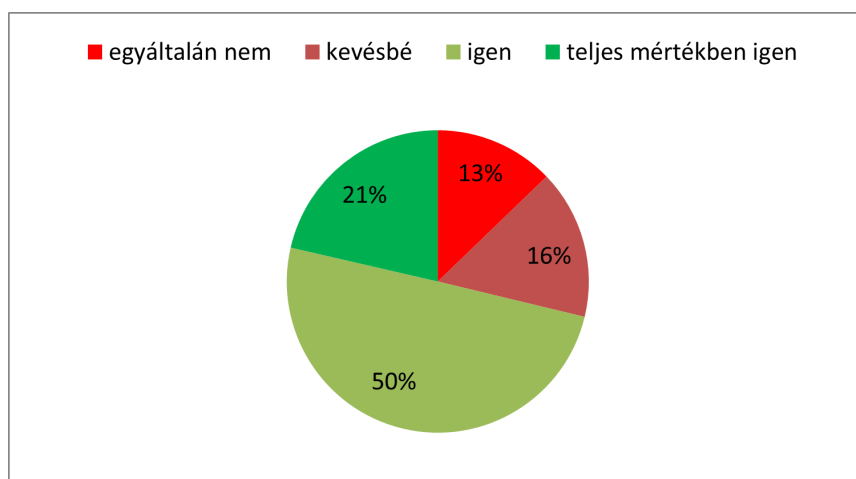
A szülőföldön történő tanulás szintén fontos a kitöltőknek, ugyanis az 1930 kitöltőből 1695 (88%) jelölte meg a fontos és a teljes mértékben fontos válaszlehetőségeket arra a kérdésre, hogy mennyire számára a gyermeke szülőföldön való tanulása.

3. ábra: A szülőföldön tanulás fontossága

Az ösztöndíjazás lehetősége

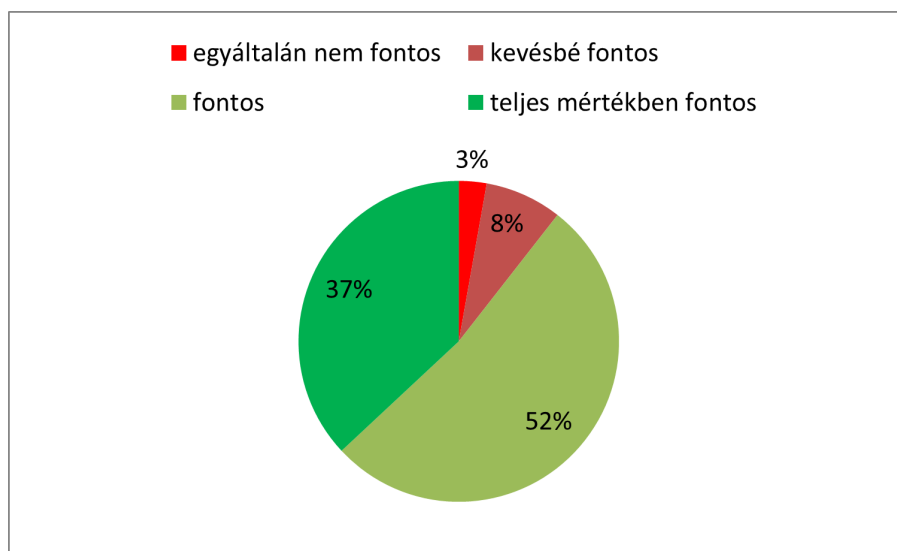
Az ösztöndíjazás tekintetében (a hazai közép- és felsőoktatási tanulmányok során) a válaszok többsége szintén pozitív, ugyanis az 1930 kitöltőből 1375 (71%) jelölte az igen és a teljes mértékben igen választ arra a kérdésre, hogy befolyásolná-e a döntését a továbbtanulással kapcsolatosan a Magyar Nemzeti Tanács ösztöndíja.

4. ábra: Az ösztöndíj lehetséges és a hazai továbbtanulási szándék közötti összefüggés

Egyetemi és középiskolai kollégiumi ellátás fontossága

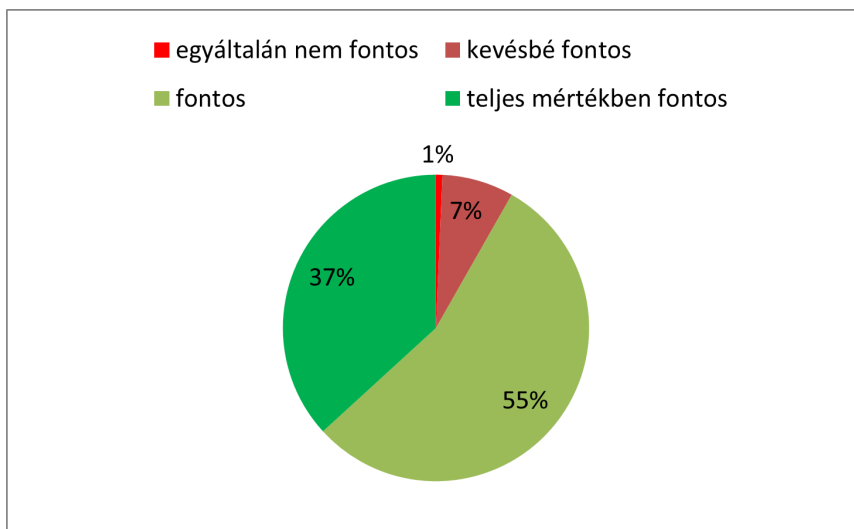
Az egyetemi és a középiskolai kollégiumi ellátást szintén nagy többségükben fontosnak jelölték a kitöltők. Az 1930 kitöltőből 1726 (89%) jelölte fontosnak és teljes mértékben fontosnak a kollégiumi ellátást.

5. ábra: A kollégiumi ellátás fontossága az egyetemi és a középiskolai tanulmányok esetében

A szerb nyelv elsajátításának a fontossága

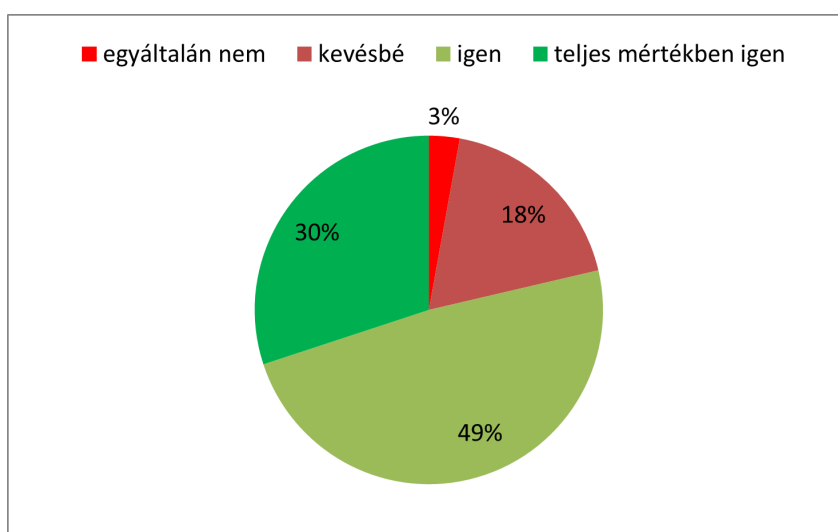
A szerb nyelv mint nem anyanyelv elsajátításának fontossága szintén kiemelkedően fontos a kitöltők számára. Az 1930 kitöltőből 1771 (92%) jelölte a fontos és a teljes mértékben fontos válaszlehetőséget a szerb nyelv elsajátítása kapcsán.

6. ábra: A szerb nyelv elsajátításának fontossága

A szülőföldön történő boldogulás

A szülőföldön történő boldogulás a kitöltő szülők esetében szintén kiemelt hangsúlyt kapott: az 1930 kitöltőből 1518 (79%) jelölte meg fontosként, illetve teljes mértékben fontosként, hogy a gyermeke tanulmányai befejezése után a szülőföldjén boldogulhasson.

7. ábra: A szülőföldön történő boldogulás fontossága

11

JEGYZETEK

